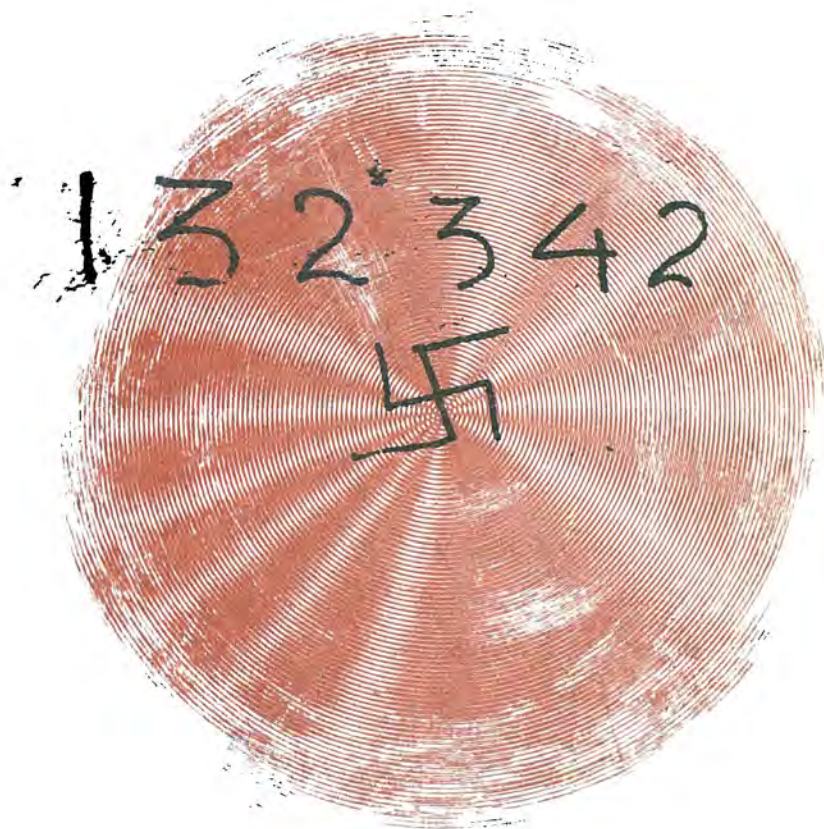

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', Τεύχος 94, Σάββατο 11 Μάρτη 1978

Δρχ. 20

‘Ελλάδα - Τουρκία - πετρέλαια στο Αίγαίο

‘Η Γ’ Συνδιάσκεψη της ΕΔΑ

‘Η τελευταία όμιλία του ‘Ελ Σεμπάϊ

‘Η νέα Ιταλική κρίση

Μεθοδεύεται άμνήστευση τῶν χουντικῶν;

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ
οι διακοπές σας
αρχίζουν μέσα στο αεροπλάνο

Περίοδος Β'
Χρόνος 5ος
Τεύχος 94

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ρεπορτάζ	4
BOMBA στο «ANTI»	5
ANTI - θέσεις	6
ΜΠΟΣΤ: Περί στρατού	7
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Η άμνηστευση των χουντικών	8
ΕΛΛΑΔΑ - Τουρκία και πετρέ- λαιο του Αιγαίου	10
ΓΙΟΥΛΥΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ: 'Η δ' Συνδιάσκεψη της ΕΟΑ	12
Γ. ΠΑΝΑΓΟΥ: ΕΔΑ και ένότητα	14
Γ. ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ: Τό ΠΑΣΟΚ, ή «πόλωση» και κάποιοι «κίνδυ- νοι»	16
ΠΥΡ-ΚΑΛ: μιά περίεργη ιστορία	18
Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ όμιλία του ΓΙΟΥ- ΣΕΦ ΕΛ-ΣΕΜΠΑΪ	20
Σ. ΚΑΡΥΩΤΗ: 'Η νέα φάση της ιταλικής κρίσης	23
ΜΙΑ συνέντευξη για τό θέατρο του ΤΣΕ ΓΚΕΒΑΡΑ	28
ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ στη Κολυμβία. - "Ένα γράμμα πολιτικού κρατού- μενου.	30
ΚΡΙΣΤΙΝ ΓΛΥΚΣΜΑΝ: Κράτος, αυτοδιαχείριση και σοσιαλισμός. (Γιά τό βιβλίο του Ν. ΠΟΥΛΑΝ- ΤΖΑ)	31
Π. ΚΑΖΑΚΟΥ: ΕΟΚ και 'Ελλάδα.	35
ΦΡΙΝΤΑΣ ΛΙΑΠΠΑ: "Γυναίκες σήμερα"	41
ΝΤΟΡΑΣ ΡΟΓΚΑΝ: Μάξ "Ερνστ	42
Τ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ: 'Η λει- τουργία της τηλεκριτικής.	44
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: Τό «Μάτε» του Γ. Μανιώτη	45
ΒΙΒΛΙΟΚΡΑΤΙΚΗ:	46
ΔΙΑΛΟΓΟΣ:	49

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ

Ανενδόχλητοι, οί θρασύδειλοι φασίστες χτυπούν όπου θέλουν, όπου θέλουν και όποιον θέλουν, τρι-σήμιση χρόνια συνέχεια - ύστερα από την κατάρρευση της δικτατορίας. Σέ μαύρες έπετελούς, σέ κηδεΐτες και μνημόσυνα, παρωτρυμένοι από έμπρηστικούς λόγους και συνθήματα πού ύμνολογούν τούς "λεβέντες" του Κορυδαλλού έξορμούν για να έπιτελέσουν ότι περνά από τό χέρι τους: έπιδειξη δύναμης τς μεταμεσονύχτιες ώρες μέ αυτοσχέδιες βόμβες ή μέ κλεμένα από τό στρατό πυρομαχικά. Τό πρόσφατο έπίτευγμά τους εΐναι ή βόμβα πού έβαλαν μετά τά μεσάνυχτα της περασμένης Κυριακής στά γραφεΐα του περιοδικού, στά γραφεΐα του ΚΚΕσ στή Φιλαδέλφεια και κελνή πού έγκατέλειψαν σ'έναν έρημο δρόμο στό Παγκράτι. Για να έπαναλάβουν την έπιχείρησή τους την έπομένη νύχτα στον Πειραιά. Οί νοσταλγοί της μακριάς "ήσυχης" νύχτας της έπταετίας κάνουν ότι μπορούν για να ένσπείρουν τον τρόμο και τό χάος.

Τό έδαφος εΐναι πρόσφορο: οί άρχές άσφαλειας, διαβρωμένες από τά χουντικά σταγονίδια, παραμένουν άδρανείς. Αποτελεσματικές και δραστήριες κάθε φορά πού πρόκειται για τή δΐωξη μιās άνοιχτής και νόμιμης διακήρυξης των λαϊκών αίτημάτων, οί ύφιστάμενοι του κ. Μπάλκου άποδεικνύονται άναποτελεσματικοί όταν έρχονται άντιμέτωποι μέ την έξιχ-ωΐση του πολιτικού έγκλήματος. 'Ο ίδιος άλλωστε ό κ. ύπουργός Δημοσίας Τάξεως - γεν. γραμματέας του ύπουργείου τότε - εΐχε διαπιστώσει πόσο δύσκο-λο έργο εΐναι ή άναζήτηση δραστών όταν δέν έχουν ούτε τηλέφωνο στά γραφεΐα τους. Κακό χιοΰμορ εις βάρος του ίσως να άποτελεΐ πάντως ή άναγραφή του γριφώδους άριθμού πάνω από τον άγκυλωτό, πού έγρα-ψαν στον τοΐχο των γραφείων μας.

Άσχετα πάντως από την πορεία των άνακρίσεων και την άνεύρεση - αν ποτέ γίνει - των δραστών, τά φασιστικά στοιχεΐα θα πρέπει να πληροφορηθούν πώς χωρίς να άποτελεΐ κανένα ούσιαστικό μέσο παρέμβασης στά πολιτικά πράγματα του τόπου ή τοποθέτηση των βομβών, όσον άφορά τουλάχιστο τό περιοδικό μας δέν πρόκειται να έμποδιστεΐ ούτε μιá στιγμή στην καταγ-γελία και την άποκαλυψή τους.

αντι

Τό Μοντρέ και η ανησυχία για ένα θερμό καλοκαίρι...

ΤΙ ΣΥΖΗΤΟΥΝ – χθές και σήμερα, στο Μοντρέ – οι Κ. Καραμανλής και Μπ. Έτζεβίτ, είναι περίπου γνωστό: Αιγαίο, Κυπριακό, σχέσεις με το ΝΑΤΟ, κλπ. Λίγοι, ωστόσο, γνωρίζουν πόσο ενδιαφέρθηκε – και εργάστηκε – για τη συνάντηση αυτή ο «συμμαχικός παράγων».

Τό «ένδιαφέρον» αυτό, δεν είναι βέβαια τυχαίο. Συναρτάται άμεσα με τα ατλαντικά – διάβαζε αμερικανικά – σχέδια για τη «σταθεροποίηση» της περιοχής και, προπαντός, με τον ειδικό ρόλο που τα σχέδια αυτά αναθέτουν στους πασάδες της Άγκυρας. Η πραγματώσή τους όμως προϋποθέτει ανεμπόδιστη ροή πολεμικού υλικού στην Τουρκία και, πρώτ' απ' όλα, άμεση άρση του εμπάργκο – στόχο που, κατά τις εκτιμήσεις του Λευκού Οίκου, μπορεί να προωθήσει, με το «κλίμα» της, ή συνάντησης Καραμανλή-Έτζεβίτ!

Θά ήταν, ασφαλώς, εκτός πραγματικότητας αν υποστήριζε κανείς πως ο στόχος αυτός διαφεύγει από τον έλληνα πρωθυπουργό ή πως ο ίδιος ενσυνείδητα συναινεί στην άρση του εμπάργκο, που άμεση συνέπεια της θά ήταν ν' ανακτήσει η Άγκυρα υπεροπλία απέναντι στην Ελλάδα. Παγιδευμένος όμως ο κ. Καραμανλής μέσα στα διαδόχτα «συμμαχικά πλαίσια», με μόνη ικανότητα έλιγμων κάποιο «παιγνίδι» μεταξύ συμμάχων, δεν μπορούσε να μη δώσει συνέχεια στην πρόταση Έτζεβίτ. Άλλωστε, τα «μηνύματα», οι «φιλικές συστάσεις», πότε από το Σάυρους Βάνς και πότε από το Σμίτ ή τον Κάλλαχαν, ήταν απανωτά: Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών... ή κυβέρνηση της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Γερμανίας... ή κυβέρνηση της Αιγής Μεγαλειότητας... θά εκτιμούσαν ιδιαίτερα αν η ελληνική κυβέρνηση «προσήγγιζε θετικά» την πρόταση του τούρκου πρωθυπουργού...

Κάτω από τα δεδομένα αυτά, η μόνη διέξοδος που απέμενε στον κ. Καραμανλή, ήταν να βαφτίσει τη συνάντησή του με τον κ. Έτζεβίτ «συνάντηση γνωριμίας», με την έννοια ότι δεν πρόκειται σ' αυτή – μιά και λείπει η «κατάλληλη διπλωματική προπαρασκευή» – να ληφθούν οποιεσδήποτε αποφάσεις.

Άλλαγή στην ιεράρχηση ενδιαφερόντων

Είναι φανερό πως στο επίκεντρο των συζητήσεων του Μοντρέ, βρίσκονται τα προβλήματα του Αιγαίου – ύφαλοκρηπίδα, έναερος χώρος, αιγιαλίτιδα ζώνη, θαλάσσιος και υποθαλάσσιος πλούτος, κ.ά.

Η Άγκυρα, έδώ και αρκετούς τώρα μήνες, έχει αλλάξει την ιεράρχηση των ενδιαφερόντων της: Τό Αιγαιακό προηγείται του Κυπριακού, μας δεδαιώνει ο τούρκος υπουργός των Ξεωτερικών κ. Όκσούν...

Η νέα ιεράρχηση, ωστόσο, δεν μετέβαλε την ουσία των τουρκικών θέσεων και διεκδικήσεων. Τα προβλήματα του Αιγαίου – υποστηρίζει ο Μπουλέντ Έτζεβίτ – δεν είναι προβλήματα «νομικά», όπως επιμένει η ελληνική πλευρά, αλλά προβλήματα κατ' έσοχην «πολιτικά». Η Τουρκία ασφυκτιά κάτω από τις «περίεργες ρυθμίσεις» (τόν δρο είχε χρησιμοποιήσει και ο παρ' όλιγο πρέσβης των ΗΠΑ στην Ελλάδα, κ. Σώφλν...) της συνθήκης της Λωζάννης. Δεν είναι δυνατό τα τουρκικά δικαιώματα να περιορίζονται στο στενό θαλάσσιο διάυλο μεταξύ της μικρασιατικής ακτής και του «κλοιού» των ελληνικών νησιών του Αιγαίου – Λέσβος, Χίος, Σάμος, Κως, Ρόδος. Υπάρχει, συνεπώς, θέμα «αποκατάστασης μιάς νέας ισορροπίας πραγμάτων» που να εδράζεται στην αρχή της ισοτιμίας, έστω και αν η Τουρκία αριθμεί 40 εκατομμύρια και η Ελλάδα μόνο 10!

Στην τουρκική αυτή επιχειρηματολογία, απαντά ο Κ. Καραμανλής: Οι διαφορές μας στο Αιγαίο, είναι κατ' έσοχην «νομικής φύσεως» και εντοπίζονται στο θέμα της ύφαλοκρηπίδας. Οι έμπειρογνώμονές μας θά μπορούσαν, κάτω από ένα πνεύμα νηφαλιότητας και συνδιαλλαγής, να έπιχειρήσουν την όριοθέτησή της, μιά και η συνθήκη της Λωζάννης δεν καλύπτει τό θέμα αυτό. Αν συμφωνήσουν, έχει καλώς. Διαφορετικά, μπορούμε να παραπέμφουμε τις διαφορές μας στη διεθνή διαιτησία. Πέρα από τη διαδικασία αυτή, δεν υπάρχει, για την ελληνική πλευρά, οποιοδήποτε πρόβλημα «ισορροπίας» ή «ισοτιμίας» ή άλλο «πολιτικό» πρόβλημα.

Ποιοί θά παρέμβουν;

Άνάλογη διάσταση απόψεων, καταγράφεται και στο Κυπριακό, παρ' όλες τις, κατά καιρούς, πληροφορίες ότι ο Μπουλέντ Έτζεβίτ «επείγεται να κλείσει τό Κυπριακό, για ν' ανοίξει τό Αιγαιακό». Για την τουρκική πλευρά, «τακτοποίηση» του Κυπριακού σημαίνει κάποια έλαφρά αναπροσαρμογή της γραμμής Άττίλα, με την έπιστροφή στους Έλληνοκύπριους του 3-4% του κατεχόμενου σήμερα κυπριακού έδαφους... Για την ελληνική – όπως και για την κυπριακή – πλευρά, τό Κυπριακό παραμένει θέμα τουρκικής έισβολής και κατοχής.

Άλλά εάν αυτές είναι οι διακηρυγμένες – και διαμετρικά αντίθετες – θέσεις των δυό πρωθυπουργών σέ δυό κατ'ά θέματα των έλληνοτουρκικών σχέσεων (Αιγαίο και Κύπρος), τό έρώτημα που τίθεται είναι: Τί μπορεί, τελικά, ν' αποδώσει ή συνάντηση του Μοντρέ; Και έπειδή μάλλον δεν θ' αποδώσει, τό έρώτημα που ανακύπτει είναι: Ποιοί θά παρέμβουν, και σέ βάρος τίνος, για ν' αποδώσει;

Βέβαια θά ήταν παρακινδυνευμένη οποιαδήποτε πρόδλεψη, ιδιαίτερα όταν – μέχρι τή στιγμή που σύρονται οι γραμμές αυτές – συνεχίζονται οι συνομιλίες Καραμανλή-Έτζεβίτ. Άπό την άλλη όμως, δεν μπορεί να μην καταγράψει κανείς την ανησυχία που διάχυτη ύπρχε – και ύπρχει – τίς μέρες αυτές, όχι μόνο στην αντιπολίτευση, αλλά και μέσα στην ίδια την κυβέρνηση, που κρατά – όπως λέγεται – ανοικτό τό φάκελο των στρατιωτικών παραγγελιών και δεν αποκλείει κάποιο νέο «θερμό καλοκαίρι».

Φυσικά, η κυβέρνηση πληρώνει τά έπίχειρα της πολιτικής της. Στήριξε όλα τά διπλωματικά της «ατού» στην έποψη ότι όσο πιο ατλαντική εμφανίζεται, τόσο μεγαλύτερη θά είναι ή «κατανόηση» και «συμπάρασταση» των εταίρων του ΝΑΤΟ. Ένώ συμβαίνει ακριβώς τό αντίθετο: Ο άρχιστράτηγος του ΝΑΤΟ Χαίηγκ, διακηρύσσει πως ο τουρκικός στρατός πρέπει να καταστεί ο ισχυρότερος της Δυτικής Εύρώπης... Οι Βρυξέλλες απορρίπτουν τή φόρμουλα των ιδιότυπων σχέσεων και αξιώνουν άμεση και πλήρη επανένταξη στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ... Η Βόννη μάς υπενθυμίζει ότι δεν είναι δυνατό, για χάρη της Κύπρου ή του Αιγαίου, να καταστρέψει τίς φιλικότερες σχέσεις της με την Άγκυρα. Όσο για την Ουάσιγκτον, έμμεσα αξιώνει ελληνική δήλωση που να λέει πως η κυβέρνηση της «Νέας Δημοκρατίας» δεν έχει αντίρρηση για την άμεση άρση του εμπάργκο!

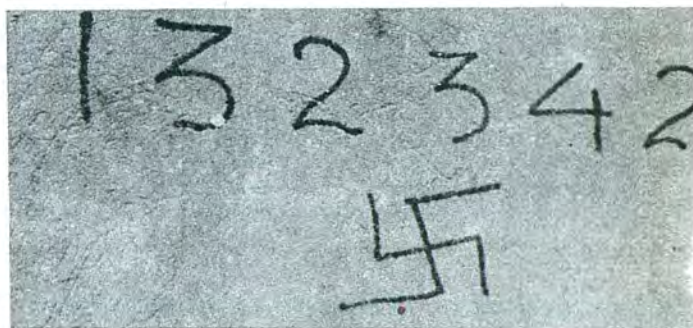
Φοδούμαστε πως η «συνάντηση γνωριμίας» του Μοντρέ, απλώς θά έπιβεβαιώσει την αμερικανοτουρκική συμπαιγνία, στο Αιγαίο και στην Κύπρο. Άλλά και την κυβερνητική αδυναμία ν' αναζητήσει άλλα έρείσματα για μιά νέα θαρραλέα πολιτική έθνικής ανεξαρτησίας έξω από τον κολασμένο κύκλο των εταίρων του ΝΑΤΟ.

Η ΒΟΜΒΑ πού έβαλαν τὰ γνωστά φασιστικά στοιχεία στά γραφεία τοῦ «ΑΝΤΙ», μιά ώρα μετά τὰ μεσάνυχτα τῆς Κυριακῆς, δέν ἦταν ἀπό τίς συνηθισμένες: ὄχι μόνο γιατί ἦταν ισχυρότατη, ἀλλά καί γιατί δέν θρέθηκαν στοιχεία πού νά προδίδουν τήν «ταντότητά της». Κάποιες ὑπόνοιες ὑπάρχουν, ἀλλά...

ΣΤΟΧΟΣ ἦταν βέβαια τό περιοδικό (καί οἱ συντάκτες πού δοῦλεναν ὡς τὰ μεσάνυχτα διατρέξανε ἄμεσο κίνδυνο), ἀλλά κινδύνεψε θανάσιμα καί ὁποῖος τυχόν περνοῦσε τήν ώρα τῆς ἐκρηξῆς. Ὑλικές ζημιές ἔγιναν σέ 4 πολυκατοικίες.

ΣΤΙΣ φωτογραφίες τὰ γραφεία τοῦ περιοδικοῦ μετά τήν ἐκρηξή καί τό «ἐπισκεπτήριο» τῶν δόμοιστῶν: ὁ ἀγκυλωτός σταυρός καί ἕνας ἐξαγήμενος ἀριθμός.

Στις 5 του Μάρτη 1951, πριν 27 ακριβώς χρόνια, εκτελέστηκε στη Θεσσαλονίκη, μαζί με άλλους 5 συντρόφους του, ο Νίκος Νικηφορίδης, 22 χρόνων, που είχε θγει σκατεμένος από το Μακρονήσι ένα μόλις χρόνο πριν. Πιάστηκε παραμονή Πρωτοχρονιάς γιατί μάζευε υπογραφές για την ΕΙΡΗΝΗ - για τη γνωστή έκκληση της Στοκχόλμης. Καταδικάστηκε σε θάνατο τρεις φορές με βάση τον ΑΝ 509/47 σαν... κατάσκοπος! Και εκτελέστηκε στον «συνήθη τόπο εκτελέσεων», χωρίς να μάθουν οι δικοί του (μέχρι ΣΗΜΕΡΑ!) που θάφτηκε το παιδί τους... Ήταν οι «προεκτάσεις» του εμφύλιου, πληρωμένες με αίμα. Η εκδίκηση της Δεξιάς...

Τά χρόνια πέρασαν. Και σήμερα μία διεθνής επιτροπή για «την Ειρήνη, την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στη Μεσόγειο» τίμησε το μάρτυρα της Ειρήνης. Στην Αθήνα. Την ίδια ώρα που κάποιοι θρικόλακες θέλουν να θυμίζουν ότι δεν σταμάτησαν αυτές οι «προεκτάσεις». Και απειλούν. «Υστερα από 27 χρόνια...

ΛΙΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ «ΣΥΜΠΙΕΣΗ»

Με αυτό τον τίτλο, στο τελευταίο (89) τεύχος του 1977, είχαμε τονίσει ότι «η ατμόσφαιρα στο συνδικαλιστικό χώρο θα φορτιστεί και θα έχει επιπτώσεις και στον πολιτικό οτίθο - μέσα στο Γενάρη Ιωαννίνων». Η πρώτη, μετά τη μεταπολίτευση, πανελλαδική απεργία της 1 Μάρτη, ήταν ο σημαδιακός σταθμός του απεργιακού κύματος που όλο αυξάνει - παράλληλα με τη «σκληρυνση» της κυβερνητικής πολιτικής. Ένωμένοι (παρά τις διαφορετικές συγκεντρώσεις), προβάλλοντας και θεσμικά (πέρα από τα οικονομικά αίτηματα και χωρίς την ηγετική ομάδα της ΓΣΕΕ οι εργαζόμενοι έδωσαν (με επιτυχία, όπως και η κυβέρνηση έμμεσα ομολόγησε) μία «πολιτική μάχη» έξω από τη Βουλή. Κι ήταν αυτό το ν έ ο στοιχείο που ανησύχησε την κυβέρνηση και την έκανε να θυμηθεί τον... κομμουνιστικό δάκτυλο, μά και να προχωρήσει σε μεγαλύτερη σκληρυνση: καθώς το νομικό πλαίσιο (ν. 330 και 3239) υπάρχει, δεν χρειάζεται παρά η... διάθεση. Και η κυβέρνηση (με κάποιες άγνοες «διαφορετικές απόψεις») φαίνεται αποφασισμένη να προχωρήσει. Αλλά το παιχνίδι δεν είναι πια μονόπλευρο - όσο, τουλάχιστον, ήταν πριν από την 1 Μάρτη...

ΔΗΜΑΡΧΙΑΚΑ

Η (μία ακόμα!) «θόμβα - Θεοδωράκη» που εξαπολύθηκε από το Παρίσι έφερε πιο ωρίς στο προσκήνιο της επικαιρότητας το θέμα των ζυμώσεων μεταξύ των κομμάτων για τις δημοτικές εκλογές του Οκτώβρη, που προβλέπονταν να αρχίσουν «επίσημα» μετά το Πάσχα. Τα κόμματα της δημοκρατικής αντιπολίτευσης συμφωνούν προκαταρκτικά στη συνεργασία (τουλάχιστον στους μεγάλους δήμους - κι όχι θέβαια εκεί όπου ένα κόμμα έχει αίγουρη, μόνο του, την επιτυχία), αλλά το πρόβλημα δεν είναι θέβαια εκεί: το «πείραμα Παπαθεοδώρου» έδειξε πόσο ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στην επιλογή του προσώπου - όπου υπάρχει ευρύτερη συνεργασία. Σ' αυτήν, άλλωστε, τη μάχη για την Τοπική Αυτοδιοίκηση θαρραίνει υποχρεωτικά η πολιτική κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά τις εκλογές του Νοέμβρη. Και δεν έννοούμε μόνο στο χώρο της δημο-

ΑΝΤΙ·ΘΕΣΕΙΣ

κρατικής αντιπολίτευσης: οι χουντικοί έδειξαν (παρά τη φαγωμάρα τους) ότι μπορούν να διεκδικήσουν με επιτυχία την επικράτηση σε μερικούς δήμους ή κοινότητες... Θα αντίληφθεί άραγε η δημοκρατική αντιπολίτευση την κρισιμότητα των δημοτικών εκλογών του Οκτώβρη;

ΟΙ ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ

Πάει πολύ θέβαια ένας «μελό» τίτλος - κατάλληλος πιο πολύ για ρεπορτάζ - σπριαλ σε έφημεριδα μεγάλης κυκλοφορίας - για να αναφερθεί κανείς στην κατάσταση των πολιτικών νεολαίων. Η σχέση «ήλικιών» είναι όπωσδήποτε επιφανειακή, αν θέλει κανείς να εξετάσει τό τί συμβαίνει σήμερα στην ΕΣΔΗΝ και την ΕΚΟΝ «Ρήγας Φεραίος».

Αυτή τη στιγμή, δυό ήττημένοι των εκλογών του Νοέμβρη και στην πορεία για τα συνέδριά τους, η ΕΔΗΚ και τό ΚΚΕ έσ. - εξ αίτίας αυτής της ήττας και με άφορμή τις διαδικασίες για τα συνέδρια - αντιμετωπίζουν σοβαρή, διαλυτική σχεδόν, κρίση. Πρόσκληση της άστυνομίας ή κλείδωμα των γραφείων, διαγραφές της Κ.Ε. της ΕΣΔΗΝ ή της «ομάδας των 6» είναι μερικά, χτυπητά, συμβάντα των ημερών.

Στό χώρο της ΕΔΗΚ φαίνεται πως απέδωσε καρπούς η μεθοδεύμένη και καθοδηγούμενη δραστηριότητα για την πλήρη διάλυση και αποδιοργάνωσή της, γιατί ο κ. Ζίγδης αντικειμενικά συνέβαλε με μία σειρά από άστοχες ενέργειες.

Στό χώρο του ΚΚΕ έσ. η κρίση φαίνεται πιο σύνθετη, είναι με περισσότερη φροντίδα καλυμμένη και πάντως έχει την πηγή της. ούσιαστικά, στις ιδεολογικές και πολιτικές επιλογές.

Η Κ.Ε. του ΚΚΕ έσ. δεν φαίνεται αυτή τη στιγμή τό ίδιο αποφασιστικά διχασμένη - όμως τουλάχιστο συμβαίνει στο στελεχικό δυναμικό της ΕΔΗΚ - σχετικά με τα προβλήματα χειρισμού της κρίσης στην ΕΚΟΝ «Ρήγας Φεραίος». Πάντως οι όποιες επικλήσεις για ιδεολογικές αποσαφηνίσεις του άνωτατου καθοδηγητικού όργάνου του ΚΚΕ έσ. ήχουν πολύ αδύναμες σήμερα, γιατί, όπως προκύπτει από τα ίδια τα κείμενα της Κ.Ε., η επισήμανση «φραξιονιστών με ιδεολογικές παρεκκλίσεις» είναι πολύ παλιά ιστορία.

Σέ ένα κόμμα με άνοιχτές δημοκρατικές διαδικασίες, όπως τουλάχιστο είναι τό ΚΚΕ έσ., μπορεί να είναι εύκολη ή ανάπτυξη διαφόρων τάσεων, αλλά είναι πολύ πιο εύκολη και δυνατή η καταπολέμηση του φραξιονισμού και των ιδεολογικών αποκλίσεων, εξ αίτίας ακριβώς της δυνατότητας για άνοιχτη διαπάλη πάνω στα ιδεολογικά προβλήματα. Με τα δεδομένα αυτά, και άσχετα από όποιεςδήποτε επικλήσεις για τήρηση των δημοκρατικών διαδικασιών, άναρωτιέται κανείς για τό πως θα μπορέσει να κρατηθεί ο προσυνεδριακός διάλογος σε νηφάλιο τόνο και πάνω στο κύριο πρόβλημα του ΚΚΕ έσ., δηλαδή την επανεξέταση των πολιτικών επιλογών του.

Προσφορά αίματος καί...χαρακτηρισμός στρατευμένων

ΤΙ ΣΧΕΣΗ μπορεί να έχει η προσφορά αίματος ενός στρατιώτη, με τά... φρονήματά του; Για τους «έγκεφαλους» κάμπουσιν ειδικών στρατιωτικών κλινικών φαίνεται πως έχει!

ΣΕ μία κατάσταση «έθελοντων αίμοδοτών της ειδικής ομάδας αίμοδοσίας (πλασματοφαρίσεων)» βλέπουμε ότι δίπλα στα στοιχεία του κάθε στρατιώτη έθελοντή αίμοδότη (δάθμός, όπλο ή σώμα, ΕΣΣΟ, όνοματεπώνυμο κ.λπ.) μαζί με την «ομάδα αίματος και ρέζους» και ακριβώς πλάι στην «ειδικότητα» αναφέρεται:

● «Κατηγορία φρονημάτων»!

ΑΠ' Ο.ΤΙ ξέρουμε ό χαρακτηρισμός ενός δαλίτη δεν άποτελεί εμπόδιο στην προσφορά αίματος: δαλίτες διαφόρων

κατηγοριών (Α, Β, Χ, Ψ, Ε1, Ε2) υπάρχουν σε τέτοιες καταστάσεις έθελοντων αίμοδοτών.

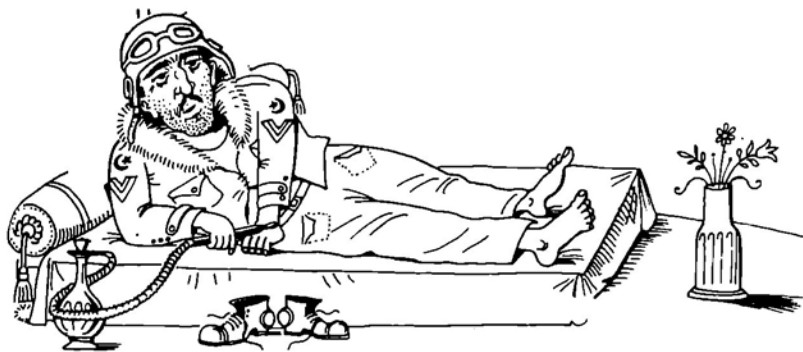
ΤΙ συμβαίνει τότε;

● Μήπως πρόκειται άπλά για την πιο όλοκληρωμένη έφαρμογή των μέτρων που λαμβάνονται κατά των χαρακτηρισμένων στρατιωτών;

ΓΙΑΤΙ από τό 1976 κυκλοφορεί στο στρατεύμα μία διαταγή του τότε έφρουργου Δαδάκη, στην όποία, μεταξύ άλλων, καθορίζονται (παρ. 142) τά της παρακολούθησης των χαρακτηρισμένων στρατιωτών

άκόμα και κατά την παραμονή τους στα νοσοκομεία!!

ΜΙΑ «άσημαντη λεπτομέρεια» για την όποία δεν περιμένουμε βέβαια να μάς δώσει έξηγήσεις κανένας άρμόδιος. Αυτό έλειπε...

Περί στρατού

Είς τό σχολίον όπου ἐφύτον μικρός διά νά μάθο γράματα κέ νά γίνο χρήσιμος ἄνθρωπος εἰς τήν κινονείαν, ἐπιδή ἐγνόριζα ὅτη ἄνθρωπος ἀγράματος ἴνε κσῆλον ἀπελέκτον, οἱ σοφοί μου διδάσκαλοι Μοῦ εἶχον ἐξηγήσῃ, ὅταν εἶχαμε σεμινάριον ἱστορίας, ὅτι ὅταν ἐγένετο μία πολλήνεκρος μάχη, ὁ ἀξιοματικός ἐκίνος ὁ ὁπίος ἐκατόρθωνεν νά νικήσῃ μέ καμίαν ἀπόλιαν τόν ἐχθρόν, ἐθεορήτο νικιτής κέ ἐλάμβανεν μίαν προαγωγήν διά τήν ἀνδραγαθείαν πού εἶχεν ἐπιδήξῃ εἰς τό παιδίον τῆς τιμῆς. Ἀφτό εἶνε μία παράδοσις εἰς τόν στρατόν τῆς Δήσεως, δηλαδή νά δίδουν βραβία κέ παράσιμα εἰς τούς ἐνδόξους στρατιωτικούς, ἐνῶ τούς ἄλλους πού ἔχανον μίαν μάχην ἀπλός τούς καθήρεζον, κέ ὅχι ὅπως εἰς τούς στρατούς τῆς Ἀνατολῆς όπου οἱ θάρβαροι κέ μοχθηροί Τοῦρκοι, μέ μίαν διαταγήν τοῦ Σουλτάνου, ἔκοπτον τήν κεφαλὴν τοῦ στρατιγού πού ἔχανεν εἰς τόν πόλεμον. Δι' ὅλους ἀφτούς τούς λόγους κέ ἄλους, κέ ἐγώ πού ἀπό μικρός ἀνήκον εἰς τήν Δῆσιν ἤθελον νά σπουδάσω στρατηγός, ἀλλά ἀποκλιστικός εἰς σχολάς Ἑβελπίδων πού ἐπιπτον Δητικά».

Διστιχός ὁμος σήμερον μέ τήν τεχνολογικήν πρόοδον εἰς ὅλα τά ὅπλα πολά κράτη, ὅπως ἡ Ἑγίπτος, ἔχουν ἄλας πολεμικάς σπινθίδια. Ἐτοίς εἰς τήν χώραν ἀφτήν τοῦ Νίλου, ὁ ἀξιοματικός πού παθένει μεγάλας νίλας, μέ προεδρικὴν διαταγήν ἀμέσως προάγεται κέ ἀπό λοχαγός γίνεται ταξίαρχος κέ γίνεται τόσον δημοφιλής πού ἡμπορεῖ νά θέσῃ κέ ὑποψηφιότητα διά Δήμαρχος Καίρου, ὅπως ἄλλοι ἡγέταις πηγένουν διά δήμαρχοι Ἀθηνῶν.

Βεθέος οἱ Ἑγῆπτιοι πολεμιστέ, ἀπό ἀνέκαθεν ἐγνόριζαν νά τιμοῦν τούς χάνοντας τὰς μάχας κέ πρῶτος ὁ ἀείμνηστος Ἱμπραήμ ἀπέδοσαν προτοφανῆς τιμὰς εἰς τόν χάσαντα ὅλους τούς ἄνδρας τοῦ Παπαφλέσαν εἰς τό Μανιάκι, τόν ὁπίον κέ ἀφοῦ ἔστησεν ὄρθιον, τόν ἐφίλισεν.

Ἀλλά τό κατόρθωμα τοῦ Ἑγῆπτιοῦ ἀξιοματούχου πού ἡγεῖτο ἐκατό ἐπιλέκτων ἀνδρῶν κέ μετέβη ἀεροπορικός εἰς τήν Λεφκοσίαν διά νά σηλάβῃ δύο Παλεστινίους κακοποιούς, μέ ἀποτέλεσμα νά τραυματισθῇ ὁ ἴδιος, νά χάσῃ 17 ἄνδρας κέ νά τοῦ τραυματισθοῦν ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι κέ νά γίνῃ ταξίαρχος, ἐπροκάλεσεν ἀναστάτοσιν εἰς τὰς χιλιάδας τῶν Ἑγῆπτιῶν στρατιγῶν πού σήμερον περιφέροντε περιήλθοι κάτωθεν τῶν πηραμίδων καταρόμενοι τήν τήχην των διά τήν δησμένειαν πού δείχνει πρὸς ἀφτούς τό ἐπίσιμον κράτος, ἐπειδὴ κατὰ τὰς μάχας τοῦ Σινᾶ σηνέπεσεν νά ἐπιστρέψουν σώους ὅλους τούς ἄνδρας των.

Εἰς ἀφτάς τὰς σπινθίδιας εἶνε συνηγορητέα μία λογικὴ ζηλοφθονία. Εἶνε φηοικόν κέ ἡ σήζηγος ἐνός ταξιάρχου νά προκαλῇ ἀθελήτως τὰς κηρίας τῶν ἄλλων στρατιγῶν πού τήν ἐπισκέπτοντε διά νά τήν συνηγοροῦν κέ νά ὑπερβάλλῃ εἰς τόν ἀριθμόν των νεκρῶν διά νά δόσῃ μεγαλητέραν ἐγλὴν εἰς τό κατόρθωμα τοῦ προαχθέντος σήζήγου τῆς. Μέ γυνεκεῖαν ἐπιπολεότητα κέ πρὸς δημιουργίαν ἐντηπόσεων θά ἀναβιβάξῃ τούς νεκρούς εἰς σαράντα ἢ πενήντα κέ θά ἀφήνῃ καταπλήκτους τὰς κηρίας τῶν ἄλλων νικηφόρων

στρατηγῶν πού ἔχουν πῆσῃ εἰς δησμένειαν λόγο ἐπιτυχῶν χειρισμῶν ἢ ἐβελίκτων ἀπαγκιστρώσεων. Κατὰ τήν ὥραν τῶν τειῶν, θά γίνετε πιθανόν ὁ ἐξῆς Ἑγῆπτιακός διάλογος.

— Τὰ συνηρητήριά μας διά τήν προαγωγὴν τοῦ σήζήγου σας. Ὁ ἄνδρας μου κέ ἐγώ, πολλὴ ἐχάρημεν διά τήν ἐπιτηχὴ ἐξολόθρεψιν τοῦ ἀγήματος τοῦ ἀνδρός σας. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τούς ἔχασεν ὅλους;

— Βεθέος. Ἀλλά δέν ξέβρετε κέ τό κρηιότερον...

— Ποιό;

— Τοῦ ἔκαψαν κέ τό ἀρεοπλάνον.

— Σοβαρά;

— Μάλιστα. Ἐχει βουήξῃ ὅλη ἡ Ἑβρόπη. Ἡ Ἄλ Ἀχράμ τό ἔχει εἰς περίοπτον θέσιν καθ' ἣν στιγμὴν φλέγετε. Στάχτη ἔγινε, οὔτε κινητὴρ δέν ἔμεινε κέ ὁ ἄνδρας μου ἀναγκάστηκε νά γηρίσῃ μέ ἄλλο τῶν Κηπριακῶν γραμῶν διά νά προλάβῃ τήν παρασημοφορίαν. Ἐχάσαμε δησιχός μόνον 45 στρατιώτας, διότι ὅπως ξέβρετε ἡ δουλιὰ ἦτο πολλὴ βιαστική. Ἄν ὁ ἄνδρας μου εἶχε κερὸν εἰς τήν διάθεσίν του, νά εἰσθε βεθέαι ὅτη θά τούς ἔχανεν ὅλους. Πάλιν καλὰ πού οἱ ὑπόλοιποι ἐτραυματίσθησαν, διότι ἐάν ὁ ἄνδρας μου τούς ἐπέστρεφεν ὅλους χωρὶς ἀμυχάς, ποιός ξέρει πόσον κερὸν ἀκόμη θά ἦτο στάσιμος. Ἐφτηχός ὁ Θεός μᾶς ἐβοήθησεν κέ ὅλα πῆγαν καλὰ.

Κέ διά νά παραμυθῇ τὰς ἄλλας κηρίας, μέ ἀνωτερότητα κέ ἐβγένειαν, ἡ οἰκοδέσποινα θά προσθέτῃ.

— Ἀφτά εἶνε τυχερά. Ἀβριον-μεθάβριον μπορεῖ κέ οἱ ἰδιοί σας σήζηγοι νά σταλοῦν εἰς ἐπιχειρήσεις ἀπελεφθερώσεως ὁμήρων. Αἱ ἀεροπειρατίαι νά εἶναι καλὰ. Σὰς ἐφχομε ἀπὸ βάθους καρδίας νά χάσουν οἱ ὑπὸ δυσμένειαν ἄνδρες σας ὅλα των τὰ ἀγήματα, νά κλαποῦν τὰ φέρετρα τῶν φονεβμένων, νά πυρποληθοῦν τὰ σκάφη πού θά τούς μεταφέρουν κέ σεις ὡς ἐνδοξοὶ χῆραι νά ἀπολάφσετε τὰς ἡφξημένας σπινθίδιας τοῦ ἐνιαίου μισθολογίου. Κέ ἂν σήμερον ἐντρέπεσθε νά κηκλοφορήσετε εἰς τὰς ὁδοὺς ἐξ αἰτίας τῶν νικηφόρων σήζήγων σας, ἄβριον μέ τό κεφάλῃ ἡψηλά θά ἀτενίζετε τήν Σφίγκα πού σήμερον κοφέβει εἰς τὰς διαμαρτηρίας σας διά τήν ἀτηχίαν πού σὰς ἐπληξεν. Ἡ πανολεθρία τῶν ὀνείρων σας, ἐφχομαι νά πραγματοποιηθῇ τό σπντομότερον.

Παλεότερον ἤθελον νά γίνο ἀξιοματικός. Ἀλλά ὅσον περνᾷ ὁ κερὸς, ὁ πόθος μου τοῦ νά γίνο στρατηγός μου ἐξασθενῇ. Κέ τοῦτο διότι ὡς ἀνήκων εἰς τήν Δῆσιν θά ὑπερασπιζόμεν μέχρι θανάτου τὰ ἀνθρώπινα δικεόματα τῶν ἀνδρῶν μου, ἀποφέβγων σχολαστικός νά τούς ἐκθέτῃ εἰς κίνδυνον μέ ἀποτέλεσμα νά τούς ἐπιστρέφω σώους εἰς τὰ ἐπιτελεῖα, πρᾶγμα πού θά μέ καθήλωνεν μέχρι τῶν δυσμῶν τοῦ βίου Μου εἰς τόν βαθμόν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ. Κέ μέ 12.800, πῶς νά θρέψω 4μελὴ οἰκογένειαν.

Ἀνάθεμα εἰς τήν μυτέρα Μου πού δέν ἐνημφέφθη Ἑγῆπτιον κέ Μοῦ ἐκλεισεν τό μέλον.

Μπόστ

Ποιοί καί πῶς μεθοδεύουν τὴν ἀμνήστειση τῶν χουντικῶν;

Ἡ «φήμη» πρωτογράφηκε πρὶν μῆνες σὲ πολιτικά ἀχρωμο δομοδιατάκτο περι-
οδικό καί εἶχε ἐπισημανθεῖ ἀπὸ τοῦτῃ τῇ
στήλῃ: κάποιο κόμμα τῆς ἀντιπολίτευσης
– ἔλεγε – προτίθεται νὰ ζητήσει ἀμνή-
στειση τῶν (ἐλαχίστων) χουντικῶν ποὺ
ὀρίζονται στίς φυλακές. Πρόσφατα, ἡ
«φήμη» ξαναγράφηκε (πιό... συγκεκρι-
μένα) σὲ χουντικό ἐντυπο καί ἔφτασε στὴ
Βουλὴ ἀπὸ τόν (ποιόν ἄλλο;) ὑπουργό
Πρόεδρίας Κυβερνήσεως κ. Στεφανό-
πουλο, ποὺ ἐπικαλέστηκε, μάλιστα,
«ἄριστες πηγές», χωρὶς ὅμως νὰ τίς κα-
τονομάσει!

● Πῶς ἕνας ὑπουργός ἔφτασε σὲ τέ-
τοιο σημεῖο;

Κάποιες ἄλλες «ἄριστες πηγές» λένε
ὅτι ἡ κυβέρνηση, ποὺ (κυρίως μετὰ τίς
ἐκλογές τοῦ Νοέμβου) δέχεται ἔντονος
πίστες γιὰ «γενική ἀμνηστία», μεθο-
δεύει τὸ θέμα καί ἐνδεχόμενα

**νὰ τὸ συνδέσει μὲ κάτι τελειῶς δια-
φορετικό: τὸν ἐπαναπατρισμό τῶν
πολιτικῶν προσφύγων!!**

Δηλαδή: μέσα στὰ πλαίσια τοῦ «πνεύ-
ματος τῆς λήθης», ποὺ ἀρκετές φορές (κι
ἀπὸ ἐπισημότητα χεῖλη) ἔχει προβληθεῖ
οἷν «ἀνάγκη» γιὰ τὸν τόπο, νὰ συνδυ-

αστοῦν δύο «ἀκανθώδη» (καί δέβαια τε-
λείως ἄσχετα μεταξὺ τους) θέματα:

● τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τῶν πολιτικῶν
προσφύγων. Εἶναι ἓνα θέμα ποὺ ἀνοίγει
καί κλείνει, ἀνάλογα μὲ τίς διαθέσεις τῆς
κυβερνήσεως, ποὺ τὸ ἐκμεταλλεύεται ποι-
κιλότροπα:

● τῆς ἀμνηστίας τῶν χουντικῶν, ποὺ
ἀποτελεῖ, καιρὸ τώρα, τὸν πρῶτο στόχο
τῶν κάθε «ἀποχρώσεως» φασιστικῶν
στοιχείων.

● Ἡ ἀδυναμία τῶν χουντοβασικῶν
νὰ δημιουργήσουν ἐνιαῖο φορέα καί ἡ
μέχρι τώρα πορεία τῆς «Ἐθνικῆς Παρα-
τάξεως» ἔχουν πείσει τοὺς ποικίλους
φασιστικούς κύκλους ὅτι μόνο ἂν θοῦν
οἱ «ἐγκλειστοὶ τοῦ Κορυθαλλοῦ» μπορεῖ
νὰ δημιουργηθεῖ ἓνας «πόλος ἑλξεως» –
μὲ πρῶτο νοῦμερο τὸ Γ. Παλαδόπουλο,
τουλάχιστον σὲ πρώτη φάση. Ἔτσι κά-
νουν ὅ,τι μποροῦν (συγκέντρωση ὑπο-
γραφῶν, ἀρθρογραφία στὰ χουντικά ἐν-
τυπα, «αἰχμές» στὰ κρυφοχουντικά, ὁμι-
λίες καί ἄλλες ἐκδηλώσεις) γιὰ νὰ δημι-
ουργήσουν τὸ κατάλληλο κλίμα ποὺ θὰ
«ῶθοῦσε» τὴν κυβέρνηση στὴ χορήγηση
γενικῆς ἀμνηστίας στοὺς χουντικούς
κατάδικους.

Θὰ σταθοῦμε σὲ δύο χαρακτηριστικά
πρόσφατα κείμενα:

● Τὴν ὁμιλία τοῦ Χρ. Μίχαλου
(«ὑφυπουργοῦ» τῆς χούντας, φιλοπαπα-
δοπουλικῶ) στὴν Πάτρα (25/2).

● Τὴν τελευταία (:), χωρὶς ἀριθμὸ προ-
κήρυξη τοῦ λεγόμενου «Ἐθνικοῦ Συνδέ-
σμου Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν» (ΕΣΕΑ),
ποὺ στέλνει συνέχεια σὲ ἰδιώτες κι ἀξι-
ωματικούς ἀντικαθεστωτικά κείμενά
του, χωρὶς δέβαια νὰ ἔχει ἐντοπιστεῖ κα-
νένας ὑποπτος. (Μέχρι τὸ τέλος τοῦ
1977, ὁ ΕΣΕΑ ἔστειλε 43 προκηρύξεις –
βλ. «ΑΝΤΙ» τ. 91).

Καί στὰ δύο κείμενα προέχει τὸ θέμα
τῆς ἀμνηστίας:

● Ὁ Μίχαλος διερωτᾶται «τί εἶδους
ἐθνικὴν ἐνότητα ἡμπορεῖ νὰ προσδοκᾷ
κανεῖς (...) μὲ τὸν Κορυθαλλὸν κατάφορ-
τον;» καί καλεῖ τοὺς «γνησίους ἐθνικό-
φρονες» σέ... «ἐθνικὴν ἀντίστασιν»!
Ἀλλὰ γιὰ νὰ εἶναι καί σίγουρος προσθέ-
τει:

«Καὶ διευκρινίζω, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει
χειρόγραφον καί εὐκόλα μπορεῖ νὰ
ὀράσῃ ἡ κακοπιστία (...): Δὲν ὑποδει-
κνύω ἄλλον ἄλλον ἀπὸ ἐκείνον ποὺ
γνωρίζει ἡ πειθὴ τοῦ φρονήματος».

● Ὁ ἀνώνυμος συντάκτης τῆς προκή-
ρυξης τοῦ ΕΣΕΑ, μὴ ἔχοντας τοὺς φό-
βους τοῦ Μίχαλου, εἶναι πιό... ἄγριος –
δὲν ἔχει λόγο νὰ κρατήσῃ τὰ προσήμα-
τα:

**«Ἕλληνες ἐθνικόφρονες! Ἐμπρός νὰ
σώσωμεν τοὺς τετιμημένους ἀξίωμα-
τικούς σαρώνοντας τὰ κάτεργα τοῦ
Καραμανλῆ. Ὁργανωθεῖτε καί συγ-
κροτηθεῖτε σὲ ἐνοπλίες ὁμάδες ἀνε-
ῶπλείας χρόνου»!!**

Ὁ θάνατος τοῦ Μπαλόπουλου στὸν
Κορυθαλλὸν ἦταν μιὰ ἐνκαιρία γιὰ νὰ
φοντωθοῦν οἱ διαμαρτυρίες (καί οἱ πι-
έσεις) – ὅχι, ὅμως, καί ἡ καλύτερη: τὸ
μακαρίτη τὸν εἶχε στείλει στὴ φυλακὴ ὁ
ἴδιος ὁ Ἰωαννίδης, γιὰ τὸ σκάνδαλο τῶν
κρεάτων...

Πάντως, ἐδῶ καί δύο χρόνια, λέγονταν
ἐπίμονα (κι ὅχι μόνο σὲ φιλοχουντικούς
κύκλους) ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς «ἀμνη-
στίας στοὺς χουντικούς» θὰ πάρεῖ ἄσχη-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 64

ΚΑ/ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ 4-3-78

Α/Π 17/78

ΣΥΝΟΗΜΑΤΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ

τοῦ Σ/ΧΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

1) Ἐθνικὴ ἐπιταγή
νὰ βγουν ἀπ' τὴν φυλακὴ

Αὐτὸ θὰ πεῖ ὁργάνωση: ἡ ΕΝΕΠ κυ-
κλοφόρησε πολυγραφημένα τὰ... συνθή-
ματα ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀκονιστοῦν κατὰ τὴ
κηδεῖα τοῦ Μπαλόπουλου! Σύμφωνα μὲ
τὴν ἐγκύκλιον τῆς «Πολιτικῆς Διευθύνσε-
ως» ποὺ ὑπογράφει τίς ὁδηγίες, τὰ συνθή-
ματα ἦταν τὰ ἑξῆς σὲ μορφὴ δίστιχων: 1)
Ἐθνικὴ ἐπιταγή/νὰ ῶν ἀπ' τὴν φυλακὴ. 2)
Λαεὶ νὰ ῶν ἀπ' τὸ τέλμα. 3) Ὅχι ἄλλῃ
φυλακὴ/ Ἀμνηστία Γενική. 4) Λαός-
Στρατὸς ἀδελφωμένοι! στοὺς ἀγῶνες ἐνω-
μένοι. 5) Ὅχι ἄλλῃ τυραννίᾳ! στοὺς λε-
θέντες ἀμνηστία. 6) Ἀμνηστία Γενική. 7)
Ἐθνικὴ ἐνότητα. 8) Ὅχι φυλακὴ! γιὰ τοὺς
ἐθνικιστές. 9) Λαεὶ προχώρε! ἐνωμένοι
τώρα. 10) Ἐθνος ἐνωμένο! ποτὲ νικημένο.
Δὲν ὑπάρχει οὔτε κἀν πρωτοτυπία...

μες διαστάσεις για την κυβέρνηση αν κάποτε κάποιος από τους καταδικασμένους πεθάνει.

Κι ο Μίχαλος στην όμιλία του «διερωτάτο»:

«Τί είδους έθνική ένότης είναι αυτή που στηρίζεται, επί τέλους, στην απανθρωπιά; Τρεις τουλάχιστον ανώτατοι αξιωματικοί, άρρωστοι, αντιμετωπίζουν τό μοιραϊόν τέλος μέσα στά ίγυρά κελλιά του Κορινθαλλού χωρίς νά τούς επιτρέπεται εξέτασις από τόν προσωπικόν τονς ιατρόν. Τί θέλουν λοιπόν οί ύποκριταί της Δημοκρατίας; Νά θγοϋν από τίς φυλακές φέρετρα;»

Καί ναι μέν ο Μπαλόπουλος δέν ήταν ανάμεσα στους «ανώτατους αξιωματικούς» που ύπαινίσσονταν μελοδραματικά ο Μίχαλος, αλλά όπωσδήποτε «θγήκε από τίς φυλακές φέρετρο».

Γι' αυτό, πιστεύεται ότι θά ύπάρξει ένταση (ΣΣ: τό ρεπορτάζ τουτο γράφτηκε Κυριακή βράδυ) πάνω στο θέμα της άμνηστίας, χωρίς νά αποκλείονται κάποιες έκπληξεις.

Βέβαια, ο βέβηλος συνδυασμός της άμνηστευσης των χοιντικων (που δύσκολα έτσι κι άλλως θά «περάσει» σήμερα) με τό θέμα του επαναπατρισμού των πολιτικων προσφύγων, όσο κι αν είναι... πονηρός, δέν θά σταθει. Αν ή κυβέρνηση σκέπτεται δικαιολογημένα τό σάλο που θά προκαλέσει μία ύπόφασή της για άμνηστευση των χοιντικων (ή έστω κάποιων χοιντικων), θά πρέπει νά... διπλασιάσει αυτόν τό σάλο αν ή άμνηστία συνδεθεί με τό πρόβλημα των πολιτικων προσφύγων. Καί οί ύποστηρικτές αυτής της άποψης προσφέρουν κακές ύπηρεσίες στον κ. Κ. Καρυμανλή - αν δέν επιδιώκουν άλλους στόχους...

Μία εύγλωττη φωτογραφία από τή συγκέντρωση τής Πάτρας: (από άριστερά) Κατσώτας πατήρ, Μίχαλος, Μανωλόπουλος, Κατσώτας νιός ανταλλάσσουν θερμό πατριωτικό χαιρετισμό μέ τοπικούς ιθιγόφρονες.

Ήταν ήγερτικό στέλεχος τής φασιστικής οργάνωσης «4η Αύγούστου». Τό 1972 άποσκήρτησε, διαφωνώντας μέ τόν Πλεύρη στη «γραμμή»: ή άποψη του ήταν πως ή Έπανάσταση προδόθηκε από τούς Έπαναστάτες, που χωρίς «σοβαρό ιδεολογικό ύπόβαθρο» δέν μπόρεσαν νά κάνουν «πραγματική επανάσταση». Καί δημιούργησε τή μαχητική οργάνωση «Αχαιοί», που έδρασε στο Πολυτεχνείο - προβοκατόρικά τίς δύο πρώτες μέρες (σπάζοντας θιτρίνες!), «μαχητικά» μετά, κτυπώντας τούς φοιτητές που έβγαιναν μετά τήν εισβολή του στρατού.

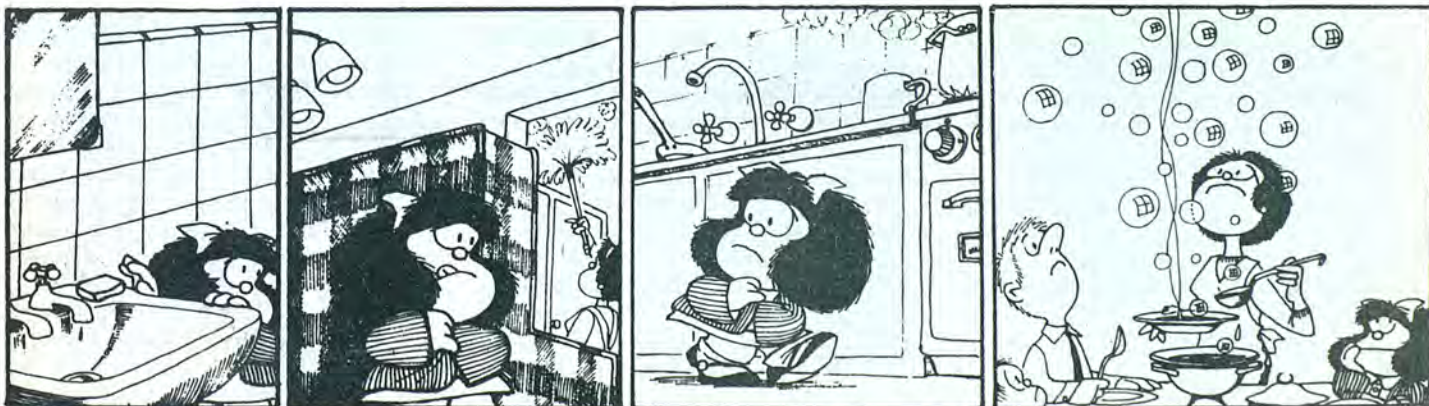
Τόν λένε «Πόλυ» Δάκογλου καί είναι αρχιτέκτονας.

Μετά τήν «άλλαγή», μαζί μέ τούς Χ. Πρεβεζάνο, Βλ. Ψιακή, Β. Γκόνου κ.ά. δημιουργεί (Μάρς '75) τήν... «Πνευματική Αναμορφωτική Κίνηση»! (Άπόφαση ύπ' άριθμ. 26461/75 του Πρωτοδικείου Αθηνων).

● Σήμερα ήγεται τής ΕΝΕΠ - τής νεολαίας τής «Έθνικής Παρατάξεως» - καί σύμφωνα μέ πρόσφατη ανακοίνωση τής οργάνωσης πήγε στη Θεσσαλονίκη για συνεργασία «μετά των Τοπικων Έπιτροπων Β. Ελλάδος επί των θεμάτων συντονισμού καί περαιτέρω συνεχίσεως του άγώνος». Αύτά, για τήν Ιστορία...

ή ΜΑΦΑΛΝΤΑ καί ο ΚΟΣΜΟΣ της

του ΚΟΥΪΝΟ

Η ΕΛΛΑΔΑ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Γιά λογαριασμό της Ελλάδας αλλά και της Τουρκίας έγιναν έρευνες για πετρέλαια στο Αιγαίο, από το νορβηγικό πλοίο «Polar Bjorn» στις αρχές του περασμένου χρόνου; Αν ναι, γιατί δεν ανακοινώθηκαν και γιατί ο υπουργός Βιομηχανίας κ. Κονοφάγος δεν θέλησε να σχολιάσει σχετική ερώτηση του νορβηγικού περιοδικού «Noroil»;

προσδεμένης χρόνια τώρα στο «άνηκο-
μεν εις την Δύσιν». πράγμα που μπο-
ρεί να σημαίνει πως και ο δρυκτός
πλούτος του Αιγαίου – και όχι βέβαια
μόνο αυτός – ανήκει στους δυτικούς
«αφέντες» και τα μονοπώλιά τους, ή ότι
πρέπει να τα μοιραστούμε με τους γείτο-
νες, γιατί αλλιώς θα πάρει φωτιά η γει-
τονιά. Κι αν κάποιος θα καεί, είναι βέ-
βαια αυτός που «φυλάει» τα πετρέλαια...

Έχει βέβαια η κυβέρνηση Καραμανλή
εκφράσει – έστω και έμμεσα – την «προ-
τίμησή» της προς τη συνεκμετάλλευση
του υποθαλάσσιου πλούτου στο Αιγαίο –
όχι μόνο του πετρελαίου, να εξηγουμα-
στε...

Μέχρι ποιο όμως σημείο έχει προχω-
ρήσει η υλοποίηση αυτής της «προτίμη-
σης»;

Ας δούμε τι ξέρουν οι ξένοι γι' αυτά
τά εθνικά μας θέματα – εμείς βέβαια τι
νά ξέρουμε άφου πρόκειται για «εθνικά
θέματα» και έπομένως – σύμφωνα με την
αντίληψη του κ. Καραμανλή – μόνο μία
κυβέρνηση μειοψηφίας αλλά με πλει-
οψηφία εδρών χάρις στο έκλογικό σύ-
στημα, όπως η δική του, μπορεί να τα
χειριζέται μυστικά:

● Είναι αλήθεια ή όχι ότι η κυβέρ-
νηση της Νέας Δημοκρατίας προσχώ-
ρησε μυστικά στο «Διεθνή Όργανισμό
Ένεργειας» (Δ.Ο.Ε.) που καταργεί την
εθνική μας ανεξαρτησία και καθιστά
άνιπαρκτη οποιαδήποτε αυτόνομη έν-
εργειακή πολιτική;

● Απέκρυψε ή όχι την ανακάλυψη
πλουσίων κοιτασμάτων φυσικών αερίων
στο δέλτα του Νέστου;

Ενώ τόσο η κυβέρνηση όσο και η Δη-
μόσια Επιχείρηση Πετρελαίου (Δ.Ε.Π.)
με διαδοχικές ανακοινώσεις «έσπερναν
άπαισιοδοξία» σχετικά με τις γεωτρήσεις
στο δέλτα του Νέστου, το νορβηγικό
περιοδικό έγραφε το Σεπτέμβριο του '77:

«Η ρουμανική εταιρία Rompetrol
ανακάλυψε φυσικά αέρια στο δέλτα του
ποταμού Νέστου, στη Βόρεια Ελλάδα,
παρόλες τις κατά τους τελευταίους μήνες
άπαισιόδοξες δηλώσεις που δόθηκαν στη
δημοσιότητα από κυβερνητικές πλευρές,
όσο και από πλευράς της εταιρίας.
Αποτέλεσμα της ανακάλυψης είναι το
γεγονός πως η Δημόσια Επιχείρηση Πε-
τρελαίου (Δ.Ε.Π.) έχει υπογράψει νέο
συμβόλαιο για επιπρόσθετες εξερευνητι-
κές γεωτρήσεις στην ίδια περιοχή...

Τ' αποτελέσματα της πρώτης γεωτρή-
σης ήταν αρνητικά αλλά σημαντικές πο-
σότητες φυσικών αερίων δρέθηκαν στο
δεύτερο φρέαρ και η γεώτρηση συνεχίζε-
ται πέρα από το αρχικά καθορισθέν βά-
θος των 3.500 μέχρι τα 4.200 μέτρα...

Αν η κυβέρνηση επεξέτεινε σήμερα τα
ελληνικά χωρικά ύδατα σε 12 μίλια, τότε
αυτόματα θα περιλάμβαναν και την
περιοχή ανοικτά της Λήμνου, της Σαμο-
θράκης και του Αγίου Ευστρατίου,
όπου η γεώτρηση της CON.O.CO (Con-

Το περιοδικό έγραφε το Γενάρη του
'77, κάτω από τον τίτλο

«Τό 500 τόνων νορβηγικό πλοίο "Po-
lar Bjorn" άρχισε αυτή τη δδομάδα έρευ-
νες για την άνεύρεση κοιτασμάτων πε-
τρελαίου στο Βόρειο Αιγαίο – Συνέν-
τευξη του Έλληνα ύπουργού Βιομηχα-
νίας Κ. Κονοφάγου – στην Αθήνα», τά
έξης αποκλυπτικά:

«Ο κ. Κονοφάγος δήλωσε ότι τό πλοίο
άνήκει στη γαλλική εταιρία "Companie
Général de Geophysique" αλλά βρίσκε-
ται κάτω από νορβηγική σημαία.

Η έρευνα – συνεχίζει τό περιοδικό –
θά καλύψει μία περιοχή από τό στόμιο
του κόλπου του Στρινμώνα μέχρι τόν
Άγιο Χαράλαμπο, στη Μαρώνεια, ανοι-
κτά της Κομοτινης, μία απόσταση 300
μιλίων, και θά τελειώσει τουλάχιστο σε
δέκα μέρες. Η έρευνα γίνεται για λογα-
ριασμό ενός κονσόρσιουμ τεσσάρων
εταιριών που δημιουργήθηκε από τη
«Denison Mines», ή οποία έχει έρευνη-
τικά δικαιώματα στην περιοχή. Στο
πλοίο επιβαίνουν 17 επιστήμονες που
προέρχονται από τη Γαλλία, τη Βρετανία
και τη Νορβηγία...

● Κανένας δηλαδή Έλληνας!!

Τό περιοδικό συνεχίζει:

«Τό πλοίο έφθασε στην Καβάλα από
τό Μπρέστ την τελευταία δδομάδα. Η
έξερεύννηση θά γίνει με μία νέα μέθοδο
που ανακάλυψαν νορβηγοί επιστήμονες,
τόνισαν έμπειρογνώμονες στην Αθήνα.

Τό πλοίο θά πλεύσει μέσα στα έλλη-
νικά χωρικά ύδατα και ή περιοχή που
θεωρείται ή πιο πιθανή για την άνεύρεση
πετρελαίου είναι ή μεταξύ Στρινμώνα και
Καβάλας».

Και προσθέτει:

«Ο κ. Κονοφάγος δέν μπόρεσε να
σχολιάσει πληροφορίες ότι τό πλοίο θά
κατέπλεε άργότερα στη Σμύρνη για να
έκτελέσει έρευνες για λογαριασμό της
τουρκικής κυβέρνησης...

Τήν ώρα αυτή ο άρχηγός της «Νέας
Δημοκρατίας» πραγματοποιεί τη συνάν-
τησή του με τόν κ. Έτσεβίτ στο Μοντρέ.

Μέ στόχο την προσέγγιση των άπόψεών
τους σ' ό,τι άφορά τό πλέγμα των έλληνο-
τουρκικών διαφορών. Αλλά ο ούσι-
αστικός διάλογος γύρω άπ' αυτά τά θέ-
ματα και κυρίως για τά πετρέλαια του
Αιγαίου και τά συμπλεκόμενα συναφή με
αυτό έχει ήδη άρχισει από καιρό, έτσι
ώστε ή συνάντηση Καραμανλή - Έτσεβίτ
ν' άποτελεί άπλως τό άνώτατο επίπεδο
συζήτησης.

«Η Ελλάδα και ή Τουρκία βρίσκον-
ται σε διαμάχη για τόν δρυκτό πλούτο
του Αιγαίου – σημειώνει τό "Noroil".
Αμφότερες οι χώρες έχουν προσέλθει σε
συνομιλίες (τύπου Ζυρίχης και Λονδί-
νου) με σκοπό να βρεθεί μία άμοιβαία
άποδεκτή λύση στο πρόβλημα. Και οι
δύο τους έχουν έγγυηθεί ν' άπόσχουν
άπό προληπτικές ενέργειες ή πρωτοβου-
λίες που θά μπορούσαν να θέσουν σε
κίνδυνο τις συνομιλίες που διεξάγον-
ται...

Οι ξένοι – καθότι «σύμμαχοι» βλέπετε
– γνώριζαν όσα άγνοεί ο έλληνικός λαός.
Ότι δηλαδή όχι μόνο διεξάγονται συν-
ομιλίες για τόν δρυκτό πλούτο του Αί-
γαίου, αλλά και ότι αυτές οι συνομιλίες
είναι του τύπου Ζυρίχης-Λονδίνου (!),
με τις όποιες Καραμανλής και Άδέρωφ
είχαν «κλείσει» τό Κυπριακό.

Όμως τό περιοδικό κατωγγέλλει και
κάτι πιο σημαντικό από όποιαδήποτε
προθέσεις:

Έγγυηθήκαν – λέει – Ελλάδα και
Τουρκία πως δέν θά προχωρήσουν σε
οποιαδήποτε πρωτοβουλία που θά έβαζε
σε κίνδυνο τις συνομιλίες που διεξάγον-
ται... Τό έρώτημα όμως είναι: σε ποιόν
δόθηκαν αυτές οι έγγυήσεις;

Τό αίνιγμα βέβαια δέν είναι από τά
δυσκολότερα αν ζει κανείς σ' αυτό τόν
τόπο ή έχει διαβάσει την τελευταία όμι-
λία του κ. Άδέρωφ σε άμερικανικό πα-
νεπιστήμιο με τόν τίτλο: «Η Ελλάδα εις
τόν διεθνή χώρο». Είναι από την άλλη ο
πάγιος δυτικός δογματισμός της έλληνι-
κής έξωτερικής πολιτικής, μιάς πολιτικής

tinental Oil Company, Europe Ltd) το 1973 ανακάλυψε ένα τεράστιο κοιτάσμα πετρελαίου, ο κύριος όγκος του οποίου βρίσκεται 6-12 μίλια ανοικτά της Λήμνου (δές World Oil τ. 15/8/76). Είναι κοινό μυστικό κυβερνητικών κύκλων και κύκλων του πετρελαίου πώς πρόκειται για ένα πολύ πλούσιο κοιτάσμα. Άλλο θέμα βέβαια αν η ίδια η CON.O.CO., λίγο πριν ξεσπάσει η τεχνητή κρίση του '73 στο Αιγαίο, ανακοίνωσε πώς πρόκειται για ένα... «ξερό πηγάδι».

Η όλη ιστορία καλύφθηκε από μυστικότητα, μία και τό φρέαρ βρίσκεται στα νερά του Αιγαίου που διεκδικεί επίμονα η Τουρκία και είναι σ' αυτό τό σημείο που τό «Σισμίκ» τό καλοκαίρι του '76 έκοβε τίς δόλτες του...

Άλλά και σήμερα η κυβέρνηση εξακολουθεί νά σιωπά - ούτε μία απλή ανακοίνωση δέν έβγαλε - όχι μόνο για τή γεώτρηση τής CON.O.CO. αλλά και για άλλες γεωτρήσεις που έγιναν τίς μέρες τής δικτατορίας, όπως:

- Η σέ βάθος 3.600 μέτρων γεώτρηση τής TEXACO στό Θερμαϊκό κόλπο (1968), που κι αυτή αναφέρθηκε σάν ξερό «πηγάδι».

- Οι γεωτρήσεις τής ANCHUTZ (1974) στή Χαλκιδική και τό δέλτα του Άλιάκμονα (κι αυτές «ξερά πηγάδια», ενώ είναι γνωστή η ύπαρξη φυσικών αερίων στό δέλτα του Άλιάκμονα).

- Τά φυσικά αέρια τής Θεσσαλίας (νομοί Τρικάλων και Καρδίτσας), που παρά τό ότι είναι γνωστή η ύπαρξή τους κανένας δέν κάνει τίποτε για τήν αξιοποίηση τους...

Ο κ. Καραμανλής όμως φαίνεται πώς προτιμά και έδω τή «μυστική διπλωματία». Όσο πιο λίγα ξέρει «ο πτωχός λαός», τόσο καλύτερα μπορεί και χειρίζεται τά θέματα - όποια και νά 'ναι αυτά - ή υπεύθυνη κυβέρνηση, όταν έχει έπικεφαλής τόν ίδιο, φαίνεται νά πιστεύει...

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΙΤΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ

ΤΗΝ άνοιξη του 1977 υπογράφηκε η έλληνοϊταλική συμφωνία για τήν ύφαλοκρηπίδα του Ιονίου και υιοθέτησε τήν άρχή τής «μέσης γραμμής», πράγμα που έξυπακούει πώς και τά νησιά έχουν τή δική τους ύφαλοκρηπίδα.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ Καραμανλή μίλησε τότε για ένα «καλό πρότυπο συμφωνίας» και για τό Αιγαίο. Πόσο όμως γνωστή είναι αυτή η συμφωνία στήν ελληνική κοινή γνώμη και γιατί η κυβέρνηση δέν φρόντισε νά ενημερώσει πλατιά τόν ελληνικό λαό γύρω από αυτό τό «καλό πρότυπο»;

ΤΟ «Noroil» (Σεπτ. 1977) γράφει για τήν Ιταλική δραστηριότητα στό Ιόνιο:

«Η (Ιταλική) κρατική εταιρία πετρελαίου AGIP συγκεντρώνει τό ενδιαφέρον της σέ δυό κυρίως περιοχές του 25% τής ζώνης -F βαθέων υδάτων (200 έως 1.100 μέτρα), στα όποια έχει νόμιμα δικαιώματα. Τά 3/5 περίπου των 6.700 τετραγωνικών χιλιομέτρων που έχει εκλέξει αναφέρεται ότι κείνται σέ βαθύτερα ύδατα, πέρα από τά κοιτάσματα φυσικού αερίου Luna, ενώ τά υπόλοιπα 2/5 βρίσκονται κυρίως στα στενά του Ότράντο, προς τήν Ελλάδα και τήν Αλβανία...»

ΚΑΙ για τήν έλληνοϊταλική συμφωνία: «Αν και η συμφωνία δέν έχει δημοσιευθεί η άρχή τής "μέσης γραμμής" έχει γίνει αποδεκτή σύμφωνα με τίς ισχύουσες βασικές άρχές, με μία εξαίρεση στό ελληνικό νησί FANO Έδώ η Ιταλία έχει παραχωρήσει περί τά 120 τετραγωνικά χιλιόμετρα σέ περιοχή με βάθη 4.000 μέτρων και πήρε σάν αντίλλαγμα 197 τετραγωνικά χιλιόμετρα με βάθη 400 μέτρων, όπου η εξερεύνηση και εξ-

όρυξη πετρελαίου είναι πάρα πολύ εύκολότερη...»

ΓΙΑΤΙ όμως αυτή η «ευνοϊκή μεταχείριση» των φίλων μας Ιταλών; Οι δικοί μας κυβερνητικοί έγκεφαλοι σκέφτηκαν προφανώς πώς η δημιουργία ενός προηγούμενου απόκλισης από τή «μέση γραμμή» θά είναι σίγουρα ένα χρήσιμο έπιχείρημα(!) στίς διαπραγματεύσεις με τούς Τούρκους. Είναι βέβαια συμπτωματικό (!) τό γεγονός πώς τό αντίλλαγμα που δώσαμε για νά κερδίσουμε ένα... έπιχείρημα αποτελεί μία περιοχή που προσφέρεται για άνεύρεση και έξόρυξη πετρελαίου... Ίσως μάλιστα η περιοχή αυτή νά είναι η ίδια όπου ήδη η AGIP διεξάγει έρευνες, στα στενά δηλαδή του Ότράντο «προς τήν Ελλάδα», όπως αναφέρει τό περιοδικό... Είναι βέβαια περιττό νά εύχρησθούμε σ' αυτούς τούς μεγαλοφείς έγκεφάλους «και εις ανώτερα», αφού αυτά τά «άνώτερα» είναι ήδη στον όρίζοντα του Αιγαίου...

ΤΙ σημαίνει όμως στήν ουσία του τό προηγούμενο τής «απόκλισης από τή μέση γραμμή», για τό όποιο οι Έλληνες κυβερνητικοί παράγοντες έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στίς συζητήσεις τους με τούς Ιταλούς;

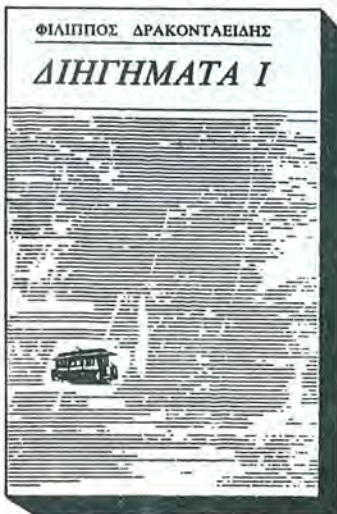
«Σύμφωνα με ιταλικές πηγές οι Έλληνες τούς είπαν ότι η απόκλιση από τή μέση γραμμή, θά αποτελέσει ένα χρήσιμο προηγούμενο όταν θά διαπραγματευθούν με τούς Τούρκους...», γράφει τό «Noroil»

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ λοιπόν θά είναι... χρήσιμο. Γιατί ντύνει με νομικό κάλυμμα όποιεσδήποτε παραχωρήσεις που θά ήταν δυνατό νά γίνουν και που θ' αποτελούσαν φανερά παραβίαση τής άρχής τής «μέσης γραμμής». Για τούς αρχιτέκτονες των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, αυτό τό έπιχείρημα αποτελεί άναμφισβήτητά ένα άκαταμάχητο όπλο. Η ιστορία επαναλαμβάνεται, μόνο που τώρα διαδραματίζεται πιο δυτικά...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΡΑΚΟΝΤΑΞΙΔΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ I

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΓΝΑΤΙΑ

ΣΟΤΗΡΗΣ Γ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

Μάρξ - Λένιν - Στάλιν
Τά Χειρόγραφα... του Μάρξ
Ροζέ Γκαρωντύ
Μπέρτραντ Ράσσελ

ΚΩΣΤΑΣ ΒΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ 19° ΑΙΩΝΑ

ΕΞΑΝΤΑΣ

Η Γ' ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΕΔΑ

Η εμφάνιση της Ένιαίας Δημοκρατικής Αριστεράς, δέν υπήρξε τυχαίο γεγονός. Τη ληξιαρχική πράξη της γέννησής της, τό 1951, τήν υπόγραψαν, μέ έπισημότητας τόν αείμνηστο Γιάννη Πασαλίδη, οί πιό γνωστοί εκπρόσωποι όλόκληρου τού γένους της Αριστεράς καί τών άλλων δημοκρατικών δυνάμεων πού προσέρχονταν από τό ένδοξο ΕΑΜ.

Σέ μιά εποχή τρομοκρατικής άποχαλίωσης της Δεξιάς ένάντιον τού προσοδευτικού κινήματος της χώρας μας, πού υποθάλλονταν από τήν ψυχροπολεμική πολιτική τού ίμπεριαλισμού, τό μήνυμα της ΕΔΑ γιά ΕΝΟΤΗΤΑ, ζέστανε τίς καρδιές τών κατάρρεγμένων καί μεγάλη μερίδα τού λαού μας έσπευσε νά ταχθεί κάτω από τίς σημαίες της. Από τότε όλοένα καί περισσότερο άρχισε νά δεβαίνονται ή παρουσία της στόν πολιτικό χώρο, γιά νά κορυφωθεί μέ τό θρίαμβό της στίς βουλευτικές εκλογές τού 1958, πού γιά πρώτη φορά στά κοινοβουλευτικά χρονικά της χώρας μας ή Αριστερά κατέλαβε τή θέση της άξιωματικής αντιπολίτευσης.

Τό γεγονός αυτό ήταν ένα συγκλονιστικό χτύπημα πού υποχρέωσε τή Δεξιά νά εγκαταλείψει τήν άρχονούφαντη «δημοκρατική» επίταση καί νά θυθιστεί στό τέλμα της θίας καί της νοθείας, τό πατροπαράδοτο γι' αυτήν καταφύγιο στίς δύσκολες περιπτώσεις. Διαπίστωσε ότι ούτε τό παρασύνταγμα, ούτε οί καλπονοθευτικοί νόμοι καί τά σκοτεινά παλατιανά παρασκήνια ήταν άρκετά ανασχετικοί φραγμοί γιά νά άναχαιτίσουν τήν όγκούμενη ένάντιόν της λαϊκή πλημμυρίδα. Από τότε άρχίζουν νά κινούνται οί μοχλοί της άπροσημάτιστης έκτροπής, μέ καθοδηγητικό όργανο μιá σκοτεινή έπιτροπή στήν όποία μετείχε ή ΚΥΠ, ή ΣΙΑ, ό ΙΔΕΑ, σοδιετολόγοι, δοκιμασμένα στοιχεία γιά «έκκαθαριστικές επιχειρήσεις», καί σέ επίκαιρη θέση ό μελλοντικός διχτάτορας.

Όλος όμως αυτός ό συναγεμός της τραγμένης αντίδρασης καί τών πατρών

των της θά έπεφτε στό κενό καί ή Δεξιά θά έπαιαν στή «γωνία» όριστικά ή ή «Ένωσι Κέντρον» τού Γ. Παπανδρέου, πού κατέλαβε τήν έξουσία μέ πρωτοφανή πλειοψηφία, από λόγους πού μέχρι σήμερα έμειναν άξεδιάλυτοι (ας πούμε άξεδιάλυτοι...), δέν έκαμινε τούς γνωστούς συμβιβασμούς καί υποχωρήσεις πού όδήγησαν τή χώρα στό έπιθυμητό στός κύκλους της άνωμαλίας κλίμα γιά τήν έλευση της δικτατορίας.

Τό ίδιο πνεύμα ένότητας καί συνεργασίας μεταξύ της παραδοσιακής Αριστεράς καί τών άλλων προσοδευτικών δυνάμεων άποτελέσε τό βασικό κίνητρο της άνασούστασης της ΕΔΑ μετά τήν κατάργηση της δικτατορίας καί εκφράστηκε μέ σαφήνεια στήν Προγραμματική Διακήρυξη πού ψήφισε τό Δεκέμβριο 1975 ή Α' Πανελλαδική Διάσκεψη της ΕΔΑ.

Μπροστά σέ μιá Δεξιά πού σκαρφάλωσε στήν έξουσία καί πάλι χάρη σέ διαβολικούς χειρισμούς - Καρμανλής ή τάνκς - καί ή όποία παρά τήν επίταση τών νεοδημοκρατικών διακηρύξεών της δέν είχε στήν ουσία αποβάλει τίποτα από τό άμαρτωλό, γιά νά μήν τό χαρακτηρίσουμε διαρύτερα, παρελθόν της καί από τήν πρόθεσή της γιά ύποτέλεια καί έξαρτηση σ' όποιον θά της διασφάλιζε τήν έξουσία, κρίθηκε από σημαντική μερίδα τών άστεγων γιά διάφορους λόγους, κομματικά, όπαδών της παραδοσιακής Αριστεράς πώς μόνο ή ένότητα θά μπορούσε ν' αντίταξει μιá άλλη πολιτική. Μιá πολιτική πού θά είχε γιά στόχο της τήν άνάπτυξη σέ δάθος της δημοκρατίας, τήν ίκανοποίηση τών λαϊκών αιτημάτων, τήν κατοχύρωση της άνεξαρτησίας της χώρας μας μέ τήν έξοδό της καί από τά δυό σκέλη τού ΝΑΤΟ, τήν κατάργηση τών βάσεων, τήν άποπομπή τών μονοπωλίων, τήν ισότιμη συνεργασία καί ειρηνική συνύπαρξη μ' όλους τούς λαούς, της σοσιαλιστικής Ανατολής, της καπιταλιστικής Δύσης καί τούς άδέσμευτους. Μιá

τέτοια πολιτική συνέπιπτε, σέ διεθνές επίπεδο, μέ τό κάλεσμα της εποχής μας γιά ειρήνη, ύφεση καί άδελφότητα άνάμεσα σ' όλους τούς λαούς τού κόσμου.

Δυστυχώς όλες αυτές οί προσδοκίες, πού ύπόσχονταν έξοδο από τή στασιμότητα στό χώρο της παραδοσιακής Αριστεράς, γρήγορα διαψεύστηκαν.

Μέσα στό κόμμα σχηματίστηκαν διάφορες τάσεις οί όποίες, μέ πρόσχημα τήν άρχή της ελεύθερης γνώμης, έβαλαν τούς ευγενικούς σκοπούς της ΕΔΑ στή σκοποβολή, μέ άποτέλεσμα νά καταστήσουν διάτρητη τήν Προγραμματική Διακήρυξη του. Τό κόμμα είχε μεταβληθεί σέ άρένα συγκρουόμενων άπόψεων καί φιλοδοξιών, μέ συνέπεια νά άνακοπεί ή όργανωτική του άνάπτυξη, ν' άποημιλωθεί από τά ίκανά καί μέ προβολή στό λαό στελέχη καί, τό χειρότερο, ν' άπομακρυνθεί κάθε έλπίδα γιά ένότητα στό χώρο της παραδοσιακής Αριστεράς.

Ό άστικός τύπος, ήμερήσιος καί περιοδικός, μέ έκδηλη ίκανοποίηση, φιλοξενούσε σέ χτυπητά πολύσηλα τίς διάφορες άπόψεις τών ήγετών της ΕΔΑ πρίν αυτές έλθουν σέ συζήτηση στά άρμόδια όργανα τού κόμματος.

Δέν θά σταθούμε σ' όλόκληρη τή γκάμα τών άπόψεων πού λίγο-πολύ ανέβαν γιά ν' άνατιναχτεί στόν άέρα ή Προγραμματική Διακήρυξη καί ή ίδια ή ΕΔΑ σάν άνεξάρτητο καί άυτότελές κόμμα μέ τή δική του ταυτότητα. Είμαστε όμως ύποχρεωμένοι, σάν συνεπείς Έδαίτες καί από τούς ίδρυτές της, νά επισημάνουμε τίς πιό χτυπητές άπ' αυτές, γιά νά συμβάλουμε στήν άνεύρεση τών αιτίων πού έφεραν τήν ΕΔΑ στή σημερινή ύποτονική κατάσταση καί παράλληλα στήν άνεύρεση τών μέσων θεράπείας.

Καί πρώτα-πρώτα («άπό Διός άρξασθαι»), από τίς θέσεις πού άνέπτυξε ό

πρόεδρός μας σέ κάθε περίπτωση. Ίδού αὐτές:

1. Ἡ ΕΔΑ συγγενεῦει σέ πολλά βασικά σημεῖα μέ τό ΚΚΕ Ἑσ., ἐνῶ τή χωρίζει ἀπόσταση ἀπό τό «δογματικό» ΚΚΕ, μέ τό ὅποιο δέν εἶναι ἐφικτή οποιαδήποτε συνεργασία καί γιὰ τὸν πρόσθετο λόγο τῆς «ἐξάρτησής του ἀπό τή Μόσχα». (Πρώτη βολή κατὰ Προγραμματικῆς Διακήρυξης).

2. Ἡ ΕΔΑ ἔχει πολλές δυνατότητες συμπαράταξης σ' ἓνα ἀντιδικτατορικό μέτωπο μ' ἓνα τμήμα τῆς Δεξιᾶς, μέ τήν «καλή» Δεξιᾶ (δεύτερη βολή κατὰ τῆς Π.Δ.). Λησιμονεῖ ὁ σεβαστός πρόεδρος μας, ἀπό ἀγαθὴ ἴσως πρόθεση, ὅτι τόσο ἡ καλὴ ὅσο καί ἡ κακὴ ὁμόφωνα ἔχουν κάνει τὴν ἐπιλογὴ τους γιὰ τὶς βάσεις τοῦ θανάτου, γιὰ τό ΝΑΤΟ, τὴν πατροπαράδοτη ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὸν ἱμπεριαλισμό, τὴν συνταγματικὴ κατοχύρωση τὸν προνομίων τὸν μονοπωλίων, τὴν οὐσιαστικὴ ἀμνήστευση τὸν χουντικῶν, τὴν ψήφιση τὸν ἀντιλαϊκῶν νόμων (330, ἰδιώσιμα κ.λπ.) καί ὅτι ἡ Δεξιᾶ, σάν πολυκέφαλο Βασιπί, ἔχει θυβίσει τὰ κοφτερά δόντια τῆς στίς σάρκες τοῦ λαοῦ μας καί ροφᾷ μέ μακάβρια ἡδονὴ τό αἷμα του;

3. Οἱ δύο «ὑπερδυνάμεις», οἱ ΗΠΑ καί ἡ ΕΣΣΔ, ἔχουν μοιράσει, γραπτὰ ἢ σιωπηρά, τὸν κόσμο στὰ δύο καί τὸν νέμονται μέ ἱμπεριαλιστικὴ βουλιμία. (Θέση ἀντισοβιετικῆ, ἀντίθετη μέ τὴν Π.Δ.).

4. Ἐπικαλεῖται τὸν «εὐρωκομμουνισμό» (ἐνῶν ὅρο πού τὰ ἐνδιαφερόμενα κόμματα δέν τὸν νιώθουν) καί τὸν προσβάλλει σάν μοντέλο στὴν ΕΔΑ, ἐνῶ γνωρίζει πολὺ καλὰ πόσο διαφέρουν οἱ στρατηγικοὶ σκοποὶ τὸν κομμουνιστικῶν κομμάτων ἀπὸ ἐκείνους τῆς ΕΔΑ, πού κινεῖται στὰ πλαίσια τῆς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας μέ μιὰ φλοὺ ἀπόκλιση πρὸς τό «σοσιαλισμό». Θά πηγαίναμε σέ

μάκρος ἂν ἀναφερόμαστε σέ μιὰ σειρά ἄλλες ἀπόψεις τοῦ προέδρου μας, ὅπως ἐκείνες γιὰ τὰ δικαιώματα καί τὶς ἐλευθερίες στίς σοσιαλιστικὲς χώρες, ὅπου σέ πολλές περιπτώσεις εὐθυγραμμίζεται μέ τὴ γνωστὴ καμπάνια τοῦ προέδρου Κάρτερ. (Πρὸβλ. τό ἄρθρο του «Παραινέσεις πρὸς τοὺς νέους», πού τό ἀναδημοσίευσσε ὁλόκληρο τό θεωρητικὸ ὄργανο τῆς Ν. Δημοκρατίας).

Οἱ θέσεις τοῦ Μίκη Θεοδωράκη τώρα: αὐτὲς πῆραν τὴ μορφὴ πλατφόρμας καί εἶδαν τό φῶς σέ πολὺς τῆλα τοῦ ἀστικοῦ τύπου πρὶν ἔλθουν τελικὰ στὴν Ε' Σύνοδο τῆς Δ.Ε. γιὰ συζήτηση. Σήμερα ὁ φορέας τους ἔχει τό σθένος, ὑπὸ τό κράτος τὸν πάντα ἀγαθὸν προθέσων του καί τῆς ὄχι τυχαίας ἀγωνιστικῆς του ἱστορίας, νὰ τὶς διαγράψει καί νὰ τὶς ἀνακαλέσει σάν σφαλερές. Ἐμεῖς ὅμως εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὶς ὑπομνήσουμε, γιὰτὶ συνέδαν ἀφάνταστα στὴν ἐπίταση τῆς σύγχυσης καί τὸν ἀποπροσανατολισμὸ τῆς ΕΔΑ. Τί ὑποστήριζε τότε ὁ Μ.Θ.;

1) Νά στηρίξουμε τὴν κυβέρνηση τοῦ Κ. Καραμανλῆ, γιὰτὶ ἀποτελοῦσε τὴν πῶ ἀποτελεσματικὴ ἐγγύηση ἐνάντια «στὰ τάνκς».

2) Νά κατεβάσει ἡ ΕΔΑ τὴ φωνή της καί νὰ περιοριστεῖ σ' ἓνα μίνιμουμ πρόγραμμα, γιὰ ν' ἀποφύγουμε τὴν ὀργή τοῦ «στρατιωτικοῦ στεγανοῦ», πού ἐξακολουθεῖ καί σήμερα νὰ τελεῖ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ΙΔΕΑ, μέ τὴν ἐλπίδα ν' ἀποκτήσουμε σταδιακὰ τὴν... ἐμπιστοσύνη του.

3) Νά δεχθοῦμε σάν δεδομένο ὅτι ἡ χώρα μας ἀνήκει στὴν περιοχὴ τοῦ κόσμου πού ἐλέγχεται... προφανῶς κατόπιν συμφωνίας μέ τὴν ΕΣΣΔ, τὴν ἄλλη... ἱμπεριαλιστικὴ δύναμη, ἀπὸ τὸν ἀμερικανικὸ ἱμπεριαλισμό!..

4) Νά ἐγκαταλείψουμε ἀπὸ λόγους ἀντικειμενικῆς ἀδυναμίας τοὺς εὐγενεκοὺς στόχους μας καί νὰ περιοριστοῦμε

σέ μικροδιεκδικήσεις καί σέ ψίχουλα ἐλευθεριῶν, σὸ μέτρο πού αὐτὰ εἶναι ἀνεκτὰ ἀπὸ τὸν ἀμερικανικὸ ἱμπεριαλισμό καί τό ΝΑΤΟ, ἂν δέν θέλουμε νὰ συντριβοῦμε, ὅπως τόσες φορές σὸ παρελθόν, ἀπὸ τό πανίσχυρο κατεστημένο.

5) Νά παραδειγματισθοῦμε ἀπὸ τὸν εὐρωκομμουνισμό κ.λπ., κ.λπ.

Παράλληλα μέ τίς παραπάνω, ἀναπτύχθηκε ποικιλία ἀπόψεων πού ἄλλες ἀπ' αὐτὲς εἶχαν κοινὸ παρανομαστή τὸν περιορισμὸ τῆς ΕΔΑ σὸ ρόλο τῆς θεραπείας τοῦ ΚΚΕ Ἑσ., ἄλλες δέ ἔναν παθιασμένο ἀντικομμουνισμό κι ἀντισοβιετισμὸ πού αὐτόματα ἔθεταν τὸ ἐρώτημα: Τί ζητοῦν αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ στίς γραμμές τῆς ΕΔΑ, σὸ κόμμα πού ὄχι μόνο εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπὸ μισαλλοδοξίες ἀλλὰ ἔχει σάν προμετωπίδα σὸ πρόγραμμά του τὴ συνεργασία του μέ τὴν παραδοσιακὴ Ἀριστερά; Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶχαν τὸ θράσος νὰ δηλώνουν στὴ διάρκεια ἐπιστρώσεων συνεδριάσεων τοῦ κόμματος πὼς «τοὺς πιάνει ἀλλεργία» ὅταν ἀκοῦνε νὰ μιλάνε γιὰ τό ΚΚΕ καί τὴ Σ.Ε. Καί ὅμως τέτοια στοιχεῖα ἀναρριχήθηκαν στὴν Ε.Ε., ὅπου καί δρίσκονται.

Ἀπ' ὅσα περιληπτικά παραπάνω ἐκθέσαμε, προκύπτουν ὁλοκάθαραι οἱ αἰτίες πού ὀδήγησαν στὴν καθίζηση τῆς ΕΔΑ καί εἶναι μάταιο ν' ἀναζητοῦμε σέ ἐξωδερμικά φαινόμενα, ὅπως ἡ διαφορὰ τὸν ἡλικιῶν πού ἀναφέρει σὲ ἄρθρο του («ΑΝΤΙ» τ. 92) ὁ φίλος Μανώλης Γλέζος. Οἱ αἰτίες δρίσκονται στὴ συστηματικὴ καταρράκωση τῆς Π.Δ. καί σὸ τσαλαπάτημα τὸν στόχων τῆς ΕΔΑ.

Ἀρρηκτα δεμένο μ' αὐτὲς τίς δοξασιές εἶναι καί τὸ φιάσκο τῆς χωρὶς ὀρχῆς ἐκλογικῆς «Συνμαχίας τὸν 5», σέ τίς πρωτοφανεῖς γιὰ τὴν ΕΔΑ ἀθλιότητες πού τὴ συνόδευσαν. (Πρὸβλ. ὁμιλία τοῦ Στ. Ἡλιόπουλου στὴν τελευταία Σύνοδο τῆς

Ἀνώτατο ὄργανο τῆς ΕΔΑ εἶναι τὸ Συνέδριο. Τὸ Συνέδριο ἐκλέγει τὴ Διοικούσα Ἐπιτροπὴ. Ἡ σημερινὴ Διοικούσα Ἐπιτροπὴ ἀπαρτίζεται ἀπὸ τοὺς ἑξῆς:

Ἡλιὸς Ἡλίας - Πρόεδρος τῆς ΕΔΑ, Ἀντώνογλου Ὁρέστης - λογιστῆς-τ. βουλευτῆς, Ἀσημακόπουλος Δημ. - ἐκπαιδευτικὸς, Βασιλόπουλος Θεοδ. - ἰδ. ὑπάλληλος, Γανίτης Νίκος - λογιστῆς-τ. βουλευτῆς, Γαρίδα Ἐλένη - φιλόλογος, Γιάνναρη Ἡρώ - λογίστρια, Γιωτόπουλος Γιώργος - ἰδ. ὑπάλληλος, Γκιουγκῆς Βαγγέλης - δικηγόρος, Γλέζος Μανώλης - δημοσιογράφος, Ζαμάνος Στέλιος - λογιστῆς, Ζερβὸς Θεοδόκης - γιαντρός, Ζερβοῦ Γεωργία - φοιτήτρια, Ἡλιόπουλος Σταῦρος - δικηγόρος-τ. βουλευτῆς, Θεοδωράκης Μίκης - συνθέτης-τ. βουλευτῆς, Καμουλάκος Γιάννης - ἰδ. ὑπάλληλος, Καράβας Γιώργος - ἐπαγγελματίας, Καρὰ Μαρία - λογίστρια, Καραγιώργη Μαρία - τ.

βουλευτῆς, Κατηφόρης Γιώργος - ὑφηγητῆς οἶκον. ἐπιστημῶν, Κατερίνης Παν/της - δημοσιογράφος-τ. βουλευτῆς, Κουντούρης Μιχάλης - δικηγόρος, Κουλιάνδρου Τάκης - ἀσφαλιστῆς, Κολοκοτρώνης Σταῦρος - οἰκονομολόγος, Λασκαρίδης Ἀγγελος - ἐπαγγελματίας-τ. βουλευτῆς, Λεντάκης Ἀντρέας - συγγραφέας, Λινάρδату Γιούλα - ἐπαγγελματίας, Μανωλάκος Ἀριστείδης - δημοσιογράφος, Μασσάβας Γιώργος - δημοσιογράφος, Μπαρτζώκας Ἀνδρέας - λογιστῆς, Μπερδεμπέας Ἀντρέας - ἰδ. ὑπάλληλος, Μπενά Ἐλένη - τ. βουλευτῆς, Παπαδόπουλος Τίμος - ἐκδότης, Πασιαντὰς Ἀντρέας - συνδικαλιστῆς-τ. βουλευτῆς, Παπαϊωάννου Σπύρος - συνδικαλιστῆς, Πρίφτης Γεράσιμος - συνταξιούχος ταχυδρομικός-τ. βουλευτῆς, Περιστεράκης Μιχάλης - δικηγόρος, Παπαδημητρίου Γιάννης - δικηγόρος - τ. βουλευτῆς, Παρασκευόπουλος Πότης - δη-

μοσιογράφος - τ. βουλευτῆς, Πούλος Σωτήρης - δικηγόρος-πρόεδρος δημ. συμβ. Ἀθηναίων, Ρουμελιωτάκης Χρήστος - δικηγόρος, Σκαλτσᾶς Ὁρέστης - δικηγόρος, Σκαλτσᾶς Τάκης - οἰκονομολόγος, Στεφάνου Στέφανος - δημοσιογράφος, Τρικούπης Μάκης - δικηγόρος, Τραχανῆς Μήτσος - δικηγόρος, Φωτίου Χρήστος - δικηγόρος-δημαρχ. Κερασινοῦ, Χαραλαμπίκης Χρήστος - φοιτητῆς.

Ἡ Διοικούσα Ἐπιτροπὴ ἐκλέγει 11μελὴ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, συμπαραλαμβανομένου καί τοῦ Προέδρου πού ἐκλέγεται ἀπὸ τὴ Συνδιάσκεψη. Ἡ σημερινὴ Ε.Ε. ἀπαρτίζεται ἀπὸ τοὺς:

Ἡλιὸς Ἡλίας, Ἡλιόπουλος Στ., Θεοδωράκης Μ., Κουλιάνδρου Τ., Κουντούρης Μ., Κολοκοτρώνης Στ., Λεντάκης Α., Ρουμελιωτάκης Χρ., Σκαλτσᾶς Ο., Τρικούπης Μ.

(Ἐνδέκατος ἦταν ὁ Μ. Γλέζος, πού παραιτήθηκε μετὰ τίς ἐκλογές).

Δ.Ε., όπου περιγράφεται το κατόντημα της άλλοτε περήφανης ΕΔΑ).

Και το ερώτημα που μπαίνει τώρα είναι: Υπάρχει άλλη λύση για την ΕΝΟΤΗΤΑ εκτός από την ΕΔΑ;

«Αν ναι, τότε πρέπει ν' ανασκουμπωθούμε και νά την επαναφέρουμε στο σημείο της εκκίνησής της, αφού πρώτα την αποκαθάρουμε από την κόπρη του Αυγείου.

«Αν όχι, τότε ως αφήσουμε το στεφανωμένο με άπειρες δάφνες δόξας αλλά και με μαύρα σημάδια ΚΚΕ, νά συνεχίσει τόν ανηφορικό δρόμο του μέσα στον καταρρέοντα κόσμο του είδεχθους ιμπεριαλισμού και προπαντός ως παύσουν μερικοί νά το αποκαλούν ανανδρα ως «κόμμα του Έξωτερικού». Οί Έλληνες αγωνιστές, οί οποια πλευρά κι αν σήμερα βρίσκονται, όταν δδεναν πρὸς τὸ ἐκτελεστικό τίς ἐντολές τίς ἐπαιρναν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαό.

Γιά πρώτα μέτρα θεραπείας προτείνουμε:

1) Νά κληθὺν στή Συνδιάσκεψη ὅλοι οί γνωστοί Ἑδαίτες καθὼς καί γνωστές ἀπὸ τὸ παρελθὸν προσωπικότητες.

2) Νά γίνεῖ ἐλεγχοῦς στήν ἐκλογή τῶν ἀντιπροσώπων μέ τίς λεγόμενες «δημοκρατικές διαδικασίες», οί ὁποῖες, ὅπως ἔδειξε ἡ πείρα ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἦταν πλαστές.

3) Νά τεθοῦν σέ συζήτηση ὅλες οἱ προτάσεις κι ὄχι μόνο οἱ εἰσηγήσεις τῶν ἡγετικῶν ὀργάνων.

4) Νά διανεμηθοῦν ἐγκαιρὰ σποῦς συνέδρους οἱ εἰσηγήσεις τῆς Ε.Ε., τόσο τῆς πλειοψηφίας ὅσο καί τῆς μειοψηφίας, ὡλιῶς τοῦ κάθε μέλους τῆς χωριστά.

5) Ν' ἀντιπροσωπεύονται οἱ βασικές περιοχές τῆς χώρας στή Δ.Ε. καί στήν Ε.Ε.

6) Νά θεοπισθοῦν συνεχῆς σένοδοι τῆς Δ.Ε.

7) Νά ὁρισθεῖ τὸ Συνέδριο μέσα σὸ 1978.

Ἡ ΕΔΑ καί ἡ ἐνότητα ἄλλοτε καί τώρα

Τοῦ Γιώργου Πανάγου

ΣΤΙΣ παραμονές τῆς Γ' Συνδιάσκεψης (24-26 Μάρτη) ἡ ΕΔΑ βρίσκεται στήν πύλ ἀποφασιστικῆς κιμῆς τῆς κρίσης τῆς, πού, ὅπως διαπιστώνεται καί σέ προηγούμενα ἄρθρα τοῦ Α. Λεντάκη καί Μ. Γλέζου, ἐπήρχε σχεδόν ἀπὸ τὴν ἀνασίστασή τῆς. Ἰσως ἡ κρίση αὐτὴ νά ἦταν συνέπεια – πέρα ἀπὸ τίς ἀντιζημιμενικές δυσχέρειες – καί τῆς διαφορετικῆς ιδεολογικοπολιτικῆς τοποθέτησης τῶν μελῶν τῆς, πού ἔδλεπαν διαφορετικά τὸ ρόλο καί τὴν προοπτικὴ τῆς ΕΔΑ.

Τὰ θέματα πού θά συζητηθοῦν στή Συνδιάσκεψη (ἐντίμηση ἐκλογικῆς τακτικῆς καί συντομοῦ, ρόλος τῆς ΕΔΑ, ἀποσαφήνιση ιδεολογικῶν, πολιτικῶν καί ὀργανωτικῶν θέσεων) καί οἱ σημερινές διαμετρικὰ ἀντίθετες τοποθετήσεις ἡγετικῶν στελεχῶν τῆς σ' αὐτά, κάνουν προβληματικὴ τὴ συνέχιση τῆς ΕΔΑ μέ τὴ σημερινή τῆς σύνθεση. Ἦδη ὁ Α. Λεντάκης σὸ προηγούμενο ἄρθρο του καλεῖ τοὺς «ΚΚΕαίτες ν' ἀποχωρήσουν».

Οἱ διαφορῆς πού παγιώθηκαν προεκλογικὰ σχετικὰ μέ τὴν ἐκλογικὴ σύμπτυξη τῆς ΕΔΑ μέ τὴν Συμμαχία ἢ τὴν ΕΔΗΚ παραμένουν ἐπίκαιρες – παρὰ τὴν ταυτόχρονη ἐκλογικὴ ἥττα καί τῆς Συμμαχίας καί τῆς ΕΔΗΚ, πού ἀπέδειξαν ἰσὺς σὲ κάποιο βαθμὸ ὅτι καί οἱ δύο δυνατές ἐπιλογές δέν εἶχαν προοπτικὴ ἐπιβίωσης καί ἀνάπτυξης. Καί παραμένουν ἐπίκαιρες, ἀφ' ἐνός γιατί ὁ ἀπολογισμὸς καί ἡ κριτικὴ τοποθέτηση τῆς ΕΔΑ σχετικὰ μέ τὴ συμμετοχὴ τῆς στίς ἐκλογές εἶναι ἡ βάση πού θά θεμελιώσει τὴν αὐριανὴ πολιτικὴ τῆς, καί ἀφ' ἑτέρου γιατί τὰ προεκλογικὰ διλήμματα ἐξακολουθοῦν νά ἰσχύουν, μέσα ἀπὸ μιά ἄλλη, φυσικὰ, ὀπτικὴ.

Τὸ ἂν ἡ ΕΔΑ θά κινήθῃ καί μετεκλογικὰ σὸ χώρο τῆς Συμμαχίας, προωθώντας ἰσὺς διαδικασίες στενότερης συνεργασίας μέ ὀρισμένους τουλάχιστον φορεῖς τῆς Συμμαχίας (τοὺς μαρξιστικούς) ἢ ἂν θά προσανατολισθεῖ πρὸς ἓνα ἐνδοπολιτικὸ σχῆμα μέ κάποια ἰσὺς δυνάμεις τῆς ΕΔΗΚ καί τῆς «Σοσ. Πρωτοβουλία», εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ βασικότερα

θέματα πού καλεῖται νά λύσει ἡ Συνδιάσκεψη. Ὡστόσο εἶναι ἀμφίβολο κατὰ πόσο ἡ Συνδιάσκεψη θά μπορέσει νά ἀμβλύνει τίς ἐσωτερικῆς ἀντιθέσεις, ἐπιτιγχάνοντας τὴ συνύπαρξη τῶν τάσεων.

Εἶναι πολὺ πιθανὸ οἱ ἀνακατατάξεις πού γίνονται στοὺς ἡττημένους ἐκλογικὰ χώρους (Συμμαχία, ΕΔΗΚ) ν' ἀλλάξουν τὸ πολιτικὸ σκηνικὸ, διαμορφώνοντας νέους ὅρους ὑπαρξης καί λειτουργίας τῶν φορέων πού τοὺς συναποτελοῦν. Σ' αὐτὰ τὰ πλαίσια θά πρέπει νά θεωρηθεῖ πιθανὴ καί ἡ ἐξάντληση τῆς τετραχρονης προσπάθειας τῆς ΕΔΑ – τουλάχιστον μέ τίς μέχρι τώρα δοσμένες συντεταγμένες τῆς.

Ὡπως εἶναι γνωστὸ:

● Ἡ Α' (ιδρυτικὴ) Συνδιάσκεψη, πού ἐγινε τὸν Ἰούνη τοῦ '75, περιορίστηκε μόνο στὴ διακήρυξη τῆς αὐτονομίας τῆς (γιατὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ '74 ἡ ΕΔΑ ἐμφανίστηκε συνεργαζόμενη μέ τὸ ΚΚΕ-Ε.Σ.), καί σέ ὀρισμένα μέτρα διασφάλισης αὐτῆς τῆς αὐτονομίας.

● Ἡ Β' Πανελλαδικὴ Συνδιάσκεψη (Ἰούνης '77) ἀποκρυστάλλωσε τίς πρώτες πολιτικές τῆς θέσεις καί καταστατικές ἀρχές.

● Ἡ ΕΔΑ ἀνασυστάθηκε σάν πολιτικός ὀργανισμὸς στήν προοπτικὴ νά ἐκφράσει ὅλο ἐκεῖνο τὸ χωρὸ πού ἐκφράζε ἡ ΕΔΑ ἀπ' τὴν περίοδο μετὰ τὸν ἐμφύλιο καί μέχρι τὴ δικτατορία τοῦ '67: «Νά σιγάσει δηλαδὴ τοῖς ἀριστεροῦς μέ τὴν πλατιά ἔννοια τοῦ ὄρου, χωρίς ὥστόσο ν' ἀποτελεῖαι ἐνδογενὲς σχῆμα ἄλλου κόμματος καί νά ὑποστῇ ἔτσι ἀναπόφευκτα τὴν κηδεμόνευσή του».

Στὴν κορύφωση τῆς κρίσης τῆς ἀριστερᾶς καί τῆς πολυδιάσπασης ἡ ΕΔΑ δέν εἶδε στήν αὐτονόμηση καί ἀνασίστασή τῆς μιά νέα διάωπαση, ἀλλὰ

«μιά ἀναγκαιότητα γιὰ τὴ γενικόττερη λύση τῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ μας καί τὸ ξεπέρασμα τῶν ἀντιφάσεων στήν πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας πρὸς τὴν πλευρὰ τοῦ προοδευτικοῦ κινήματος, μέ τὴν ἐνωτικὴ συμβολή τῆς».

Ὡπως εἶναι γνωστὸ ἡ ΕΔΑ:

● Εἶναι ὀργάνωση πολιτικῆς καί ὄχι ιδεολογικῆς ἐνότητας καί

«ἀποδέχεται τὴ μέθοδο τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ σάν πολὺτιμο ὄπλο γιὰ τὴ μελέτη καί ἀνάλυση τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος, ὅμως ἡ ιδεολογικὴ αὐτὴ ἀποδοχὴ δέν ἀποτελεῖ ὅρο συμμετοχῆς στήν ὀργάνωση.»

● Δέν ἀποτελεῖ οὔτε διακηρυκτικὰ κόμμα μίας τάξης, ἀλλὰ

«τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, τῆς κοινωνικῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν, ἀγροτῶν, μεσαίων στρωμάτων, ἐπιστημόνων καί διανοουμένων, τῶν ὁποίων ἐπιδιώκει νά ἐκφράσει τίς διεκδικήσεις, ἐνῶ παρὰ τὰ διακηρύσσει ὅτι ἡ ὁλοκληρωμένη λύση τῶν ἐθνικῶν, πολιτικῶν, οικονομικῶν καί κοινωνικῶν προβλημάτων βασίζεται ἀντικειμενικὰ στήν ἐπικράτηση

τὸ βιβλίο

τὸ παιδί

εἰμαστε Σίνα 38

τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ δημοκρατικές διαδικασίες».

Μερικές βασικές πολιτικές θέσεις της:

● Για τὰ θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς: Καμιά ἀλλαγὴ στό καθεστῶς τοῦ Αἰγαίου, καμιά παραχώρηση κυριαρχικῶν μας δικαιωμάτων, ἀμεση ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΟΗΕ γιὰ τὴν Κύπρο καὶ ἐπιδίωξη διεθνοποίησης τοῦ προβλήματος. Σάν ἀμεσο αἶτημα ἡ ΕΔΑ πρόβαλε τὴν πλήρη ἀποχώρηση τῶν στρατευμάτων εἰσβολῆς καὶ τὴν ἐπιστροφή τῶν προσφύγων. Ὁ στόχος, μιὰ Κύπρος κυρίαρχη, ἀνεξάρτητη, ἐνιαία, ἀδέσμευτη, χωρὶς ξένα στρατεύματα καὶ ξένες δάσεις, μέ ἐξασφαλισμένη τὴν ἀμυντικὴ της θωράκιση. Γιὰ τὶς ξένες στρατιωτικές δάσεις: ἡ ΕΔΑ ὑποστηρίζει τὴν κατάργησή τους, γιατί ἐμπλέκουν τὴ χώρα στὸν ἀνταγωνισμό τῶν δύο στρατιωτικῶν μπλόκ (ΝΑΤΟ, Βαρσοβία), μονιμοποιοῦν τὴν ἀμερικάνικη στρατιωτικὴ παρουσία ἐντὶ χώρα, μποροῦν ν' ἀποτελέσουν κέντρα διαρροῆς πληροφοριῶν πρὸς τὴν Τουρκία καί, τέλος, ἀποβλέπουν στὸν ἔλεγχο τῆς πολιτικῆς, οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὶς ΕΠΑ.

● Γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ κατάσταση: Ἡ ΕΔΑ ἐκτιμᾷ πὺς ἡ χώρα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μεγάλες θεσμικὲς ἀλλαγές στὴν οἰκονομία, στὴ διοίκηση, στὴν παιδεία, στὴν ὑγεία, στὴ γεωργία, στοὺς πολιτικούς θεσμούς.

«Γιὰ τὴ χώρα μας καὶ γιὰ τὴν Εὐρώπη τὸ ὄραμα τοῦ σοσιαλισμοῦ, ποὺ στηρίζεται ρεαλιστικά στὶς ἀνάγκες τεχνικῆς ἐξέλιξης τῶν χρόνων μας καὶ συμβαδίζει μέ τὴν ἀνοδο τοῦ πολιτικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου, καὶ τὴν ὑπεύθυνη συμμετοχὴ τοῦ πολίτη στὶς οἰκονομικὲς, κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς σχέσεις, ἀναδεικνύεται στὸν ἐπαναστατικὸ στόχο τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ κατάκτηση τοῦ στόχου αὐτοῦ περνᾷ μέσα ἀπὸ μιὰ ἐπίμονη πάλη γιὰ τὴ διεύρυνση καὶ στερέωση τῆς Δημοκρατίας, καὶ τὴ βαθμιαία ἀπαγκίστρωση τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸ πλέγμα τῶν συμμαχικῶν στρατιωτικοπολιτικῶν συμφωνιῶν, μέσα σὲ μιὰ διαδικασία διεθνούς ὕψους καὶ ἀχρῆστευσης τῶν ἀντίπαλων στρατιωτικῶν συνασπισμῶν».

Ἀπὸ πλευρᾶς ὀργανωτικῆς ἡ ΕΔΑ:

● Δέν ἀποδέχεται τὸ δημοκρατικὸ συγκεντρωτισμὸ. Ἐχει σάν ὄρο λειτουργ-

γίας τὴν ἐλεύθερη ἀντιπαράθεση τῶν τάσεων καὶ ἀποχρώσεων μέσα στὶς γραμμές της.

● Κατοχυρώνει ἴσο δικαίωμα γνώμης καὶ δημοσιότητας σ' ὅλες τὶς ἀπόψεις καὶ ἰδέες, ἀλλὰ λειτουργεῖ μέ βάση τὸ δημοκρατικὸ κανόνα τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀποφάσεων ποὺ παίρνονται ἀπὸ τὴν πλειοψηφία. Ἀναγνωρίζεται ὅμως στὴ μειοψηφία ἡ διακριτικὴ εὐχέρεια νὰ μὴν ἐκτελεῖ τὶς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας στὸ βαθμὸ ποὺ διαφωνεῖ.

Πέρα ὅμως ἀπὸ τὶς προθέσεις καὶ τὶς διακηρύξεις της, ἡ ΕΔΑ ἀναγνωρίζει στὴ Β' Συνδιάσκεψή της ὅτι ἡ δίχρονη προσπάθειά της δέν εἶχε τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα. Ἔτσι, ἀποτιμώντας γενικά θετικὰ τὴν πολιτικὴ της παρουσία, διαπιστώνει:

● Ὅτι ἡ πολιτικὴ της παρουσία ἦταν οὐσιαστικά εὐκαιριακὲς καὶ ἀποσπασματικὲς διακηρύξεις πάνω σὲ θέματα ποὺ παρουσιάζονται καὶ ὄχι χάραξη μιᾶς γενικότερης πολιτικῆς.

● Ὅτι ἔστω καὶ μ' αὐτὸ τὸν τόπο – εὐκαιριακὰ δηλαδὴ – οἱ πολιτικὲς παρεμβάσεις περιορίστηκαν σχεδόν ἀποκλειστικά στὰ ἐθνικὰ θέματα καὶ τὰ προβλήματα στερέωσης τῆς δημοκρατίας, ἐνῶ, ἀν' ἐξαιρεθοῦν κάποιες παρεμβάσεις στὴ Βουλὴ ἢ οἱ τοποθετήσεις στελεχῶν της στοὺς χώρους, ἔλειψε ἀπὸ τὸ στίβο τῶν καθημερινῶν λαϊκῶν προβλημάτων. Αὐτὴ ἡ ἀδυναμία παρουσίασε μιὰ μονομερὴ εἰκόνα τῆς φυσιογνωμίας τοῦ κόμματος, μιὰ ὑποτίμηση τῆς ἀριστερῆς του τοποθέτησης.

● Ὅτι ἡ πολιτικὴ της παρουσία στηρίχθηκε περισσότερο σὲ προσωπικὲς – ἐπιτυχίες στὴν πλειοψηφία τους – πρωτοβουλίες τοῦ προέδρου ἢ ἄλλων στελεχῶν, παρά σὲ συλλογικὲς διεργασίες. Καὶ ὀφείλει τὴν εὐστοχία της περισσότερο στὴν ἀξιοποίηση τῆς γενικῆς ἐμπειρίας καὶ πολιτικῆς ἀντίληψης τῶν στελεχῶν της παρά σὲ συγκεκριμένη κάθε φορὰ διεύρυνση καὶ ἐμβάθυνση τῶν προβλημάτων.

Ἡ συσσώρευση ὅλων αὐτῶν τῶν ἀδυναμιῶν, ποὺ ἀναγνωρίζει ἡ ΕΔΑ, τὴν ἔκαναν πιὸ εὐάλωτη στὰ ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ἀναμφισβήτητα ἀποτελοῦν ἀφορμὴ τῶν ἀνακατατάξεων ποὺ θ' ἀκολουθήσουν σ' ὅλο τὸ φάσμα τοῦ ἀνανεωτικοῦ χώρου.

Ὁ 7ος τόμος τοῦ «ΑΝΤΙ» εἶναι ἑτοιμος. Περιλαμβάνει ὅλα τὰ τεύχη τοῦ 6' ἐξάμηνου τοῦ 1977 (ἀπὸ τὸ Νο 75 ὡς καὶ τὸ Νο 89).

Ζητήστε τὸν ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας ἢ στείλετε μιὰ ἐντολὴ νὰ σᾶς ἔρθει ταχυδρομικά. Τιμὴ: 380 δρχ.

Στὸν 7ο τόμο, ἀνάμεσα στὴν ἄλλη πλούσια ὕλη του, θὰ βρεῖτε:

● τὸ χρονικὸ τῶν ἐκλογῶν τοῦ '77. Στοιχεῖα, πίνακες, ἄρθρα πολιτικοῦ διαλόγου, ἀναλύσεις τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ μιὰ καυτὴ σάτιρα τῶν πολιτικῶν μας ἠθῶν.

● ἀφιερῶματα γιὰ τὸ Μάριο Χάκκα καὶ τὸ Σεραφεῖμ Μάξιμο μέ ἄγνωστα καὶ ἀνέκδοτα κείμενά τους, ἀφιέρωμα γιὰ τὸ ΕΑΜ καὶ τὸ ἑλληνικὸ βιβλίο.

● μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐνδιαφέρουσες συνεντεύξεις καὶ συζητήσεις:

– Οἱ Φαίδωνας Βεγλερῆς, Γιώργος Δερτιλῆς, Δημήτρης Δημητράκος, Γιώργος Κοντογιώργης, Γιώργος Μαυρογορδάτος καὶ Χρήστος Ροζάκης συζητοῦν γιὰ τὰ πολιτικὰ κόμματα.

– Ὁ Παναγ. Κανελλόπουλος γιὰ τὴν πρόσφατη ἱστορία μας.

– Ὁ στρατηγὸς Ἀ. Σιαπκαρᾶς γιὰ τὸ καθεστῶς τῶν ξένων δάσεων.

– Ὁ Σαβδόπουλος γιὰ τὴν πολιτικὴ καὶ τὴ μουσικὴ.

– Πέντε παπάρδες ἀπὸ τὰ Σφακιά γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας καὶ τὴ στράτευση τῆς ἐκκλησίας.

στὶς ἐπάλξεις τῆς Δημοκρατίας ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ἡ ἀπογευματινὴ σου ἑφημερίδα

ΤΟ ΠΑΣΟΚ Η «ΠΟΛΩΣΗ» ΚΑΙ ΟΙ «ΚΙΝΔΥΝΟΙ» ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Του Γιάννη Μαντζουράνη

1. Μέ την καταμέτρηση των ψήφων του ελληνικού λαού και την κατανομή των έδρων που αναλογούν σε κάθε κόμμα, έγινε πλέον η απογραφή των πολιτικών δυνάμεων της χώρας και η κατάσχεση της νέας γεωγραφίας του ελληνικού πολιτικού χώρου. Η νέα μορφολογία της ελληνικής πολιτικής πραγματικότητας προσβάλλει επιτακτικά το πρόβλημα της έρμηνείας των πολιτικών επιλογών του λαού μας, στις οποίες πολλοί άκριτοι και βιαστικοί ή και έσκεμμένοι έδωσαν παλωτικό περιεχόμενο, ή διέβλεψαν τον «κίνδυνο ανατροπής του κοινωνικού καθεστώτος».

2. Καθοριστικό στοιχείο των μετεκλογικών κρυσταλλώσεων του πολιτικού «γίγνεσθαι» στον τόπο μας, είναι η κυρίαρχη σημασία που αποκτά πλέον το αίτημα της αλλαγής, ύστερα από το διπλάσιο σέ ψήφους και τον πενταπλασιασμό σέ έδρες του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Μέ σαφήνεια και κατηγορηματικότητα ή «έντολή της 20/11/1977» περιέβαλε μέ εὐρεία λαϊκή προτίμηση και γενικότερη έθνική κατάφαση την «πολιτική πρόταση» του ΠΑ.ΣΟ.Κ., ή οποία σημαίνει «ειρηνική και προγραμματισμένη αλλαγή», που οδηγεί στο «σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας»¹. Αν και τό νόημα αυτό της λαϊκής έντολης δέν έκφράστηκε απόλυτα σέ αριθμούς, δέν παύει όμως να περιλαμβάνει μία δυναμική, που δέν θά άργήσει να υλοποιηθεί και στίς κάλπες.

3. Διαβλέποντας τον κίνδυνο που συνιστά για τη Δεξιά ή προοπτική μιάς παρόμοιας δυναμικής, έσπευσε ή «Ν. Δημοκρατία» να μιλήσει για «πόλωση» στην πολιτική ζωή του τόπου και για κίνδυνο ανατροπής της «καθεστηκυίας τάξεως»².

Δέν άργησαν να ακολουθήσουν και δύο άλλοι πολιτικοί φορείς της αντιπολίτευσης, που εισέπραξαν την άποδοκιμασία του έκλογικού σώματος. Τόσο ή ΕΔΗΚ³, όσο και ή «Συμμαχία Προοδευτικών και Άριστερών Δυνάμεων»⁴ - λειτουργώντας και πάλι σαν «Άντι-ΠΑ.ΣΟ.Κ.» - εὐθυγραμμίστηκαν μέ τη «Ν. Δημοκρατία» χαρακτηρίζοντας σαν

«πόλωση» την έντυπωσιακή έκλογική επιτυχία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και την κατάληψη της θέσης της άξιωματικής αντιπολίτευσης από ένα μαζικό, λαϊκό, σοσιαλιστικό κίνημα.

4. Κάθε πολεμική όμως γεννάει τούς μύθους της. Είναι άπαραίτητα στοιχεία όχι μόνο για τη δικαίωση, αλλά και για την ίδια την επιβίωσή της.

α. Έτσι, μετά την κινδυνολογία «Καραμανλής ή χάος», τά διλήμματα «Καραμανλής ή πόλεμος», τίς σκηνοθεσίες «Καραμανλής ή τάνκς», τά μεσοσιανικά φωτοστέφανα και τά άλλα φληναφήματα της «Ν. Δημοκρατίας», έφευρίσκει ή «πόλωση», και τό σκιάχτρο του «κινδύνου ανατροπής του κοινωνικού συστήματος». Είναι τό νέο έφεύρημα μέ τό όποιο τό σύστημα των ιδεολογικών κατεργασιών, που κατέχει τό κατεστημένο της ελληνικής Δεξιάς, έπιχειρεί να έκφοβίσει τό λαό και έτσι να πολλαπλασιάσει τίς δυνατότητες χειρισμού των λαϊκών συνειδήσεων.

Η επίκληση της ΠΟΛΩΣΗΣ και του κινδύνου ανατροπής του κοινωνικού καθεστώτος είναι μία παλιά και γνωστή επιλογή της Δεξιάς, που ούτε ξενίζει, ούτε αϊφνιδιάζει. Όταν ή πολιτική θεωρείται ουσιαστικά σαν ή «τεχνική της χειραγώγησης των μαζών», τότε ή μέν προσπάθεια αλλαγής του status quo είναι ανταρσία και άποτέλεσμα της συνωμοσίας μιάς μειοψηφίας και μιάς μαζικής αποπλάνησης, ή δέ αντιπολίτευση χαρακτηρίζεται πόλωση και δξυνση της πολιτικής ζωής.

6. Η Ε.ΔΗ.Κ. και ή «Συμμαχία Προοδευτικών και Άριστερών Δυνάμεων», καθώς αναζητούν τά αίτια και τίς ευθύνες για τον έκλογικό καταποντισμό τους, αντί να ανατρέξουν στην όλοφάνερη διάγνωση, έπιρρίπτουν όλα τά δαινά τους στο ΠΑ.ΣΟ.Κ., θεωρών την άποτυχία τους σαν συνέπεια της «δημαγωγικής και έξαλλης συνθηματολογίας του ΠΑ.ΣΟ.Κ.»⁵. Υίοθετούν και καλλιεργούν την άποψη της «Ν. Δημοκρατίας» για δήθεν «πόλωση», κάτω από τη θαναλιστική έπήρεια της έλπίδας επαναπατρισμού των χαμένων ψήφων τους.

Αν όμως οι προεκλογικές αυταπάτες μπορεί λογικά να έξηγηθούν, παραμένει άληθινά άσυγχωρητη ή μετεκλογική έθελοτύφλωση. Η λαϊκή έτυμγορία έδειξε τελεσίδικα που έξαντλούνται τά περίθωρια πολιτικής επιβίωσης και πώς αποκτά δύναμη και άποτελεσματικότητα ό πολιτικός δραματισμός⁶. Όσοι συνεχίζουν την καθήλωση στον ίδιο Άντι-ΠΑΣΟΚικό ρυθμό, τότε την έκλογική καταβαράθρωσή τους θά ακολουθήσει και ό πολιτικός άφανισμός τους. Γι' αυτό είναι μάλλον περιττό να ύπογραμμιστεί ή αντίφαση και ή ύποκρισία που ύπάρχει στις προεκλογικές εκκλήσεις για «ένότητα» μέ ένα πολιτικό όργανισμό ό όποιος μετεκλογικά κατηγορείται ότι δημιουργεί «πόλωση» στην πολιτική ζωή του τόπου.

5. Η άποσαφήνιση όμως του ρόλου και ό προσδιορισμός του περιεχόμενου του λειτουργήματος της αντιπολίτευσης άποκαλύπτουν και την ψευδωνμία και τον κίνδυνο που έλλοχεύει πίσω από τό κήρυγμα της «πόλωσης» και τό σκιάχτρο του «κινδύνου ανατροπής του κοινωνικού καθεστώτος».

α. Λειτουργικό στοιχείο κάθε δημοκρατικού πολιτεύματος είναι ό έλεύθερος διάλογος, όπου ό ΛΟΓΟΣ βρίσκει την όλοκλήρωση και δικαίωσή του στον ΑΝΤΙΛΟΓΟ. Στά θεσμικά πλαίσια μιάς κοινοβουλευτικής δημοκρατίας τό πολιτικό αυτό άξίωμα μορφώνεται και ύποστασιοποιείται, έστο και άτελέστατα, μέ τό λειτουργήμα της αντιπολίτευσης. Η κυρίαρχική θέση του θεσμού της αντιπολίτευσης στά κοινοβουλευτικά πολιτεύματα όχι μόνο νομιμοποιεί τη διαφωνία, αλλά και ανάγει τίς αντιθέσεις σέ πρωταρχικό παρώντα και βασικό συντελεστή της πολιτικής ζωής. Η έσχατη αίτία όλης αυτής της πολιτειακής κατασκευής είναι ή πεποίθηση ότι ή γνώση δέν μονοπωλείται. Πρακτικά, ή άλήθεια είναι μία ύπόθεση και ένα αίτημα. Η πλειοψηφία και ή μειοψηφία, ή κυβέρνηση και ή αντιπολίτευση μέ τό διάλογο και την αντιπαράθεση επιδιώκουν την προσέγγιση του πολιτικά όρθου, της άλήθειας και δικαιοσύνης, έτσι ώστε ή κρατική βούληση να προκύπτει σαν προϊόν του όρθου Λόγου και ή διαδικασία παραγωγής της να μή διασπā τη συνοχή και ένότητα της πολιτείας.

Η διαφωνία και ή αντίθεση όμως έχουν άξία εκεί όπου ύπάρχει ή δυνατότητα ό (ΑΝΤΙ-)ΛΟΓΟΣ να γίνει ΠΡΑΞΗ. Κι αυτό είναι δυνατό μόνο μέ την όρατότητα των αντιθέσεων. που έξασφαλίζει ή δημοσιότητα του ΔΙΑ-(ΑΝΤΙ-)ΛΟΓΟΥ. Μόνο ή δημοσιότητα των αντιθέτων θέσεων ένημερώνει και διαφωτίζει την κοινή γνώμη, συνδέει τίς κοινωνικοπολιτικές αντιθέσεις μέ τό λαό και ουσιώνει τη λαϊκή κυριαρχία, παρέχοντας τη δυνατότητα στην μειοψηφία να γίνει πλειοψηφία και στην αντιπολίτευση κυβέρνηση.

6. Άντιπολίτευση λοιπόν είναι ή συστηματική κατοχύρωση της κοινωνικοπολιτικής αντίθεσης προς την κυβέρνηση και ή θεσμική μεθόδευση της πρόσβασης της στην έξουσία.

Η ταξική δομή της σύγχρονης κοινωνίας όμως φορτίζει μέ ένταση και έρματίζει μέ νέα ποιότητα τό λειτουργήμα της αντιπολίτευσης. Σκοπός της αντιπολίτευσης δέν είναι πλέον ή διαδοχή στην έξουσία, ή όμαλή δηλαδή κυκλοφορία των Έλίτ του Pareto, αλλά ό άγώνας για την ανανέωση της έξουσίας⁷. Άποστολή της είναι ή πάλη για ένα νέο περιεχόμενο της έξουσίας⁸. Κι αυτό είναι δυνατό μόνο όταν οι πραγματικές κοινωνικοπολιτικές αντιθέσεις άπελευθερωθούν από τίς επιφάσεις και τίς συσκοτίσεις, που δέν επιτρέπουν στην πολιτειακή βούληση

νά προκύψει από τη διαλεκτική Σύνθεση Θέσης κι 'Αντίθεσης, Λόγου κι 'Αντίλογου. Έτσι και η κρατική Έξουσία αποκτά κύρος και δημοκρατική νομιμότητα και τό πολίτευμα της Δημοκρατίας σταθεροποιείται. Γιατί «η Δημοκρατία έχει ευστάθεια μόνο όταν βαδίζει και μέ τα δυό πόδια της: τή συμπολίτευση των περισσότερων και τήν αντιπολίτευση των λιγοτέρων»⁹.

6. Κάτω από αυτό τό πρίσμα ό ρόλος τής αντιπολίτευσης αποκτά κεντρική σημασία για τήν όμολή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η λαϊκή ψήφος έμπιστεύθηκε τό λειτουργήμα τής αντιπολίτευσης στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. Η άπαρέγκλιτη προσήλωση και πιστή έφαρμογή τής λαϊκής έντολής δέν είναι άπλό δικαίωμα, αλλά βασική ύποχρέωση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Στίς άπορίες, τίς άδόσιμες άνησυχίες για όξυνση, τούς πρωτίστους φόβους για πόλωση και τήν κινδυνολογία τής άνατροπής του κοινωνικού συστήματος, άπαντά ή καθημερινή πολιτική πρακτική του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Γιατί μόνο ή ΠΡΑΞΗ κυρώνει τήν άξία ή άπαξία κάθε πρόβλεψης, υπόθεσης ή χαρακτηρισμού.

1) Πρβλ. «Διακήρυξη του Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ. προς τόν έλλ. λαό στίς 25/9/1977», στο «ΤΟ ΒΗΜΑ» 27/9/1977. Πρβλ. «Κατευθυντήριες γραμμές κυβερνητικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ» στήν «Έξόρμηση» (ειδική Έκδοση).

2) Πρβλ. Δημοσιεύματα φιλοκινδυνολογικών έφημερίδων μέ εξαίρεση τήν «Καθημερινή» τής 22/11/1977. Πρβλ. «ΤΑ ΝΕΑ» 1/2/1978 - Δηλώσεις Μπούτση στή Βουλή.

3) Πρβλ. «Δήλωση κ. Μαύρου» στο «ΤΟ ΒΗΜΑ» 21/11/1977 και στή «ΤΑ ΝΕΑ» 22/11/1977.

4) Πρβλ. Μπάμπη Δρακόπουλου: «Μπροστά στα άποτελέσματα τών εκλογών», στήν «Αυγή» 23/11/1977.

5) Πρβλ. «Ανακοίνωση τής πολιτικής έπιτροπής τής Συμμαχίας» στήν «Αυγή» 21/11/1977. πρβλ. «140 χιλιάδες μαχητές», κύριον άρθρο στήν «Αυγή» 24/11/1977.

6) Πρβλ. Άν. Πεπονή: «Ο πολιτικός όραματισμός και ή δύναμή του» στο «ΤΟ ΒΗΜΑ» 25/10/1977.

7) Πρβλ. Maurice Duverger: «Εισαγωγή στήν πολιτική», στο κεφάλαιο: «Άγώνας μέσα στο καθεστώς και άγώνας για τό καθεστώς», σελ. 147-152, έκδ. Παπαζήση, Άθήνα, 1971.

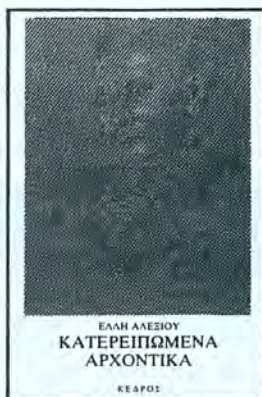
8) Πρβλ. Δημ. Τσάτσου: «Νέο περιεχόμενο στήν Έξουσία. Τό λειτουργήμα τής Άντιπολίτευσης» στο «ΤΟ ΒΗΜΑ» 1/8/1976.

9) Πρβλ. Εύαγ. Παπανούτσου: «Θεσμοί Δημοκρατικοί - Τό λογικό περιεχόμενο μιās πολιτικής έννοιας», στο «ΤΟ ΒΗΜΑ» 15/6/1975.

●
Πανόδετοι, μέ πλήρη πίνακα περιεχομένων και όνομάτων, οί τόμοι του «ΑΝΤΙ» άποτελούν ένα πολύτιμο σύμβουλο για τή γνώση τών πολιτικών και πολιτιστικών μας πραγμάτων.
●

ΚΕΔΡΟΣ

Πεζογραφία
Νέες έκδόσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 - Τηλ. 3615.783

● Ποιά είναι ή γνώμη σας για τήν ένταξη τής Ελλάδας στήν Ευρωπαϊκή Κοινότητα;

● Ποιά είναι τά πλεονεκτήματα τής ένταξης;

Ποιά τά μειονεκτήματα;

ΜΙΑ σειρά μελέτες και ντοκουμέντα γύρω από τό πρόβλημα «Έλλάδας - ΕΟΚ», πού δημοσιεύτηκαν στο «ΑΝΤΙ», προσφέρονται τώρα σ' ένα καλαίσθητο τόμο, όχι βέβαια για νά καλύψουν αυτό τό κενό πληροφόρησης, αλλά άπλά σάν ένα πανόραμα τών θέσεων πού έχουν διατυπωθεί και τών θεωρητικών, πολιτικών και έμπειρικών άφετηριών τους.

**ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»**

«Δουλεύω στοῦ Μποδοσάκη, στό τμήμα τοῦ Ρόλεξ. Ζυμώνω τό δυναμίτη. Ζαλάδες ἔχω. Ἀπό τήν Κομοτινή ἦρθα, συννοικισμό Ἡφαίστου. Φτώχεια ἐκεῖ, ἐργοστάσια δέν ἔχει καί ἦρθαμε στό Λαύριο νά βγάλουμε ἕνα κομμάτι ψωμί. Στούς σταύλους μένω, νοίκι δέν πληρώνω. Καλά εἶμαστε...»

(Μαρτυρία τῆς Σουκριέ Μπετζέτ, ἐργάτριας τῆς Πυρ-Κάλ)

«Στή δίκη πού ἔγινε γιά τό πρῶτο δυστύχημα στήν Πυρ-Κάλ, τόν Ἀπρίλη τοῦ 1975, ὁ Μποδοσάκης ἐπιστράτευσε τούς χαφιέδες του πού ἔχει ἐνσπεύσει στό ἐργοστάσιο, ἀκόμα καί κρατικά ὄργανα, ὅπως τόν τότε διευθυντή τοῦ ὑπουργείου Βιομηχανίας. Ὅλοι αὐτοί ἔκαναν τό ἄσπρο-μαῦρο καί τά διευθυντικά στελέχη ἀθωώθηκαν.»

(Ἕνας δημοτικός σύμβουλος Λαυρίου)

«Δουλεύω στοῦ Μποδοσάκη...»

Ἕνας θλιβερός ἀντίλαλος πού ἔρχεται καί εὐθείαν ἀπό τά μεσαιωνικά κάτεργα καί τίς μανιφακτοῦρες τοῦ 18ου αἰῶνα εἶναι οἱ μαρτυρίες τῶν ἐργατῶν καί πολιτῶν τοῦ Λαυρίου. Τρία θανατηφόρα δυστυχήματα συνέβησαν τά τελευταία δέκα χρόνια στό Λαύριο, μέ θύματα 8 ἐργαζόμενους τῆς Πυρ-Κάλ. Τό τελευταῖο τραγικό θανατηφόρο δυστύχημα τῆς Πυρ-Κάλ, τήν Τετάρτη, στίς 9 Φλεβάρη, ἦρθε νά ὑπογραμμίσει μέ τίς αἱματηρές του συνέπειες δύο πράγματα:

- Τίς σκληρές συνθήκες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες δουλεύει καί κινεῖται ὁ ἐργάτης τῆς Πυρ-Κάλ γιά νά ἐξασφαλίσῃ ἕνα μεροκάματο αἵματος καί τρόμου.

- Τήν ἀνυπαρξία προστατευτικῶν μέτρων, τήν ἀσυνείδηση πού ἔχει ἐξασφαλίσῃ ἡ ἐταιρία γιά νά ἐκμεταλλεῖται ἀγρία τούς ἐργαζόμενους.

Νεκροί δύο ἀνυποψίαστοι ἐργάτες οἱ Στέφανος Λαμπρούσης, 60 χρόνων, καί Δημήτριος Κατῆς, 23 χρόνων.

Ἀπό τή μέρα τοῦ θανάτου τους μέχρι σήμερα δέν μποροῦν νά ἀγνοηθοῦν ὀρι-σμένα γεγονότα:

- Ἡ πανεργατική 24ωρη ἀπεργία, τήν Πέμπτη 16 Φλεβάρη, πού ὀργάνωσε ὁ ἔθνος καί οἱ μαζικοί φορεῖς τῆς πόλης, μέ αἴτημα τήν ἀπομάκρυνση τῶν ἐπικίνδυνων τμημάτων τῆς Πυρ-Κάλ καί τήν ἰδρύση ὑγειονομικοῦ σταθμοῦ. Παρά τήν ὑπονομευτική προσπάθεια τῶν ἐργοδο-τῶν, τίς ἀπειλές γιά προσωπικές κυρώ-σεις, τήν ἐπὶ κλῆση τῶν δυνάμεων τῆς ἀστυνομίας, τίς ἀπειλές γιά προσωπικές κυρώσεις, τούς ἐκβιασμούς, ἡ ἀπεργία σημείωσε καθολική ἐπιτυχία. Καταστή-ματα, ἐργοστάσια, σχολεῖα, καφενεῖα καί περὶ πλεονάζοντα κλειστά ὁλόκληρο τό 24ωρο. Γιά νά χτυπήσει τήν ἀπεργία τό κράτος χρησιμοποίησε ἰσχυρή δύναμη τμημάτων τῶν ΜΑΤ. Ἀπό τά χαράματα τῆς Πέμπτης 16 Φλεβάρη στό Λαύριο ἔφτασαν δυνάμεις τῆς χωροφυλακῆς μέ τή δικαιοδοσία τῆς πρόληψης ἐπεισοδίων, Κουστωδίες, περιπολίες στούς δρό-μους, μπλόκα. Τό Λαύριο ἔδινε τήν εἰ-κόνα «στρατοκρατούμενης περιοχῆς».

- Ἡ δημοσιότητα πού πήρε μία ἐσπευσμένη ἀνακοίνωση τῆς Πυρ-Κάλ στόν ἡμερήσιο τύπο, τήν Κυριακή 19 Φλεβάρη, πού παρουσιάζει τό νέο θανα-τηφόρο δυστύχημα σάν «δολιοφθορά ἐν-άντια στήν ἀμυντική προσπάθεια τῆς χώρας» κάτι πού ἄλλωστε κυκλοφοροῦ-σαν στό Λαύριο κάτι ὑποπτα στοιχεία ἀπό τήν ἀρχή σχεδόν... Μετά ἀπό τέτοια δυστυχήματα ἡ προσπάθεια ἀλλαγῆς ἀπό εὐθύνες μέ ἀνακοινώσεις, ἀληθινά εἶναι ἀπαράδεκτη. Τουλάχιστον ἄς πε-ρίμενε ἡ Πυρ-Κάλ τά ἀποτελέσματα τῶν δικαστικῶν ἐρευνῶν.

Λεπτομέρεια: μέχρι τώρα, δέν εἶχαν καμία ἐπαφή οἱ ἀρμόδιες ὑπηρεσίες μέ τήν ἔνωση Ἑλλήνων Χημικῶν ἢ τό Τε-χνικό Ἐπιμελητήριο Ἑλλάδος, πού ζη-τοῦσαν ἐπίμονα τήν ἀμεση διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης ἀπό ἐπιτροπή με-λέτης τοῦ προβλήματος τῆς Πυρ-Κάλ στήν ὁποία θά συμμετείχαν ἐκπρόσωποι τῶν δύο ἐπισημονικῶν φορέων καί τῶν ἐργαζομένων.

Δέν θά σταθοῦμε σέ ὅλες τίς λεπτομέ-ρειες ἢ στό ἐντελῶς τυπικό ὕψος τῆς παραπάνω ἀνακοίνωσης. Θά δοῦμε δύο μόνο παραγράφους:

- «Εἶναι γεγονός ὅτι εἰς τό εἰς ΛΑΥ-ΡION ἐργοστάσιόν μας, μοναδικόν εἰς τήν Ἑλλάδα διὰ τήν παραγωγήν πολεμι-κῶν πυρίτιδων, συνέβησαν κατὰ τήν τε-

λευταίαν 31ίαν τρία θανατηφόρα «ἀτυ-χήματα» παρὰ τά αὐστηρά μέτρα ἀσφα-λείας τά ὅποια λαμβάνονται».

- «Τά μέτρα ταῦτα εἶναι ἀπολύτως σύμφωνα μέ τήν ἰσχύονσαν Νομοθεσίαν, τούτο δέ διεπιστώθη πλήρως ἐκ μέρους τῶν Ἀνακριτικῶν καί Δικαστικῶν Ἀρ-χῶν μετά τά δύο πρῶτα ἀτυχήματα».

Τά πραγματικά αἷτια τοῦ δυστυχήμα-τος μπορεῖ νά εἶναι οἱ πιθανές ἐλλείψεις στίς ἐγκαταστάσεις, πιθανή χρησιμοποί-ηση ἀνεπίδεκτων προσωπικῶν, ἡ ἀγνώ-δεις συνθήκες ἐργασίας, ἡ χημικῆς ἀγνω-στίας ἐκρηκτικές μεταβολές ἢ καί ἕνα σωρό ἄλλες αἰτίες.

Πρωτῶς:

- Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ ἐγκαταστάσεις γίνονται ἀπό ξένους τεχνικούς τεχνολό-γους (μέ βάση τόν ἰσχύοντα νόμο), πού ἀσφαλῶς εἶναι ἀνιῶντοι στίς συνέπειες τῶν δυστυχημάτων;

- Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐπρεπε:

- Στό συνεργεῖο γιά τή λείανση, πού ἔγινε τό δυστύχημα, ἔπρεπε νά ἔχει ἕνα δάπεδο στρωμένο μέ φύλλα μολὶβδου, πόρτα ἐφοδιασμένη μέ κουρτίνα ἀπό μεταλλικές λεπτές ἀλυσίδες γιά τήν ἀπα-γωγή τοῦ στατικού ἡλεκτρισμοῦ τοῦ ἐρ-γάτη πού μπαινοβγαίνει καί νά φωτίζον-ται μέ ἀντικρηκτικούς λαμπτήρες καί διακόπτες. Τά δοχεῖα νά εἶναι μπροσίν-τζινα καί ὄχι ἀλουμινένια. Οἱ ἐργάτες νά φοροῦν εἰδικά, μαλακά, ἀγώγιμα πα-πούτσι καί ἱλαφά ἀλεξίπτωρα ρούχα:

- Ἡ ὁροφή τοῦ συνεργεῖο νά εἶναι πολὺ μαλακιά, νά διαθέτει πολὺ ἐλαφριά καί πολλὰ παρόνθη ἀμέσως κάτω ἀπὸ αὐτή τήν ὁροφή, ὥστε κάθε βία ἀνά-φλεξη νά διοχετεύει τό κύμα τῆς ἢ τῆ φωτιά πρὸς τὰ ἄνω καί ὄχι πρὸς τήν πόρτα:

- Νά ὑπάρχει ἔξω ἀπὸ τό συνεργεῖο πυροσβεστική φωλιά γιά τήν ἀμεση ἀντιμετώπιση τῆς φωτιάς:

- Νά ἐφαρμόζεται ἡ ἀπαγόρευση τῆς ἀποθήκευσης μέσα καί ἔξω ἀπὸ τό συν-εργεῖο ὅποιασδήποτε ποσότητας πυρίτι-δας (πρέπει νά ἀπομακρύνεται ἀμέσως μὲς εἰς τοιαύτην).

- Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δέν ὑπῆρχε ΚΑ-ΝΕΝΑ μέτρο ἀπὸ ὅλα αὐτά:

Πρέπει νά ἀναφέρουμε καί ὅτι, σχε-τικά μέ τό θέμα τοῦ δυστυχήματος, ἡ δι-εύθυνση τῆς Πυρ-Κάλ προσπάθησε ἀπὸ τήν πρώτη στιγμή νά συγκαλύψει τά πραγματικά αἷτια κάτω ἀπὸ τά ὅποια βρῆκαν τό θάνατο οἱ δύο ἐργάτες: ἀμέ-σως μετά τό δυστύχημα ὑποχρέωσε τό συνεργεῖο φορτοεκφορτωτῶν νά μεταφέ-ρει μέ τρία φορτηγά 10 τόννους δυνα-μίτη πού ἦταν ἀποθηκευμένοι στό συν-εργεῖο. Καί, τό βράδυ τῆς μέρας πού ἔγινε τό δυστύχημα, καί στό συνεργεῖο πού ἔγινε ἡ ἀνάφλεξη, ἡ ἐταιρία ἔβαλε ἀλυσίδες πού ἀποηλεκτρίζουν τό χώρο ἀπὸ τό στατικό ἡλεκτρισμό. Γιά νά μὴ φαίνονται ὅτι τοποθετήθηκαν τελευταία,

ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ

- Στίς 29 Ἀπρίλη 1975 ἔγινε ἐκρηξη στό τμήμα τοῦ TELEX, παραγωγῆς νι-τρογλυκερίνης, μέ ἀποτέλεσμα: τέσσε-ρις νεκροί καί 60 τραυματίες. Σκοτώθη-καν ὁ Ἀρ. Κανάκης, χημικός, καί οἱ Ἑλ. Δρογκίτης, Δ. Ζούρτος καί Χουσινί-Χουσινί, ἐργάτες.

- Στίς 24 Ἰουλίου 1977 ἐκρηξη στό τμήμα πυρίτιδας. Σκοτώθηκαν οἱ Ἀγ. Γιαννακόπουλος καί Γ. Ἀθανασίου.

- Στίς 9 Φλεβάρη ἀνάφλεξη στό τμήμα τῆς λείανσης. Σκοτώθηκαν οἱ Στ. Λαμπρούσης καί Δ. Κατῆς.

Το ΛΑΥΡΙΟ ΔΕΝ ΘΑ ΠΛΗΡΩΣΕΙ ΜΕ ΑΛΛΟ ΑΙΜΑ ΤΟΝ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ:
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ
ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ
ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ
ΑΠΟ ΤΗ ΠΟΛΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ**

τίς έκαιγε με καμινέτα. Τώρα βάζει τη γείωση σ' όλα τα μηχανήματα του εργοστασίου.

Σε παρόμοιο δυστύχημα της Πυρ-Κάλ τό 1975 η διεύθυνση του υπουργείου Βιομηχανίας απαντούσε στερεότυπα ότι «μετά τόν ένδελεχ ή έλεγχον διαπιστώσαμε ότι τό έργοστάσιο τής Πυρ-Κάλ καλύπτει τās υπό τού νόμου προδιαγραφάς». Σηγκεκριμένα, στις 29-4-75 πού έγινε ή πρώτη έκρηξη διατάχθηκε διοικητική ανάκριση και πραγματογνωμοσύνη στό έργοστάσιο. 'Η έκθεση συντάχθηκε και διαβιβάσθηκε αρμοδίως. 'Η ύπηρεσία τού υπουργείου 'Εργασίας καθώς και ή γενική διεύθυνση τεχνικών υπηρεσιών τού υπουργείου Βιομηχανίας βγάλαν τήν παρακάτω απόφαση:

«'Η ΑΕΕ Πυριτιδοποιείου-Καλυκοποιείου λειτούργησε νομίμως δινάμει τής υπ' αριθμόν 3683/12-4-74 αποφάσεως τής ίδιας ύπηρεσίας, δι' ής έχορηγήθη άδεια λειτουργίας διαρκείας 5 έτών και έτήρει άπάσας τās προϋποθέσεις και τεχνικούς όρους οι όποιοι προβλέπονται από τό Ν.Δ 35/1968.»

● Ρωτάμε: πεθαίνουν νόμιμα οι άνθρωποι στην Πυρ-Κάλ; 'Ακόμα: τό υπουργείο Βιομηχανίας έκρινε τό 1975 ότι τό έργοστάσιο τής Πύρ-Κάλ «καλύπτει τās υπό τού νόμου προδιαγραφάς» και ως εκ τούτου δέν χρειάζεται καμία τροποποίηση ό νόμος ή τό έργοστάσιο.

● 'Αλλά ό κόσμος πεθαίνει συνέχεια και όρα ή ό νόμος πρέπει νά αλλάξει ή ή διεύθυνση τού εργοστασίου πρέπει νά υποχρεωθεί νά λάβει τās κατάλληλα προστατευτικά μέτρα.

'Η νομοθεσία (Ν.Δ. 35/3-12-68) πού διέπει τό είδος αυτής τής δραστηριότητας είναι έλαστική και άσαφής και μπορεί νά χρησιμοποιηθεί από όποιονδή-

ποτε επιτήδειο δικηγόρο γιά νά αποδείξει ότι οι εργάτες... πεθαίνουν νόμιμα. Χρησιμοποιώντας τīs άσάφειες τού νόμου μπορεί νά «βγάλει λάδι» τούς υπεύθυνους. 'Από τήν άλλη μεριά, είναι διαπιστωμένο ότι τό προσωπικό πού χρησιμοποιεί ό Μποδοσάκης είναι χαμηλής στάθμης και κυρίως άνειδίκευτοι. Δέν πρέπει νά παραβλεφθεί ότι ό Δ. Κατσής είχε προσληφθεί 20 μέρες πριν από τή μέρα τού δυστυχήματος στην Πυρ-Κάλ και γιά πρώτη μέρα δούλεψε στό τμήμα τής λείανσης. 'Υπάρχουν άνθρωποι πού πάνε περαστικοί γιά νά δουλέψουν στό μαρουτάδικο γιά ένα όρισμένο χρονικό διάστημα, νά μαζέψουν μέ χίλιες στερήσεις ένα ποσό, γιά νά πάνε στό χωριό τους νά τό τοποθετήσουν στις γεωργικές άσχολίες τους.

Τό πώς φτάνει αυτός ό εργοτόκοσμος στό Λαύριο είναι μιá ένδιαφέρουσα πτυχή τού θέματος: όρισμένοι παρακινούνται από κράτες τής Πυρ-Κάλ και άλλοι μαθαίνουν μέσω κάποιου γνωστού τους ότι στό Λαύριο υπάρχουν εργοστάσια πού ζητούν εργάτες. Είναι επίσης γνωστό ότι ή Πυρ-Κάλ προσανατολίζεται στους «πιστούς» και «υπάκουους» εργάτες. 'Ετσι στό μαρουτάδικο δουλεύουν κυρίως άγροτοεργάτες από τās φτωχοχώρια τής Καρδίτσας, τής Στερεάς και Θράκης, κυρίως Μουσουλμάνοι. Σ' ένα ανθρώπινο μωσαϊκό μέ τό πλέγμα τού μέτοικου, φυσικό επακόλουθο είναι ό φόβος, ή αποδιοργάνωση, ή απομόνωση. 'Αρχιτεκτονικά μοιράζονται οι εργάτες στά διάφορα τμήματα. 'Ασυνεννοησία, επιφύλαξη και στή σκιά ό χαφιές πού παρακολουθεί.

'Ο εργάτης πού θά πάει νά δουλέψει στην Πυρ-Κάλ μ' αυτή τήν προοπτική, έντάσσεται άναγκαστικά στό περιβάλλον, συμμορφώνεται «πρός τās υποδείξεις», υπακούει, γίνεται κοιβάρι, χάνει σιγά-σιγά τās στοιχειά τής ταυτότητάς του, καταντά ζωντανή απόφωση τής μηχανής πού χειρίζεται και πού άνήκει στον εργοδότη του. 'Ανέχεται όποιαδήποτε καλύβα τού δίνουν γιά κατοικία, άρκει νά μήν πληρώνει νοίκι. 'Ανέχεται όποιαδήποτε δουλειά, άρκει νά πάρει ένα σταθερό μεροκάματο, και δέν νοιάζεται γιά τīs επιπτώσεις πού μπορεί νά έχει αυτό στην υγεία του. 'Όλος ό εφεδρικός στρατός ανταγωνίζεται άθελά του τούς ντόπιους εργάτες. Οι Λαυριώτες έχουν περισσότερο άναπτυγμένες τīs ανάγκες και άπαιτήσεις από ό,τι οι άγρότες, μιá και δέν άποζητούν κάτω τό πρόσκαιρο στό Λαύριο αλλά κάτι σταθερό, κι έτσι δέν μπορούν νά υπομένουν αυτά πού δέχονται οι «ξένοι»: Οι ντόπιοι εργάτες, έτσι, προσπαθώντας νά άπαιτήσουν τό δικιο τους, έχουν άντιναντι μιá εύκολη άπόλυση και μιá άντικατάσταση από έναν υπάκουο εργάτη πού πάντα θά όρεθεί.

Μέσα σ' αυτό τό πλέγμα ή συνδικαλιστική όργάνωση είναι πάντα δύσκολη.

'Ο συνειδητοποιημένος εργάτης θά τεθεί σε καραντίνα και θά άπολυθεί. 'Εδώ πρέπει νά σημειωθεί ότι στην Πυρ-Κάλ, όρα ένα καλά όργανωμένο σύστημα στήν παρακολούθηση τού εργάτη. 'Η παρακολούθηση αυτή εξασφαλίζεται από εργάτες μέ έλαστική συνείδηση πού παίζουν τό ρόλο τού καταδότη. 'Οργανωτής τού σιστήματος παρακολούθησης είναι ό Γ.Γ., πρώην άνθρακωπιστής, πού κοιμαντάρε το γραφείο άσφαλείας.

Συμπερασματικά μπορούμε νά πούμε ότι τό ρίσκο τής ζωής ενός άνθρώπου δέν μπορεί νά τό φέρει ένας κακά πληροφορημένος εργάτης ή έξαγορευμένος ή άσυνειδητος μανάτζερ, σάν άρχιεργάτης, πού θά δώσει συνήθως στό νεοπροσλαμβανόμενο μιá λίστα μέ άπαγορεύσεις. 'Η έλλειψη ενός συνδικαλιστικού όργάνου δέν σημαίνει άπλά ότι ύπάρχει μιá τρομοκρατία στους εργαζόμενους. Αυτό είναι σίγουρο. 'Οδηγεί σε άτιμήματα όπως τās προηγούμενα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

● Τό βιβλίο πού χαρακτηρίστηκε «άριστούργημα ιστορικής γραφής».

● Τό έργο πού όλοι οι μεγάλοι μαρξιστές θεωρητικοί τής εποχής μας χρησιμοποιούν σάν βασική πηγή γιά τīs μελέτες τους.

● Τό άναντικατάστατο βοήθημα γιά όποιον θέλει νά γνωρίσει τή σοβιετική ιστορία και πραγματικότητα.

Κυκλοφόρησε

ΓΙΟΥΣΕΦ ΕΛ - ΣΕΜΠΑΪ: ΝΑΙ στό Ρ.Λ.Ο. ΟΧΙ χωριστή συμφωνία μέ τό 'Ισραήλ.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΟΜΙΛΙΑ!

ΣΤΗ Λευκωσία δέν είναι βέβαιο άν ή δικαιοσύνη θά καταφέρει τελικά νά φωτίσει ολοκληρωτικά τήν υπόθεση τής δολοφονίας του γενικού γραμματέα τής 'Οργάνωσης 'Αφροασιατικής 'Αλληλεγγύης (ΑΑΡΣΟ) Γιούσεφ 'Ελ-Σεμπάι. Τό μόνο σίγουρο είναι πώς οί δυό «Παλαιστίνιοι» αντιμετώπιζουν τήν ποινή του θανάτου. Τό ερώτημα όμως πού παραμένει καί πού κατά τά φαινόμενα θά μείνει – καί μετά τή δίκη – αναπάντητο είναι:

● **Ποιοί κρύβονται πίσω από τούς δυό εκτελεστές;**

ΤΟ «ΑΝΤΙ» δημοσιεύει σήμερα ένα ντοκουμέντο: τήν τελευταία όμιλία του Γιούσεφ 'Ελ-Σεμπάι, κατά τήν έναρξη τής 6ης Συνόδου του προεδρείου τής ΑΑΡΣΟ, λίγα λεπτά πριν από τή δολοφονία του. Μέ τήν όμιλία του αυτή:

● **'Απορρίπτει «όποιαδήποτε χωριστή συμφωνία μέ τό 'Ισραήλ».**

● **'Υπογραμμίζει ότι τό ΡΛΟ είναι «ό μόνος νόμιμος εκπρόσωπος του παλαιστινιακού λαού έξω καί μέσα στις παλαιστινιακές περιοχές».**

ΤΡΑΓΙΚΗ ειρωνεία: στήν αρχή τής όμιλίας του ζήτησε νά κρατηθεί ενός λεπτού σιγή γιά τόν Καμάλ Τζουμπλάτ καί τό Μίρζο Τόρσον Ζαντέχ – «γιά όλους τούς μάρτυρές μας», όπως είπε. Λίγο μετά θά προστίθονταν κι αυτός στόν κατάλογο των μαρτύρων...

Ο ΣΕΜΠΑΪ ήταν ένα πρόσωπο μέ μεγάλη επιρροή στό Κάιρο. Σύμβουλος του Σαντάτ από τή μία, εκφραζε από τήν άλλη δημόσια, καί κυρίως στόν αραβικό κόσμο, τήν αδέσμευτη πολιτική καί τόν αντιιμπεριαλιστικό αγώνα των λαών του Τρίτου Κόσμου, τουλάχιστο μέσα από τίς αποφάσεις τής ΑΑΡΣΟ. Είναι πάντως πολλοί εκείνοι πού λένε πώς αυτός ό «συμβιβασμός» ήταν ή τακτική του προς τήν έξουσία...

ΤΑ σχετικά μέ τό Παλαιστινιακό καί Μεσανατολικό ζήτημα αποσπάσματα του τελευταίου λόγου του είναι αποκαλυπτικά, άν αντιπαρατεθούν μέ τήν πολιτική του Σαντάτ καί τίς διαπραγματεύσεις του μέ τόν «άρχιτρομοκράτη» Μπέγκιν.

ΑΣ μήν ξεχνάμε ότι καμιά όργάνωση δέν ανάλαβε μέχρι τώρα τήν ευθύνη τής δολοφονίας του αϊγύπτιου δημοσιογράφου καί πολιτικού. Κι ακόμα: ή «έπιχειρηση» αϊγυπτίων καταδρομών – πού έφεραν τίς σχέσεις Κύπρου καί Αϊγύπτου στό χειρότερό τους σημείο – είναι μία ιστορία πού «μπάζει» από παντού. Έμοιαζε σάν ένα σενάριο πού έπρεπε ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ νά εκτελεσθεί, ανεξάρτητα ακόμα καί από τήν άπελευθέρωση των όμηρων!...

ΤΟ κείμενο τής όμιλίας του Γιούσεφ 'Ελ-Σεμπάι έχει ως έξης:

«'Αγαπητοί φίλοι,

'Επιτρέψτε μου νά σας παρουσιάσω τήν εισήγηση τής Διαρκούς Γραμματείας καί νά αρχίσω εκφράζοντας τίς θερμότερες ευχές μου στους αντιπροσώπους τής Έκτης Συνόδου του Προεδρείου τής ΑΑΠΣΟ, καί στους φιλοξενούμενούς μας. Θέλω ακόμα νά εκφράσω τήν πεποίθησή μου πώς οί εργασίες αυτής τής Συνόδου θά δυναμώσουν ακόμα περισσότερο τό Κίνημα 'Αφροασιατικής 'Αλληλεγγύης καί θά σφυρηλατήσουν τούς αγωνιστικούς δεσμούς ανάμεσα στις στρατιές του κινήματός μας ενάντια στόν ιμπεριαλισμό, τό νεοαποικισμό, τό ρατσισμό, τό σιωνισμό καί τήν υπανάπτυξη. 'Από τήν άλλη, είμαι βέβαιος ότι θά συμβάλουν αποφασιστικά στήν κινητοποίηση όλων των έθνικών, δημοκρατικών, σοσιαλιστικών καί προοδευτικών δυνάμεων πριν αγωνίζονται γιά έθνική ανεξαρτησία, ανάπτυξη καί κοινωνικοοικονομική πρόοδο, γιά ένα κόσμο στόν όποιο οί λαοί θ' απολαμβάνουν τήν έλευθερία τους, τήν ανεξαρτησία καί τήν αξιοπρέπεια τους, μέσα σε συνθήκες ειρήνης πού θά βασίζεται στή δικαιοσύνη, τήν έλευθερία καί τήν ισότητα των λαών.

'Επιτρέψτε μου ακόμα νά εκφράσω τίς εγκάρδιες ευχές όλων μας στό λαό καί τήν κυβέρνηση τής Κύπρου, στόν πρόεδρο Κυπριανού καί στόν αγαπητό φίλο καί συναγωνιστή Δρα Βάσο Λυσσαρίδη γιά τή θερμή υποδοχή πού μās έπεφύλαξαν, γιά τή φιλοξενία τους καί γιά τίς προσπάθειες πού κατέβαλαν ώστε νά δημιουργήσουν τίς καλύτερες προϋποθέσεις γιά τήν επιτυχία των εργασιών μας.

'Αγαπητοί φίλοι,

Λίγο πριν τήν περσινή σύνοδο του Προεδρείου μας θρηνού-

σαμε τό μεγάλο ήρωα Καμάλ Τζουμπλάτ. Συνερχόμαστε σήμερα μέ τήν άπουσία ενός άλλου άκαταπόνητου μαχητή πού πρόσφερε πολλά στό κίνημά μας από τά πρώτα του θήματα, τόν Μίρζο Τόρσον Ζαντέχ. Τό κίνημα αλληλεγγύης δέν θά ξεχάσει ποτέ πόσα πολλά του οφείλει. 'Ας κρατήσουμε λοιπόν ενός λεπτού σιγή στή μνήμη τους καί στή μνήμη όλων των μαρτύρων μας.

'Αγαπητοί φίλοι,

'Ο αγώνας του κυπριακού λαού άποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του λαϊκού αγώνα πού διεξάγεται σήμερα σ' όλόκληρο τόν κόσμο, στή Μεσόγειο καί στή Μέση 'Ανατολή, εναντίον του ιμπεριαλισμού καί του σιωνισμού. Έχουμε πάντα σταθεί αποφασιστικά δίπλα στόν κυπριακό λαό στόν αγώνα του εναντίον των ιμπεριαλιστικών συνωμοσιών.

'Ακόμα μία φορά επιβεβαιώνουμε τήν ανάγκη τής άμεσης αποχώρησης όλων των ξένων στρατευμάτων καί βάσεων από τό νησί καί τήν εκκλήσή μας προς τήν παγκόσμια κοινή γνώμη γιά νά έντεινεί τίς ενέργειες αλληλεγγύης προς τόν κυπριακό λαό στό δίκαιο αγώνα του γιά τήν κατάκτηση του δικαιώματος τής αυτοδιάθεσης, χωρίς ξένες έπεμβάσεις καί γιά τήν επαναφορά τής ειρήνης καί τής ασφάλειας στό νησί.

Είμαστε απόλυτα βέβαιοι πώς ό κυπριακός λαός καί ή νέα ήγεσία του θά μείνουν πιστοί στήν πατριωτική πολιτική του προέδρου Μακαρίου πού βασιζόταν στόν αγώνα εναντίον του ιμπεριαλισμού καί του νεοαποικισμού καί ότι θά ένισχύσουν ακόμα περισσότερο τήν αδέσμευτη πολιτική καί θά κρατήσουν τήν Κύπρο μακριά από στρατιωτικά σύμφωνα καί δάσεις.

'Η ΑΑΠΣΟ, πού πάντα υποστήριξε τόν αγώνα του κυπρι-

Ο Γιούσεφ Έλ-Σεμπάι έπογράφει τό βιβλίο έπισκεπτών στό Μανσωλείο τοῦ Νάσσρ στή διάρκεια τής Συνδιάσκεψης τής ΑΑΠΣΟ στό Κάιρο (13-14 Ἀπρίλη, τοῦ 1975). Ἀριστερά οἱ δύο ἀντιπρόεδμοι τής ΑΑΠΣΟ Ἀζίζ Σαρίφ καί Βάσος Λινσσαρίδης. Πιο πίσω ὁ Ἕλληνας ἀντιπρόσωπος Ν. Δ. Πουλιόπουλος.

ακοῦ λαοῦ σ' ὅλες του τίς φάσεις, ἀπαιτεῖ σήμερα τήν ἐπανά-
 νωση τοῦ νησιοῦ, τήν ἐπιστροφή ὅλων τῶν προσφύγων καί τήν
 ἀνεύρεση τῶν ἀγνοουμένων. Καταγγέλλει ὅλες τίς δυνάμεις
 πού προσπαθοῦν νά ἐπέμβουν στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις τοῦ
 κυπριακοῦ κράτους καί ἐργάζεται σταθερά γιά τήν ἀποκατά-
 σταση τής εἰρήνης καί τής ἀσφάλειας.

Ἀγαπητοί φίλοι,

Ἡ ΑΑΠΣΟ συνδέει ὁργανικά τόν ἀγῶνα τής ἐναντίον τοῦ
 ἀποικισμοῦ, τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, τοῦ σιωνισμοῦ καί τῶν φυλε-
 τικῶν διακρίσεων, γιά τήν ἐπίτευξη τής εἰρήνης, τής ἀνεξάρτη-
 τής ἀνάπτυξης καί τής ἐγκαθίδρυσης μιᾶς νέας διεθνούς οἰκο-
 νομικῆς τάξης, μέ τόν ἀγῶνα γιά πολιτικοστρατιωτική ὕφεση,
 γιά μείωση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν καί τόν ἀφο-
 πλισμό. Θεωροῦμε πώς ἡ ὕφεση ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς κύριες
 προϋποθέσεις γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνα τῶν ἐθνικοαπελευ-
 θερωτικῶν κινημάτων(...).

Ἡ Ὁργάνωσή μας ἔχει πάντα διακηρύξει τήν ἐπίμονη καί
 βασισμένη σέ ἀρχές θέση της σ' ὅτι ἀφορᾷ τό μεσανατολικό
 πρόβλημα. Διακηρύσσουμε γιά μιά ἀκόμα φορά πώς καμιά εἰ-
 ρήνη δέν θ' ἀναγνωριστεῖ στήν περιοχή, παρὰ μόνο ἂν στηρίζε-
 ται στήν ἐφαρμογή τῶν παρακάτω ἀρχῶν:

1. Ἄνευ ὧρων ἀποχώρηση τῶν Ἰσραηλινῶν ἀπό ὅλα τά κα-
 τεχόμενα ἀπό τό 1967 ἀραβικά ἐδάφη, περιλαμβανομένης καί
 τῆς Ἱερουσαλήμ.

2. Τό παλαιστινιακό ζήτημα ἀποτελεῖ τήν καρδιά τῆς μεσα-
 νατολικῆς διένεξης καί δέν μπορεῖ νά ἑπάρξει εἰρήνη χωρίς μιά
 δίκαιη λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος.

3. Ἡ Ὁργάνωση γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης
 (P.L.O.) ἀποτελεῖ τό μόνο νόμιμο ἐκπρόσωπο τοῦ παλαιστινι-
 ακοῦ λαοῦ τόσο ἔξω ὥσο καί μέσα στίς παλαιστινιακές περι-

οχές. Ἐπομένως ὅλες οἱ προσπάθειες ἐπέμβασης ἢ κηδεμονίας
 τῶν ἐσωτερικῶν τῆς ὑποθέσεων ἀπορρίπτονται. Ἡ P.L.O.
 πρέπει νά συμμετέχει ισότιμα μέ ὅλα τά ἐνδιαφερόμενα μέρη
 σ' ὅλες τίς διεθνείς διασκέψεις πού ἀφοροῦν τό μεσανατολικό.

4. Ἐξασφάλιση τῶν νόμιμων ἐθνικῶν δικαιωμάτων τοῦ πα-
 λαιστινιακοῦ λαοῦ καί ἰδιαίτερα τῆς αὐτοδιάθεσης, τῆς ἐπι-
 στροφῆς στήν πατρική γῆ καί τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἀνεξάρτητου,
 κυρίαρχου ἐθνικοῦ κράτους του.

5. Καταδίκη τοῦ Ἰσραηλινοῦ δόγματος γιά τήν προσάρτηση
 ἐδαφῶν μέ τή βία καί καταγγελία ὅλων τῶν Ἰσραηλινῶν μεθό-
 δων γιά τήν «κατασκευή» λύσεων πού περιλαμβάνουν γεωγρα-
 φικές καί δημογραφικές ἀλλαγές τοῦ χαρακτήρα τῶν κατεχό-
 μενων ἀραβικῶν περιοχῶν: Ἀπαιτοῦμε τήν ἀπελευθέρωση
 ὅλων τῶν φυλακισμένων καί καταδίκων.

6. Ἀπορρίπτουμε ὁποιαδήποτε χωριστή συμφωνία μέ τό
 Ἰσραήλ καί τήν κυριαρχία ὁποιοδήποτε ἀραβικοῦ κράτους
 ἔξω ἀπό τά σίνηρά του.

Ἡ ἀναφορά του Ἰσραήλ στή λεγόμενη «αὐτονομία» τοῦ πα-
 λαιστινιακοῦ λαοῦ καί ἡ ἀκαμπτη ἐπιμονή του ἐναντίον τῆς
 ἰδρύσεως παλαιστινιακοῦ κράτους δείχνει τήν ἐπεκτατική συλ-
 λογιστική τῆς ἡγεσίας τοῦ Ἰσραήλ, καθὼς ἐπίσης καί τό ρατσι-
 στικό του χαρακτήρα, πού «ἐπαναπαύεται» στήν ὁλοκληρω-
 τική ὑποστήριξη τῶν Η.Π.Α.

Συνερχόμαστε σήμερα, τήν ὥρα πού τό πρόβλημα τοῦ Λιβά-
 νου περιπλέκεται ἀκόμα περισσότερο, σάν ἀποτέλεσμα τῶν Ἰσ-
 ραηλινῶν καί ἱμπεριαλιστικῶν σχεδίων, πού ἀποσκοποῦν στή
 δημιουργία ἀτμόσφαιρας ἔντασης καί ἀπειλῶν ἐναντίον τῶν
 λαῶν τῆς περιοχῆς καί στήν ἐπιβολή ἐνός τοπικοῦ ἐμφύλιου
 πόλεμου ἀνάμεσα στό ἀραβικό ἔθνος, γιά νά ἀποσπάσιν τήν

προσοχή του από τον κύριο έχθρό του, το 'Ισραήλ και τον ιμπεριαλισμό. 'Ακόμα, για να κτυπήσουν και να παραλύσουν το έθνο κίνημα του Λιβάνου και τη Παλαιστινιακή 'Επανάσταση.

'Η ΑΑΠΣΟ επισημαίνει σ' όλους δσους ενδιαφέρονται για το πρόβλημα του Λιβάνου την «είσαγωγή» πολεμικού υλικού από το 'Ισραήλ και τις ιμπεριαλιστικές χώρες, πράγμα που αποτελεί κίνδυνο όχι μόνο για το Λίβανο αλλά για όλα τα αραβικά κράτη. Καλούμε όλους να σεβαστούν τις συμφωνίες του Καΐρου και της Σχτούρα. Κάνουμε έκκληση να σταματήσουν οι έπεμβάσεις στα έσωτερικά του Λιβάνου, έτσι ώστε να αποκατασταθεί η εθνική ενότητα και να ναυαγήσουν τα διχοτομικά σχέδια των αντιδραστικών και δεξιών δυνάμεων που ύποστηρίζονται από το 'Ισραήλ(...).

'Η Διαρκής Γραμματεία καταγγέλλει τη γαλλική στρατιωτική επέμβαση στη Δυτική Σαχάρα, γιατί θαθαίνει ακόμα περισσότερο την κρίση, αυξάνει τις συνωμοσίες και εκθέτει σε μεγάλους κινδύνους ολόκληρη την περιοχή. 'Ελπίζουμε πως τα ενδιαφερόμενα μέρη – που αγαπούν την ειρήνη και το δίκαιο – θα θρουν την κατάλληλη λύση στο πρόβλημα της Δυτικής Σαχάρας, που θα περιορίζει τον κίνδυνο του πολέμου, της έντασης και των ξένων επεμβάσεων και που θ' ανταποκρίνεται στους πόθους των αραβικών λαών για άπελευθέρωση, πρόοδο και ενότητα(...).

Στην 'Αφρική η περίοδος μεταξύ της 5ης και 6ης Συνόδου του Προέδρου της ΑΑΠΣΟ σημαδεύεται από την κλιμάκωση του αγώνα για την άπελευθέρωση στη Νότια 'Αφρική. Αυτές οι νίκες είναι καρπός των καθημερινών επιθέσεων των μαχητών της έλευθερίας ενάντια στα ρατσιστικά καθεστώτα. Είναι ακόμα καρπός του πλατιού κινήματος αλληλεγγύης προς τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα της 'Αφρικής που ανάπτυξαν όλες οι προοδευτικές δυνάμεις του κόσμου.

Στη Ζιμπάμπουε ο αγώνας του άπελευθερωτικού κινήματος με έλικεφαλής το Πατριωτικό Μέτωπο έφτασε σ' ένα κρίσιμο σημείο όπου η τελική νίκη δυνατόν να φαλκιδευθεί από οποιαδήποτε προσπάθεια για διαπραγματεύσεις με τους ροδεσιανούς ρατσιστές και τους ιμπεριαλιστές πάτρονές τους και η οποία θα αποτελούσε ένα επικίνδυνο συμβιβασμό της νίκης, για την οποία ο μαρτυρικός λαός της Ζιμπάμπουε έδωσε το αίμα του.

Καταδικάζουμε και καταγγέλλουμε τις λεγόμενες αγγλοαμερικάνικες πρωτοβουλίες για ειρηνική διενέθηση στη Ροδεσία. Όπως επίσης και το λεγόμενο «έσωτερικό σχέδιο λύσης», το οποίο ο Σμίθ προσπαθεί να εφαρμόσει για να διατηρήσει τη ρατσιστική κυριαρχία στη Ζιμπάμπουε με τη μάσκα ενός νεοαποικιακού καθεστώτος.

'Ανανεώνουμε την ολοκληρωτική και άνευ όρων ύποστήριξη μας στο Πατριωτικό Μέτωπο της Ζιμπάμπουε σαν του μόνου γνήσιου εκπροσώπου του λαού της. 'Απαιτούμε την παραίτηση του 'Ιαν Σμίθ και την παράδοση της εξουσίας στα χέρια του αγωνιζόμενου λαού της Ζιμπάμπουε(...).

Οι προοδευτικές δυνάμεις που βρίσκονται σε διένεξη στο «Κέρας της 'Αφρικής» αντιμετώπιζουν μία καλά στημένη συνωμοσία που εκμεταλλεύεται τις διαφορές ανάμεσα στις αφρικανικές προοδευτικές δυνάμεις και τις σπρώχνει συνέχεια στην ένοπλη σύγκρουση. 'Η έμπειρία των λαών και των εθνικών προοδευτικών δυνάμεων αποδείχνει πως ο μόνος νικητής σε παρόμοιες διαμάχες είναι οι δυνάμεις που είναι αντίθετες με την ανεξαρτησία, την έλευθερία και την πρόοδο των λαών(...).

'Η ΑΑΠΣΟ θεωρεί πως ο Χάρτης του 'Οργανισμού 'Αφρικανικής 'Ενότητας, οι αρχές των άδεσμευτων, όπως διατυπώθηκαν στο Μπαντούγκ, οι αποφάσεις της πρώτης αφροαραβικής συνάντησης κορυφής και ο Χάρτης του ΟΗΕ παρέχουν την κατάλληλη βάση διαπραγματεύσεων για την εξεύρεση μιάς ειρηνικής λύσης.

'Η 'Οργάνωση 'Αφροασιατικής 'Αλληλεγγύης χαιρετίζει τα θετικά αποτελέσματα της πρώτης αφροαραβικής συνάντησης κορυφής που τονίζουν την έπείγουσα ανάγκη της συγκρότησης

ένος αφροαραβικού αντιιμπεριαλιστικού, αντιαποικιακού, αντισυνωμοτιστικού και αντιρατσιστικού μετώπου ... Αυτή η συνάντηση αποφάσισε τη δημιουργία οργάνων για συνεργασία, ανάπτυξη και προστασία των κοινών συμφερόντων των αφροαραβικών κρατών βασισμένη πάνω στις μεγάλες αρχές του κινήματος των άδεσμευτων και της κοινής δράσης προς το συμφέρον των μαζών αυτών των χωρών, που αποτελούν το 1/3 του πληθυσμού της γης.

'Από την άλλη, στην 'Ασία τον περασμένο χρόνο συνέδησαν εξελίξεις με μακροπρόθεσμες συνέπειες. Στην 'Ινδία, τη Σρί Λάνκα, το Μπαγκλαντές και το Πακιστάν οι σαρωτικές αλλαγές των κυβερνήσεων κομμάτων και κυβερνήσεων αντανακλούν τη βαθιά αγωνία σ' αυτές τις περιοχές και σημαδεύουν μία νέα φάση του αγώνα των πλατιών μαζών στην αναζήτηση μιάς νέας οικονομικής τάξης τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Κοντά σ' αυτά η ίδια η κατάσταση στη νοτιοανατολική 'Ασία αποκαλύπτει την αναταραχή που επικρατεί στην περιοχή και που όφειλεται στη διένεξη Βιετνάμ-Καμπότζης. 'Υποστηρίζουμε την ανάγκη για την κατάπαυση των έχθροπραξιών και την έναρξη διαπραγματεύσεων ανάμεσα στις δυο άδελφές χώρες για την ειρηνική λύση της συνοριακής διαφοράς.

'Η ΑΑΠΣΟ ύποστηρίζει αποφασιστικά τον αγώνα του λαού της Κορέας για την επάνεωση της χώρας του και άπαιτεί την άμεση και άνευ όρων άποχώρηση όλων των στρατευμάτων των Η.Π.Α. από τη Νότια Κορέα. Καλούμε όλες τις προοδευτικές και φιλειρηνικές δυνάμεις να διπλασιάσουν τις προσπάθειές τους για το δώδεμο όλων των αμερικανικών στρατευμάτων και όλων των ιμπεριαλιστικών στρατιωτικών βάσεων στην 'Ασία(...).

Πιστεύουμε πως οι συνθήκες της σημερινής ιστορικής φάσης διαγράφουν ένα πολύ σπουδαίο ρόλο για την οργάνωσή μας, του οποίου το περιεχόμενο συνεχώς ανανεώνεται. 'Η ΑΑΠΣΟ ένσαρκώνει στην πραγματικότητα το αντιιμπεριαλιστικό μέτωπο, το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα του κόσμου, τις σοσιαλιστικές και δημοκρατικές δυνάμεις της Δύσης, τη σοσιαλιστική κοινότητα και ιδιαίτερα τη φίλη Σοβιετική 'Ενωση. Είμαστε πλήρως πεπεισμένοι πως η ΑΑΠΣΟ θα εκπληρώσει τα ιστορικά της καθήκοντα στον αγώνα των λαών ενάντια στον ιμπεριαλισμό, τον αποικισμό, το νεοαποικισμό και τις φυλετικές διακρίσεις.

'Αγωνιζόμαστε για έλευθερία, πρόοδο, δικαιοσύνη, ανάπτυξη και ειρήνη».

Κάλλιο πέντε και στο χέρι
παρά δέκα και καρτέρι

... Τώρα πιά δέν ύπάρχει καρτέρι: μέ
τό «ΑΝΤΙ» στό χέρι και 10% και 20%
έκπτωση σέ δίσκους και κασέτες!

Μόνιμη έκθεση δίσκων

Χάρητος 38 στό Κολωνάκι

Μιά «είδική προσφορά» ενός ειδικού
μαγαζιού

Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας τῆς νέας ἰταλικῆς κρίσης

Του Σωτήρη Καρυώτη

Η ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΗ παρουσίαση τῆς κατάστασης στήν Ἰταλία, περιορίζεται στήν ἀπλή ἀναφορά στό κύμα βίας πού συνταράζει αὐτή τή χώρα, καί κυρίως στήν ἀρθρογραφία γύρω ἀπ' τήν πιθανότητα εἰσόδου τῶν κομμουνιστῶν στήν κυβέρνηση αὐτῆς τῆς χώρας, σέ συνδυασμό μέ μιὰ ἐξύμνηση τοῦ «εὐρωπαϊοκομμουνιστικοῦ» χαρακτήρα τοῦ Ἰταλικοῦ Κ.Κ.

ΟΙ γραμμές πού ἀκολουθοῦν δέν φιλοδοξοῦν νά παρουσιάσουν, σάν ἀντίδραση σ' αὐτό, τήν πολιτική καί κοινωνική πολυμέρεια τῆς ἰταλικῆς πραγματικότητας – κάτι πού γίνεται ὁλοένα καί πιο δύσκολο ἀκόμα καί γιά τά συλλογικά πολιτικά ὑποκείμενα πού δροῦν στά πλαίσιά της. Ἐχουν ἀπλά σάν στόχο νά περιγράψουν ὁρισμένες χαρακτηριστικές πλευρές τῆς σημερινῆς φάσης τῆς ἰταλικῆς κρίσης, ἀποφεύγοντας, ἀπ' τή μιὰ μεριά, τόν ὑποβιβασμό τῆς πολιτικῆς διάστασης στίς κομματικές ἐπαφές καί διαβουλεύσεις, κι ἀπ' τήν ἄλλη, τήν κριτική πού παραμένει ἰδεολογία, πού δέν βλέπει στίς συγκεκριμένες πολιτικές ἐπιλογές τῶν κομμάτων τή λειτουργία ἑνός πολύπλοκου μηχανισμοῦ ἀντιπροσώπευσης καί διαμεσολάβησης, μηχανισμοῦ πού κάνει ἕνα πολιτικό πρόγραμμα καί μιὰ πολιτική πρακτική κάτι πιο σύνθετο ἀπό ἀπλή ἰδεολογική ἀποδοχή ἢ ἀπλοποιημένη κι ἀπόλυτη ταξική ἐκπροσώπηση. Μιλώντας ἐπὶ πλέον γιά τό ἰταλικό κίνημα ἔχεις μιὰ πρόσθετη δυσκολία, ὅταν πρόκειται νά παρουσιάσεις διαδικασίες πού προωθοῦνται στή βάση τῆς ἀντίληψης τοῦ κινήματος σάν σύνθεσης αὐτόνομων συλλογικῶν ὑποκειμένων, σέ μιὰ χώρα πού στήν ἀριστερά, παραδοσιακή καί «νέα», ἢ ἀντίληψη κόμμα-ἐπαναστατικός φορέας παραμένει κυρίαρχη.

ΕΝΑ χρόνο ἀκριβῶς μετά τίς περυσινές μεγάλες κινητοποιήσεις καί συγκρούσεις στά πανεπιστήμια καί στίς μεγάλες πόλεις – κυρίως τοῦ νότου – ἡ κατάσταση παραμένει τό ἴδιο ἐκρηκτική, καθώς κανένα ἀπ' τά προβλήματα, ἀπ' τά ὁποῖα ξεπήδησε τό περυσινό κίνημα, δέν ἔχει ἐκλείψει.

Στά πανεπιστήμια καί στά λύκεια τό νέο κίνημα τῶν σπουδαστῶν ἐπανεμφανίζεται δυναμικά μέ καταλήψεις, συνελεύσεις, κινητοποιήσεις, ἀντιδρώντας στίς ἀπαράδεκτες συνθήκες πού ἐπικρατοῦν σ' αὐτά τά «κέντρα συγκεντρώσεως ὑποψηφίων ἀνέργων», στή χωρίς καμιά σχέση μέ τήν πραγματικότητα παιδεία τους, στούς καριερίστες καί ἀπολογητές στήν πλειοψηφία τους καθηγητές τους (πολλοί ἀπ' τοὺς ὁποίους ὑπῆρξαν στελέχη τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος τοῦ '68, οἱ «κόκκινοι βαρῶνοι») καί τέλος ἀντιδρώντας στή μοναδική σχεδόν προοπτική τους: τήν ἀνεργία.

● Στίς πόλεις οἱ ὁργανωμένες συσπειρώσεις τῶν ἀνέργων γίνονται ὁλοένα καί περισσότερο δραστήριες, μέ διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις, κινητοποιήσεις, πού σέ ὁρισμένες πόλεις τοῦ νότου παίρνουν ἕνα ἐκρηκτικό χαρακτήρα, ὅπως στή Νάπολη, πού ὁμάδες ἀνέργων καταλαμβάνουν τά γραφεῖα τῶν συνδικάτων ἢ πολιορκοῦν τή δημαρχία.

● Στά ἐργοστάσια, μετά τήν περυσινή σχετική ἡρεμία, ἐκδηλώνεται ἡ ἀντίδραση τῶν ἐργαζομένων στίς μαζικές ἀπολύσεις καί στίς προτάσεις τῶν συνδικάτων γιά «θυσίες», πράγμα πού ἀπο-

τελεί μιιά σαφή ένδειξη γιά μιιά νέα φάση εργατικών αγώνων στην Ίταλία.

Η ΔΡΑΣΗ τών ένοπλων ομάδων της επαναστατικής άριστερας (περισσότερα από 100 όνόματα οργανώσεων έχουν έμφανιστεί τόν τελευταίο καιρό σ' όλη την Ίταλία) γίνεται όλοένα και πιό άισθητή, ενώ οι συγκρούσεις μέ τήν άστυνομία στη διάρκεια τών διαδηλώσεων χαρακτηρίζονται από ένα προχωρημένο επίπεδο βίας.

Ή κυβερνητική κρίση

ΜΕΣΑ σ' αυτό τό κλίμα ή κυβερνητική κρίση πού ξέσπασε μέ τήν πτώση της κυβέρνησης Άντρεότι και τό άδιέξοδο τών μέχρι σήμερα έπαφών τών κομμάτων, παίρνει ένα ξεχωριστό χαρακτήρα πού ένισχύεται άπ' τήν επιδείνωση της οικονομικής κρίσης — ή διομηχανική παραγωγή μειώθηκε κατά 13% σέ σχέση μέ τό προηγούμενο έτος, ό πληθωρισμός και ή άνεργία αυξάνονται άνησχητικά — και τήν άνάγκη έφαρμογής μιιάς οικονομικής πολιτικής — στη βάση τών ύπαγορεύσεων του Δ.Ν.Τ. — πού βασικό της περιεχόμενο θά είναι ένα πρόγραμμα λιτότητας και «ουσιαστικών θυσιών», μέ παράλληλη μείωση τών δημόσιων δαπανών και άρα περιοχή της κοινωνικής πολιτικής της κυβέρνησης και τών τοπικών έξουσιών.

ΑΥΤΗ ή προοπτική δίνει στή σημερινή κατάσταση έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα, καθώς καθιστά άναπόφευκτη πιά τή συμμετοχή τών κομμουνιστών στην κυβέρνηση, ενώ παράλληλα γίνεται φανερό πώς στόχος μιιάς τέτοιας συμμετοχής είναι άκριβώς ή έφαρμογή μιιάς πολιτικής λιτότητας πού χωρίς άλλο θά προκαλέσει άρκετές αντιδράσεις σέ ένα μεγάλο άριθμό κοινωνικών ομάδων, αντιδράσεις πού δέν είναι πιά δυνατό νά περιορισθούν σέ ένα θεσμολογικό επίπεδο, κι άρα τονίζουν άκόμα περισσότερο αυτό πού όνομάζεται στην Ίταλία πρόβλημα «δημόσιας τάξης».

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ κυβερνητική κρίση έχει λοιπόν έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα άκριβώς γιατί ή μόνη ίκανοποιητική λύση της είναι ή μέ κάποιο τρόπο συμμετοχή τών κομμουνιστών στην κυβέρνηση. Αυτή ή συμμετοχή είναι μάλλον άδύνατο νά πάρει σήμερα τή μορφή της κυβέρνησης «έκτάκτου άνάγκης» τών «έξι συνταγματικών κομμάτων» — πού είναι ή κύρια πρόταση τών κομμουνιστών σήμερα. Τό πιό πιθανό είναι νά δρεθεί κάποια μορφή «προγραμματικής συμφωνίας».

ΓΙΑ τούς χριστιανοδημοκράτες ή μόνη δυνατή συμφωνία είναι μιιά έξωτερική ύποσθίριξη του κυβερνητικού προγράμματος, χωρίς ρητή πολιτική συμμαχία. Οι κομμουνιστές, άπ' τή μεριά τους, έχοντας χαρακτηρίσει τήν κατάσταση άρκετά σοβαρή, προώθησαν τή γραμμή της «κυβέρνησης έκτακτης άνάγκης», ενώ

παράλληλα σάν μίνιμουμ συμβιβαστικό σχήμα προτείνουν: μιιά ρητή πολιτική συμμαχία, συμφωνία πάνω στο κυβερνητικό πρόγραμμα, και μηχανισμό έλέγχου της έφαρμογής του. Κι αυτή ή πρόταση όμως, μετά τήν άρνηση τών φιλελευθέρων νά συμμετάσχουν σέ μιιά τέτοια συμμαχία, δέν φαίνεται πιθανή, έτσι πού πρós τό παρόν έχει παρουσιαστεί ένα άδιέξοδο στην κυβερνητική κρίση. Ή άλλη λύση είναι οι πρόωρες έκλογές, πού δέν τίς θέλει όμως κανένας, κι οι όποιες άλλωστε δέν πρόκειται νά αλλάξουν τίποτα άπ' τήν κατάσταση, καθώς τά προγνωστικά δείχνουν μιιά παραπέρα αύξηση τών χριστιανοδημοκρατών και τών κομμουνιστών σέ βάρος τών μικρών κομμάτων.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ κυβερνητική κρίση έχει τίς ρίζες της στίς έκλογές του Ιούνη 1976. Σ' αυτές ή Χριστιανοδημοκρατία κατόρθωσε νά συσπειρώσει τά συντηρητικά στοιχεία σέ βάρος τών μικρών δεξιών κομμάτων. Έτσι, μέ τήν παράλληλη αύξηση της έκλογικής δύναμης του Κ.Κ., δημιουργήθηκε μιιά de facto μονοπώληση της πολιτικής ζωής άπ' αυτά τά δύο κόμματα. Ή στρατηγική του «ιστορικού συμβιβασμού» και ή άνάγκη αντιμετώπισης της κρίσης μέσα στά πλαίσια πού καθορίζει ή ένταξη της Ίταλίας στόν ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο — άναγκαιότητα ενός αντίστοιχου μέ τό άγγλικό ή και τό γερμανικό προγράμματος λιτότητας — όδήγησαν τούς κομμουνιστές σέ μιιά πρώτη φάση στην ταχτική της «άποχής-ύποσθίριξης» της κυβέρνησης Άντρεότι, σάν πρώτη δήμα εισόδου στην κυβερνητική χώρα. Ή άνικανότητα όμως αυτής της κυβέρνησης νά προχωρήσει σέ κάποιες διαρθρωτικές αλλαγές, ή όλοένα και μεγαλύτερη αντίσταση της βάσης του κομμουνιστικού κόμματος σ' αυτή τήν ταχτική ύποσθίριξης, οι μεγάλες περυσινές κινητοποιήσεις στίς διάφορες πόλεις και στα πανεπιστήμια πού είχαν σάν άμεσο στόχο τό Κ.Κ., — ό κίνδυνος δηλαδή ν' απομακρυνθούν όριστικά άπ' τό χώρο έπληροψς τών κομμουνιστών μιιά σειρά από κοινωνικές ομάδες —, και τέλος οι πρώτες σοβαρές δυσκολίες τών τοπικών κυβερνήσεων στίς όποιες πλειοψηφούν οι κομμουνιστές, ύποχρέωσαν τό Κ.Κ. νά ρίξει τήν κυβέρνηση και νά βάλει άνοιχτά πιά — κι όχι σ' αντίθεση μέ τόν «ιστορικό συμβιβασμό», όπως συνήθως γράφεται — τό θέμα της συμμετοχής του στην κυβέρνηση. Έχοντας κατανοήσει πώς ή σημερινή κρίση δάζει υπό άμφισβήτηση τήν ίδια τή μορφή του κράτους πού δημιουργήθηκε στην Ίταλία σάν συνέχεια της Άντίστασης και του τότε «ιστορικού συμβιβασμού», τό «σύστημα τών κομμάτων» δηλαδή, είναι ύποχρεωμένοι νά πιέσουν πρós τήν κατεύθυνση μιιάς πολιτικής αναδιάρθρωσης.

ΤΗΝ άνάγκη μιιάς πολιτικής αλλαγής μέ βάση τή συμμετοχή τών κομμουνιστών

στην έξουσία τή δέχονται επίσης βασικά τμήματα της άστικής τάξης βλέποντας σ' αυτή τή συμμετοχή τή βασική προϋπόθεση γιά τήν έφαρμογή μιιάς πολιτικής λιτότητας και θυσιών. (Πολιτικός έκφραστής αυτής της διάθεσης είναι βασικά ό La Malfa, άρχηγός του Ρεπουμπλικανικού κόμματος).

Η ΕΙΣΟΔΟΣ λοιπόν τών κομμουνιστών στην κυβέρνηση θά είναι ή έκφραση της πραγματοποίησης ενός νέου «κοινωνικού συμφώνου».

Δύο βασικά προβλήματα όμως θά αντιμετώπισει μιιά τέτοια επιδίωξη:

● τό πρώτο είναι ή «συμπεριφορά τών εργαζομένων» (ή άποδοχή δηλαδή άπ' τό εργατικό κίνημα της «άναγκαιότητας τών θυσιών» και της ιδεολογίας της κρίσης) και

● τό δεύτερο, ή πολιτική αντιμετώπιση του κινήματος μιιάς σειράς κοινωνικών ομάδων πού δέν δέχονται καμιά λογική «θυσιών και κρίσης».

Ή πρόταση τών συνδικάτων

Αυτή άκριβώς τήν περίοδο — περίοδο τών νέων συλλογικών συμβάσεων — τά συνδικάτα παρουσιάζουν στίς εργατικές συνελεύσεις τό σχέδιο του προγράμματος — πρότασής τους. Ένα σχέδιο πού έχει σάν βασική επιδίωξη...

«ν' αντιμετώπισει τά προβλήματα της χώρας συνολικά, σέ μιιά στιγμή θανάτωσης κρίσης...»

ΣΤΗΝ περίφημη (γιά τίς αντιδράσεις πού προκάλεσε) συνέντευξη του στην εφημερίδα Repubblica, ό κομμουνιστής γραμματέας της C.G.I.L. Λ. Λάμα (αυτός πού κυνηγήθηκε πέρυσι άπ' τούς φοιτητές στο Πανεπιστήμιο της Ρώμης) διευκρίνισε τά βασικά σημεία αυτού του προγράμματος μ' έναν τρόπο πού δέν αφήνει καμιά άμφισβόλια γιά τίς επιδιώξεις ενός τέτοιου προγράμματος: αν πρόκειται τά συνδικάτα νά βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της κρίσης, δήλωσε, δέν πρέπει πιά νά ύποχρεώνουν τίς επιχειρήσεις νά συνεχίζουν νά άπασχολούν έναν άριθμό εργατών πού «ξεπερνά» τήν παραγωγικότητά τους... κι επίσης τό Ταμείο Άνεργίας δέν θά πρέπει νά επιδοτεί επ' άόριστον τούς «πλεονάζοντες» εργάτες. (Κι όλα αυτά γιατί, όπως είπε:

«Πρέπει νά είμαστε διανοητικά τίμοι: σέ μιιά άνοιχτή οικονομία οι μεταδλητές εξαργώνονται ή μιιά άπ' τήν άλλη(...) τό εργατικό ήμερομίσθιο δέν είναι μιιά άνεξάρτητη μεταδλητή...»).

ΜΕ λίγα λόγια, άποδοχή του βασικού αίτήματος τών επιχειρήσεων γιά «κινητικότητα της εργατικής δύναμης» και κατάργηση του συστήματος επιδότησης (Cassa Integrazione). Έτσι ολοκληρώνε-

ται ή επίθεση ενάντια στους θεσμούς-κατακτήσεις του Ιταλικού εργατικού κινήματος μετά τό 1969, βασικό περιεχόμενο της πολιτικής αντιμεπίθεσης των άστικών δυνάμεων τά τελευταία χρόνια.

ΑΥΤΟ τό πρόγραμμα παρουσιάζεται άπ' τά συνδικάτα σάν συμβολή στήν αντιμετώπιση της ανεργίας:

«άν θέλουμε νά είμαστε συνεπείς μέ τό στόχο της μείωσης της ανεργίας, είναι καθαρό πώς ή διεκτίωση των συνθηκών των απασχολουμένων εργατών πρέπει νά περάσει σέ δεύτερη μοίρα...»

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ αντίδραση σ' αυτό τό πρόγραμμα έξηγείται άπ' τήν κατανόηση πώς ένα τέτοιο πρόγραμμα, χωρίς νά συμβάλλει καθόλου στό πρόβλημα της ανεργίας, δίνει πράσινο φώς στίς μαζικές άπολύσεις. Ήδη μέσα στά σημερινά θεσμικά πλαίσια έχουν άπολυθεί, τά τελευταία 5 χρόνια, γύρω στίς 100.000 εργαζόμενοι, ενώ τά διάφορα μέτρα όπως οί λίστες προτεραιότητας έχουν άποδειχθεί στήν πράξη άνίκανα νά λειτουργήσουν σάν διορθωτικοί μηχανισμοί, πέρα άπ' τό γεγονός πώς επανεισάγεται έτσι, μέσα άπ' τό συνδικάτο, ή διαίρεση των εργαζομένων, κάτι πού τό Ιταλικό εργατικό κίνημα είχε σέ μεγάλο βαθμό καταπολεμήσει.

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ της συνδικαλιστικής ήγερσίας νά δικαιολογήσει αυτό τό πρόγραμμα στή βάση της ανάγκης αντιμετώπισης της ανεργίας, στηρίζεται σ' ένα πραγματικό γεγονός: Ή ανεργία έχει γίνει πλέον ένα άπ' τά πιο σοβαρά προβλήματα της χώρας.

● Σύμφωνα μέ τούς επίσημους ύπολογισμούς, οί άνεργοί είναι 1.600.000, μέ προοπτική νά φτάσουν τά 2.000.000 τόν επόμενο χρόνο.

ΣΤΗΝ πραγματικότητα είναι πολύ περισσότεροι... Ίδιαίτερα άνησυχητική είναι ή ανεργία των νέων, μέ τίς πολιτικές προεκτάσεις της. Σάν μέτρο αντιμετώπισης αυτού του συγκεκριμένου προβλήματος, προωθήθηκαν άπ' τό ΙΚΚ λίστες προτεραιότητας γιά τούς νέους. Ή τύχη τους είναι άκριβώς ένδεικτική της άποτελεσματικότητας τέτοιων μέτρων:

● στούς 647.285 γραμμένους σ' αυτές τίς λίστες, δρθηκαν δουλειά 1.442. (Ένας στούς 450 δηλαδή!)

ΤΟ πρόβλημα της ανεργίας γίνεται ακόμα πιο έντονο σέ σχέση μέ τό φαινόμενο της «μαύρης εργασίας», πού αποτελεί ένα χαρακτηριστικό της Ίταλίας της κρίσης. Σέ πολλούς διομηχανικούς κλάδους, οί επιχειρήσεις άποκεντρώνουν τίς δραστηριότητές τους έτσι πού ή επιχείρηση νά διαλύεται σάν τόπος παραγωγής έμπορευμάτων και νά μετασχηματίζεται σέ διαχείριση της άποκεντρωμένης εργασίας, πού γίνεται — άνάλογα μέ τή φύση

της επιχείρησης — σέ μικρά εργοστάσια ή στά σπίτια. Αυτή ή διαδικασία έχει προχωρήσει πολύ στήν κλωστοϋφαντουργία, αλλά και σέ πολλούς άλλους κλάδους. Έτσι γίνεται δυνατή ή απασχόληση γυναικών, παιδιών και συνταξιούχων, πράγμα πού μειώνει τίς πιθανότητες απασχόλησης των άπολυομένων. Σ' αυτή τή «μαύρη αγορά εργασίας» θά πρέπει νά προστεθούν και οί 500.000 περίπου παράνομοι ξένοι εργάτες, κυρίως βορειο-αφρικάνοι, πού βρίσκονται αυτή τή στιγμή στήν Ίταλία.

ΕΤΣΙ τό πρόβλημα των άπολύσεων θά είναι μιά άπ' τίς βασικές δυσκολίες πού θά συναντήσει τό πρόγραμμα των συνδικάτων στίς διάφορες επιχειρήσεις, καθώς οί εργαζόμενοι θά αντιδράσουν σέ μιά τέτοια προοπτική: Ήδη σέ πολλά εργοστάσια εργατικές συνελεύσεις καταψήφισαν τό πρόγραμμα, ενώ ακόμα και στήν ήγερσία του σωματείου των μεταλλουργών — τό πιο μαχητικό συνδικάτο του Ιταλικού κινήματος — υπήρξαν διαφωνίες σέ ούσιαστικά σημεία.

Τό πρόβλημα της «δημόσιας» τάξης

ΤΟ άλλο βασικό πρόβλημα γιά τίς πολιτικές δυνάμεις πού προωθούν τό «κοινωνικό σύμφωνο» είναι τό πρόβλημα της αντιμετώπισης των δυνάμεων πού αντίστέκονται στή λογική των θυσιών και στήν ιδεολογία της κρίσης. Μετά τίς περυσινές συγκρούσεις έχει δημιουργηθεί μιά νέα κατάσταση: Τό «κίνημα του 77», τά συλλογικά πολιτικά ύποκείμενα πού τό διαρθρώνουν, οί πολιτικές και κοινωνικές διαδικασίες πάνω στίς όποιες άνα-

πτύχθηκε, άποτελούν τή μόνη ούσιαστική αντιπολίτευση σ' αυτά τά σχέδια. Καθώς κάθε θεσμοποιημένη πολιτική έκφραση αυτής της αντίθεσης άποκλείεται άπ' τήν κυριαρχία σ' αυτό τό επίπεδο των δύο μεγάλων κομμάτων, ή πολιτική σύγκρουση μετασχηματίζεται σέ πρόβλημα έξασφάλισης της «δημόσιας» τάξης, ή της «δημοκρατικής» τάξης, όπως λένε οί κομμουνιστές. Έτσι αυτό τό κίνημα «έγκληματοποιείται». Άπό κίνημα άνέργων, νέων προλεταρίων, σπουδαστών, μαθητών, γυναικών κι άλλων ομάδων, άπό πολιτική αντίθεση στή συγκεκριμένη κυβερνητική πολιτική και στίς προτάσεις του Κ.Κ. στό βαθμό πού δέν ξεφεύγουν άπ' τή λογική της καπιταλιστικής οίκονομίας, μετασχηματίζεται, στίς κατηγορίες των κομμάτων, σέ «κίνημα τρομοκρατών», σέ «πρόσωπο του νέου φασισμού», και προωθείται ή άστυνομική καταστολή του. Άπομονώνοντας άπ' τά ύπόλοιπα χαρακτηριστικά του, τίς επιλογές και τίς πρακτικές ενός τμήματος του πού υπερεκτιμάει τή σημασία της ένοπλης πάλης σήμερα (partito combattente), τίς περισσότερες φορές άπό μιά διάθεση αυτόάμυνας στήν καταπίεση της άστυνομίας, χαρακτηρίζεται σάν «τρομοκρατικό» στό σύνολό του, κρύβοντας έτσι τήν πραγματική σύγκρουση: τήν αντίθεση στή λογική των «θυσιών» και της κρίσης.

● Μέ τό πρόσχημα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας ή καταπίεση παίρνει άνησυχητικές διαστάσεις στήν Ίταλία, αρχίζοντας άπ' τήν de facto απαγόρευση των διαδηλώσεων (στή Ρώμη όποιαδήποτε διαδήλωση απαγορεύεται ύστερα άπ' τή διαδή-

λωση στις 12 Μάρτη του '77, και κάθε προσπάθεια να ξανακερδηθεί αυτό το δικαίωμα, χτυπιέται απ' την ένισχυμένη με καινούργια όπλα αστυνομία, όπως π.χ. στις 4 του Φεβρουαρίου αυτού του χρόνου), τα καθημερινά μπλόκα, τις συλλήψεις, τις επιδρομές στα γραφεία εφημερίδων και περιοδικών του κινήματος, τις απειλές ενάντια στους δημοκρατικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, μέχρι τις πρώτες διοικητικές έκτοπίσεις (confisco) στελεχών του κινήματος. Ήδη έγιναν οι τρεις πρώτες έκτοπίσεις κι αναμένονται πολλές άλλες.

ΟΙ συλλήψεις βασίζονται πολλές φορές και στις πληροφορίες που περιέχονται στα ειδικά ντοσιέ που έχει δημοσιεύσει το Κ.Κ., σ' όρισμένες πόλεις, με τα ονόματα και τις φωτογραφίες βασικών στελεχών του κινήματος, που κατηγορούνται σαν «τρομοκράτες-απειλή της δημοκρατικής τάξης». Το Κ.Κ., παράλληλα, έχει άρχει μια πολιτική καμπάνια σέ όλους τους μαζικούς χώρους με στόχο να πείσει τις ίδιες τις μάζες να απομονώσουν σαν «επικίνδυνα στοιχεία», σαν «παράσιτα», τα στελέχη του κινήματος. Μιά τέτοια κατάσταση μπορεί σήμερα να στρέφεται ενάντια στους «αυτόνομους», αλλά η ιστορική εμπειρία έχει δείξει πως δεν υπάρχουν όρια σέ τέτοιου είδους κρίσεις, που μπορεί εύκολα να συμπεριλάβουν οποιαδήποτε μη κομφορμιστική συμπεριφορά. Τό βασικό όμως πολιτικό συμπέρασμα αυτής της κατάστασης είναι πως τό Κ.Κ. αναδειχεται σέ βασικό στοιχείο της «δημόσιας» τάξης, κι είναι αδιανόητη οποιαδήποτε μελλοντική αυταρχική λειτουργία της ιταλικής κρατικής μηχανής χωρίς τη συμβολή του.

Ή «άλλη» Ίταλία

ΕΤΣΙ, απέναντι στις δυνάμεις του «κοινωνικού συμφώνου», της ιδεολογίας της κρίσης και των θυσιών, υπάρχει ή άλλη Ίταλία: των νέων, των σπουδαστών, των νέων προλεταρίων, των γυναικών, των μη επιδοτούμενων (non garantiti). Μαζί τους βρίσκεται αντικειμενικά και ένα μεγάλο μέρος της απασχολούμενης – με τό φόβο της απόλυσης – εργατικής τάξης. Είναι ή Ίταλία της «όργης», αλλά και της αναζήτησης και της δημιουργίας. Ποτέ άλλοτε, όπως αναγνωρίζουν πολλοί παρατηρητές της ιταλικής κοινωνίας, δεν υπήρχε τέτοιος ξεχωρισμός ανάμεσα στη ζωή των θεσμών και τις πραγματικές διαθέσεις των ανθρώπων. Ή θεσμοποιημένη πολιτική περιορίστηκε στα ανακτοβούλια των κομμάτων, οι διαφωνίες και γενικά ο πολιτικός λόγος κωδικοποιήθηκαν έτσι που ο Ιταλός εργαζόμενος να μην μπορεί να κατα-

νόσει πιά τίποτα απ' τις θέσεις των κομμάτων. Φαινόμενα πολιτικής αδιαφορίας εμφανίζονται ολοένα και περισσότερο, ενώ ένα μέρος – κυρίως νέων – οδηγείται απ' αυτό τό αδιέξοδο στην αναζήτηση άλλων δρόμων: στην ήρωϊνη π.χ., που ή εξάπλωσή της την τελευταία περίοδο έχει πάρει σημαντικές διαστάσεις.

Η ΝΑΠΟΛΗ είναι ή πόλη στην οποία ή σημερινή κατάσταση έχει γίνει ήδη εκρηκτική. Δυό χρόνια μετά τό θρίαμβο των κομμουνιστών στις δημοτικές εκλογές και την ανάληψη της δημαρχίας, τό κλίμα έχει πιά αλλάξει. Οι επιθέσεις του κινήματος των νέων ενάντια στον κομμουνιστή δήμαρχο, δείχνουν καθαρά αυτή την αλλαγή. Οι τοπικοί υπεύθυνοι των συνδικάτων κυκλοφορούν με σωματοφύλακες. Όπως δήλωσε ένας υπεύθυνος της τοπικής οργάνωσης του Κ.Κ.:

«καθόμαστε πάνω σ' ένα βαρέλι με μαρούτι».

ΚΑΙ σέ πολλές άλλες περιοχές που οι κομμουνιστές έχουν την πλειοψηφία στα τοπικά όργανα, βρίσκονται σέ μεγάλες δυσκολίες.

«Οι κομμουνιστές έδειξαν πως δεν μπορούν να κάνουν θαύματα», θά γράψει ένας πικρόχολος σχολιαστής.

Η ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ στα πανεπιστήμια και στα λύκεια – κυρίως στα τεχνικά – ξαναρχίζει, μετά την κάμψη που διαδέχτηκε τις περυσινές κινητοποιήσεις. Ίδιαίτερη σημασία αποκτούν οι κινητοποιήσεις των μαθητών των λυκείων, των οποίων μία βασική διεκδίκηση, ή αυτό-

ματη προαγωγή, τό πολιτικό δ όπως τό λένε, απομονώνεται απ' τά άλλα αιτήματά τους και γίνεται άλλοθι γιά να ζητηθεί ή καταστολή του κινήματός τους. Χωρίς να μιλάει κανείς απ' τούς κατηγορούς αυτού του κινήματος – άστικές εφημερίδες και Κ.Κ. – γιά τά σοβαρά οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι μαθητές – βασικό τμήμα των μαθητών των τεχνικών λυκείων –, γιά τις ύπόλοιπες διεκδικήσεις τους, απομονώνουν ένα απ' τά αιτήματά τους, πού στό κάτω-κάτω σαν *de facto* κατάσταση υπάρχει από τό 1975: οι

περισσότεροι καθηγητές, πνιγμένοι μέσα στα δικά τους προβλήματα, απογοητευμένοι απ' τη γενικότερη κατάσταση στα σχολεία και μπροστά σ' ένα μαθητικό μαθητικό κίνημα, προάγουν τό σύνολο των μαθητών τους, ανεξάρτητα απ' την παρακολούθηση ή την απόδοση. Αυτό που προωθείται αυτή τη στιγμή απ' τό μαθητικό κίνημα – στις μεγάλες πόλεις γίνονται συνελεύσεις αντιπροσώπων των σχολείων πάνω σ' αυτό τό θέμα – είναι ή ρητή κατοχύρωση αυτής της πραγματικής κατάστασης.

ΣΤΑ πανεπιστήμια οι κινητοποιήσεις έχουν σαν βάση την αντίθεση στις «διοικητικές έκτοπίσεις». Στο Trento – την πόλη απ' την οποία ξεκίνησε τό Ιταλικό '68 – έγινε κατάληψη της σχολής της Κοινωνιολογίας. Διαδηλώσεις και συγκρούσεις με την αστυνομία έγιναν στή Ρώμη, τη Μπολόνια και τό Μιλάνο. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, ή κατάσταση στα πανεπιστήμια παραμένει σέ αναδρασμό, καθώς τα ουσιαστικά προβλήματα παραμένουν.

Τό «κίνημα του 77»

ΟΜΩΣ αυτό που άποτελεί τό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της σημερινής «άλλης» Ίταλίας είναι οι μετασχηματισμοί που πραγματοποιούνται στό χώρο της επαναστατικής άριστερας.

● Δέκα χρόνια μετά τό κίνημα του '68, ή Ίταλία είναι ή μόνη χώρα που αυτό τό κίνημα δεν είναι ιστορία, αλλά σαν ύποθέσεις και πολιτικά ύποκείμενα πολλά απ' τά στοιχεία του παραμένουν πρωταγωνιστές ακόμα.

ΤΟ «κίνημα του 77», αν και σέ πολλά σημεία είναι διαφορετικό απ' τό '68, σέ πολλά άλλα είναι ή συνέχειά του. Μ' αυτό τό γενικό τίτλο αναφέρονται όλα τά συλλογικά πολιτικά ύποκείμενα των περυσινών κινητοποιήσεων που κατέληξαν στή διεθνή συνάντηση στή Μπολόνια, τό Σεπτέμβριο του 1977. Σ' αυτό τό κίνημα περιλαμβάνονται οι κινητοποιήσεις και οι συσπειρώσεις των νέων, των νέων προλεταρίων απ' τις περιφέρειες των μεγάλων πόλεων, των σπουδαστών, των μαθητών, των γυναικών, κι άλλων

«περιθωριακών» κατηγοριών. Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του κινήματος είναι η αναγνώριση και η αποδοχή του ιδιαίτερου χαρακτήρα της υποκειμενικότητας κάθε κοινωνικής ομάδας, η δραστηριοποίηση στη βάση των δικών της ξεχωριστών προβλημάτων, με στόχο από άλλη ομάδα να γίνει συλλογικό πολιτικό υποκείμενο. Κύρια ένιαία αντίληψη για όλο αυτό το χώρο είναι η αρχή: η πολιτική είναι βασικά ή ιδιωτική ζωή σου (*il privato è politico*).

ΜΕΣΑ από διάφορες διαδικασίες και σε όρισμένες περιόδους, διαμορφώνεται έτσι ένα μαζικό κίνημα μέσα στο οποίο τα ξεχωριστά συλλογικά υποκείμενα δεν εξαφανίζονται, οι μηχανισμοί συντονισμού και σύνθεσης δεν αυτονομούνται, δεν γίνονται μόνιμες και πάγιες εκφράσεις του, και μπροστά στο οποίο διαλύεται μία ολόκληρη παράδοση για την πολιτική. Έτσι, μία δεκαετία μετά το '68, κι αφού για ολόκληρη περίοδο κυριάρχησαν ξανά στο χώρο της Ιταλικής επαναστατικής αριστεράς λενινιστικές πρακτικές και αντιλήψεις — με παράλληλο περιορισμό και της θεματικής: σάν κεντρικό πρόβλημα για όλη αυτή τη φάση εμφανίζεται η κρατική τρομοκρατία και το πρόβλημα της εξουσίας σάν καταστροφής της κρατικής μηχανής —, επανεμφανίζονται και κυριαρχούν πιά οι δημιουργικές υποθέσεις του '68, πλουτισμένες τώρα όμως με την προβληματική της «υποκειμενικότητας» και τη θεματική των αναγκών.

ΑΥΤΟΣ ο μεγάλος μετασχηματισμός που παρατηρείται στο χώρο του «ιδιωτικού» ξεκινάει απ' τη ρωγμή που προκάλεσε στις σχέσεις των φύλων το γυναικείο κίνημα, για να γενικευτεί σε όλα τα προβλήματα της διαχείρισης του σώματος σάν ελεγχθής ικανοποίησης αναγκών κι επιθυμιών. Αυτή η αναζήτηση δίνει τη χαριστική βολή στις οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς, φανερώνοντας τους μηχανισμούς εξουσίας κι αλλοτρίωσης που αναπαράγουν, τη φιγούρα του αλλοτριωμένου αγωνιστή που προωθούν, κι επιτρέπει παράλληλα αυτό το φούντωμα εκδηλώσεων, θεμάτων, καλλιτεχνικής αναζήτησης και δημιουργίας που δίνουν στη σημερινή Ιταλία αυτό το χαρακτήρα πρωτοπορίας για όλη την Ευρώπη.

ΠΙΟ συγκεκριμένα, στο χώρο των οργανώσεων:

- το **Manifesto** δεν υπάρχει πρακτικά σάν οργάνωση στους μαζικούς χώρους, ενώ στο επίπεδο των στελεχών του υπάρχει σοβαρή έσωτερική κρίση, καθώς ένα μεγάλο τμήμα έτοιμάζεται να προσχωρήσει πάλι στο Κ. Κ.

- η **Avanguardia Operaia** έχει περιορισθεί σε μία υποτυπώδη ύπαρξη σάν οργανωμένη δύναμη.

- η **Lotta Continua** αυτοδιαλύθηκε μέσα στο κίνημα.

- τα διάφορα μαρξιστικο-λενινιστικά

γκρούπ, είτε διαλύθηκαν, είτε προσχώρησαν στην **Autonomia Operaia**. Ο χώρος της Autonomia Operaia είναι η μόνη στενή πολιτική έκφραση που δρα μέσα στα πλαίσια του κινήματος, επειδή μόρεσε, τουλάχιστον σε μία πρώτη φάση, μέσα από μία άνοιχτη πολιτική αντίληψη, να διαμορφώσει πρακτικές και συμπεριφορές που της επέτρεπαν να παρουσιάζει πολιτικές επιλογές που δεν έβγαιναν από τη δικιά της έσωτερική διαδικασία, αλλά εκφράζονταν ήδη στις διαθέσεις των συλλογικών υποκειμένων του κινήματος.

ΤΟ παράδειγμα της **Lotta Continua** δείχνει καθαρά τους μετασχηματισμούς των τελευταίων χρόνων. Αυτή η οργάνωση ήταν απ' τις λίγες οργανώσεις, μετά το '68, που είχε κατορθώσει να συσπειρώσει, σε έθνικό επίπεδο, αγωνιστικές πρωτοπορίες από διάφορους κοινωνικούς χώρους, και να εξασκεί μία πολιτική επιρροή σ' ολόκληρο το χώρο της επαναστατικής αριστεράς, και πολλές φορές πιο γενικότερα. Ο αρχικός της πυρήνας προέρχεται απ' το κίνημα του '68 και τους εργατικούς αγώνες του '69. Μετά από μία αρχικά άνοιχτη φάση, μετασχηματίστηκε, όπως κι άλλες οργανώσεις, σε καθαρά τριτοδιεθνιστική οργάνωση, και σάν τέτοια έδρασε για πολλά χρόνια. Μετά τις εκλογές του '76 — που συμμετείχε στα πλαίσια της Προλεταριακής Δημοκρατίας με το **Manifesto** και την **Avanguardia Operaia** — ξέσπασε μέσα στην οργάνωση σοβαρή κρίση, που εκδηλώθηκε άνοιχτα στο 2ο συνέδριό της, στο Ρίμινι.

Σ'ΑΥΤΟ, οι γυναίκες μέλη της οργάνωσης, αμφισβήτησαν την ίδια την οργάνωση, με βάση τις εμπειρίες και την προβληματική του γυναικείου κινήματος. Η

συζήτηση γενικεύτηκε για να καταλήξει πρακτικά στην αυτοδιάλυση της οργάνωσης στο περυσινό κίνημα, παύοντας να λειτουργεί σάν πολιτικός σχηματισμός που θεωρεί τον έναν του συνολικό, και διακόπτοντας κάθε καθοδηγητική λειτουργία. Παράλληλα ή εφημερίδα, από όργανο της οργάνωσης (13.000 φύλλα ήμερησίως), γίνεται άνοιχτο όργανο για όλο το κίνημα, με παράλληλη αλλαγή στη δομή της. Άνοιγεται στα προβλήματα της καθημερινότητας, της ιδιωτικής ζωής, γίνεται όργανο συντονισμού των διαφορών πρωτοβουλιών σε κάθε πόλη, ανοίγει στηλη προσωπικών ανακινήσεων και αλληλογραφίας, στην οποία να μπορείς να αναφερθείς μέσα απ' την προσωπική σου κατάσταση κι όχι σάν ξεκομμένη απ' αυτή πολιτική σκέψη. Η κυκλοφορία της ανεβαίνει στα 30.000 φύλλα και γίνεται ένας απ' τους βασικούς «θεσμούς» του κινήματος.

ΠΟΙΑ θά είναι η μελλοντική εξέλιξη αυτού του κινήματος, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Απ' την ικανότητα των συλλογικών πολιτικών υποκειμένων που τό διαρθρώνουν να προχωρήσουν στους επί μέρους χώρους τους, απ' τη δυνατότητα σύνδεσης αυτού του κινήματος με τις εργατικές κινητοποιήσεις στα εργοστάσια ενάντια στις απολύσεις, απ' την απόκρουση της προσπάθειας να απομονωθεί απ' τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες σάν «κίνημα τρομοκρατίας».

Η ΑΝΤΙΘΕΣΗ μεγάλων εργατικών μαζών στο πρόγραμμα των συνδικάτων και στην πολιτική των θυσιών, δημιουργεί πιο ευνοϊκές συνθήκες για τό πλησίασμα αυτών των δύο ξεχωριστών μέχρι σήμερα κινήματων, προϋπόθεση για την εξουδετέρωση της πολιτικής της «κοινωνικής ειρήνης».

Έτσι εκτελέσαμε

Μιά μαρτυρία «από πρώτο χέρι» για τό θάνατο του Τσέ Γκεβάρα, είδε τή δημοσιότητα πρίν μερικούς μήνες, μέ τήν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης δέκα χρόνων ἀπό τήν ἡμέρα τῆς σύλληψης καί δολοφονίας του: ἓνας βολιβιανός στρατηγός, ὁ Λουῖς Ρέκε Τεράν, μιλάει γιά τίς συνθήκες σύλληψης, τό ρόλο τῆς CIA, καί τίς τελευταῖες στιγμές του Τσέ – μ' ὅλες τίς ἐπιφιλάξεις πού ἔχει κανεῖς γιά τέτοιες «ἀποκαλύψεις».

Ἡ συνέντευξη δημοσιεύτηκε σέ πολλές ἐφημερίδες καί περιοδικά – ἐδῶ τήν ἀναδημοσιεύουμε ἀπό τό γερμανικό «Κονκρέτ».

τόν Τσέ Γκεβάρα

ΕΡ: Τί βαθμό εἶχατε τό 1967 καί τί ρόλο παίζατε στίς ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν;

ΑΠ: Τό 1967 ἤμουνα στρατηγός καί διοικοῦσα τήν 4η ταξιαρχία, μ' ἔδρα τό Λαγκουνίλλας, στήν περιοχή δηλαδή πού δροῦσαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Τσέ Γκεβάρα.

ΕΡ: Πόση ἦταν ἡ δύναμη σέ ἄντρες τοῦ Τσέ Γκεβάρα;

ΑΠ: Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ἀνταρτῶν του, πού εἶχαν κρυφτεῖ στή χώρα, ἦταν 52. Ἀνάμεσά τους 17 Κουδανοί, τρεῖς Περουδιανοί, δύο Ἀργεντινοί, ἓνας Γάλλος καί 29 Βολιβιανοί. Συγχρόνως ὁμως ὑπῆρχαν στή Λά Πάζ ἀκόμη 34 ἀντάρτες: 21 Βολιβιανοί, τρεῖς Κουδανοί, ἓνας Περουδιανός, πέντε Ἀργεντινοί καί τέσσερις Εὐρωπαῖοι. Ὁ ἀριθμός τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν δέν αὐξήθηκε ποτέ. Δέν μπόρεσαν νά προσθέσουν κανέναν στήν ἀρχική δύναμή τους. Οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς ἀντάρτες αὐτοῦς εἶναι τώρα νεκροί.

ΕΡ: Τί ἀπώλειες εἶχε ἡ μονάδα σας;

ΑΠ: Εἶχαμε 57 νεκρούς καί τραυματίες.

ΕΡ: Πέστε μου γιά τίς δραστηριότητες τοῦ ἴδιου τοῦ Τσέ. Ἐχει, γιά παράδειγμα, πολυσυζητηθεῖ πότε ἤρθε στή Βολιβία. Ἐχετε ἀκριβεῖς πληροφορίες πάνω σ' αὐτό;

ΑΠ: Ὁ Τσέ ταξίδεψε ἀρχικά ἀπ' τήν Κούδα στήν Ρωσία καί ἀπ' τή Ρωσία σό Παρίσι. Στή Βολιβία ἤρθε μέ χαρτιά τῆς Οὐρουγουάης θωαλμένα σ' ὄνομα Benitez Fernandez Y Adolfo Mena Gonsales. Σ' αὐτό τό διαβατήριό ὑπάρχει σφραγισμένη παραμονή στή Μαδρίτη ἀπό τίς 9 μέχρι τίς 19 Ὀκτωβρίου. Καί ἔφτασε σό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἐλ Ἀλτες συνοδευόμενος ἀπό κάποιον Πάντσο, τό Νοέμβρη τοῦ 1966. Κατέλυσαν σό ξενοδοχεῖο «Κοπακαμπάνα».

ΕΡ: Πότε ἀρχισαν στήν πραγματικό-

τητα οἱ δραστηριότητες τῆς ομάδας στίς ἀγροτικές περιοχές;

ΑΠ: Τίς πρώτες μέρες τοῦ 1967 ἐγκαταστάθηκε ὁ Τσέ στήν ὕπαιθρο. Τόν Ἰούλιο τοῦ 1966 ἓνας ἀπ' τοὺς ὑπαρχηγούς του, πού αὐτοσυναμαζόταν Ρικάρντο, ἀγόρασε σό νοτιοανατολικά τῆς Βολιβίας μιά φάρμα, περίπου 500 χιλιόμετρα ὄρεια ἀπ' τό Καμίρι. Αὐτή ἡ φάρμα ἐνωτόταν ὁδικά μέ τά χωριά Γκοντίρεζ καί Λαγκουνίλλας. Ὁ Ρικάρντο ἔλεγε στοὺς γείτονές του ὅτι ἤθελε νά δημιουργήσῃ χοιροτροφεῖο. Τό κεντρικό στρατόπεδο τοῦ Τσέ στήθηκε περίπου εἰκοσι χιλιόμετρα ὄρεια, σέ μιά πολύ πύ ἀγρία περιοχή. Ἀκριβῶς τήν ἐποχή ἐκεῖνη κάνανε οἱ δυνάμεις μας περιπολίες σ' αὐτή τήν περιοχή, γιά ν' ἀνακαλύψουν κρυφώνες ἐμπόρων ναρκωτικῶν. Ἐνας γείτονας εἶπε στοὺς στρατιῶτες μας ὅτι στήν περιοχή κινούνταν ὕποπτοι ξένοι, πού ἐξόδευαν τεράστια χρηματικά ποσά. Ἐτσι στείλαμε μιά περίπολο ἀπό ἔξι ἄνδρες. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, ἓνας ἀνιχνευτής, ξαφνιάστηκε ἀπ' ἓνα βολιβιανό ἀντάρτη, πού αὐτοσυναμαζόταν Ἐλ Λόρο. Ἦταν φύλακας στή φάρμα. Σημάδεψε καί πλήγωσε βαριά τό στρατιῶτή μας. Αὐτός ὁμως τά κατάφερε νά γυρίσῃ πίσω στήν ομάδα του. Μετά ἀπό τό ἐπεισόδιο τοῦτο ἀποφασίσαμε νά πραγματοποιήσουμε νέα ἐπιχείρηση μέ περισσότερους ἄντρες. Ὁ Ἐλ Λόρο εἶχε προφανῶς ἀνησυχήσει ἀπ' τήν παρουσία στρατιωτῶν τόσο κοντά στή φάρμα. Ἐτσι ἔτρεξε σό κεντρικό στρατόπεδο νά εἰδοποιήσῃ τόν Τσέ. Αὐτός ἀποφάσισε νά στήσῃ ἐνέδρα. Μᾶς σκότωσε 14 ἄντρες καί αἰχμαλώτισε 18.

ΕΡ: Ποιά ἦταν ἡ πρώτη σας ἐντύπωση ἀπό ἓνα τόσο ἰσχυρό ἐχθρό; Μήπως φοδηθήκατε γιά τήν ἀσφάλεια τοῦ κράτους;

ΑΠ: Νάι. Σᾶς ὁμολογῶ: Νάι. Ὅταν οἱ στρατιῶτες, πού εἶχον αἰχμαλωτισθεῖ, γύρισαν σό στρατόνα τους, μιλοῦσαν

γιά μιά πολύ σημαντική, πολύ καλά ἐξοπλισμένη ομάδα ἀλλοδαπῶν.

ΕΡ: Ἦταν ἡ ἐποχή πού ἡ Βολιβία ἀποδέχθηκε τελικά τή βοήθεια βορειοαμερικανῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν;

ΑΠ: Νάι. Ἐπρόκειτο γιά πολύ πεπειραμένους στόν πόλεμο ἀξιωματικούς, πού παλαιότερα εἶχαν περάσει τήν ἐκπαίδευση τῶν «πράσινων μπερέδων» (Green Berets). Προσοχή ὁμως. Μήν μπερδέψουμε τά πράγματα: Οἱ «πράσινοι μπερέδες» ἦταν βολιβιανοί στρατιῶτες, πού ἀποτελοῦσαν ἓνα εἰδικό ἀντιανταρτικό τάγμα.

ΕΡ: Τί δύναμη εἶχαν οἱ μονάδες τοῦ βολιβιανοῦ στρατοῦ πού πολεμοῦσαν τοὺς ἀντάρτες;

ΑΠ: Συνολικά 2.254 ἄνδρες.

ΕΡ: Μπορεῖτε νά μᾶς περιγράψετε τόν τελικό ἀγῶνα ἐναντίον τῶν δυνάμεων τοῦ Τσέ Γκεβάρα;

ΑΠ: Ἡ τελευταία μάχη δόθηκε στίς 8 Ὀκτωβρίου 1967, μέ συννεφιασμένο οὐρανό, στήν κοιλάδα τοῦ Γιούρο. Ξέραμε ὅτι ὁ Τσέ κρυβόταν ἐκεῖ. Λίγα χιλιόμετρα πύ πέρα ὁμως εἶχαμ' ἓνα σπάνιο ἐπεισόδιο: ὁ ἀρχηγός τοῦ βολιβιανοῦ κράτους, ὁ στρατηγός Μπαρριέντος, βρισκόταν σέ μιά ἀπ' τίς πολλές ἐπιθεωρήσεις του στήν ἀνατολική ὄχθη τοῦ Ρίο Γκράντε. Κι ἐνῶ τόν εἰδοποίησαν ὅτι στήν περιοχή βρίσκονται ἀντάρτες, αὐτός ἀτάραχος συνέχισε τήν ἐπιθεώρησή του. Ὁ Τσέ Γκεβάρα εὐτυχῶς δέν ἤξερε τίποτα γιά τήν παρουσία τοῦ προέδρου. Ἀλλιῶς μποροῦσαν νά ἔχουνε πάρει πολύ ἀσχημη τροπή τά πράγματα. Ὁ Τσέ ἀπείχε στήν πραγματικότητα μόνο ἓνα χιλιόμετρο ἀπό κεί.

ΕΡ: Πόσοι ἄντρες ἦταν στίς 8 Ὀκτωβρίου μέ τόν Τσέ;

ΑΠ: Περίπου εἰκοσι. Μετά τίς μάχες τῶν δύο τελευταίων ἡμερῶν, αὐτοί ἦταν ὅλοι κι ὅλοι πού τοῦ εἶχαν ἀπομείνει.

ΕΡ: Ποιό ήταν τό σχέδιο του στρατού;

ΑΠ: Από τις έξι τό πρωί παραμονεύαμε. Ή μάχη άρχισε τό μεσημέρι. Ήταν πολύ αίματη. Μετό άνανα μιάς ώρας υπεχώρησε ή αντίρτικη ομάδα. Έμεινε μόνος ό Τσέ μ' έναν βολιδιανό όρεσίβειο, τόν Κούμπα. Κρύφτηκαν στή λόχη. Τό πυρ έπαύθη. Σχεδόν όλοι οί άντάρτες ήταν νεκροί, αϊχμάλωτοι ή πληγωμένοι. Μόλις ό τραυματισμένος στό πόδι Τσέ θέλησε ν' αφήσει τήν κρυψώνα του, τόν πιάσαμε. Ό Σίμον Κούμπα, πού τόν στηριζε, πυροδόλησε, γιά νά τόν καλύψει. Οί στρατιώτες ρίξαν πάλι. Ό Τσέ ξαναπληρώθηκε. Αυτή τή φορά στό χέρι. Αναγκάσαμε τό Σίμον Κούμπα νά ρίξει τόν Τσέ στό έδαφος. Ήτανε κυκλωμένοι άπ' όλες τίς μεριές. Ό Τσέ ήξερε ότι δέν είχε πιά έλπίδα. Ένας στρατιώτης τόν σημάδευε, ό Τσέ φώναξε: «Μήν πυροβολήσεις, στρατιώτη! Είμαι ό Τσέ Γκεβάρα. Ζωντανός άξιζω πολύ περισσότερο από πεθαμένος». Ή ώρα ήταν 3.30 μ.μ. Ό Τσέ μεταφέρθηκε στή Λά Χιγκουέρα, ένα μικρό χωριό 200 κατοίκων, όπου είχαμε τό στρατηγείο μας. Γ' ότι μπορούσαμε νά πιάσουμε τόν Τσέ καί τούς δικούς του τ' όφείλουμε στους χωρικούς. Τους είχαμε δελεάσει μέ υποσχέσεις ανταμοιβής. Επρόκειτο γιά ένα τελείως έξαντλημένο έχθρό. Άπ' τίς περιπλανήσεις στά δάση, τίς άρρώστιες, τήν πείνα, τήν κούραση πολλοί άντάρτες ήτανε σάν φαντάσματα. Ήταν έντυπωσιακά ώχροί. Ντυμένοι μέ κουρέλια, πολλοί ξυπόλυτοι. Είχανε νικηθεί πρίν καν χτυπηθούνε.

ΕΡ: Ποιός πήρε μέρος στό στρατιωτικό συμβούλιο πού άκούόθηκε;

ΑΠΑ: Φυσικά οί τρεις άρχηγοί-διοικητές, ό πρόεδρος τής δημοκρατίας. Οί συζητήσεις γίνονταν κεκλεισμένων των θυρών. Ένας μόνο ύλλοδαπός έπαιρνε μέρος: ό αντιπρόσωπος τής αμερικανικής CIA. Ή άπόφαση νά εκτελεστεί ό Τσέ πάρθηκε στός 9 Οκτωβρίου, στίς 8 τό πρωί. Καί μιά ώρα άργότερα μεταδόθηκε στή ζώνη των επιχειρήσεων μέ τ' άκόλουθα λόγια: « Πέστε τοῦ μπαμπά καλημέρα ». Στή Λά Χιγκουέρα πήρε ό ταγματάρχης Μοντάνο τή διαταγή. Τή διαβίβασε στό λοχαγό Πα νέσο κι αυτός στόν άρχιλοχία Όρτοϋνο. Ό λόγος γι' αυτή τήν άπόφαση ήτανε τά γεγονότα μετά τήν καταδίκη του Ρεζίς Ντεμπρέ. Θέλαμε ν' αποφύγουμε μιά παρόμοια ιστορία. Φοβόμαστε διεθνή πίεση, πού θά μπορούσε νά βλάψει τή χώρα μας. Κι άκόμα φοβόμαστε μήπως προσπαθήσουνε οί άντάρτες νά έλευθερώσουνε τόν Τσέ, πού ήτανε στά σίγουρα επικίνδυνος άνθρωπος... Διατάχτηκε ό λοχίας Τεράν νά εκτελέσει τόν Τσέ. Ό λοχίας ήταν ένας μικροσκοπικός άνθρωπος, ούτε 60 κιλά καλά-καλά. Πήρε τή διαταγή στίς 10.15. Ό Τσέ είχε μείνει άγρυπνος όλη τή νύχτα. Νωρίς τό πρωί είχε άνακριθεί άπ' τόν ταγματάρχη Σέλνιχ καί δύο ώρες άργότερα ξανά άπ' τό βορειοαμερικανό πράκτορα τής CIA Φελίξ Ραμόν Μεντίνα. Οί καταθέσεις του Τσέ κωδικοποιημένες μεταδόθηκαν άμέσως στό άρχηγείο τής CIA στίς Η.Π.Α. Γύρω στίς 6 τό πρωί ό Τσέ παρακάλεσε

νά τόν άφήσουν νά καπνίσει. Ό διοικόν Ν. Γκούσμαν πήγε στό γραφείο του ταγματάρχη Άνάγια νά φέρει μιά πίπα. Λίγες ώρες άργότερα συζητούσε ό Τσέ μέ τό στρατιώτη Αλιάγκα. Ήταν 11 τό πρωί. Ό λοχίας Τεράν γράφει σέ έκθεση του γιά τό γεγονός:

«Γιά 40 λεπτά διάσταξαν νά εκτελεσθή διαταγή. Ελπίζοντας ότι θά χει ανακληθεί, πήγ' άλλη μιά φορά στόν άνθυπολοχαγό Περέζ. Εκείνος όμως μού έαλε τίς φωνές. Έτσι γύρισα πίσω. Αυτή ήταν ή χειρότερη ιστορία στή ζωή μου. Όταν έφτασα, ό Τσέ καθόταν σ' ένα πάγκο. Σάν μέ είδε είπε: "Ήρθες νά μέ σκοτώσεις". Ντερεπόμωνα καί χωρίς ν' άπαντήσω κατέβασα τό κεφάλι. Δέν τολμούσα νά πατήσω τή σκανδάλη. Ό Τσέ μού φαινόταν ψηλός, πολύ ψηλός. Όταν μέ κοίταξε, μ' έπιασε φόβος. Σκεφτόμουν, μέ μιά γρήγορη κίνηση θά μπορούσε νά μού πάρει τ' όπλο. "Ήσυχασε, είπε. Άλλά καί μόνο θά σκοτώσεις έναν άνθρωπο". Έκανα ένα θήμα ώς τό κατώφλι τής πόρτας κι έστειλα τήν πρώτη ριπή στό σκοτάδι. Ό Τσέ έπεσε κάτω μέ διάτρητά τά πόδια. Χτυπιότανε κι έχανε πολύ αίμα. Πήρα θάρρος κι έριξα τή δεύτερη ριπή. Οί σφαίρες τόν βρήκανε στό μπράτσο, τήν πλάτη καί τήν καρδιά».

Ακριδώς εκείνη τήν ώρα έφτασε ό στρατηγός Όβάντο μέ τ' αεροπλάνο στό Βάλλε Γκράντε. Λίγο άργότερα έδλεπε τό πτώμα του Τσέ. Ζεστό άκόμα. Τό ήμερολόγιό του κι άλλα χαρτιά κρατήθηκαν άπ' τό στρατό. Τό όπλο του δόθηκε στόν ταγματάρχη Άνάγια κι ή πίπα του έμεινε στήν τσέπη του λοχία Χουάνα... Φαίνεται ότι ή θύμηση του αίματηρου άγώνα του Τσέ διατηρείται στόν πληθυσμό του Βάλλε Γκράντε. Μέ κανένα τρόπο δέ γίνεται νά τόν ξεχάσει.

ΕΡ: Μήπως είσαστε συγγενείς, στρατηγέ Τεράν, μέ τό λοχία πού εκτέλεσε τόν Τσέ;

ΑΠ: Είμαστε ξάδερφοι.

ΕΡ: Τί έντύπωση σάς έκανε ό Τσέ σάν άνθρωπος;

ΑΠ: Πολλή μεγάλη. Δέν έχω τίς άντιλήψεις του, όμως ό θάνατός του ήταν παράδειγμα θάρρους.

ΕΡ: Μία τελευταία ερώτηση: Γιατί αποφασίσατε νά κάνετε αυτές τίς αποκαλύψεις γιά τό θάνατο του Τσέ;

ΑΠ: Γιατί είμαι τής γνώμης, ότι είν' απαραίτητο νά φωτιστούν μερικές λεπτομέρειες γιά τόν τρόπο πού εκτελέστηκε ό Τσέ κι άκόμα γιά τίς αιτίες πού μās άναγκάσανε νά τό κάνουμε. Τό βρισκω επίκαιρο μά κι άναγκαίο αυτές τίς μέρες, πού συμπληρώνεται μιά δεκαετία άπ' τό θάνατό του.

Μετάφραση:
Λευτέρης Όρφανός

Ή όργάνωση καί ή δραστηριότητα των παρακρατικών καί φασιστών, ή εμφάνιση στή χώρα μας ιταλών νεοφασιστών καί γερμανών ρεξανιστών, ή προϊστορία καί ζωσα παρουσία του φασιστικού έσομῡ, αποτέλεσαν μερικές από τίς δημοσιογραφικές έπιτυχίες του περιοδικού μας. Τό «ΑΝΤΙ» θεωρεί ότι δέν άρκοῦν οί γενικές θεωρητικές αναλύσεις του φασιστικού φαινομένου· επιβάλλεται ή άνοιχτή καταγγελία καί επισήμανση τής παρουσίας των πρακτόρων τής άνωμαλίας. Τό στόχο αυτό έχει επιτελέσει μέ κάποια έπιτυχία.

Στό «ΑΝΤΙ» πιστεύουμε ότι ή καταγγελία καί ή έκθεση στό φῶς τής μέρας των μηχανισμών πού καταδυναστεύουν τήν έλεύθερη πολιτική σκέψη καί δράση είναι βασική προϋπόθεση γιά τήν αποδυνάμωση καί τήν αποτελεσματική καταπολέμησή τους.

ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΛΟΜΒΙΑ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ
ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ

Παρόλη τήν τυπικά δημοκρατική της πρόσοψη (ύπαρξη κοινοβουλίου) είναι και η Κολομβία μία λατινοαμερικάνικη χώρα, όπου η αντίδραση απαντάει με σκληρά μέτρα στους άμφισβητίες της. Με τη βοήθεια του «νόμου κατάστασης πολιτορκίας» προσπαθεί να πνίξει «δημοκρατικά» τήν αντίσταση εργαζομένων και γεωργών, που πυκνώνουν τις τάξεις των ανταρτών στην ύπαιθρο. Ένα γράμμα πολιτικού κρατούμενου που έφτασε στα χέρια μας, δείχνει πόσο ψεύτικο είναι αυτό το προσωπείο. Το παρουσιάζουμε μ' έπουςιώςεις συντομεύσεις:

Πρός τούς πολίτες, που πολεμάνε για τ' ανθρώπινα δικαιώματα:

● Σ' αυτό το γράμμα θέλω ν' αναφέρω, ό,τι μου συνέβηκε, ώστε να πληροφορηθεί ό κόσμος τήν καταπίεση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην Κολομβία. Στις 9.9.77 συλληφθήκαμε ή 'Ομάρα Μοντόγια κι εγώ, ό Μαυρίκιος Τρουχίλλο, στό Μπαρρακούλλα τής Κολομβίας, από πράκτορες τής μυστικής άστυνομίας. 'Ο δρόμος κλείστηκε άπ' όπλισμένους άντρες. Βίαία μάς τράβηξαν έξω άπ' τό αυτοκίνητό μας και μάς χώσανε σ' ένα μικρό ήμιφορτηγό. Στήν άπαίτηση να μάς πούνε ποιοί είναι, άπαντήσανε μέ χτυπήματα και δέσιμο μέ χειροπέδες. Έπειδή εκείνη τήν ώρα βρίσκονταν πολλοί άνθρωποι στους δρόμους, φωνάξαμε δυνατά τά όνόματά μας, όσο και τ' ότι μάς πιάσανε για πολιτικούς λόγους. Παρακαλούσαμε τούς διαβάτες να διαδώσουνε όσο τό δυνατό γρήγορα και πλατιά τή σύλληψή μας. Παρόλα τά χτυπήματα στό πρόσωπο και τό στομάχι μπόρεσα κάμψοιες φορές να κραυγάσω τίς άπάραιτητες πληροφορίες. Μ' αυτή μας τή συμπεριφορά καταφέραμε, ή σύλληψη, τά βασανιστήρια ή ή πιθανή μας δολοφονία να μή μείνουνε στό σκοτάδι, πράγμα πού γίνεται πολύ συχνά μέ τούς έπαναστάτες, στην πατρίδα μας, πού πίνονται άπ' τή μυστική άστυνομία. 'Η δικιά μου ή θέση ήτανε χειρότερη, μιάς και καταζητιόμουνε για τήν πολιτική μου δράση. Ταξιδεύσαμε σε μικρούς δρόμους και, ύστερ' από ώρα, φτάσαμε σ' ένα άκατοίκητο μέρος. Στή διαδρομή μάς χτύπησαν πολλές φορές στό πρόσωπο. Τούς είπα ότι ή 'Ομάρα ήτανε καρδιακή και σε καμιά περίπτωση δέν έπρεπε να τής φερθούνε βίαία. Γελάσανε μέ τά λόγια μου. «Ακόμα καλύτερα», είπαν, «για "φυσικό θάνατο" δέν μπορούνε να μάς πούνε τίποτα...» Μας βρίζανε, μάς άπειλούσανε... Κάνανε δηλαδή όσα λέμε ψυχολογικά βα-

σανιστήρια. Στό έρημο χωράφι, πού φτάσαμε, μ' αναγκάσανε να κατεβώ. Μέ σπρώξανε καμιά πενηνταριά μέτρα πίο πέρα. Αυτή ήτανε ή τελευταία φορά πού είδα τήν 'Ομάρα. 'Ηρθανε κι άλλα αυτοκίνητα, άπ' όπου βγήκανε άλλοι δέκα άντρες περίπου. 'Αρχικά άπαιτούσανε να τούς πώ πού βρίσκεται κάποιος κύριος Τσέιν. Αυτός είχε άπαχθεί από άγνωστους πού ζητούσαν πολλά έκατομμύρια λύτρα. ('Η όλη υπόθεση είχε ήδη πλατιά παρουσιαστεί στις έφημερίδες). Μού ζητούσαν ακόμα πληροφορίες για έπαφές μ' ανθρώπους καθώς και για κρυψώνες στην περιοχή του έθνικού άπελευθερωτικού στρατού (ELN).

● Έπειδή δέν μπορούσα να τούς πληροφορήσω ούτε για τήν τύχη του κυρίου Τσέιν, ούτε για τόν ELN, μού 'δσαν τά χέρια πίσω και μέ κρέμασαν άπ' τίς χειροπέδες σ' ένα δέντρο. Τά χέρια μέ πονούσαν πάρα πολύ. Τότε άρχισαν να μέ γρονθοκοπούν, να μέ κλωτσούν, να μέ χτυπούν μέ ξύλα και λαβές περιστροφών στό κεφάλι, στό στήθος, στό γεννητικό όργανο. Αυτά τά ύποκείμενα άλλαζαν συνεχώς. Μού έχωσαν ένα ξύλο στόν πρωκτό. Μέ στραγγάλισαν τρείς φορές σχεδόν μέχρι άναισθησίας. Μού βάλανε χάμα στό στομά. Πυροβολούσανε λίγο πάνω άπ' τό κεφάλι μου, θέλοντας να μέ κάνουνε να πιστέψω ότι θά μ' έκτελούσανε. Πού και πού σταματούσανε τά χτυπήματα και μ' άφήνανε μονάχο μ' έναν άντρα. Αυτός μέ γλυκό τρόπο προσπαθούσε να μέ πείσει να πώ ό,τι μού ζητούσαν, παρόλο πού τόσες φορές τούς είπα πώς δέν ήξερα τίποτα. Μιάς και δέν ήθελα να μιλήσω, μ' άφηναν για λίγο μόνο, «ώστε να μπορέσω να σκεφτώ μέ τήν ήσυχία μου», και μετά έρχόντουσαν πίσω να μέ ξαναχτυπήσουνε. Αυτά τά βασανιστήρια διαρκέσανε κάμποσες ώρες. Κάθε τόσο έρχόντουσαν δύο συνταγματάρχες, ένας του στρατού κι ένας τής άστυνομίας, να δούνε πώς πάω μέ τίς «περιποιήσεις» κι άν μίλησα. 'Υστερα λιποθύμησα και συνήλθα μέσα σ' ένα ταξί. 'Ηταν σταματημένο σε μιάν έρημη άκρογιαλιά. Μέ φύλαγαν τρείς. Δυόμις μέρες (10-12.9.77) μ' άφησαν δεμένο χωρίς νερό ή φαί. Μέ χτυπήματα, φασαρία, άπειλές μ' έμποδίζανε να κοιμηθώ. Μέ μεταφέρανε από άκτή σε άκτή, ώστε να μήν έρθω σ' έπαφή μέ τούς ντόπιους. Τήν Πέμπτη 12.9 σταματήσανε.

● Μέ μεταφέρανε σ' ένα άστυνομικό τμήμα και μέ κλείσανε σ' ένα θρωμερό καμινέ. 'Ηρθε ό συνταγματάρχης τής άστυνομίας και δυό άξιωματικοί του στρατού να μέ άνακρίνουνε. 'Όπως κατάλαβα άπ' τίς έρωτήσεις τους, όλοι τους άσχολιόντουσαν μέ τήν καταπολέμηση των ανταρτών. 'Αρχικά μέ διαβεβαίωσαν για τή σωματική μου άσφα-

λεια και τήν προστασία τής οικογένειάς μου στην περίπτωση πού θά γινόμουνε συνεργάτης τους. 'Όλο άγάπες ήτανε. Μού πρόσφεραν λεφτά, διαβατήριο και εισιτήρια «για να πάω στη χώρα των όνείρων μου». Μέ τήν ώρα, όσο δέν άπαντούσα θετικά, γινόντουσαν πίο επιθετικοί.

● Μέ κρατήσανε εκεί μέχρι τις 14.9. Μετά μεταφέρθηκα στη φυλακή τής 2ης ταξιαρχίας στρατού. Είχανε περάσει πέντε μέρες άπ' τή σύλληψή μου. Μέ παρουσιάζανε στό στρατοδικη Μπουργκες. 'Αμέσως τόν ρώτησα για τήν κατάσταση τής 'Ομάρα. Τό μόνο πού μ' άπάντησε ήτανε ότι, σύμφωνα μέ τήν έπίσημη άναφορά τής ύπηρεσίας πληροφοριών, ή 'Ομάρα Μοντόγια δραπετεύσε στις 9.9.77, άμέσως μετά τή σύλληψή της. Στις διαδοχικές άνακρίσεις μου δήλωνα στό δικαστή τό ψέμα τής άναφοράς και του έξηγούσα για τά ξυλοκοπήματα στ' αυτοκίνητο, για τά βασανιστήρια, πού μού 'χανε άφήσει έμφανή σημάδια. 'Όμως ό «κύριος δικαστής» άγνούσε κάθε φορά τήν καταγγελία μου, σιγνηίζοντας τήν άνάκριση.

● Αυτό είναι ένα ακόμα παράδειγμα για τή συνωμοσία διοίκησης και δικαιοσύνης σ' αυτή τή χώρα. Οι δικαστές παραγνωρίζανε εκ προθέσεως τήν εξάφάνιση τής 'Ομάρα Μοντόγια. 'Απ' τις 25.9 μέ μεταφέρανε στην Μπογκοτά, σ' ένα τμήμα τής στρατιωτικής άστυνομίας. 'Εκεί μ' άνακρίνανε σ' ένα ειδικό δωμάτιο. 'Επρεπε, για παράδειγμα, να κοιτάω στό δυνατό φώς άναμμένης λάμπας, ενώ μού ζητάγανε πληροφορίες κι όμολογίες. 'Η σύλληψή μας είχε ήδη γίνει γνωστή από έφημερίδες και ραδιόφωνο. 'Η 'Ομάρα εξακολουθούσε κι εξακολουθεί να παρουσιάζεται σαν δραπετεύσασα. Μ' όσα ξέρομε από τόσες άλλες περιπτώσεις, άμφιβάλλω άν ζει. 'Η δολοφονία της από όργανα τής κολομβιανής αντίδρασης είναι σχεδόν σίγουρη. Πώς άλλως να έξηγηθεί ή ψεύτικη άναφορά για τήν ύποτιθέμενη δραπετεύση της;

● Φίλοι, αυτό είν' ένα μικρό κομμάτι τής καταπίεσης του κολομβιανού λαού. 'Υπάρχουν πολλά παραδείγματα τής συνεχούς καταπίεσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην Κολομβία. 'Εδώ, στη φυλακή, βλέπει κανένας κρατούμενους πού 'χουνε περάσει «άπ' τά χέρια» τής ύπηρεσίας πληροφοριών. Είναι χτυπημένοι, μέ βγαλμένα νύχια, καμένοι από ήλεκτροσόκ. Καί ή τέτοιου είδους καταπίεση μεγαλώνει κάθε φορά πού ή άρχουσα τάξη «τά βρίσκει σκούρα».

Φυλακή «LA MODELO»,
Μπογκοτά - Κολομβίας
MAURICIO TRUJILLO URIBE
'Αριθμ. ταυτότητας 19.685.718

Κράτος, Αυτόδιαχείριση καί Σοσιαλισμός

Της Christine Bua-Glucksmann

Κυκλοφόρησε πρόσφατα στη Γαλλία τό τελευταίο βιβλίο του Νίκου Πουλαντζά με τίτλο «L'état, le pouvoir, le socialisme», που προκάλεσε ήδη έντονες συζητήσεις. Η έκδοση του βιβλίου αυτού εντάσσεται στον πολιτικό διάλογο που έχει αναπτυχθεί στη Γαλλία τους τελευταίους μήνες και με την προοπτική των εκλογών.

ΓΙΑ τή σημασία του βιβλίου έχει γίνει πρόσφατα αναφορά σέ άρθρο του Μ.Ν. Ράππη («ΒΗΜΑ», 18-2-78) με αφορμή τον προβληματισμό στίς γραμμές του Ιταλικού και του Γαλλικού ΚΚ γιά τό πλέγμα των εξουσιών στό καπιταλιστικό και τό σοσιαλιστικό κράτος. Μιά πρώτη αναφορά γιά τό

βιβλίο έγινε όταν στά «Νέα», στίς 28, 29 και 30 Νοεμβρίου 1977, δημοσιεύτηκε σέ συνέχεια τό τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου του Ν. Πουλαντζά. Έξάλλου ο Μ. Ρήγας, στό «Ριζοσπάστη» των 14, 15 και 16 Δεκεμβρίου, άσκησε έντονη κριτική σ' αυτό τό δημοσίευμα.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ, γιά τή συζήτηση αυτή, ένα άρθρο της Κριστίν Γκλνκσμάν γιά τό βιβλίο του Ν. Πουλαντζά, που δημοσίευσε, άμέσως μετά τήν έκδοσή του, ή «France Nouvelle», τό επίσημο εβδομαδιαίκο όργανο της Κεντρικής Έπιτροπής του Κ.Κ. Γαλλίας, στό τεύχος της 16 του Γενάρη 1978.

Πώς ο στοχασμός πάνω στη δημοκρατική μετάβαση στό σοσιαλισμό απαιτεί σήμερα ένα δάθεμα στην ανάλυση του καπιταλιστικού κράτους, της πραγματικής ύπόστασης των μηχανισμών του, της εξέλιξής του μέσα σέ συνθήκες κρίσης προς διάφορες μορφές «κρατικού αυταρχισμού», πώς ένα παρόμοιο γεγονός πρέπει απαραίτητα νά παίρνει ύπ' όψη του τίς μαρξιστικές ύποδείξεις, άλλ' άκόμη — και κύρια — τίς μορφές της μετάβασης και των πραχτικών του κράτους που είναι προϊόν του εργατικού κινήματος (τή σταλινική κρατική πραχτική σίγουρα, αλλά κι αυτήν που πολύ συχνά ξεχνάμε, τή σοσιαλδημοκρατική): αυτός είναι ο κεντρικός στόχος και, άς τό πούμε ξεκάθαρα, ή θεωρητική και πολιτική αφορμή του τελευταίου βιβλίου του Νίκου Πουλαντζά: «Τό κράτος, ή έξουσία, ο σοσιαλισμός». Ένα βιβλίο σημαντικό, που δέν μπορεί παρά νά προκαλέσει πολλή συζήτηση και που αναλαβαίνει όλους τους κινδύνους της στράτευσης του στη μάχη που δίνεται γιά ένα δημοκρατικό σοσιαλισμό ικανό νά άρθρώσει πραγματικά δυό ανταγωνιστικά ιστορικά διαθήματα:

«τό διάδημα του μετασχηματισμού της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και τό διάδημα της ανάπτυξης των μορφών της άμεσης δημοκρατίας στη βάση του κινήματος γιά αυτόδιοίκηση».

Κι αυτό μέσα στην όπτική ενός άληθινού ξεπεράσματος του σταλινισμού και της σοσιαλδημοκρατίας και με τήν έννοια της τελικής φθοράς του κράτους. Καταλαβαίνει κανείς πώς ή άνάγνηση ενός παρόμοιου βιβλίου (κατά τά άλλα άνετη), άπελευθερώνει μερικά στοιχεία μιάς αντικρατικής προδληματικής της μετάβασης και πώς πλησιάζει πολύ τή συλλογιστική των κομμουνιστών. Μπορεί, όπως θά ήθελα νά δείξω, νά γίνει γι' αυτούς μιά εύκαιρία νά καθορίσουνε και νά πλουτίσουνε μερικές αναλύσεις τους πάνω στην αυτόδιαχείριση, τό σοσιαλισμό και τό κράτος.

Νά έπεξεργαστεί κανείς τό σκαρίφημα, πολιτικό και θεωρητικό, μιάς αντι-κρατικής μετάβασης στό σοσιαλισμό, σημαίνει ν' άμφισβητήσει μιά όλόκληρη γιακωβίνικη παράδοση κρατισμού, που βάριανε πάνω στό γαλλικό εργατικό κίνημα, πάνω στίς πραχτικές του και στην αντίληψή του γιά τήν πολιτική. Σκέφτομαι πρώτ' άπ' όλα τόν κρατικό ρεφορμισμό τύπου

Μπλόμ, όλη αυτή τήν πραχτική της «κατοχής της έξουσίας» που στηρίχτηκε στους θεσμικούς μηχανισμούς που παρείχε ή ιστορική μορφή του γαλλικού κράτους (συγκεντρωτισμός, ρόλος μιάς ίντελιγκέντίας του κράτους, ρόλος του κοινοβουλίου, κι ένας σχολικού λαϊκού όργανου γιά τίς μάζες). Θά' τανε όμως πολύ ματαιόδοξο νά μήν άσκήσουμε κριτική στην ίδια μας τήν παράδοση, αυτή που πηγάζει άπ' τό Λαφάργκ και τόν Γκέντ, ένισχυμένη με μιά έρμηνεία του λενινισμού που όλο και πιο πολύ σταλινοποιήθηκε μέσα στους κόλπους της Τρίτης Διεθνούς. Η έρμηνεία αυτή αντίλαμπάνεται τό κράτος σαν «μιά Βασίλλη που πρέπει νά καταληφθεί» (Λαφάργκ), ένα ξεκάθαρο όργανο που ή πρέπει νά χειραγωγηθεί ή νά καταστραφεί. Με δυό λόγια, είναι όλη αυτή ή οργανιστική κι οικονομιστική αντίληψη του κράτους που τό ελαττώνει με μονομερή τρόπο σ' ένα άπλό όργανο που κατευθύνεται άπό μιά μικρή κάστα προνομούχων. Η αντίληψη αυτή δέν άναρωτιέται πάνω στους θεσμούς, τίς αντιφάσεις τους, τή λειτουργία τους, — αυτό όλο που ο Π. ονομάζει «ύλικότητα» του κράτους —, τίς σχέσεις τους, άκόμη κι αυτούς τους λαϊκούς άγώνες.

Νά ξανα-άξιολογήσουμε τήν κοινωνία που λειτουργεί έξω άπ' τό κράτος

Άλλά τό νά πάει κανείς πέρ' άπό τό μαρξισμό της Δεύτερης και της Τρίτης Διεθνούς — μαρξισμό που άλλωστε περνάει κρίση —, δέ σημαίνει νά πέσει στίς παγίδες ενός μεταφυσικού αντι-κρατισμού, όπως οί «νέοι φιλόσοφοι», και μιάς θεωρίας του σφαλερά ριζοσπαστικοποιημένου κράτους που ο Π. κριτικάρει άνοιχτά. Όμως ταυτόχρονα άναγνωρίζει τήν άναγκαιότητα μιάς βαθαιμένης ανάλυσης πάνω στίς άπόμακρες ρίζες της σύγχρονης άπολυταρχίας. Τίς ρίζες που σχετίζονται άκριβώς με τήν ύπόσταση του καπιταλιστικού κράτους, με τόν τρόπο που τετραγώνισε τά άτομα επιβάλλοντας νόρμες, κλείνοντας μέσα τους δήθεν άνώμαλους, και καθορίζοντας τό έδαφος του σαν έθνικό χώρο, άποκλείοντας τά πλήθη. Γιά διαφορετικούς λόγους, αλλά που καμιά φορά συγκλίνουν, ή νεοφιλελεύθερη αντι-κρατική κριτική, που συνίσταται στό νά

θεωρεί την αυτοδιαχείριση σά μιά άπλή εξέλιξη αντι-έξουσιών, σκόρπιων στό σύνολο της κοινωνίας, έξω από τόν κρατικό μηχανισμό, άποδείχεται άνεπαρκής γιά τήν πραγματοποίηση μιάς ριζικής δημοκρατικής μεταμόρφωσης του κράτους.

Σίγουρα ή πλουραλιστική ανάπτυξη καινούργιων μορφών άγώνα, και δημοκρατίας, (άπ' τή Λίπ, στά συμβούλια της γειτονιάς και των εργοστασίων και σ' όλους τούς άγώνες που άναφέρονται στό συγκοινωνιακό, τήν ύγεία ή τήν οίκογένεια) είναι μιά ιστορική και πολιτική άναγκαιότητα του παρόντος μας και μιά προϋπόθεση του δημοκρατικού δρόμου στό σοσιαλισμό. Άπό αυτή τήν άποψη, ή επανεκτίμηση μιάς μεγαλύτερης άυτονομίας της έξωκρατικής κοινωνίας σέ σχέση μέ τό κράτος, ή δημιουργία καινούργιων σχέσεων ανάμεσα στους κοινωνικούς άγώνες και τήν πολιτική μεταστοιχείωση και κατεύθυνσή τους, ό ύπολογισμός των αντι-εραρχικών κι άκόμη των αντι-θεσμικών διαστάσεων των άγώνων (όπως π.χ. ό άγώνας ένάντια στό διαχωρισμό του άσυλου και της «τρέλας»), έγγράφονται νομίζω μέσα στά σωστά πλαίσια του σημερινού στοχασμού των κομμουνιστών πάνω στήν αυτοδιαχείριση. Ένός στοχασμού που πρέπει νά λογαριάζεις όλες τίς **πολιτικές** μεταμορφώσεις της έξω-κρατικής κοινωνίας, όλες τίς καινούργιες μορφές συνειδητότητας μέ αντικαπιταλιστικό χαρακτήρα (π.χ. τόν άγώνα των γυναικών και τά οικολογικά κινήματα).

Άπ' τό Μάη '68, άρχίζοντας άπ' τήν κριτική του «Γκού-λαγκ», και τίς κραυγαλέες άνεπάρκειες της δημοκρατίας στίς μεταπανάστατικές κοινωνίες, ξέρουμε πώς οι μορφές της έξουσίας μέ τούς ιεραρχικούς και καταπιεστικούς μηχανισμούς τους ξεπερνάνε τήν άπλή έξουσία του κράτους, άκόμη και τήν άπλή ταξική έξουσία. Ξέρουμε άκόμη ότι ό μετασχηματισμός των παραγωγικών σχέσεων και ή κατάληψη της κρατικής έξουσίας πέν είναι άρκετά γιά τήν άπελευθέρωση των άνθρώπων άπό κάθε λογής σκλαβιά. Αυτό σημβαίνει, παραδείγματος χάρη, μέ τή σχέση άντρες/γυναίκες: ύλοποιημένη μέσα σέ θεσμούς (σχολείο, οίκογένεια), καλύπτει όλόκληρη τήν κοινωνία και συντάσσεται ξανά στόν ταξικό άγώνα, δίνοντάς του μιά άγνωστη, καινούργια διάσταση. Διάσταση, που άπαιτεί τήν επανεξέταση των σχέσεων που ύπάρχουν ανάμεσα σέ «ιδιωτική» και «δημόσια» ζωή στόν καπιταλισμό.

Άλλ' άν ή έξουσία διακλαδύθηκε μέ τρόπο άποτελεσματικό μέσα στό σύνολο της κοινωνίας, σέ μηχανισμούς έλέγχου που 'χουνε γίνει άφόρητοι – αυτό που ό Μισέλ Φουκώ όνομάζει «έπιστημονικούς κλάδους» και στό όποιο ξανάρχεται και αναπτύσσει ό Π. – μήπως αυτό δέ συμβαίνει έπειδή, διά μέσου του κράτους, πλάτυνε ή ταξική κυριαρχία του, εισδύοντας όχι μόνο στό οικονομικό πεδίο, άλλ' άκόμη και στίς κοινωνικές και προσωπικές σχέσεις και τούς θεσμούς; Άντιμέτωποι μ' αυτή τήν ανάπτυξη ενός άυταρχικού κρατισμού (π.χ. οι προσπάθειες του Ζισκάρ γιά τή δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου καταπίεσης), κατωαδβαίνει κανείς ότι δέ θά μπορούσαν νά θεωρηθούν πραγματικές οι έπιθυμίες του Π. Ούτε θά μπορούσε «νά προκύψει μιά αντι-κρατική πολιτική μέσ' από μιά θεώρηση σύμφωνα μέ τήν όποία τό κράτος σχεδόν έξαφανίζεται άπ' τό ρόλο του». Ή μάλλον, αυτή ή έξαγγελόμενη αντι-κρατική πολιτική διατρέχει τό μεγάλο κίνδυνο νά καταλήξει στό παραδοσιακό της συμπλήρωμα: μιά διαχείριση του κράτους περιορισμένη στους ειδικούς, σέ μιά τεχνοκρατία της άριστερας, νέου τύπου.

Πλάτεμα της ταξικής κυριαρχίας

Ό πραγματικός αντι-κρατισμός – ό ύλιστικός κι επαναστατικός αντι-κρατισμός – του Μάρξ – στηρίζεται στή γνώση αυτού του ίδιου του κράτους μέσα στόν άνεπτυγμένο καπιταλισμό μέ τή μορφή που πήρε στή Γαλλία. Κι εδώ άκριβώς βρίσκεται ή άφετηρία της έρευνας του Π., ό στρατηγικός πυρήνας της: τί σημαίνει ένας ριζικός δημοκρατικός μετασχηματισμός της κρατικής μηχανής, που σάν ριζικός – μετασχηματισμός – της κρατικής μηχανής, διαφοροποιείται άπό μιά άπλή μετωπική

καταστροφή του κράτους στό σύνολο του (τύπου 1917). Διαφέρει άκόμη άπό μιά άπλή δημοκρατικοποίηση του κράτους, που μή μπορώντας ν' άναπτύξει τούς άγώνες μέσα στά διάφορα τμήματα του μηχανισμού και τήν κοινωνία, θά μπορούσε νά καταλήξει σέ μιά άπ' τά πάνω κοινοβουλευτική διαχείριση, ένα είδος «παθητικής επανάστασης», σύμφωνα μέ τήν έκφραση του Γκράμσι.

Άς παρατηρήσουμε πώς πρόκειται σίγουρα γιά ένα ιδιαίτερα δύσκολο στρατηγικό ζήτημα, στό βαθμό άκριβώς που τό εργατικό κίνημα εδώ και πολύ καιρό έδωσε προνομιακή θέση στό κράτος σάν τό μόνο άντικείμενο έξουσίας (μέ σκοπό τήν κατάληψη ή τήν καταστροφή του) και σάν προνομιακό, άκόμη και μοναδικό φορέα της κοινωνικής και επαναστατικής μεταβολής. Τή στιγμή άκριβώς που ό Μάρξ κι ό Λένιν γίνονται οι άποδιοπομπαίοι τράγοι όλων των «γκούλαγκ», άληθινών ή ύποθετικών, πρέπει νά 'χει κανείς τό θάρρος νά θεβαιώσει – ύπως άλλωστε τό κάνει ό Π. στήν εισαγωγή του – πώς δέν ύπάρχει, πώς δέ θά μπορούσε νά ύπάρξει **μιά γενική θεωρία του κράτους** μέσα στους κλασικούς του μαρξισμού. Κατά συνέπεια δέβαια δέ θά μπορούσε νά ύπάρξει ούτε ένα ύπόδειγμα γιά τή μετάβαση στό σοσιαλισμό ή ένα μεταβατικό κράτος. Τό νά παραδεχτεί κανείς πώς ύπάρχει κρίση σό μαρξισμό, όπως στό 'κανε πρόσφατα ό Άλτουσέρ στή Βενετία, μιά «κρίση άπελευθερωτική», είναι μοι φαίνεται ή προκαταρκτική έπιστημονική προϋπόθεση γιά νά προχωρήσουμε σήμερα, ξεκινώντας άπ' όλες τίς γνώσεις που 'χουν παραχθεί, σέ μιά συγκριτική μελέτη των ταξικών δομών και των κρατικών μορφών της άστικής τάξης. Κι άκόμη, των μεταβολών της μέσα σέ κατάσταση κρίσης, και σέ μιά άνάλυση της άπολυταρχίας, και των «καπιταλιστικών μορφών του κράτους».

Επανάσταση δημοκρατική, μαζική

Μ' αυτή τήν έννοια ό σταλινισμός δέν είναι μιά άπλή παρέκκλιση που θά 'φηνε άγνό και σώο ένα λενινισμό που θά μπορούσαμε νά ξαναβρούμε. Πολύ περισσότερο, δέν είναι ένα «φαινόμενο» που μπορεί νά έντοπιστεί γεωγραφικά και ιστορικά και που θά μπορούσαμε νά εξηγήσουμε σάν άποτέλεσμα της οικονομικής και πολιτιστικής, άν όχι πολιτικής, ύποανάπτυξης μιάς μόνο χώρας – της Ρωσίας. Ό σταλινισμός γεννήθηκε μέσ' από προβλήματα πολιτικά, στρατηγικά, κι άκόμη θεωρητικά, που μπήκανε χωρίς νά λυθούνε άπ' τήν 'Οχτωβριανή επανάσταση κι άπ' τόν ίδιο τό Λένιν. Κι έτσι δικαιολογημένα – κατά τή γνώμη μου – ύπογραμμίζει ό Π., σ' αντίθεση μέ μιά ιδεολογία του συρμού, ότι ή γραμμή του Λένιν: «δέν ύπήρξε στήν καταγωγή της ένας όποιοσδήποτε άυταρχικός κρατισμός». Άλλ' αντίθετα: ή στρατηγική της διπλής έξουσίας του 'Οχτώβρη του '17, προϋπόθεση μάλλον τήν **όλοκληρωτική** καταστροφή του τσαρικού-άστικού κράτους και τήν ύποκατάστασή του μ' ένα ριζικά καινούργιο κράτος, προλεταριακό, που θά στηριζότανε στό κίνημα των μαζών και σέ νέες μορφές προλεταριακής δημοκρατίας: τά σοδιέ. Μένει νά ειπωθεί πώς μέ τόν έμφύλιο πόλεμο, μέ τήν κατάρρευση των σοδιέ και τήν έξαφάνιση των λεγόμενων «τυπικών» έλευθεριών (που ήταν μέ τό παραπάνω άληθινές), που τόσο έπέκρινε ή Ρόζα Λούξεμπουργκ, μέ τή **θεωρητική** άπουσία στόν ίδιο τό Λένιν μιάς διαλεκτικής άρθρωμένης σχέσης ανάμεσα σέ θεωρία του κόμματος και σέ θεωρία του κράτους, άρα μιάς **άναπτυγμένης** θεωρίας της δημοκρατίας μέσα στόν οικονομικό - κοινωνικό χώρο της εργατικής έξουσίας, ή προλεταριακή δημοκρατία που βρισκόταν στή βάση μεταμορφώθηκε γρήγορα στό αντίθετό της. Κι αυτό ξέρουμε τί κόστισε και τί κοστίζει άκόμη στό σοσιαλισμό. Άν λοιπόν μπορεί ν' άποκομίσει κανείς κάποιο μάθημα άπ' τή λενινιστική επαναστατική παράδοση, δέ θά 'πρεπε πρωταρχικά τό μάθημα αυτό νά είναι ή άναγκαιότητα μορφών αυτοδιοίκησης των μαζών (αυτοδιαχείριση); Ξέροντας μάλιστα σήμερα πιά πώς αυτές οι μορφές γίνονται ψευδαισθητικές, δέν έπεχτείονται δημοκρατικά (μή ήγεμονιστικά μέ τή σημασία που θά δινε ό Γκράμσι), άν οι άτομικές και συλλογικές έλευθερίες και

οί μορφές εκπροσώπησης περιοριστούν ή καταργηθούν; 'Αλλά τότε τί πρέπει να γίνει ώστε αυτή η αδιάκοπη διαλεχτική σχέση ανάμεσα σε αντιπροσωπευτική δημοκρατία, δημοκρατία της βάσης και πλουραλιστικές συνδικαλιστικές και πολιτιστικές μορφές, να επιτρέψει μέσα στην τωρινή κρίση να μετασχηματιστεί δημοκρατικά αλλά ριζικά το κράτος; Οί μορφές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας δεν αναπαράγουν μήπως το διαχωρισμό των λαϊκών μαζών από το κοινοβουλευτικό όργανο, το διαχωρισμό κατευθυνόμενων και κατευθυνόντων, που ισχυρίζομαστε ότι θα μεταδληθεί όταν μετασχηματιστεί το κράτος; 'Η αντίφαση αυτή έχει μεγάλες διαστάσεις και ο φαύλος κύκλος της Χιλής καθώς και το θάψιμο της Πορτογαλίας φωνάζουν να μην την παραβλέψουμε. Βέβαια λέγεται ότι η Γαλλία δεν είναι ούτε Χιλή ούτε Πορτογαλία, αλλά τη στιγμή ακριβώς που το καπιταλιστικό κράτος προσπαθεί να ενισχύσει την «απολυταρχική» του επιρροή πάνω στην έξω-κρατική κοινωνία, το να επιχειρήσει κανείς ένα αντι-κρατικό μετασχηματισμό του κράτους, δέ σημαίνει μόνο ουδετεροποίηση της μεγάλης μπουρζουαζίας και αποδιοργάνωση της εξουσιαστικής και λαϊκής βάσης της. Σημαίνει επίσης ανάπτυξη και πλάτεμα του δυναμικού των λαϊκών αγώνων μέσα κι έξω απ' το κράτος, σ' ένα είδος παθητικής αντι-επανάστασης: σε μία επανάσταση δημοκρατική, μαζική.

Τό κράτος: ύλική συμπίκνωση μιας σχέσης δυνάμεων

Φτάνοντας σ' αυτό τό σημείο, σίγουρα δεν είναι άνωφελο να γυρίσουμε λίγο – όπως τό κάνει κι ο Π. στο πρώτο μέρος του διβλίου του – στη φύση και την ύπόσταση του σύγχρονου κράτους του καπιταλισμού. Για να συλλάβουμε καλύτερα αυτό τό κάτι που οί κλασικοί του μαρξισμού καθόρισαν σαν «κρατική μηχανή», δηλαδή την ιδιαίτερη πραγματικότητα του κράτους. Και για να καταλάβουμε μέ ποιούς μηχανισμούς ή εργατική τάξη και τό σύνολο των λαϊκών μαζών, ένω απ' τη μιά είναι **παρούσες** μέσα στο έσωτερικό του κράτους μέ τούς αγώνες τους (δηλαδή, κατάκτηση έλευθεριών, συνέπειες των σχέσεων των κοινωνικών δυνάμεων πάνω στη μορφή του κράτους και πάνω στην ένότητα των προσώπων που αποτελούν τό κράτος), όμως παρ' όλ' αυτά είναι αποκλεισμένες, μία και «αυτές δεν αποχτούν ύπόσταση μέσα στο κράτος διά μέσου μηχανισμών που νά μπορούν νά συγκεντρώνουν πάνω τους μία έξουσία που ν' **άνήκει** στις δυναστευόμενες τάξεις». Υπάρχει έδω ξεκάθαρα μία **δυσ-συμμετρία απ' την άρχη**: ένω ή άστική τάξη μέ τό μονοπωλιστικό κυρίαρχο τμήμα της ζητάει πάντα ν' ανασυντάξει την ένότητά της, αντίθετα, ή βάση της μέσα στη μάζα, δηλαδή ή εργατική τάξη, δεν μπορεί νά βρει την ιστορική αυτονομία της, την κοινωνικοπολιτική της ένοποίηση και την ανασυγκρότηση των συμμαχιών της (αυτό που ονομάζουμε λαϊκή ένότητα), παρά κάπου άλλου, μία που τό κράτος τείνει πάντα νά τη διαιρεί, και σήμερα νά την ά-πολιτικοποιεί.

Τό νά πούμε πώς τό κράτος δεν είναι ένα πράγμα ούτε ένα άπλό εργαλείο, αλλά μία σχέση, δηλαδή: «**ή ύλική συμπίκνωση μιας σχέσης δύναμης ανάμεσα σε τάξεις και τμήματα τάξεων, έτσι όπως ακριβώς εκφράζεται μ' έναν ιδιαίτερο τρόπο μέσα στο κράτος**», σημαίνει πρώτ' απ' όλα νά επιμεινουμε σε δύο όρους: «**ύλική συμπίκνωση**» και «**ιδιαίτερο τρόπο**». Μέ δύο λόγια νά επιμεινουμε στον ύλικό χαρακτήρα των κρατικών θεσμών, την περιέριξη ιστορική τους συνέχεια, την αντίστασή τους στις αλλαγές. **Ξεκινώντας απ' τόν καπιταλιστικό καταμερισμό της δουλειάς.**

'Η ανάλυση της ύλικότητας της κρατικής μηχανής δέ θά μπορούσε νά περιοριστεί στον άπλό καταμερισμό, κατά τά άλλα πολύ χρήσιμο, ανάμεσα στους καταπιεστικούς και τούς «**ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους**» (απ' τό σχολείο στην οίκογένεια ή στά μέσα έννημέρωσης). Γιατί στην πραγματικότητα οί σχέσεις ανάμεσα στις λαϊκές μάζες και τό κράτος ξε-

περνάνε πολύ αυτή τη σχέση καταπίεση/ιδεολογία και ριζώνουνε, έξ αίτίας μάλιστα των μεταβολών του μονοπωλιακού κράτους, μέσα σ' ολόκληρο τόν «**οικονομικό μηχανισμό του κράτους**», που μπορεί έτσι νά επενδύσει στους καινούργιους χώρους συλλογικής κατανάλωσης (κατοικία, ύγεία, ψυχαγωγία, άστυφιλία, κοινωνική συμπαράσταση). Παρακολουθώντας όλη αυτή την ανάλυση του Π. παρατηρούμε πραγματικά ότι τό κράτος παρεμβαίνει και στίς μορφές άκόμη της εκμετάλλευσης. Γιατί δεν περιορίζεται στο νά ύποτιμάει τό σταθερό κεφάλαιο (όπως άπόδειξαν οί κομμουνιστές κι όπως παραδέχεται κι ο Π.). Παρεμβαίνει άκόμη **αντιθέτοντας** στο νόμο της πτωτικής τάσης του ποσοστιαίου κέρδους μιάν άλλη τάση μέ άμεσες πολιτικές συνέπειες: την άνύψωση του ποσοστού ύπεραξίας κι εκμετάλλευσης, την επέχταση της εκμετάλλευσης και **πέρ' από την** εργασία άκόμη.

Μιά παρόμοια παρέμβαση του κράτους μέσα στη διογκωμένη αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, κι από κει μέσα στον ίδιο τόν καταμερισμό της, έξηγεί τη σημερινή έξέλιξη προς τόν κρατισμό, προς μία όλο και περισσότερο προγραμματισμένη διαχείριση της εργατικής δύναμης μέ στόχο τά μονοπωλιστικά ύπερκέρδη. Οί εργαζόμενοι πού μέρα μέ την ήμέρα βρίσκονται αντιμέτωποι μέ τά «**δίκτυα συμπαράστασης**», μέ «**τά κυκλώματα άπεργιακής βοήθειας**», μ' όλ' αυτά τά πολιτικά σχήματα του έμμεσου νομικο-άστυνομικού έλεγχου, είναι σε θέση νά γνωρίζουνε τίς **πολιτικές** αυτές όψεις των οικονομικών λειτουργιών του «**μεταρρυθμιστικού κράτους**», για νά ξαναθυμηθούμε την έκφραση του J. P. Delilez.

'Η συλλογιστική πάνω στην ύλικότητα του κράτους πρέπει νά ξεκινήσει απ' τόν καπιταλιστικό καταμερισμό της δουλειάς. Και χωρίς άμφιβολία αυτό είναι τό πιό καινούργιο σημείο στη δουλειά του Π.: νά δείξει πώς ο καταμερισμός της δουλειάς (χειρωναχική / διανοητική) δεν περιορίζεται μόνο στο πεδίο της ταξικής διαίρεσης άλλ' άγγίζει επίσης τόν τρόπο σχηματισμού και λειτουργίας του κράτους, τόν τρόπο μέ τόν οποίο «**ένσαρκώνει** μέσα στο σύνολο των μηχανισμών του... τη διανοητική δουλειά στο βαθμό που αυτή διαφοροποιείται απ' τη χειρωναχική δουλειά». Από δώ ξεκινάει ή παρουσία μιάς ξε-ειδίκευσης των διαφόρων τμημάτων του μηχανισμού, και ή ένσωμάτωση ενός στρώματος «**οργανικών διανοούμενων**» απ' τό κράτος (ιστορικός ρόλος των νομομαθών, των αίτησιογράφων, του ρόλου του δικαίου στο σχηματισμό του γαλλικού κράτους).

'Ο συσχετισμός αυτός ανάμεσα στην ιστορία του κράτους και την ιστορία των διανοούμενων, συσχετισμός που ακριβώς βρίσκεται στο κέντρο ολόκληρης της έρευνας του Γκράμισι πάνω στο κράτος, και τό ρόλο των διανοούμενων στη Δύση, **επιτρέπει** να φωτιστούν μερικές όψεις της κρατικής γραφειοκρατίας. Κύρια όμως μού φαίνεται ένα σημείο άφετηρίας για νά καταλάβουμε πώς τό κράτος δεν αποκλείει την εργατική τάξη και τίς λαϊκές μάζες μόνο έξ αίτίας του ταξικού του χαρακτήρα, άλλ' άκόμη για τό λόγο ότι **ή γνώση** βρίσκεται ένσωματωμένη μέσα στην **έξουσία**. Γραφειοκρατία, γραφειοκρατικό μυστικό, τεχνοκρατία, δεν είναι όλ' αυτά εκείνα που ήδη κριτικάρε ο νεαρός Μάρξ στο Χέγκελ και στο σύγχρονο κράτος;

'Η άνασυνθεση αυτής της θεσμικής ύλικότητας του κράτους (έδω θά 'πρεπε ν' αναπτυχθούν πλήθος σημεία και κύρια όλη ή επανεκτίμηση του ρόλου του έθνους στίς μορφές και τό περιεχόμενο των ταξικών αγώνων), καταλήγει σ' ένα ζήτημα που άπασχολεί ολόκληρο τόν κόσμο: στο έσωτερικό της οικονομικο-πολιτικής κρίσης όπου ζούμε, **δρισκόμαστε άραγε μπρός σε μία επαναδόμηση του μονοπωλιστικού κράτους και μπρός στο φανέρωμα μιάς καινούργιας μορφής «**αυταρχικού κρατισμού**» που άντιστοιχεί «**στην καινούργια δημοκρατική μορφή της άστικής δημοκρατίας σ' αυτή τη φάση**»;**

Τά πιό φανερά συμπτώματα είναι γνωστά και καθημερινά καταγγέλλονται απ' τούς κομμουνιστές: προσβολή των δημοκρατικών έλευθεριών, αύξημένος συγκεντρωτισμός, κατάργηση των μορφών κοινοβουλευτισμού, έκτελεστική έξουσία όλο και πιό προεδροποιημένη και δυνατή, τοποθέτηση ενός

προληπτικού θεσμικού μηχανισμού μπρός στο δυνάμωμα των λαϊκών αγώνων και στη δυνατότητα πραγματικής αλλαγής. Πρέπει όμως χωρίς αμφιβολία να πάει κανείς μακρύτερα και να δει σε ποιο βαθμό εκφράζουν τα συμπτώματα αυτά μιά αντιφατική διαδικασία «ένισχυσης – αποδυνάμωσης» του κράτους, σε ποιο βαθμό βρισκόμαστε μπρός σ' επιταχυνόμενες μεταβολές του κράτους. Πάνω στο μονοπάτι αυτό, που ήδη εξερευνήθηκε συλλογικά με μερικό τρόπο στο βιβλίο «*Η κρίση του κράτους*» (Γαλλικός Πανεπιστημιακός Τύπος, PUF), ο Π. κάνει δύο υποδείξεις που μου φαίνονται πολύ ενδιαφέρουσες:

1) Ο σημερινός αυταρχισμός του κράτους στηρίζεται πάνω σε μιά αποδέσμευση των αντιπροσωπευτικών σχέσεων ανάμεσα στο μπλόκ που μονοπωλεί την εξουσία και τα μέρη του. Ας εξηγήσουμε: η διοίκηση του κράτους γίνεται όλο και περισσότερο αυτόνομη σε σχέση με τα κόμματα κι άμεσα εξαρτημένη απ' το εκτελεστικό. Υποκαθιστά όλο και περισσότερο τα άστικά κόμματα «σάν ο κύριος δράστης της διαμόρφωσης της κρατικής πολιτικής». Αποτέλεσμα: τείνει να παίξει τό ρόλο ενός πραγματικού πολιτικού κόμματος της άστικής τάξης κι αποτελεί έναν αληθινό ιμάντα για την προέχταση του εκτελεστικού.

2) Μιά παρόμοια μεταμόρφωση παραπέμπει σε μιά άλλη: στην εμφάνιση «*ένός κυρίαρχου μαζικού κόμματος*», *ένός κόμματος του κράτους*. Διαδικασία φανερή στή Γαλλία με τόν γκωλλισμό και με τις προσπάθειες του Ζισκάρ νά δημιουργήσει

«*ένα κεντριστικό κρατικό κόμμα*», φανερή στήν Ιταλία με τη Χριστιανική Δημοκρατία, αλλά φανερή επίσης και στά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα (της Γερμανίας π.χ.), όπου αναπτύσσεται μιά δομική ώσμωση ανάμεσα στο κράτος και σ' ένα «*κυρίαρχο μαζικό κόμμα*». Πρόγμα που οδηγεί άμεσα στο νά παίζουνε την «*άστυνομία*». (Berufsverbot: δηλώσεις φρονημάτων απαραίτητες για νά βρεί κανείς δουλειά. Μέτρο που εισηγάγε ο Βίλυ Μπράντ για νά προστατέψει δήθεν τό μηχανισμό από τά φιλοναζιστικά στοιχεία και που τελικά χτύπησε τούς κομμουνιστές και δημοκράτες).

Ίσως αυτές οι υποδείξεις νά επιτρέπουνε τό βάθεμα όρισμένων χαρακτηριστικών της ανάπτυξης του κράτους σήμερα. Δέ θά 'πρεπε όμως νά βγάλουμε κι όρισμένα συμπεράσματα για την πίεση που υπάρχει κίνδυνος νά ρίξουνε οι υποδείξεις αυτές πάνω στους όμους της άριστεράς; Κι έννοούμε έδώ έναν τεχνοκρατικό κρατισμό. Έρώτηση που μπαίνει απ' τόν ίδιο τόν Π... «*πώς τό Σοσιαλιστικό κόμμα θ' αποφύγει νά παίξει τό ρόλο του μαζικού κυρίαρχου κόμματος*;» Έρώτηση που έχει σημασία επίσης για την πολιτική μας αναφορά στίς μάζες, για τό προχώρημα μιάς αυτοδιαχειριστικής στρατηγικής ίκανής νά μετασχηματίσει τό κράτος εκείνο. Κι αυτό γιατί θά είχε ήδη άποδείξει την ικανότητά της νά πραγματώσει ιστορικά την άρθρωση δυό φαινομενικά αντιφατικών έγχειρημάτων: τό μετασχηματισμό της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και την ανάπτυξη της δημοκρατίας της βάσης.

Σ. ΠΗΓΗΣ 3 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 360.32.34

Νέες εκδόσεις

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΑΝΤΑΙΟΥ

Συμβολή στην ιστορία της ΕΠΟΝ. τόμος Β

ΛΕΞΙΚΑ

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΕΤΣΙΝΗ

Πλήρες Λεξικό Έλληνο-Ρουμανικό

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΡΟΝΑΛΝΤ ΝΤ. ΛΑΙΝΓΚ

Η πολιτική της έμπειρίας και Τό πουλί του παραδείσου

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΡΟΝΑΛΝΤ ΝΤ. ΛΑΙΝΓΚ

Η Γραμματική της ζώης

ΡΟΝΑΛΝΤ ΝΤ. ΛΑΙΝΓΚ

Μ' Αγαπās:

Διασκέδαση με διάλογο και στίχους

ΤΟΜΑΣ ΧΑΡΡΙΣ

Είμαι ο' κέϋ - είσαι ο' κέϋ

Ψυχολογία των καθημερινών ανθρώπινων σχέσεων

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

Τό χαμένο κομπί (Μυθιστόρημα)

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΤΖΗ

Τό διπλό βιβλίο (Μυθιστόρημα)

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΤΖΗ

Σπουδές (Διηγήματα)

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΡΑΒΙΑ

Πρωί - Μεσημέρι - Βράδυ

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΡΑΒΙΑ

Ο δρόμος του θυμωμένου ποταμού

ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΥ

Χαλάσματα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

Άγάπη Παράνομη

ΛΟΥΚΑ ΔΑΡΑΚΗ

Τά πρώτα χρόνια

ΚΩΣΤΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΑΡΒΑΡΑ (Βίος και Ύπολιτεία)

ΠΟΙΗΣΗ

ΠΩΛ ΕΛΥΑΡ

Ποιήματα (Μετάφραση Σπύρος Άλ. Γκίνης)

ΠΩΛ ΝΟΡ

Τό λιθαράκι μου (1967-1974)

ΠΑΙΔΙΚΑ

ΦΩΝΤΑ ΛΑΔΗ

Άρες Μάρες, Κουκουνάρες

(Ζωγραφιές Λυδίας Σαρρή)

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Οί ταινίες πορνό:

Άπελευθέρωση ή πρόσθετη καταπίεση;

ΠΑΝΑΓΗ ΛΕΚΑΤΣΑ

1. Η Μητριαρχία και ή σύγκρουσή της με την έλληνική Πατριαρχία.

2. Ίδεοκρατία και ιστορική αίτιοκρατία

3. Η Πολιτεία του 'Ηλιου

Η Κοινοχτημονική Έπανάσταση των δούλων και Προλετάρων της Μικρασίας (133-128 π.Χ.)

4. ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ - ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ 1

Άλκηστη - Άντρομάχη - Βάκχες

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΚΩΣΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Όνειροδρόμιο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Τό κείμενο αυτό περιλαμβάνεται στην έκδοση του «ΑΝΤΙ» «ΕΟΚ και Έλλάδα – άρνηση ή αποδοχή», μαζί με – δημοσιευμένες, ήδη, στο περιοδικό – εργασίες πάνω στο θέμα, των Αιμίλιου Ζαχαρέα, Μάριου Νικολινάκου, Γιάννου Παπαντωνίου, Μιχάλη Παπαγιαννάκη και Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου.

Ι. 'Η Εύρωπαϊκή Κοινότητα καί οί χώρες τής περιφέρειας

Τό «σχέδιο του Στρασβούργου», ή αποικιακή ιδεολογία...

Ήδη πολύ πρίν γίνει τό μεγάλο βήμα από την ΕΚΑΧ πρός την Ε.Κ. άρχισαν νά διατυπώνονται θέσεις γιά μιά εύρωπαϊκή πολιτική απέναντι των αναπτυσσομένων χωρών γενικά, των εύρωπαϊκών αποικιών τής Άφρικης ειδικότερα. Οί θέσεις δέν διέφεραν ούσιαστικά από τίς άρχές πού άκολουθούσε ή αποικιακή πολιτική των μητροπόλεων. Στόχος τους ήταν νά κάνουν δυνατή τή συνέχιση τής πολιτικής αυτής. Χαρακτηριστικό από την άποψη αυτή ήταν τό «σχέδιο του Στρασβούργου» του Εύρωπαϊκού Συμβουλίου, από τό έτος 1952. Κατά την κατάρτιση του σχεδίου δέν λήφθηκε καθόλου υπόψη ή πολιτική τουλάχιστον χειραφέτηση ή έστω ή προοπτική πολιτικής χειραφέτησης των αποικιών, ιδίως του άφρικανικού χώρου. Ή άπέραντη έμπιστοσύνη στην αποικιακή σύλληψη γιά τίς σχέσεις μεταξύ μητροπόλεων και αποικιών μόνο μέ τή βία των γεγονότων θά μπορούσε νά κλονιστεί. Από οικονομική άποψη τονίζονταν στην έκθεση:

«Μιά στενότερη σύνδεση των οικονομικών των κτήσεων και ύπερποντίων έδαφών, πού παράγουν κυρίως πρώτες ύλες, μέ τίς οικονομίες των περισσότερο έκβιομηχανισμένων χωρών τής Δυτ. Εύρώπης μέσω μιάς αύξησης του όγκου των έμπορικων ανταλλαγών και τής δημιουργίας ενός καλύτερου καταμερισμού των έργων, θά συμβάλει στην άνύψωση του έθνικου προϊόντος και θά διευκολύνει την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών των χωρών αυτών»⁽¹⁾.

Αυτή ήταν ή κλασική πιά σύλληψη του 19ου αιώνα, πού δέν μπορούσε νά συγκαλυφθεί από μερικές πολύ προσεκτικές και άοριστες αναφορές του σχεδίου στην αναγκαιότητα νά διαφοροποιηθεί ή παραγωγή των αποικιών:

«Ή ένταξη των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των εύρωπαϊκών και ύπερποντίων χωρών δέν σημαίνει ότι οί τελευταίες πρέπει νά περιοριστούν στην παραγωγή πρώτων ύλών. Στα πλαίσια του καταμερισμού των έργων γιά τό σύνολο των χωρών είναι σίγουρα επιθυμητό νά ειδικεύεται κάθε περιοχή στην παραγωγή εκείνων των οικονομικών αγαθών, σέ σχέση μέ τά όποια έχει τίς καλύτερες φυσικές προϋποθέσεις. Άλλά ή οικονομία μερικων ύπερποντίων χωρών, ή ευημερία των οποίων εξαρτάται από την έξαγωγή ενός μοναδικού προϊόντος, είναι έκτεθειμένη στον κίνδυνο οικονομικών διακυμάνσεων. Ο κίνδυνος είναι τόσο μεγαλύτερος, όσο μεγαλύτερες είναι οί διακυμάνσεις των τιμών των πρώτων ύλών. Είναι συνεπώς πρός τό συμφέρον των χωρών αυτών, πού ειδικεύονται σ' εκείνη την παραγωγή σέ σχέση μέ την όποία είναι περισσότερο κατάλληλες και αναντικατάστατες, νά αποκτήσουν μιά πιά ισορροπημένη οικονομική δομή. Αυτό σημαίνει την ίδρυση κάποιας (einer gewissen) μεταποιητικής βιομηχανίας και κάποιας βιομηχανίας καταναλωτικών ειδών...»⁽²⁾.

Τό πρόβλημα του σχεδίου ήταν νά διευρυνθούν οί δυνατότητες φιλελευθεροποίησης του έμπορίου σύμφωνα μέ τούς στόχους του

Όργανισμού Εύρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ, αντί-καταστάθηκε μετά από τόν ΟΟΣΑ). Δέν ύπήρχε επίσης άμφιβολία ότι ή δημιουργία μιάς πιά ισορροπημένης οικονομικής δομής στίς άποικίες θά στηριζόταν σέ μεγάλο βαθμό στίς επενδύσεις του μητροπολιτικού κεφαλαίου.

Στό σχέδιο του Στρασβούργου συναντιόνται ή ιδέα του έλευθέρου έμπορίου (μεταξύ των αναπτυσσόμενων αλλά και μεταξύ αναπτυσσόμενων και μη χωρών) μέ τίς αντίληψεις γιά ένα άφροευρωπαϊκό οικονομικό χώρο και την άναζήτηση μέσων πολιτικής καθοδήγησης των αποικιών, σέ μιά εποχή πού ήδη είχε άρχισι ή πολιτική τους χειραφέτηση.

Τό σχέδιο του Στρασβούργου εξέφραζε ιδέες πού δέν έλειψαν στίς μεταγενέστερες «συλλήψεις», άν και έχαναν μέ τό χρόνο την άρχική τους σημασία. Έτσι, μπορούμε νά πούμε ότι τό σχέδιο είναι ένα ντοκουμέντο τής κυρίαρχης ιδεολογίας, έκφραση του τρόπου μέ τόν όποιο ιδίως τότε αντιμετωπιζόταν τό πρόβλημα των σχέσεων των μητροπόλεων μέ την επαναστατημένη ήδη περιφέρεια. Τίς πρώτες σοβαρές άναθεωρήσεις ύπέστη ό τρόπος αυτός προσέγγισης πολύ άργότερα, μέ τό πέρασμα στην τρέχουσα δεκαετία.

...και ή θεωρία του διεθνούς καταμερισμού έργων

Ό τρόπος αυτός προσέγγισης ανταποκρινόταν στην έπικρατούσα θεωρία του διεθνούς έμπορίου: Σύμφωνα μ' αυτή, κάθε χώρα όφείλει νά ειδικευθεί στους τομείς όπου κατέχει συγκριτικά πλεονεκτήματα και νά έξάγει ένα μέρος τής παραγωγής γιά νά εισάγει τά προϊόντα τής ειδικεύσεως των άλλων χωρών. Μέ τόν τρόπο αυτό γίνεται ή (σχεδόν) καλύτερη αξιοποίηση των παραγωγικών δυνάμεων κάθε χώρας, αύξάνει ή παγκόσμια παραγωγή και ό βαθμός έφοδιασμού των χωρών μέ προϊόντα. Τό όφελος από την ειδικεύση και τίς ανταλλαγές μοιράζεται λίγο ή πολύ ισορρόπα ανάμεσα στίς χώρες πού συμμετέχουν σ' ένα τέτοιο σύστημα διεθνούς καταμερισμού των έργων και ανταλλαγών. Φυσικά, δέν παίζει κανένα ρόλο ό τίς οίς τής ειδικεύσεως, ούτε ό τρόπος μέ τόν όποιο αυτή επιβάλλεται. Έτσι π.χ. δέν έχει σημασία άν μιά χώρα ειδικεύεται, άς πουμε, στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων και ή άλλη στην παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων τεχνολογικής αχμής.

Οί θέσεις αυτές, πού θά μπορούσαν νά θεωρηθούν και σάν ιδεολογική επιβεβαίωση τής αποικιακής τάξης πραγμάτων, έχουν άμφισβητηθεί έντονα, γιάτί:

- Οί δυνατότητες αύξησης τής παραγωγικότητας δέν είναι οί ίδιες σ' όλους τούς κλάδους ή και τομείς τής οικονομίας. Έτσι μιά χώρα πού ειδικεύεται στην παραγωγή σέ κλάδους μέ τίς μεγαλύτερες δυνατότητες έξασφαλίζει ένα προβάδισμα απέναντι των άλλων χωρών.

- Σίγουρα υπάρχουν (συγκριτικά) πλεονεκτήματα πού όφείλονται σέ φυσικούς παράγοντες. Όμως τά πιά σημαντικά είναι μάλλον άποτέλεσμα τής ίδιας τής οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης και τής «συλλογικής έμπειρίας» πού άποκτούν οί λαοί στή διαδικασία αυτή. Έτσι ή άναφορά στά συγκριτικά πλεονεκτήματα γιά τόν καθορισμό τής οικονομικής δομής και του ρόλου των χωρών στην διεθνή αγορά θά είχε νόημα μέ τ' αμιά περίοδο γρήγορης ανάπτυξης και την προσέγγιση των επιπέδων ανάπτυξης. Άλλίως ή θέση αυτή μάλλον είναι φραγμός στην προσπάθεια γιά μιά προσέγγιση. Έτσι έξηγείται τό γεγονός ότι πολλές αναπτυσσόμενες χώρες τακτικά χάνουν συγκριτικά πλεονεκτήματα πού τυχόν κατά διαστήματα κατέχουν και ότι ή αγοράία δύναμή τους συνεχώς έξασθενίζει.

- Ή κλασική θέση του συγκριτικού πλεονεκτήματος έχει διατυπωθεί μέ βάση τή συνθήκη του τέλειου ανταγωνισμού. Ένα στοιχείο τής συνθήκης αυτής είναι ότι οί ένέργειες μιάς χώρας δέν μπορούν νά έπηρεάσουν οικονομική κατάσταση και πολιτική μιάς άλλης. Μέ τόν τρόπο αυτό άποκλείεται τό στοιχείο τής δύναμης από τίς διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

Γιά νά κατανοήσουμε πώς αυτό συμβαίνει, πώς δηλαδή ή συνθήκη του έλεύθερου ή τέλειου ανταγωνισμού συνεπάγεται τόν άποκλεισμό του πολιτικού στοιχείου και τής άσκησης δύναμης, άναφέρουμε ένα παράδειγμα: Σ' άτομικό επίπεδο, σύμφωνα μέ τή συνθήκη αυτή, κανένας δέν είναι σέ θέση νά έπηρεάσει ή μάλιστα νά καθορίσει τίς «ανάγκες» ή «τή δομή των προτιμήσεων» του άλλου. Ό,τι ισχύει σ' άτομικό επίπεδο ισχύει και σέ έθνικό και διεθνές επίπεδο, άφου ή έθνική και παγκόσμια κοινωνία δέν είναι παρά ένα σύνολο ατόμων! Έτσι λοιπόν τότε καμιά «χώρα» δέν είναι σέ θέση νά έπηρεάσει τή δομή των προτιμήσεων μιάς άλλης, πράγμα πού σημαίνει ότι δέν άσκειται δύναμη στίς διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

Πάνος Καζάκος

Ἡ συνθήκη αὐτή (καί ἄλλες) εἶναι διαμετρικά ἀντίθετες πρὸς τὴν ἱστορικὴ ἐμπειρία. Πραγματικά ἓνα χαρακτηριστικὸ τῆς βιομηχανικῆς ἐπανάστασης καὶ τῆς περιόδου ποὺ ἀκολούθησε ἦταν ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς δομῆς τῶν προτιμήσεων τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν πᾶν ὅπου στίς ὑπόλοιπες - πράγμα ποὺ ἐξυπηρετοῦσε βέβαια καλύτερα τὰ συμφέροντα τῶν πρώτων. Παρόμοια φαινόμενα σημειώσαμε καὶ σήμερα. Ἐτσι, ἡ θέση γιὰ εἰδίκευση κ.λπ. ὅπως διατυπώθηκε ἀνοεῖ τὴν ἱστορία: τίς πραγματικὲς συνέπειες ποὺ εἶχε ἡ θίαση ἔνταξη τῶν ἀποικίων στὴν παγκόσμια ἀγορὰ γιὰ τὸν τρόπο λειτουργίας καὶ τὴν ἀπόδοση τῶν οἰκονομιῶν τους - τότε καὶ σήμερα.

Τὸ πρόβλημα τῶν ἀποικίων στὶς διαπραγματεύσεις γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας

Στὴν ἀρχὴ καὶ κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν διαπραγματεύσεων γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς Ε.Κ. τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων μὲ τίς ἀποικίες τῶν χωρῶν ποὺ συμμετεῖχαν στὶς διαπραγματεύσεις εἶχε ἀγνοηθεῖ. Ἡ «ἐκθεση Σπάακ», ποὺ ἀποτελέσει τὴ βάση γιὰ τίς διαπραγματεύσεις, δὲν περιλάβαινε οὔτε μιά γραμμὴ πάνω στὸ πρόβλημα αὐτό. Σὰν ἐμμεση ἀναφορά θὰ μπορούσε ὅμως νὰ ἐρμηνευθεῖ ἡ ἀπαίτηση γιὰ κοινὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ ἀπέναντι τῶν τρίτων χωρῶν (μιά ἀπαίτηση ποὺ ἀνταποκρινόταν στὴν ἀμερικανικὴ σύλληψη μιᾶς καθολικῆς ρύθμισης, χωρὶς εἰδικὲς σχέσεις μ' ὀρισμένες χώρες ἢ ομάδες χωρῶν) καὶ γιὰ συμμετοχὴ στοὺς διεθνεῖς χρηματοδοτικοὺς ὀργανισμούς.

Τὸ θέμα πρόβαλε ξαφνικά ὁ ἐπικεφαλὴς τῆς γαλλικῆς ἀντιπροσωπείας Ρ. Μαρζολέν σὲ μιά συνδιάσκεψη τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῶν ἑξ (Βενετία, Μάιος 1956). Ὁ Μαρζολέν ζήτησε νὰ συμφωνηθοῦν ρυθμίσεις γιὰ τὰ ὑπερπόντια ἐδάφη. Τὸ ἐπιχειρήμα του ἦταν ὅτι ἤδη ὑπῆρχε μιά τελωνειακὴ ἔνωση μεταξύ Γαλλίας καὶ τῶν ὑπερποντίων ἐδαφῶν. Ἡ διαμόρφωση μιᾶς δεύτερης δίπλα στὴν πρώτη θὰ προκαλοῦσε προβλήματα. Ἐπιπλέον ζήτησε τὴ δημιουργία ἐνὸς ταμείου ἐπενδύσεων, ἀρκετὰ μεγάλου γιὰ νὰ μπορέσει νὰ συμβάλει στὴν προώθηση τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῶν ὑπερποντίων ἐδαφῶν. Σὰν ἀντάλλαγμα πρόσφερε ἡ Γαλλία τὸ θαθμισαῖο ἀνοιγμα τῶν ἀγορῶν τῶν ἀποικίων γιὰ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῶν ἄλλων χωρῶν-μελῶν τῆς ὑπὸ κατασκευὴ Κοινότητος.

Ἡ κρούση τῆς γαλλικῆς ἀντιπροσωπείας ἦταν λογικὴ συνέπεια ἀφ' ἐνός τῆς ἥττας στὴν Ἰνδοκίνα, τῆς ἀποτυχημένης στρατιωτικῆς παρέμβασης στὸ Σουέζ γιὰ τὴν «προστασία» τοῦ ἐθνικοποιούμενου μητροπολιτικοῦ κεφαλαίου, τῆς αὐξανόμενης ἔντασης στὴ Β. Ἀφρική (ἀλγερινὴ ἐπανάσταση) καὶ, ἀφ' ἑτέρου, τῆς προσπάθειας τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης ν' ἀπαλλάξει τὸ δημόσιο προϋπολογισμό τῆς Γαλλίας ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ἡ ἴδια θεωροῦσε σὰν ἀποικιακὴ ἐπιθάρυνση (χωρὶς βέβαια νὰ χάσει τίς ἀποικίες).

Τὴ συζήτηση ποὺ προκάλεσε ἡ γαλλικὴ κρούση χαρακτηρίζει ἰδεολογικὴ καὶ πολιτικὴ σύγκρουση. Δὲν ἦταν π.χ. φανερό ἂν τὰ ἐπιχειρήματα ἐστρέφοντο ὑπὲρ ἢ κατὰ τῶν γαλλικῶν προτάσεων, ἢ τῆς δημιουργίας μιᾶς ἀφροερωπαϊκῆς τελωνειακῆς ἔνωσης μὲ ἴσους ὅρους γιὰ κάθε μέλος, ἢ μιᾶς εἰδικῆς ρύθμισης στὸν ἐμπορικὸ τομέα κ.λπ.

Πάντως, τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα, ποὺ καταγράφηκε στὰ ἄρθρα 131 ὡς 136 τοῦ Συμφώνου τῆς Ρώμης (βλ. πῶς κάτω), ἡ συμφωνία δηλαδὴ τῶν ἑξ πᾶν ὅπου θέμα τῶν σχέσεων μὲ τὰ ὑπερπόντια ἐδάφη, ἦταν μέρος μιᾶς γενικότερης ἐξισορρόπησης συμφερόντων, ποὺ ἐπιτεύχθηκε στὴν τελευταία φάση τῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἐπισφραγίσθηκε κατὰ τὴ συνάντηση «κορυφῆς» στὸ Παρίσι τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1957. Ἡ ἐξισορρόπηση πραγματοποιήθηκε βασικὰ ἀνάμεσα στὶς δύο οἰκονομικὰ μεγαλύτερες χώρες, τὴ Γαλλία καὶ τὴ Δυτ. Γερμανία. Ἡ δυτικογερμανικὴ κυβέρνησις πέτυχε νὰ θεωρηθεῖ τὸ ἐμπόριο μεταξύ τῶν δύο γερμανικῶν κρατῶν σὰν τμῆμα τοῦ δυτικογερμανικοῦ ἐμπορίου. Ἐτσι διατηρήθηκε ὁ νομικὸς μῦθος τῆς ἐνιαίας Γερμανίας στὸ Σύμφωνο τῆς Ρώμης. Σημειωτέον ὅτι τὴ ρύθμιση αὐτὴ δὲν ἀποκέρυξε ἡ ἀνατολικογερμανικὴ κυβέρνησις, ποὺ εἶδε στὴ ρύθμιση μιά εὐνοϊκὴ μεταχείριση γιὰ τὰ προϊόντα τῆς χώρας. Ἐπιπλέον ἡ δυτικογερμανικὴ κυβέρνησις εἶχε ἐπιμείνει στὴν ἀνάγκη φιλελευθεροποίησης τοῦ ἐμπορίου σὲ μεγαλύτερη κλίμακα καὶ σὲ μιά θετικὴ συμβολὴ τῆς Κοινότητος πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, εἶχε δώσει ἰδιαίτερη σημασία στὴν προστασία τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς ἀπὸ τὸ διεθνὴ ἀνταγωνισμό καὶ στὴ ρύθμιση τῶν σχέσεων μὲ τίς ἀποικίες σύμφωνα μὲ τίς δικές της ἀντιλήψεις. Ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις συμβάδιζε μὲ τὴ γαλλικὴ, τόνιζε ὅμως ἐπιπλέον τὴν ἀνάγκη ἰδρυσης μιᾶς τράπεζας

ἐπενδύσεων, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ ἐξασφάλιζε κεφάλαια γιὰ τὰ ἀναπτυξιακὰ τῆς προγράμματα.

Ἡ στάση τῶν ἀφρικανικῶν κρατῶν

Γιὰ νὰ δικαιωθεῖ κατὰ κάποιον τρόπο ἐκ τῶν ὑστέρων ἡ ἀρχικὴ σύλληψη τῆς σύνδεσης καὶ ὁ τρόπος ποὺ ὑλοποιήθηκε στὸ Σύμφωνο τῆς Ρώμης, ἔχει ὑποστηριχθεῖ ὅτι ἡ ἐμβάθυνση καὶ διεύρυνση τῶν σχέσεων μὲ τίς εὐρωπαϊκὲς χώρες ἦταν καὶ ἐπιθυμία τῆς ἡγεσίας, καὶ ἀργότερα τῶν κυβερνήσεων, τῶν ἀφρικανικῶν χωρῶν. Οἱ ἴδιες ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὴ διεύρυνση τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν καὶ ὄχι π.χ. γιὰ μετάθεση τῶν ἐμπορικῶν ρευμάτων. Ἡ συνέχιση καὶ διεύρυνση τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μὲ τὴν Ε.Κ. δημιουργοῦσαν τίς οἰκονομικὲς προϋποθέσεις γιὰ μιά πολιτικὴ ἀνεξαρτησία ποὺ δὲν θὰ συνόδευε τὸ χάος.

Τώρα, γεγονός εἶναι ὅτι μετὰ τὴν ἀνεξαρτησία τους τὰ ὑπερπόντια ἐδάφη δέχθηκαν (μὲ ἐξαιρέσεις χαρακτηριστικῆς ὅμως, ὅπως θὰ δοῦμε πῶς κάτω) διαπραγματεύσεις γιὰ μιά νέα συμφωνία σύνδεσης. Γεγονός εἶναι ἐπίσης ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τοῦ Σ.Ρ. θὰ μπορούσε νὰ ἔχει καταστρεπτικὲς συνέπειες γιὰ τίς οἰκονομίες τῶν ἀφρικανικῶν χωρῶν, ἀφοῦ π.χ. πρόβλεπαν τὴ μετατροπὴ τους σὲ «τρίτα κράτη» ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ συνεπῶς τὴν ἀπότομη καὶ ριζικὴ μεταβολὴ τῶν θεσμῶν ποὺ ρύθμιζαν, μεταξύ ἄλλων, καὶ τὸ ἐξαγωγικὸ τους ἐμπόριο (π.χ. προστασία τῶν σχετικῶν προϊόντων στὴ μητροπολιτικὴ ἀγορὰ).

Αὐτὰ ὅμως σημαίνουν (σύμφωνα μὲ τὴ δικὴ μας ἐρμηνεία) ὅτι οἱ ἀποικιακὲς δομές πραγματικά δὲν μπορούσαν ν' ἀγνοηθοῦν καὶ ὅτι οἱ ἀποικίες, ποὺ τώρα ἦταν ἀνεξάρτητα κράτη, βρίσκονταν σ' ἓνα πλέγμα σχέσεων ἐξάρτησης ποὺ περιορίζε τὰ περιθώρια κινήσεων τῆς ἡγεσίας τους. Ἐτσι π.χ. ὁ φόβος γιὰ οἰκονομικὴ κατάρρευση ἦταν ἄμεση συνέπεια τῆς διαρθρωτικῆς παραμόρφωσης ποὺ λέγεται ἐξωστρέφεια καὶ μονόπλευρη εἰδίκευση, καὶ τῆς συνακόλουθης ἐξάρτησης ἀπὸ τὴ μιά, μεγάλη μητροπολιτικὴ ἀγορὰ.

Αὐτὰ χωρὶς ἀκόμη νὰ λάβουμε ὑπόψη τίς διασυνδέσεις ἀνάμεσα στὶς διάφορες ομάδες τοῦ μητροπολιτικοῦ μὲ τίς ομάδες τοῦ περιφερειακοῦ χώρου.

Τὸ γεγονός τέλος ὅτι (α) ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ε.Κ. ἐπέβαλαν, ὅπως εἶπαμε, τὴν ὑπεροχὴ τοῦ ἐμπορικοῦ ἐναντι τῶν ἄλλων στοιχείων τῆς σύνδεσης, σὲ συνδυασμὸ μὲ (β) τὸν τρόπο ἐλέγχου καὶ χρησιμοποίησης τῆς «βοήθειας», δείχνουν ὅτι ἡ διαπραγματευτικὴ θέση τῶν ἀφρικανικῶν χωρῶν καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀνεξαρτησίας τους ἦταν πολὺ ἀδύνατη.

Σύνδεση καὶ παναφρικανικὴ κίνηση

Φυσικὰ ὑπῆρξαν καὶ ἀντίθετα ρεύματα στὴν Ἀφρική. Ἡ ἀρχικὴ στάση τῶν παναφρικανῶν καὶ ἡγετικῶν μορφῶν τῆς ἀντιαποικιακῆς κίνησης ἦταν ἀρνητικὴ ἀπέναντι στὴν ἰδέα τῆς σύνδεσης μὲ τὴν Ε.Κ. Ἐτσι ἀκόμη καὶ ἀργότερα, μετὰ τὴν πολιτικὴ χειραφέτηση τῶν ἀφρικανικῶν χωρῶν καὶ τὴν ὑπογραφὴ μιᾶς συμφωνίας σύνδεσης (πρῶτῃ Γιαουντέ) στὴ βάση τῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ Νκρούμαχ τῆς Γκάνα χαρακτηρίζε τὴ σύνδεση σὰν «συλλογικὸ ἱμπεριαλισμὸ» καὶ σὰν συνέχιση μὲ ἰσχυρότερα μέσα τῆς γαλλικῆς νεοαποικιακῆς πολιτικῆς ἀπέναντι τῶν ἀφρικανικῶν κρατῶν⁽³⁾. Καὶ ὁ νιγηριανὸς διπλωμάτης Ρ.Ν.Κ. Οἰκίβο ἔγραφε γιὰ τὴν ἀρχικὴ ἰδέα τῆς σύνδεσης, ὅπως περιλαμβάνεται στὸ Σύμφωνο τῆς Ρώμης, ὅτι

«περιελάμβανε, ἂν καὶ σὲ τροποποιημένη μορφή, τὴ γαλλικὴ ἰδέα τῆς ἀφομοίωσης (assimilation) τῶν ὑπερποντίων ἐξαρτημένων περιοχῶν... Συνδέοντας τίς ἐξαρτημένες περιοχές τῆς ἡ Γαλλία ἐβλεπε σὰν καθήκον τῆς ὅτι ἐπρεπε ν' ἀναλάβει πρὸς ὄφελος καὶ στὸ ὄνομα τῆς Εὐρώπης τὴν εὐθύνη τῆς μεταφοράς στὸν ἔξω κόσμῳ τῆς Ἀφρικῆς τῆς πολιτιστικῆς εὐθύνης ἐπιρροῆς τῆς Εὐρώπης»⁽⁴⁾.

Σίγουρα ἦταν κάπως ὑπερβολικὸς ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς σύνδεσης σὰν μέσου ἀφομοίωσης τῶν ἀποικίων. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἀφομοίωσης τῶν ἀφρικανικῶν ἀποικίων εἶχε ἤδη ὀριστικὰ ἐγκαταλειφθεῖ ὅταν ἀρχισαν οἱ διαπραγματεύσεις γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς Ε.Κ. Ἡ σύνδεση ἦταν, ἀπὸ μητροπολιτικὴ σκοπιά, ἀκριβῶς μιά λύση ἐναλλακτικὴ τῆς ἀφομοίωσης. Ἀλλὰ μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ θάσισμα ὅτι ἡ σύνδεση ἦταν γιὰ τὴ Γαλλία τὸ μόνο πρόσφορο μέσο, μετὰ τίς ἀλλαγές στὴ διεθνή κατάσταση, γιὰ νὰ διατηρήσει τὴν ἐπὶ τῇ Ἀφρική καὶ τὰ ὀφέλη ποὺ κατ' ἐκτίμησιν ἀπέφερε. Ἡ ἀφομοίωση εἶχε ἀναγνωρισθεῖ σὰν μιά οὐτοπικὴ λύση. Ὅτι ἡ Γαλ-

λία έβλεπε τή σύνδεση σάν ένα μέσο οικονομικής έπιρροής έξηγεί καί τήν έμμονή της στήν ανάγκη παραχώρησης «άντιπροτιμήσεων» από μέρους των αφρικανικών χωρών μέχρι πρόσφατα⁽⁵⁾ – χωρίς έπιτυχία όμως.

Πάντως οι πιο πάνω έρμηνείες των παναφρικανών έξέφραζαν τό γεγονός της συνεχιζόμενης εξάρτησης. Στή θέση της σύνδεσης οι υποστηρικτές της παναφρικανικής ιδέας έβαζαν τήν παναφρικανική οικονομική συνεργασία. Ο Νκρούμαχ έβλεπε τήν οικονομική σύνδεση των αφρικανικών κρατών σάν τόν μόνο καλύτερο δρόμο γιά τήν κατάκτηση της οικονομικής ανεξαρτησίας⁽⁶⁾. Η αφρικανική κοινή αγορά – αδιάφορο αν τό περιεχόμενό της έμενε κάπως άσαφές – εμφανίστηκε σάν ή έναλλακτική λύση άπέναντι της σύνδεσης μέ τήν Ε.Κ.

Τελικά ή έναλλακτική αυτή λύση άποδείχθηκε άνέφικτη γιά διάφορους λόγους, άνάμεσα στους όποιους βέβαια ή διατήρηση άποικιακών δομών στό νέο πολιτικό πλαίσιο της Άφρικής (έπιρροές πολιτιστικές, έμπορικές εξαρτήσεις κ.λπ.) έπαιξε άποφασιστικό ρόλο. Αυτό φάνηκε καθαρά όταν ή γαλλική πολιτική έπέδωξε καί πέτυχε τή βαλκανιοποίηση της Δυτ. Άφρικής, μόλις άρχισε ή διαδικασία χειραφέτησης της τελευταίας. Έπιπλέον έλειπαν – καί αυτό ήταν στοιχείο της άποικιακής κληρονομιάς – οι οικονομικές προϋποθέσεις γιά μιά παναφρικανική συνεργασία κατά τό πρότυπο των χωρών της Ε.Κ. Η Οργάνωση Άφρικανικών Κρατών (ΟΑΚ) διατύπωσε βέβαια κατά τήν ιδρυτική συνδιάσκεψη του 1963 ένα οικονομικοπολιτικό πρόγραμμα 9 σημείων, στό όποιο αναφέρεται ή ανάγκη ίδρυσης μιάς ζώνης έλευθέρου έμπορίου (2ο σημείο) καί, έπίσης, ή εισαγωγή ένός παναφρικανικού έξωτερικού δασμολογίου (σημείο 6ο). Άλλά ή ίδια ή έπιτροπή πού ιδρύθηκε τότε γιά τήν προώθηση του προγράμματος σταμάτησε τίς εργασίες της άμέσως μετά τή δεύτερη συνάντηση (Γενάρης 1965).

Σ' έπίπεδο συγκεκριμένης πολιτικής δέν μπόρεσαν λοιπόν νά επιβληθούν οι αντίπαλοι της σύνδεσης μέ τήν Ε.Κ. στήν Άφρική. Στήν ΕΚΑ τά γαλλόφωνα αφρικανικά κράτη έριξαν τό βάρος τους ύπέρ της σύνδεσης. Οι κυβερνήσεις έκπροσωπούσαν έδώ βασικά όλα εκείνα τά κοινωνικά στρώματα ή ομάδες πού διατηρούσαν έπαφές μέ τή μητρόπολη καί άντλοΰσαν οικονομικά όφέλη από τίς έπαφές αυτές (έμποροι, έργατική άριστοκρατία, ένα μέρος της γαλλόφωνης καί πολιτιστικά διαθρωμένης διανόησης). Βαθμιαία άλλαξε καί ή στάση των αφρικανικών κρατών πού άρχικά ήταν ένάντιον κάθε μορφής σύνδεσης.

Η σύνδεση πρόσφερε ένα είδος ασφάλειας στις «παραμορφωμένες» αφρικανικές οικονομίες, άπέναντι της παγκόσμιας αγοράς. Οι ήγετικές αφρικανικές τάξεις ύπολόγιζαν περισσότερο τά (μικροχρόνια;) πλεονεκτήματα πού έξασφάλιζαν μέ τίς διευκολύνσεις των έξαγωγών καί προνομιακή μεταχείριση άπέναντι των άλλων άναπτυσσόμενων χωρών παρά τους κινδύνους από τήν επέκταση της έννοικης έμπορικής μεταχείρισης στά προϊόντα καί άλλων εκτός από τίς πρώην μητροπόλεις βιομηχανικών κρατών.

Αν ή παναφρικανική ιδέα δέν ύλοποιήθηκε, έντάθηκαν όμως οι προσπάθειες γιά τή διατήρηση καί επέκταση ύποπεριφερειακών μορφών συνεργασίας καί οικονομικής όλοκλήρωσης. Οι προσπάθειες αυτές τ υ π ι κ ά δέν συγκρούονται μέ τό καθεστώς της σύνδεσης καί, έπιπλέον, άνταποκρίνονται στις κοινοτικές διακηρύξεις προθέσεων. Η εξέλιξη όμως της ανατολικοαφρικανικής ένωσης δείχνει ότι λειτουργούν άποτελεσματικότερα οι μηχανισμοί πού έμποδίζουν τή σύσφιξη των σχέσεων άνάμεσα στις χώρες της περιφέρειας.

II. Οι συμφωνίες σύνδεσης της Ε.Κ. μέ περιφερειακές χώρες

Κατά τό άρθρο 131 καί έπόμενα του Σ.Π. οι συνδεδεμένες άποικίες δέν είχαν κανένα δικαίωμα συμμετοχής στήν άπόφαση καί τους όρους της σύνδεσης. Τό 1960 ή Ε.Κ. ζήτησε ν' άρχίσουν διαπραγματεύσεις γιά τή σύναψη μιάς νέας συμφωνίας σύνδεσης μέ τίς ήδη άννεξαρτητοποιούμενες άποικίες. Οι διαπραγματεύσεις άρχισαν τό Δεκέμβριο του 1961 καί κράτησαν ένα χρόνο. Η συμφωνία σύνδεσης (στό έξής πρώτη Γιαουντέ) ύπογράφηκε τελικά τόν Ιούλιο του 1963 καί μπήκε σ' έφαρμογή ένα χρόνο άργότερα. Η διάρκεια ισχύος της ήταν πέντε χρόνια.

Η πρώτη Γιαουντέ συνέχισε μέ όρισμένες τροποποιήσεις τό καθεστώς σύνδεσης πού είχε εισαχθεί μέ τό Σ.Π. Τήν πρώτη διαδέχθηκε ή δεύτερη Γιαουντέ, πού άρχισε νά ισχύει τό 1971. Μιά ακόμη πιο χαλαρή συμφωνία σύνδεσης άρχισε νά ισχύει τό 1971 σέ

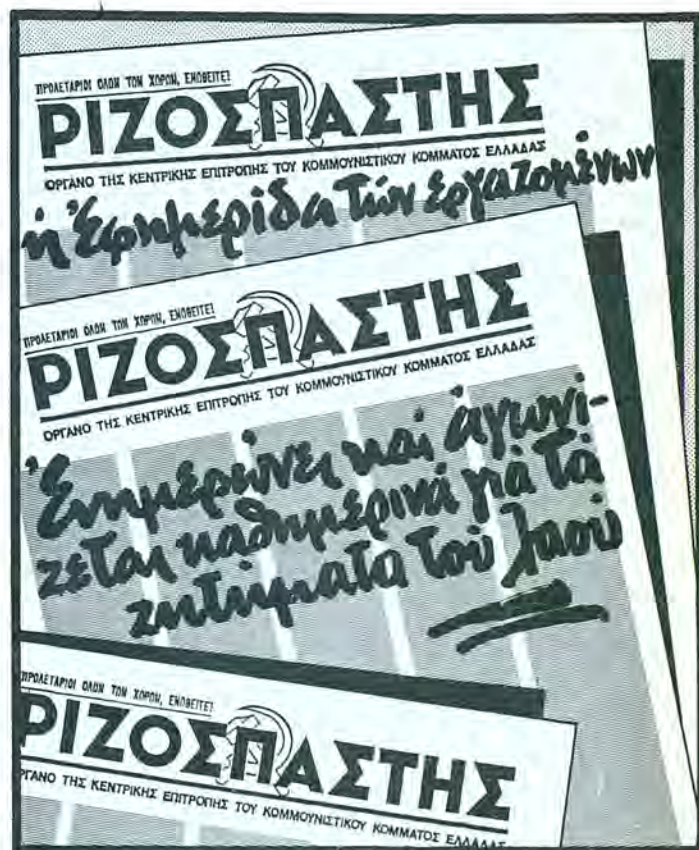
σχέση μέ τίς τρεις ανατολικοαφρικανικές χώρες πού ήταν παλαιότερα βρετανικές άποικίες (Άρούσα, 1971).

Όμως τό Σ.Π. περιελάμβανε δύο περιπτώσεις σύνδεσης: Έκτός από τή σύνδεση των άποικιών (άρθρα 131-136), πού αναφέραμε, πρόβλεπε καί τή σύνδεση μέ μη άποικίες (άρθρο 238). Συμφωνίες κατά τό άρθρο αυτό συνάφθηκαν κυρίως μέ άναπτυσσόμενες χώρες. Μιά συμφωνία σύνδεσης μέ τήν Ελλάδα άρχισε νά ισχύει νωρίς, τό 1962. Ήταν ή ευρύτερη από όλες όσες ύπογράφηκαν άργότερα. Πρόβλεπε τό βαθμιαίο (σέ μιά μεταβατική περίοδο δώδεκα ως είκοσιδύο χρόνων) πέρασμα σέ μιά τελωνειακή ένωση, τήν έναρμόνιση της άγροτικής πολιτικής καί τή δυνατότητα νά ζητήσει ή Ελλάδα τήν πλήρη ένταξη της στήν Ε.Κ. στό τέλος της μεταβατικής περιόδου. Η διαδικασία έπιστεύσθηκε μέ πρωτοβουλία της τελευταίας, πού υπέβαλε τό 1975 αίτηση γιά πλήρη ένταξη, πριν τελειώσει ή μεταβατική περίοδος. Τό 1963 άρχισε νά ισχύει ή συμφωνία σύνδεσης μέ τήν Τουρκία, πού πρόβλεπε εκτός της μεταβατικής καί μιά πρόσθετη φάση προετοιμασίας. Τέλος συμφωνίες σύνδεσης κατά τό άρθρο 238 Σ.Π. ύπογράφηκαν μέ τήν Τυνησία (1969), Μαρόκο (1969), Μάλτα (1971), Κύπρο (1973) κ.λπ. Οι συμφωνίες αυτές είναι ένα στοιχείο της μεσογειακής πολιτικής της Ε.Κ., πού συμπληρώνεται μέ έμπορικές συμφωνίες (Άλγερία κ.ά.).

Η συμφωνία της Λομέ (1975) σημειώνει τό τέλος της περιόδου πού άρχισε μέ τή συμφωνία της Ρώμης.

Οι συμφωνίες σύνδεσης πού υπέγραψε ή Ε.Κ. μέ τίς άνεξάρτητες πιά άποικίες καί τίς διάφορες μεσογειακές χώρες πού δέν είχαν διατελέσει άποικίες διαφέρουν από περίπτωση σέ περίπτωση, άλλα γενικά ξεχωρίζουν από άλλου είδους συμφωνίες (π.χ. έμπορικές), γιατί περιέχουν τρία στοιχεία:

- ένα σύστημα κανόνων έλευθέρου έμπορίου μέ ρήτρες διαφυγής
- ρυθμίσεις της τεχνικής καί οικονομικής συνεργασίας καί
- τή σύσταση κοινών όργάνων καί, ειδικότερα, του Συμβουλίου Σύνδεσης καί της Κοινοβουλευτικής Συνδιάσκεψης.

Στήν Κοινοβουλευτική Συνδιάσκεψη συμμετέχουν τὰ συμβαλλόμενα μέρη Ισότιμα. Ἀλλά Ισότητα δὲν σημαίνει καὶ Ισοδύναμη. Τὸ οικονομικὸ θάρος τῆς Κοινότητος εἶναι καταθλιπτικό. Γεγονός εἶναι ὅτι ἡ κίνησις τοῦ συστήματος πηγάζει βασικά ἀπὸ τὶς δυνάμεις τοῦ κέντρου. Αὐτὸ ἔχει τὴν πρωτοβουλία.

Ἡ Ε.Κ. ἀποδίδει ἰδιαίτερη σημασία στοὺς θεσμούς αὐτούς: Ἰσως, ὅπως ἔχει ἤδη ὑποστηριχθεῖ, τὸ δίκτυ τῶν θεσμῶν ποὺ διαμορφώθηκε εἶναι τὸ πῶς σπουδαῖο στοιχεῖο ὁλόκληρου τοῦ συστήματος τῆς σύνδεσης. Πρῶτα, γιατί οἱ θεσμοὶ αὐτοὶ ἔχουν γίνει ἓνα μόνιμο σημεῖο ἐπαφῆς μεταξὺ τῶν μητροπόλεων καὶ πρώην ἀποικίων, παρὰ τὴν ἀποικιακὴ ἐμπειρία, ἢ πάντως ἐξαρτημένων χωρῶν καί, δεύτερον, γιατί μὲ τὸν περιορισμὸ τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν ὁργάνων στήν ἐποπτεία τῆς ἐφαρμογῆς τῆς σύνδεσης ἀποφεύγεται ἡ «πολιτικοποίηση» τοῦ διαλόγου πᾶν στίς οικονομικὲς σχέσεις ἀνάμεσα σὲ μητροπόλεις καὶ περιφέρειες. Ἡ πολιτικοποίηση αὐτῆς χαρακτηρίζεται ἀκριβῶς ὅλα τὰ ἄλλα θήματα διαλόγου (π.χ. UNCTAD). Ἐτσι π.χ. τὰ ὄργανα τῆς σύνδεσης δὲν θεωρήθηκαν σὺν θήματα γιὰ συζήτηση καὶ προώθηση λύσεων στὰ μεγάλα πολιτικά προβλήματα, ἀλλὰ λειτουργοῦν γιὰ νὰ ἐπιλύουν τὰ τρέχοντα «τεχνικά» προβλήματα τῆς σύνδεσης (ἐφαρμογὴ κλπ). Γι' αὐτὸ ἡ ἐπιθυμία ἐνὸς θέλγου κοινοβουλευτικοῦ νὰ μιλήσει σὲ μιά σύνοδο τῆς κοινοβουλευτικῆς συνδιάσκεψης στὸ Ἀμβούργο πᾶν στὸ τότε ἐπικαίρο θέμα τῆς CABORA-BASSA προσέκρουσε στήν ἀντίδραση τῆς μεγάλης πλειοψηφίας, ποὺ ἦταν τῆς γνώμης ὅτι τὸ θέμα δὲν σχετιζόταν μὲ τὴν σύνδεση καὶ συνεπῶς δὲν ἀνήκε σ' ἓνα τέτοιο πλαίσιο!

Ἡ πρώτη συμφωνία Γιαουντέ (1964-69)

Ἡ συμφωνία πρόβλεπε τὴ βαθμιαία ἴδρυση μιᾶς ζώνης ἐλεύθερου ἐμπορίου μεταξὺ τῆς Ε.Κ. καὶ τῶν συνδεδεμένων κρατῶν. Οἱ χώρες τῆς Ε.Κ. ἀνάλαβαν τὴν «ὕποχρέωση» νὰ καταργήσουν τοὺς δασμούς καὶ ποσοτικούς περιορισμούς γιὰ μιά σειρά προϊόντων ποὺ παρήγαν οἱ συνδεδεμένες χώρες. Ὅμως τὴν ἴδια περίοδο μειώθηκε καὶ ὁ κοινὸς ἐξωτερικὸς δασμὸς γιὰ τὰ ἴδια προϊόντα, ἔτσι ὥστε ἡ διάκριση σὲ θάρος τρίτων (ἀναπτυσσόμενων χωρῶν) περιορίσθηκε καί, ἀνάλογα βέβαια, τὸ ὄφελος ποὺ προσδοκοῦσαν οἱ συνδεδεμένες χώρες.

Οἱ τελευταῖες μὲ τὴ σειρά τους ἀνέλαβαν νὰ καταργήσουν τοὺς δασμούς καὶ λοιποὺς ποσοτικούς περιορισμούς γιὰ προϊόντα τῆς Ε.Κ.

Οἱ ρήτρες διαφυγῆς ἀφαίρουν ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση αὐτὴ ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ ἀπειλητικοῦ χαρακτῆρα τῆς: Τὰ συνδεδεμένα κράτη τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Μαδαγασκάρης (ΣΚΑΜ) μπορούσαν νὰ διατηροῦν δασμούς ἢ νὰ προσφεύγουν σὲ δασμούς ἂν ἓνας τομέας παρουσιαζε σοβαρὲς διαταραχές ἢ ἂν αὐτὸ ἐπέβαλλαν οἱ ἀναπτυξιακοὶ τοὺς ἀνάγκες (ἐκθιομηχανίσιμη, χρηματοδότηση τῶν κρατικῶν δαπανῶν). Δὲν ἐπιτρεπόταν διαφορετικὴ δασμολογικὴ μεταχείριση τῶν προϊόντων τῶν μελῶν τῆς Ε.Κ. Τέλος ἡ συμφωνία ἐπέτρεπε ρητὰ τὴ δημιουργία ἐλευθέρων ζωνῶν ἐμπορίου καὶ δασμολογικῶν ἐνώσεων μεταξὺ τῶν συνδεδεμένων χωρῶν ἢ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τρίτων ἀναπτυσσόμενων χωρῶν.

Γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῆς οικονομικῆς ἀνάπτυξης τῶν ΣΚΑΜ προβλέφθηκε ἡ διάθεση ἐνὸς ποσοῦ 730 ἑκατ. ΛΜΥ γιὰ ὁλόκληρη τὴν πενταετία. Ἀπὸ τὸ ποσὸ αὐτὸ θὰ χρησιμοποιοῦνταν:

- 230 ἑκατ. ΛΜΥ γιὰ τὴ χρηματοδότηση μέτρων διαφοροποίησης τῆς παραγωγῆς καὶ γιὰ τὴ βελτίωση τῆς ἐμπορίας τῶν προϊόντων στίς ἀγορὲς τῆς Ε.Κ. καί

- 500 ἑκατ. ΛΜΥ στοὺς τομεῖς τῶν ἐπενδύσεων ὑποδομῆς καὶ «γενικῆς τεχνικῆς συνεργασίας». Ἡ τελευταία περιελάμβανε χαρακτηριστικά: Ἀποστολὴ ἐιδικῶν, συμβούλων, τεχνικῶν, εκπαιδευτῶν, προμήθεια ὕλικου γιὰ κάθε εἶδος τεχνικῆς δοκιμῆς, ἔρευνες πᾶν στίς δυνατότητες διαφοροποίησης τῆς παραγωγῆς τῶν συνδεδεμένων χωρῶν, παροχὴ ὑποτροφιών γιὰ τὴν ἐκπαίδευση «ἡγετικῶν στελεχῶν» σὲ τοπικὰ ἢ μητροπολιτικὰ πανεπιστήμια καὶ ἱνστιτούτα, ὁργάνωση εκπαιδευτικῶν σειρῶν στίς ΣΚΑΜ, συγκέντρωση, ἐπεξεργασία καὶ ἀξιοποίηση σχετικῶν μὲ τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὸ ἐμπόριο πληροφοριῶν, ὑποτροφίες γιὰ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση στίς χώρες τῆς Ε.Κ.

Τὸ ποσὸ ποὺ ἀφιερώθηκε γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῆς οικονομικῆς καὶ τεχνικῆς συνεργασίας ἦταν ἀνεπαρκές καὶ ἡ δομὴ του, ὁ προβλεπόμενος τρόπος κατανομῆς του ἀνάμεσα σὲ διάφορες δραστηριότητες, θύμιζε πολὺ τὴν πρακτικὴ τῆς ἀποικιακῆς γραφειοκρατίας. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι στίς γαλλόφωνες ἀφρικανικὲς χώρες ἡ Γαλλία μονοπωλοῦσε τὴν «κοινοτικὴν» συνεργασία: Οἱ σύμβουλοι καὶ τὰ στελέχη τῶν διαφορῶν προγραμμάτων ἦταν

Γάλλοι, ἡ γλώσσα βέβαια γαλλικὴ, οἱ ἐταιρίες στίς ὁποῖες κατεκυρώνοντο διάφορα κρατικά προγράμματα προμηθειῶν καὶ κατασκευῶν γαλλικὲς κ.ο.κ.

Ἡ δεύτερη συμφωνία τῆς Γιαουντέ (1971-1975)

Ἡ δεύτερη αὐτῆς Γιαουντέ ἔχει περίπου τὴν ἴδια δομὴ μὲ τὴν πρώτη, περιέχει ὅμως διάφορες ἀλλαγές. Εἰδικά:

- συγκεκριμενοποιεῖ ὁρισμένους κανόνες ποὺ ἤδη εἶχαν συμφωνηθεῖ καὶ ἴσχυαν παλαιότερα·

- αὐξάνει τὸ ποσὸ μὲ τὸ ὁποῖο χρηματοδοτεῖται ἡ οικονομικὴ καὶ τεχνικὴ συνεργασία σὲ 828 ἑκατ. ΛΜΥ, ἀλλὰ διατηρεῖ τὴν σύνθεση ἀπὸ ἀποψη περιορισμοῦ·

- χειροτερεῖ τὴ μεταχείριση τῶν πρώτων ὑλῶν ποὺ ἐρχονται ἀπὸ τὶς ΣΚΑΜ.

Ἀλλαγές σημειώνονται παράλληλα καὶ στὴ γενικὴ θέση τῶν ΣΚΑΜ στίς εὐρωπαϊκὲς ἀγορές: Ἡ μείωση τοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου τῆς Κοινότητος γιὰ τροπικὰ προϊόντα μειώνει ταυτόχρονα καὶ τὴν ἐπιφανειακὰ προνομιακὴν θέση τῶν ΣΚΑΜ, παράλληλα ὅμως καὶ τὶς δυνάμεις σὲ θάρος τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν.

Στὴ δεύτερη Γιαουντέ ἐπιβεβαιώνεται ἄλλη μιά φορά ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου. Ἡ ἐπιβεβαίωση ἔχει χαρακτῆρα ἰδεολογικῆς διακήρυξης παρὰ πρακτικοῦ κανόνα. Αὐτὸ φαίνεται στὸ γεγονός ὅτι ἡ δεύτερη Γιαουντέ συγκεκριμενοποιεῖ τὶς ρήτρες διαφυγῆς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ τῆς ἀμοιβαιότητος πρὸς ὄφελος τῶν ΣΚΑΜ.

Ἀπὸ τὴ Γιαουντέ-II στὴ Λομέ

Πολὺ πρὶν λήξει ἡ δεύτερη Γιαουντέ ἄρχισαν διαπραγματεύσεις γιὰ μιά νέα συμφωνία, ποὺ θὰ ρύθμιζε τὶς σχέσεις μ' ἓνα μεγαλύτερο ἀριθμὸ χωρῶν. Ἡ αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν, στίς ὁποῖες ἀπευθυνόταν τώρα ἡ Ε.Κ., ἦταν καὶ συνέπεια τῶν τάσεων διεύρυνσης τῆς ἴδιας Ε.Κ. καὶ ἐιδικότερα τῆς προοπτικῆς νὰ ἐνταχθεῖ ἡ Μεγ. Βρετανία στήν Κοινότητα. Ἡ ἐνταξη τῆς Μεγ. Βρετανίας δὲν μπορούσε βέβαια νὰ γίνει χωρὶς νὰ ληφθοῦν ὑπόψη τὰ κοινοπολιτευτικὰ τῆς συμφέροντα.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν ποὺ ἐπαιρναν μέρος στίς διαπραγματεύσεις διατυπώθηκαν μερικὰ νέες ἀπαιτήσεις. Σ' αὐτὲς ἐκφραζόταν ἡ τάση ἀπομάκρυνσης ἀπὸ τὴν ἀποικιακὴ τάξη πραγμάτων. Εἰδικά, οἱ ἀναπτυσσόμενες χώρες ἀπαιτοῦσαν τὰ ἀκόλουθα:

- Ἐλεύθερη εἴσοδος τῶν προϊόντων τους στίς δυτικοευρωπαϊκὲς ἀγορές χωρὶς τὴν ὑποχρέωση παραχώρησης ἀντιπροτίμησεων γιὰ τὰ δυτικοευρωπαϊκὰ προϊόντα. Μὲ ἄλλα λόγια δὲν ἔβλεπαν νὰ ἰσχύει ὁ ὅτι τὸ ὑπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀμοιβαιότητος.

- Συμβατικὴ παγοποίηση τῶν «περιθωρίων προτίμησης». Τὴν ἀπαίτηση αὐτὴν πρόσβαλλαν εἰδικὰ πολλές ἀφρικανικὲς χώρες ποὺ εἶχαν ἤδη συνδεθεῖ μὲ τὴν Ε.Κ. Ἡ ἀπαίτηση σήμαινε ὅτι θὰ κατοχυρωνόταν τὸ πλεονέκτημα τῶν ἡδὴ συνδεδεμένων χωρῶν (ἢ καὶ τῶν νέων) στίς εὐρωπαϊκὲς ἀγορές, ἀπέναντι τρίτων ἀναπτυσσόμενων χωρῶν. Τὸ πλεονέκτημα αὐτὸ κινδύνευε νὰ χαθεῖ μὲ τὴν βαθμιαία μείωση τοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου τῆς Ε.Κ. καὶ τὴν καθιέρωση τῶν γενικευμένων δασμολογικῶν προτίμησεων.

- Σταθεροποίηση τῶν ἀγορῶν πρώτων ὑλῶν μὲ ἓνα κάποιο ἀποτελεσματικὸ μηχανισμό.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτη ἀπαίτηση, πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ Ε.Κ. τηροῦσε ἀρνητικὴ στάση. Ἀπὸ κοινοτικὴ σκοπιά ἡ ἀπαίτηση ἐρχόταν σ' ἀντίθεση μὲ τοὺς κανόνες τῆς GATT, ποὺ ἐπέτρεπαν ὁρισμένους μόνο τύπους ἐμπορικῶν συμφωνιῶν.

Γενικά στίς διαπραγματεύσεις ἦταν φανερό ὅτι ἡ Ε.Κ. μᾶλλον προτιμοῦσε νὰ διατηρήσει τὸ σύστημα τῆς Γιαουντέ, ἂν καὶ ὅχι χωρὶς νέες παραχωρήσεις ἀπέναντι τῶν συμμετεχουσῶν στίς διαπραγματεύσεις ἀναπτυσσόμενων χωρῶν. Κρίσιμο ἦταν τὸ θέμα τοῦ μηχανισμοῦ σταθεροποίησης τῶν ἐσόδων τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν ἀπὸ τὶς ἐξαγωγὲς τῶν προϊόντων στήν παραγωγή τῶν ὁποίων εἶχαν ὑποχρεωθεῖ νὰ ἐλδικευθοῦν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀποικιοκρατίας.

Φυσικά, ὑπῆρχαν πιέσεις γιὰ νὰ πάρει ἡ Κοινότητα μιά «σκληρὴ» στάση ἀπέναντι τῶν νέων ἀπαιτήσεων τῶν ἀναπτυσσόμενων χωρῶν. Οἱ σχετικὲς θέσεις, ποὺ διατυπώθηκαν πολὺ καθαρά σ' ἓνα ὑπόμνημα τοῦ δυτικογερμανικοῦ «Υπερποντίου Ἰνστιτούτου» πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ (Ἀπρίλιος 1973), θὰ μπορούσαν νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς: (?)

Μετά από ένδεχόμενες παραχωρήσεις απέναντι των διαπραγματευομένων αναπτυσσόμενων χωρών, οι μεσογειακές χώρες και ιδίως η ομάδα Μαγκρέμπ θα πρόβαλλε επίσης αξιώσεις για ισοδύναμες παραχωρήσεις και, ειδικότερα, για ένα μηχανισμό σταθεροποίησης των εσόδων από τις εξαγωγές τους προς την Ε.Κ. 'Η στάση της 'Επιτροπής, δευτέρου, δείχνει ότι υπάρχει μία αντίφαση ανάμεσα στην πολιτική πράξη που σκοπεύει σ' ένα είδος περιφροποίησης των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων της Ε.Κ. (διαμόρφωση ιδιαίτερων σχέσεων μεταξύ των χωρών που βρίσκονται ανάμεσα στο Βόρειο 'Ακρωτήρι ως το Ζαμπέζη) και στο διακηρυσσόμενο «παγκόσμιο» προσανατολισμό. Τέλος, το προτεινόμενο σύστημα σταθεροποίησης των εσόδων είναι δευτερεύουσας σημασίας και δεν λύνει με κανένα τρόπο τα προβλήματα που προκύπτουν από τις μεγάλες διαφορές των επιπέδων ανάπτυξης και αναγκών ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Στις διαπραγματεύσεις η τάση ήταν να ενδώσει η Ε.Κ. στις νέες απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών, έστω και ως το σημείο που το κόστος τέτοιων παραχωρήσεων δεν θα ήταν ιδιαίτερα ψηλό και δεν θα απειλούνταν οι σκοποί της ίδιας της Ε.Κ.

'Η νέα διεθνής οικονομική τάξη

'Ενώ προχωρούσαν οι διαπραγματεύσεις για μία συμφωνία αρχισαν οι αναπτυσσόμενες χώρες γενικά να προωθούν τη θέση για μία «νέα διεθνή οικονομική τάξη». 'Η πρώτη διακήρυξη πάνω στο θέμα αυτό υιοθετήθηκε στην έκτακτη σύνοδο του ΟΗΕ, που πραγματοποιήθηκε τον 'Απρίλιο του 1974, με θέμα το πρόβλημα των πρώτων ύλων και της ανάπτυξης. 'Η σύγκρουση ανάμεσα σε αναπτυσσόμενες χώρες και βιομηχανικά κράτη στη σύνοδο εκείνη ήταν άμεση και η ριζική τους αντίθεση δεν ξεπεράστηκε ως σήμερα. Οι ΗΠΑ, η Δυτ. Γερμανία και η 'Ιαπωνία ψήφισαν τότε έναντιον της διακήρυξης.

Μέ τον όρο «νέα διεθνής οικονομική τάξη» συνοψίζονται πολυάριθμες διεκδικήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών:

- δικαίωμα έθνικοποίησης και μόνιμης κυριαρχίας στους φυσικούς πόρους,
- αυτόματη διασύνδεση ανάμεσα στις τιμές των εξαγομένων προϊόντων των αναπτυσσόμενων χωρών και στις τιμές των εισαγομένων βιομηχανικών προϊόντων,
- δημιουργία συνδέσμου (συνδέσμων) παραγωγών πρώτων ύλων,
- έλεγχος ή /και περιορισμός του ανταγωνισμού που προκαλούν τα συνθετικά προϊόντα στα φυσικά προϊόντα,
- προσιτή, από άποψη περιεχομένου και κόστους, τεχνολογία,
- έλεγχος των πολυεθνικών εταιριών κ.λπ.

Της διακήρυξης προηγήθηκε ένα δριμύ κατηγορητήριο του Μπουμεντιέν κατά της «παλαιάς» (ισχύουσας) παγκόσμιας οικονομικής τάξης, που ευνοεί συστηματικά τις μητροπόλεις.

'Η Συνθήκη της Λομέ υπογράφηκε μέσα σ' ένα κλίμα έντασης, που είχε προκαλέσει η διακήρυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. 'Από μίαν άποψη άνοιξε το δρόμο για μία προσέγγιση των αντιθέτων θέσεων. Τό Σεπτέμβριο του 1975 στη νέα έκτακτη σύνοδο του ΟΗΕ, πάλι για το θέμα των πρώτων ύλων και της ανάπτυξης, αποκαταστάθηκε ένα είδος διαλόγου ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες και στις (δυτικές βασικά) βιομηχανικές χώρες. Γεγονός είναι ότι η πραγματοποίηση οποιασδήποτε σημαντικής αλλαγής στην παγκόσμια οικονομία προϋποθέτει τη συμμετοχή των μητροπόλεων.

Μέ τη σειρά της η συμμετοχή αυτή, τόσο από άποψη περιεχομένου όσο και έκτασης, εξαρτάται και από την ικανότητα των αναπτυσσόμενων χωρών να προβάλλουν κοινές θέσεις. Αυτήν ακριβώς την ικανότητα η παλαιά (ισχύουσα) οικονομική τάξη έχει μειώσει στο ελάχιστο με τις φεουδαρχικές δομές που τη διακρίνουν. 'Ενα στοιχείο των τελευταίων είναι ότι κάθε αναπτυσσόμενη χώρα έχει περισσότερες οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές σχέσεις με μία μητρόπολη ή με το μητροπολιτικό χώρο γενικά παρά με τις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες.

'Η Συνθήκη της Λομέ (LOME) από το 1975

'Η Συνθήκη της Λομέ υπογράφηκε στις 28 Φεβρουαρίου 1975 και άρχισε να ισχύει την 1η 'Απριλίου 1976. 'Από τη σκοπιά της Κοινότητας αποτελεί την αρχή μιας νέας εξέλιξης των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων ανάμεσα σε χώρες με διαφορετικό επί-

πεδο ανάπτυξης. 'Η Συνθήκη χαρακτηρίζεται

«σάν παράδειγμα οικονομικής συμπλήρωσης ανάμεσα σε δυο όμιλους χωρών και σάν νέα έκφραση αλληλεγγύης χωρίς έξαρτηση» (*).

'Η Συνθήκη συνδέει την Ε.Κ. με 46 αφρικανικά κράτη (όλοκληρη την ανεξάρτητη μαύρη 'Αφρική), 6 κράτη της Καραϊβικής και 3 νησιά του Ειρηνικού, που στο έξης θ' αναφέρονται σάν χώρες ή ομάδα Α.Κ.Ε. Στις χώρες αυτές ζούν πάνω από 500 εκατ. άνθρωποι. Μερικές από αυτές (ιδίως 18 χώρες της 'Αφρικής) ανήκουν στην κατηγορία των πιο φτωχών, σύμφωνα με τα κριτήρια του ΟΗΕ, με ένα ΑΕΠ για κάθε κάτοικο από 148 δολ. (1971). 'Ανάμεσα σε 1960 και 1971 ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ήταν εκεί κατά μέσο όρο 4,6%, αλλά η αύξηση του ΑΕΠ κάθε κατοίκου μόνο 2,1%.

'Η Ε.Κ. είναι ο κύριος εμπορικός έταίρος των χωρών της Α.Κ.Ε. 'Απορροφά 54% των εξαγωγών τους (1970) και προμηθεύει 44% των εισαγωγών τους. Στην 'Αφρική τα ποσοστά είναι ακόμη μεγαλύτερα, 60% και 55% αντίστοιχα.

'Η Ε.Κ. παραιτήθηκε από την αρχή της αμοιβαιότητας μετά από τη σταθερά άρνητική στάση των χωρών Α.Κ.Ε. στο θέμα αυτό.

'Ο μηχανισμός σταθεροποίησης των εισοδημάτων από εξαγωγές αποτελεί το έντελως νέο στοιχείο της Λομέ σε σχέση με τις προηγούμενες συμφωνίες (Γιαουντέ, 'Αρούσα). Μέ την καθιέρωσή του αναγνωρίστηκε πρακτικά ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν μπορούν να είναι εκτεθειμένες στην αστάθεια των τιμών της παγκόσμιας αγοράς, γιατί προκαλεί άβεσθιότητες και έχει άρνητικές συνέπειες πάνω στην εξέλιξή τους.

'Ο μηχανισμός σταθεροποίησης των εσόδων λειτουργεί μέσω του ειδικά συσταθέντος ταμείου σταθεροποίησης, στο οποίο οι χώρες της Ε.Κ. διέθεσαν 375 εκατ. ΛΜΥ σε σχέση με τα ακόλουθα 12 κύρια προϊόντα /και αρκετά υποπροϊόντα.

'Αν τα έσοδα από τις εξαγωγές των πιο πάνω προϊόντων μιάς χώρας πέσουν περισσότερο από 7,5% κάτω από το μέσο όρο εσόδων των προηγούμενων 4 ετών και αν τα έσοδα από τις εξαγωγές του προϊόντος αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον 7,5% των συνολικών εσόδων από εξαγωγές της χώρας, τότε το ταμείο σταθεροποίησης παρεμβαίνει «μεταφέροντας» στη χώρα ένα μέρος του κεφαλαίου του με τη μορφή άτοκου δανείου. 'Η διαφορά ανάμεσα στα έσοδα αναφοράς (το μέσο όρο των προηγούμενων τεσσάρων ετών) και στα τρέχοντα έσοδα αποτελεί τη βάση για τον υπολογισμό του ύψους του δανείου. Τό δάνειο επιστρέφεται στα πέντε χρόνια που ακολουθούν. 'Αν η οικονομική κατάσταση της χώρας που πήρε τό δάνειο χειροτερεύει, τότε μπορεί τό ταμείο σταθεροποίησης να παραιτηθεί από την απαίτηση (άρθρο 21 της Συνθήκης της Λομέ). Για 34 χώρες, τις λιγότερο αναπτυσσόμενες, τα παραπάνω ποσοστά μετατρέπονται σε 2,5%.

Σε ειδικό πρωτόκολλο ρυθμίζεται το καθεστώς της ζάχαρης, που είναι ένα βασικό εξαγωγικό προϊόν πολλών από τις χώρες που υπόγραψαν τη συνθήκη της Λομέ. Οι χώρες της Ε.Κ. δεσμεύθηκαν να προμηθεύονται για πέντε χρόνια από τις χώρες ΑΚΕ 1,4 εκατ. τόννους ζάχαρη κάθε χρόνο. 'Η Ε.Κ. δεσμεύθηκε να καταβάλλει για την ποσότητα αυτή και ανεξάρτητα από τις αγοραίες συνθήκες (π.χ. υπερπαραγωγή) στους παραγωγούς ζαχαροκάλαμου των 'Αντιλλών, της 'Αφρικής και του Ειρηνικού μία τιμή ίδια με εκείνη που παίρνουν οι βρετανοί τευτοπαραγωγοί (150 λίρες τόν τόννο). Είναι ένα είδος τιμής ασφαλείας που μόλις καλύπτει τό κόστος παραγωγής και μεταφοράς.

Για την πραγματοποίηση των προγραμμάτων που αποφασίζονται στο βιομηχανικό τομέα καθώς και για τόν παραμερισμό ανισορροπιών στην ύποδομή των ΑΚΕ ή Κοινότητα διαθέτει ένα συνολικό ποσό περίπου 3 δισ. ΛΜΥ με τη μορφή δωρεάν βοήθειας και δανείων με ευνοϊκούς όρους. Σ' αυτό πρέπει να προστεθούν και τα 375 εκατ. ΛΜΥ του μηχανισμού σταθεροποίησης.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: ΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ

1) «Der Strassburgplan», έκδ. του έπ. για τό σχέδιο Μάρσαλ (Δ. Γερμανία), Βόννη 1953, σελ. 12

2) Στο ίδιο, σελ. 20.

3) K. Nkrumah: Neo-Colonialism, the last stage of Imperialism, London 1965, σελ. 43 και 19.

4) P.N.C. Okikbo: Africa and the Common Market, London 1957, σελ. 115.

5) Βλ. εφημερίδα «Die Zeit» του 'Αμβούργου, φ. 12.10.73.

6) K. Nkrumah: Africa must unite, London 1963.

7) Βλέπε H. Helmschrott (HGBR): Perspektiven der EG-Assoziierung aus Europäischer und Afrikanischer Sicht, Muenchen 1974, σελ. 70-83.

8) Βλ. περ. «Ευρωπαϊκή Κοινότητα», τ. 56/1976.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΗΘΟΠΟΙΩΝ

Η απεργία των ήθοποιων συνεχίζεται. Τά αιτήματα παραμένουν. Συλλογική σύμβαση, ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό, καλύτερη υδρών εργασίας.

Μεταλαμψικά, ή συμπεριφορά των κρατούντων δέν μοιάζει νά έχει αλλάξει. «Λύστε τήν απεργία κι ελάτε νά συζητήσου-με».

Οί κρατούντες περιμένουν τά ρήγματα στίς τάξεις τών ήθοποιών γιά νά χρεωκοπήσει ή απεργία από μόνη της. Είναι εύλογη ή πολιτική τών ρηγμάτων, πού όλοένα παίρνει διωστάσεις, γιατί όλοι ξέρουμε πώς νάί μέν τά ρήγματα στά κτίρια στέκονται πάντοτε μοιραία, δυστυχώς όμως, όχι γιά τούς κατασκευαστές αλλά γιά τούς ένοικους.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΝΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥ

Τήν Παρασκευή 24/2/78, τό Θέατρο Τέχνης έχασε τόν πιό παλιό, άρρηκτό συνεργάτη του, τό πιό παλιό «φέρον» άγκωνάρι του. Ο δάσκαλος Κοΐν, θρήνησε τό μαθητή, τό συνεργάτη, τό συν-οδοιπόρο, τό φίλο, τό συνεχιστή. Οί μαθητές της σχολής, σπάρξαν γιά τό χαμό του δασκάλου και του φίλου. Όλοι μας, στέ-

κοιμε άναυδοι κι άνήμποροι νά συμβιβαστούμε μέ τόν τελευταίο ρόλο του Δημήτρη Χατζημάρκου, πού δέν τόν παίζει κανείς ζωντανός.

Έλαφριά νά 'ναι ή γή πού σκέπασε 59 χρόνια ζωή και 32 χρόνια θέατρο, μεταμορφώσεις, σιγινήσεις, εύτυχίες, πίκρες, χειροκροτήματα.

Ήταν μιά γιορτή γιά τήν ΕΠΟΝ κι έγινε ένα μικρό δημόσιον για τήν άναγνώριση της αντίστασης, καθώς γύρω από αυτόν τόν άξονα κινήθηκαν οί δήμαρχοι 'Αθήνας (Παπαθεοδώρου) και Θεσσαλονίκης (Παπαδόπουλος) κι όλοι οί άλλοι όμιλητές στήν εκδήλωση πού - γιά τά 35 χρόνια της ΕΠΟΝ - έγινε στή «Λήδρα».

Παραδρέθηκαν στελέχη της ΕΠΟΝ - ιδρυτικά μέλη της: Πέτρος 'Ανταίος, Κώστας Λιναρδάτος, Δήμος Τασσόπουλος, Φώφη Λαζάρου, Τάκης Μπενάς, Κώστας Φιλίνης, 'Αντώνης Μπριλάκης κ.ά. καθώς και οί καπεταναίοι του Ε.Λ.Α.Σ. Περικλής, Μαχαίρας, Κικίτσας, Ζαχαριάς (άρχηγός του Ε.Λ.Α.Ν.), 'Υψηλάντης, Μοντισόπουλος κ.ά.

Στή φωτογραφία: ο Πάνος Τσαβέλας (πού τραγούδησε μαζί μέ τό Γιώργο Ζωγράφο τραγούδια της αντίστασης) κι ή 'Αλέκα Παϊζη πού άπάργειλε.

Γιά μιά νέα έφημερίδα

Η κίνηση γιά τήν έκδοση μιάς νέας, άδέσμευτης άπογευματινής έφημερίδας, μās έστειλε τήν άπόφαση της τρίτης Γεν. Συνέλευσης τών έταίρων πού δημοσιεύουμε στή συνέχεια. Τά γραφεία της ομάδας πρωτοβουλίας είναι: Χάρ. Τρικούπη 41, 4ος όροφος, τηλ: 36.05.067. Τό κείμενο της άπόφασης:

Στή χώρα μας ύπάρχει άπόλυτη ανάγκη μιάς ανεξάρτητης άδέσμευτης, και αυτοδιαχειριζόμενης έφημερίδας, ή όποια θά εκφράζει πραγματικά τό λαό σ' όλα του τά προβλήματα. Μιάς έφημερίδας πού θά λειτουργεί ως δήμα ανταλλαγής άπόψεων και προβληματισμού, άτομικών ή συλλογικών προσεγγίσεων και θά συμβάλλει στήν προσπάθεια διερεύνησης τών αντιθέσεων της ελληνικής κοινωνίας. Θά συμβάλλει στόν αγώνα γιά τήν υπεράσπιση του ελληνισμού από τά μεθοδικά και κλιμακωμένα πλήγματα πού δέχεται από ένα πολυμερές πλέγμα συμφερόντων.

Η πολιτική της έφημερίδας θά διαμορφώνεται άποκλειστικά από τή Γενική Συνέλευση τών μετόχων, στά πλαίσια της υπεράσπισης της Δημοκρατίας, της 'Εθνικής 'Ανεξαρτησίας και του άνοίγματος του δρόμου πρός τό Σοσιαλισμό της θέλησης του λαού και μέ τή συναίνεσή του.

Στήν πρωτοβουλία γιά τήν έκδοση της έφημερίδας μās ώθησε και ο προβληματισμός διττήν εποχή μας κυριαρχούν οί μεγάλοι μηχανισμοί πού κατευθύνουν τίς τύχες τών ανθρώπων σέ κάθε τομέα της ζωής του.

Στά μέσα μαζικής ενημέρωσης ή κυριαρχία αυτή είναι έντονότερη και προκατασκευάζει αντι-

λήψεις μέ σκοπό τή συμμόρφωση στίς κατεστημένες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές δομές.

Στόν τόπο μας, όπως παντού, οί έφημερίδες έλέγχονται είτε από μεγάλα οικονομικά συγκροτήματα είτε από κομματικούς φορείς, μέ άποτέλεσμα ή είδηση νά είναι μονομερής, σχηματοποιημένη, υπερτονισμένη ή υποτονισμένη, ακόμα και νά αποκρύπτεται.

Ζούμε σέ μιά εποχή βαθιών οικονομικών, κοινωνικών και συνεπώς πολιτικών αλλαγών, ώστε τά πάντα ξαναποθεοτούνται. Η έφημερίδα πρέπει νά αντανακλά και νά εκφράζει αυτή τή ρευστή και άμφισβητούμενη κατάσταση. Η γνώση σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, έχει επαναστατική δύναμη και γι' αυτό προβλέπουμε στήν δόλπλευρη και αναλλοίωτη ενημέρωσή.

Βασικές καταστατικές μας αρχές θεωρούμε:

1. Τόν άπόλυτο σεβασμό τών γεγονότων.
2. Τήν παρουσίαση της πολλαπλότητας όλων τών άπόψεων και όλων τών πραγμάτων.
3. Τόν άποκλεισμό όποιουδήποτε έκτροπής από τίς βασικές καταστατικές αρχές και τούς σκοπούς της εταιρίας από όπονηδήποτε κι άν επηρεαστεί.
4. Τήν άμεση και συνεχή συμμετοχή όλων στή χάραξη της πολιτικής και στήν εμφάνιση της έφημερίδας.
5. Τή λειτουργία της έφημερίδας μέ βάση τήν αυτοδιαχείριση σ' όλα τά επίπεδα δραστηριότητάς της. Είναι αυτονόητο ότι ή εφαρμογή της αυτοδιαχείρισης θέτει πολλά πρακτικά προβλήματα πού απαιτούν τή μελέτη και τή συμβολή όλων στή διερεύνηση γιά τή λύση τους.

•ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ•

«Οί γυναίκες σήμερα» της Πόπης Άλκουλη καί ο φεμινισμός

Της Φρίντας Λιάππα

Η φετινή κινηματογραφική χρονιά ξεκίνησε με ένα άρκετά παρήγορο σημάδι για τις ελληνικές ταινίες. Από τις δέκα ταινίες μεγάλου μήκους που προβλήθηκαν στο Φεστιβάλ 'Ελληνικού Κινηματογράφου '77, παίχτηκαν ήδη τέσσερις ταινίες με υπόθεση σε κεντρικούς κινηματογράφους (από αυτές «Οί Κυνηγοί» του Θ. Αγγελόπουλου και «Βαρύ Πεπόνι» του Π. Τάσιου σημείωσαν εισπρακτική επιτυχία και συνεχίζουν το δρόμο τους σε επαρχιακές αίθουσες), διοργανώθηκε μία εβδομάδα οχτώ ταινιών μικρού μήκους στον κινηματογράφο «Στούντιο», τούτες τις μέρες προβάλλεται

στην «Άλκυονίδα» τό μεγάλου μήκους ντοκυμαντέρ της Πόπης Άλκουλη «Οί γυναίκες σήμερα». Ταυτόχρονα γίνονται προβολές και συζητήσεις με τους δημιουργούς των ταινιών σε πολιτιστικούς και φοιτητικούς συλλόγους, σε κινηματογραφικές λέσχες της Αθήνας και της επαρχίας — σε κείνο δηλαδή τό παράλληλο κύκλωμα διανομής που τά τελευταία δύσκολα για τόν ελληνικό κινηματογράφο χρόνια συντήρησε την ελπίδα στους κινηματογραφιστές πως υπάρχει ένα κοινό που ενδιαφέρεται για τή δουλειά τους.

ΕΙΝΑΙ άραγε αυτό τό σημάδι ικανό νά μάς οδηγήσει στην αισιόδοξη άποψη πως οί ελληνικές ταινίες θα γίνουν από τή θερμοκοιτίδα του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, πως οί άπαγορευτικοί και λογοκριτικοί νόμοι της αγοράς έπασσαν και πως, κυρίως, τό κοινό αρχίζει να αρνείται τό ιδεολογικό γκέτο της τηλεόρασης και πηγαίνει νά δει «αυτές τις άλλες ελληνικές ταινίες»;

Ίσως είναι πολύ νωρίς για μία τέτοια άποψη, ή όποια άλλωστε θά μάς οδηγήσει και σε καινούριες εκτιμήσεις για τήν ελληνική παραγωγή και σε μία διαδικασία επαναπροσδιορισμού των ιδεολογικών και αισθητικών σταθερών του ελληνικού κινηματογράφου. Πιστεύοντας πως μέχρι τό τέλος της σαιζόν θά έχουν παιχτεί και οί υπόλοιπες ταινίες της φετινής παραγωγής, ελπίζουμε νά επανέλθουμε αναλυτικά πάνω στο θέμα. Μπορούμε πάντως ήδη νά τονίσουμε ιδιαίτερα τό γεγονός ότι βρήκαν ανταπόκριση και στους αίθουσάρχες και στο κοινό όχι μόνο ταινίες που έντάσσονται στο κλασικό αφηγηματικό μοντέλο («Βαρύ Πεπόνι») αλλά και ταινίες με ιδιαίτερη προσωπική γραφή («Πέφτουν οί σφαίρες σαν τό χαλάζι») ή με έναν άναρχο-κρατούμενο πειραματισμό («Άρχοντες»).

Η ταινία της Πόπης Άλκουλη, «Οί γυναίκες σήμερα», μοιράστηκε τό τρίτο βραβείο του Φεστιβάλ και πήρε τό βραβείο με-

γάλου μήκους ντοκυμαντέρ της Πανελλήνιας Ένωσης Κριτικών. Άν και, όπως άλλωστε έμφαντικά τονίστηκε, ή παρουσία των γυναικών στο φετινό Φεστιβάλ ήταν έντυπωσιακή (πήραν μέρος οχτώ γυναίκες με μεγάλου ή μικρού μήκους ταινίες), ή θεματική και ή αισθητική τους ήταν σαφώς διάφορη. Η ταινία της Άλκουλη ήταν ή μόνη γυναικεία ταινία που είχε για θέμα της τις ίδιες τις γυναίκες.

Η φεμινιστική θέση της ταινίας δηλώνεται ρητά και με τρόπο άμεσο. Μέσα από τή συσώρευση ενός ύλικού που παρουσιάζει άντιπροσωπευτικές Έλληνίδες στον τόπο της δουλειάς, της σπουδής, του νοικοκυριού, στην πόλη ή τό χωριό, έπιχειρείται ή κατάδειξη των πολλαπλών τρόπων καταπίεσης της γυναίκας στη σημερινή κοινωνία. Τρεις συνεντεύξεις-αναλύσεις, μιάς δημοσιογράφου, μιάς στρατευμένης συνδικαλιστριάς και μιάς δουλευτίνας αστικού κόμματος, διατρέχουν όλη τήν ταινία και άποτελούν τό θεωρητικό της λόγο. Η παρεμβολή των τραγουδιών, που προσπαθούν νά λειτουργήσουν ειρωνικά, άνταρπετικά, και ο «Ύμνος της άπελευθέρωσης της γυναίκας», τραγουδιμένος από τή Φαραντούρη στο φινάλε, δέν κάνουν τίποτε άλλο παρά νά υπογραμμίζουν τή φεμινιστική θέση της ταινίας.

Ποιά είναι όμως αυτή ή θέση και πως έγγράφεται μέσα στην ταινία;

Η Άλκουλη έξετάζει τό πρόβλημα της καταπίεσης της γυναίκας και της πορείας για τήν άπελευθέρωσή της σε άναφορά με τό κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό πλαίσιο της σημερινής ελληνικής κοινωνίας. Έντοπίζοντας τά πιεστικά στοιχεία που αυτή ή κοινωνία κουβαλάει και τά ιδιαίτερα προβλήματα προσαρμογής στους «ευρωπαϊκούς» ρυθμούς ανάπτυξης που άντιμετωπίζει ή ελληνική κοινωνία σ' αυτή τή φάση της δομικής κρίσης του συστήματος, καταλήγει στη θέση πως ή άπελευθέρωση της γυναίκας δέν είναι δυνατή άν δέν υπάρξουν ριζικές διαρθρωτικές ώλλαγές της ίδιας της κοινωνίας. Ο τίτλος της ταινίας, «Οί γυναίκες σήμερα», στη γενικότητά του υποδηλώνει και τή γενική αλήθεια της θέσης της ταινίας. Σε μία χώρα σαν τή δική μας, που ακόμα και τό διεκδικητικό γυναικείο κίνημα είναι σε νηπιακή κατάσταση, τέτοιες γενικές αλήθειες, είπωμένες μάλιστα με αρκετά μαχητικό και εύστοχο τρόπο, άποτελούν άν όχι τόλμημα, τουλάχιστον ένα σημαντικό δήμα στον άγώνα άυτοσυνειδητοποίησης των γυναικών και ταυτόχρονα ένα σωμα προβληματισμού των άνδρών. (Είναι ενδιαφέρον νά δει κανείς πως άντιμετωπίστηκε ή ταινία από τήν άντρική κριτική όταν προβλήθηκε στο Φεστιβάλ).

Άπό αυτή τήν άποψη ή ταινία της Άλκουλη είναι σημαντικό νά ιδωθεί και, κυρίως, νά συζητηθεί. Πέρα όμως από αυτό τό πρώτο επίπεδο — του «φεμινιστικού ρεαλισμού» θά μπορούσαμε νά πούμε — υπάρχει μία βασική παρατήρηση-άντίρρηση, που ξεκινάει από τήν τυπική παγίδα στην όποία πέφτουν οί πιο πολλοί ντοκυμαντερίστες, οί όποιοι θέλουν τό ύλικό τους νά άποτελεί τήν έπιβεβαίωση της άποψής τους. Στην περίπτωση της ταινίας

της Άλκουλη αυτό γίνεται περισσότερο φανερό, μάς και ή σκηνοθέτις υιοθετεί έναν τρόπο τηλεοπτικής άφήγησης (άσχετα άν τέτοιου είδους ταινίες δέν πρόκειται ούτε νά παράγει ούτε νά δείξει ή πρωτόγονη τηλεόρασή μας), που της επιβάλλει μία μαζετή έπιφανειακή και κατακερματισμένη, ή όποια άποδεικνύει δέβαια τήν αλήθεια της θέσης, δέν θαθαίνει όμως πάνω στα πρόσωπα, ούτε φωτίζει τις κρυμμένες άποχρώσεις του προβλήματος.

Δύο από τις πιο ώριμες στιγμές της ταινίας είναι οί γυναίκες που δουλεύουν στα νταμάρια και ή φργότισσα που έχει ύποκαταστήσει τόν άντρα της στο σπίτι και στο χωράφι. Η ταινία άσχολεϊται μαζί τους τόσο όσο τήν ύπηρετούν, δέν στέκει πάνω τους, δέν μού μαθαίνει τίποτα γι' αυτές, ο λόγος τους ίσοπεδώνεται κάτω από τό «θεωρητικό» λόγο της δημοσιογράφου, της συνδικαλιστριάς ή της δουλευτίνας, παρατίθεται προσθετικά σε μιάν άλλη συνέντευξη, περισσότερο ή λιγότερο σημαντική, άδιάφορη. Η άδυναμία αυτού του είδους ρεπορτάζ γίνεται φανερή εκεί που ή ταινία άγγίζει τή «γυναικά-άντικείμενο». Η τυπική πιά άναφορά στη Μαίριlyn Μονρόε ή σε πανέμορφα μανεκέν, μαζί με ένα τραγούδι της Καίτη Γκρέυ που κάνει φανερό τόν ελληνικό φαλλοκρατισμό, όχι μόνο δέν αναλύει τό πρόβλημα της γυναικείας σωματικότητας, αλλά αντίθετα, έχοντάς το άφήσει στο περιθώριο σε όλη τή διάρκεια της ταινίας, τό συσκοτίζει περισσότερο.

Τό ντοκυμαντέρ της Άλκουλη περιέχει όπωσδήποτε στοιχεία χρήσιμα στην πορεία των γυναικών για τήν κοινωνική τους άναγνώριση. Η ταινία για τή φυλετική τους ταυτότητα μένει νά γυριστεί.

Πόπης Άλκουλη: «Οί γυναίκες σήμερα»

•ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ•

ΜΑΞ ΕΡΝΣΤ: Έργα του σέ 4 γκαλερί της 'Αθήνας

Της Ντόρας 'Ηλιοπούλου - Ρογκάν

Μοναδική ευκαιρία για τον τόπο μας αποτελεί η πρωτοβουλία να παρουσιαστεί το πολύπτυχο έργο του Μάξ 'Ερνστ – ήγετική μορφή της σύγχρονης τέχνης που το έργο της έχει ταυτιστεί με τη σουρεαλιστική ζωγραφική – σε μία μνημειακή έκθεση που γίνεται σε τέσσερις γκαλερί των 'Αθηνών: ΑΤΑ, Δεσμός, Μπερνιέ, Τρίτο Μάτι. Τα έργα που παρουσιάζονται – λάδια και κολλάζ (ΑΤΑ, Μπερνιέ), γλυπτά (Δεσμός), χαρτικά (Τρίτο Μάτι) – είναι από τα πιο αντιπροσωπευτικά του καλλιτέχνη. Πού πέθανε πριν δύο χρόνια, σε ηλικία 85 ετών, στο Παρίσι, και ανήκουν στη συλλογή του 'Αλ. 'Ιόλα. 'Ο τελευταίος έχει συμβάλει με πολλούς τρόπους (όργάνωση εκθέσεων, εκδόσεις, κ.ά.) στην προβολή του γεγραμμένου στην καταγωγή και γάλλου στην εθνικότητα καλλιτέχνη που το έργο του αναγνωρίστηκε με μίαν αδικαιολόγητη αργοπορία.

Πράγματι, μία σε διεθνή κλίμακα επιδοκιμασία σημειώθηκε μόλις από το 1953 και πέρα, πρώτα, με δύο αναδρομικές εκθέσεις – στο Κνόκκε Λέ Ζούτ και στη γκαλερί Σπήγκελ στην Κολωνία και, κυρίως, το 1954 με το μεγάλο Βραδέιο της Μπιεννάλε της Βενετίας. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε, εδώ, σά «σημεία των καιρών», ότι η διάκριση αυτή προκάλεσε τη διαγραφή του καλλιτέχνη από το σουρεαλιστικό κίνημα, ενέργεια δίχως έρεισμα, όπως άλλωστε και οι διαπληκτισμοί που επακολογήθηκαν, μία που η ιδιοφυής προσωπικότητα του Μάξ 'Ερνστ δεν εντάσσεται σε κανένα καλούπι.

Η ΤΩΡΙΝΗ έκθεση στην 'Αθήνα αποτελεί ένα γεγονός σε διεθνή πλαίσια από τη στιγμή που βρίσκονται συγκεντρωμένα, εδώ, κάπου 70 έργα, από τα οποία γύρω στα 40 είναι με αντικειμενικά κριτήρια από τα πιο αντιπροσωπευτικά του καλλιτέχνη. Από αυτά, σημειώνουμε ανάμεσα στα λάδια και τα κολλάζ: τη «Μαρίνα» (1929), τα «Τρία Κυπαρίσσια» (1949), την «'Αφίσα για μία Σχολή για Ρέγγες» (1958), το «Κλειδί των Τραγουδιών» (1960), «Οί Γέροι και οι Νέοι Χορεύουν Τουίστ» (1964), «Μία Στρατιά από Σαρδέλες μπροστά στην 'Ολλανδία» (1964-65), το πολύ γνωστό «'Υμνός Πατέρας και Γιός» (1966), τον «'Αψογο» (1967), τον «'Οκτώβρη» (1968), το «Πουλί με το Γυάλινο Μάτι πάνω από ένα σκούρο Ψάρι» (1972), κ.ά. 'Αναφορικά, τώρα, με τα γλυπτά, που απασχόλησαν τον καλλιτέχνη από την άρχη της σταδιοδρομίας του και δεν αποτελούν πάρεργο, είναι, όπως σιγή, ευτύχημα ότι έχουμε εδώ και μερικά από την περίοδο «1930» («Τά Σπαράγγια της Σελήνης», 1935), έργο στην οποία μετά τις πρώτες προσπάθειες (1919) η γλυπτική είχε πιά αρχίσει να διεκδικεί μίαν αυτόνομη θέση ανάμεσα στα δημιουργήματα του Μάξ 'Ερνστ. Τα γλυπτά αυτά βρίσκονται σε μία διαλεκτική σχέση με το σύγχρονό τους ζωγραφικό έργο του καλλιτέχνη, ενώ, αργότερα, από το 1944 και πέρα, θα επισημάνουμε μία πολύ πιο στενή επαφή ανάμεσα στις ζωγραφικές και τις πλαστικές του συνθέσεις. Από τα γλυπτά, τώρα, που φιλοτεχνήθηκαν από το 1944 και πέρα αντιπροσωπεύουν το αποκορύφωμα των προσπαθειών του Μάξ 'Ερνστ στο χώρο αυτό και από τα οποία πολλά χύθηκαν σε μπρούντζο στη δεκαετία 1950-1960, συναντάμε στην έκθεση και πάλι μερικά από τα πιο αξιολογήσιμα, όπως: «Τό Πνεύμα της Βαστίλλης» (1961), που άσκει πάνω μας την υποβολή ενός πρότυπου συμβόλου, το «Βασίλισσα που παίζει με τη Βασίλισσα του» (μπρούντζος 1954), το «Νέο με την Καρδιά που φτερουγίζει» (μπρούντζος 1954), το «Τραπέζι είναι σημείο» (μπρούντζος 1955), τη «Χελώνα» (μπρούντζος 1962), την «Πιο 'Ομορφη» (μπρούντζος 1967), κ.ά.

Τό αξιοσημείωτο στα έργα αυτά, όπως και στα περισσότερα άλλωστε του καλλιτέχνη – με εξαίρεση τό «Μικρόβιο» (1964), που συμπεριλαμβάνεται στην έκθεση, και μερικά άλλα – είναι ότι,

«Κανένας δότης δέν ξέρει τί θ' άνεβάσει απ' τό θυθό, προτού καταδυθεί. 'Ετσι ακριβώς κι ό ζωγράφος, δέ μπορεί νά διαλέξει τό θέμα του εκ των προτέρων, ούτε νά επιβάλει ένα θέμα στον έαυτό του, ακόμα κι αν πρόκειται για τό πιο έκρηκτικό και τό πιο εύφάνταστο, και νά τό χειριστεί μέ τρόπο επαναστατικό. 'Εκείνος πού νομίζει πως άποτυπώνει πάνω στο μουςαμά τό όνειρα της νύχτας, δέν καταφέρνει τίποτα περισσότερο απ' τό ζωγάφο πού αγωνίζεται νά άντιγράψει τρία μήλα χωρίς νά νοιάζεται παρά μονάχα μέ τί τρόπο θά τά κάνει νά είναι σαν "άληθινά". 'Εμφανές ή λανθάνον, τό ιδεολογικό περιεχόμενο δέν είναι δυνατό σέ καμιά περίπτωση νά έξαρτηθεί απ' τή συνειδητή θούληση του ζωγράφου. Δέν ύπάρχει ή παραμικρή άμφιβολία πως καλλιτέχνης κι έργο είναι άναπόσπαστα συνδεδεμένοι μέσα στο δημιουργικό γίγνεσθαι. 'Αλλιώς, ύπάρχει κάποια ζαβολιά.

Η σύγχρονη ψυχολογία έχει άποδείξει πως τό άτομικό ύποσυνείδητο έμπεριέχεται στο συλλογικό. Τό ζήτημα, λοιπόν, της μοναδικότητας του καλλιτέχνη άντιμετωπίζεται τώρα διαφορετικά. Η ματαιοδοξία του δημιουργού έχει πιά άποκαλυφθεί σ' όλη της τή γελοιότητα. 'Ακόμα κι ή μανία του νά ξεσκεπάσει τον έσωτερό του κόσμο, δέν έχει πιά άξια ούτε καν σά ντοκουμέντο. Κατά τον ίδιο τρόπο, άλλωστε, έχουν καταδικαστεί και τόσες άλλες έννοιες, πού συνιστούσαν κάποτε τό μύθο του καλλιτέχνη. 'Ο καθένας σήμερα μπορεί νά χρησιμοποιήσει κατά θούληση τις μεθόδους της συνειδητής εξερεύνησης. Κι ή είδωλολατρεία πού ένέπνεε άλλοτε τό ταλέντο, είναι τό ίδιο καταγέλαστη όπως και κάθε άλλη».

ΜΑΞ ΕΡΝΣΤ, άπάντηση σέ μία έρευνα του περιοδικού «COMMUNE» (1935), από τό βιβλίο «ΕΡΝΣΤ: Κείμενα», 'Εκδ. Γκαλλιμάρ, 1970.

Γιορτές της πείνας, 1935.

ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ
ΕΙΝ' ΕΝΑ ΜΟΥΓΓΟ ΑΗΔΟΝΙ

Τό φεγγάρι ξενοχτάει τήν Κυριακή από πλήξη
τή Δευτέρα τό φεγγάρι ξενοχτάει και πλήττει
και τήν Πέμπτη τήν Παρασκευή
και ούτω καθ' εξής

ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΤΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΟΣ

Κι όμως
κανείς ποτέ δέν είδε
πουλί πού νά κρατάει
πένα (άπό φτερό)
στό χέρι

Μή συγχέετε
τό φίλι του παπα
μέ
τό πιπί του φίλου

Μετάφραση: Κώστα Ταχτοής

Σημείωση του μεταφραστή:

Ποιήματα του Μάξ 'Ερνστ: τίτλοι πινάκων, λεκτικοί πίνακες, πινακωτή-πινακωτή, από τ' άλλο μου τ' αυτή, τυχερά λογοπαίγνια, υπέρτατη απόδειξη πως ή γλώσσα είναι μαζί εύλογία και κατάρρα: ένώνει και χωρίζει. Για περισσότερες πληροφορίες, άπευθυνθήτε στο πρωτότυπο.

Κ.Τ.

Τό πνεῦμα τῆς Βασίλλης
1960. χυλκός 1961.

σέ ἀντίθεση μέ τά ἔργα ἄλλων σουρεαλιστῶν, τά ἐπὶ μέρους στοιχεῖα ὑποτάσσονται στό σύνολο καί δέν λειτουργοῦν «αὐτοδύναμα». Ἀπό τά χαρακτηριστικά, τώρα, καί τίς ἐκδόσεις σημειώνουμε τήν εἰκονογράφηση τῆς ποιητικῆς συλλογῆς «Τό Τριαντάφυλλο εἶναι Γυμνό» τῆς Λεκλέρκ (1961), τῶν ποιημάτων τοῦ Χόλντερλιν (1961), τὰ «Decervelages», μέ φράσεις τοῦ Α. Ζαρύ (ἐκδ. Ἰόλα 1971), τὰ «Lieux Communs» (ἐκδ. Ἰόλα) κ.ά.

Ἀς ρίξουμε, ὁμως, τώρα μία πιό προσεκτική ματιά – πού δέν μπορεῖ παρά νά 'ναι, ἐδῶ, συνοπτική – στήν προσφορά τοῦ Μάξ Ἔρνστ, πού πέρα ἀπό τήν οὐσιαστική του συμβολή στήν τέχνη, ὅπου ἐπινόησε καί καλλιέργησε νέες τεχνικές (κολλάτζ, φροττάζ καί γκραττάζ, ντεκαλκομανία, ντρίππινγκ) καί, εἰδικότερα, πέρα ἀπό τή ζωγραφική ἔκφραση πού χρησιμοποιοῦσε συχνά ὁ ἴδιος συνδέθηκε πολλαπλά καί ταυτίστηκε μέ μερικά ἀπό τά πιό τραγικά γεγονότα τοῦ αἰῶνα μας. Μέχρι τό τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ὁπότε καί ἀλλάξε σημαντικά ὁ τρόπος ἔκφρασής του, ὁ Μάξ Ἔρνστ ἀποκρυπτογράφησε τίς ἐξοντωτικές γιά τήν ἀνθρώπινη ὑπόσταση στιγμές καί τό ἄγχος τῆς καταστροφῆς – ἄς μὴν ξεχνάμε ὅτι καί ὁ ἴδιος ἀλλάξε τέσσερις φορές πατρίδα –

ὄχι μέ ἀνούσια καί ἐπιδερμικά ἐφέ ἀλλά μέ τήν εὐαίσθησιν ἑνός αὐθεντικοῦ ποιητῆ πού ἄλλοτε προικίζει μέ ἕνα πνεῦμα διφορούμενο καί μέ μία λεπτή εἰρωνεία τά ἐρεθίσματά του καί ἄλλοτε μᾶς ξαφνιάζει μέ τήν ἱκανότητά του νά μεταμορφώνει μίαν ἀσήμαντη λεπτομέρεια σέ κάτι τό «μαγικό».

Ξεκινώντας ἀπό μία μορφή ἐξπρεσιονισμοῦ καί μίαν ἀπεικόνιση τοῦ φανταστικοῦ ἔτσι ὅπως ἡ τελευταία «ἐνδημοῦσε» στήν πατρίδα του τῇ Γερμανία μετά ἀπό ἕναν Ἀλντνόρφερ καί ἕναν Γκρύνεβελντ, ὁ Μάξ Ἔρνστ, πού, παράλληλα, εἶχε κάνει καί σπουδές φιλοσοφίας, ψυχιατρικῆς καί ἱστορίας τῆς τέχνης, συναναστρέφονταν στίς ἀρχές τῆς σταδιοδρομίας του τήν ομάδα «Μπλέ Καβαλλάρης». Ἀργότερα, ἐγινε μαζί μέ τό Μάκε, τόν Ὅττεν – μαθητῇ τοῦ Φρόυντ – κ.ά. μέλος τῆς ομάδας «Νέα Ρηνανία» καί ἔκανε τήν πρώτη του ἀτομική ἐκθεση τό 1916 στή γκαλερί Ντέρ Στούρμ, στό Βερολίνο. Ἀναμφισβήτητα, ὁμως, ἡ πιό σημεῖα χρονιά γιά τήν ἐξέλιξη τοῦ καλλιτέχνη ἦταν τό 1919, πού συνέπεσε μέ τήν ἱδρυση τῆς ομάδας Νταντά τῆς γενέτειράς του, τῆς Κολωνίας. Τήν ἴδια χρονιά, ὁ καλλιτέχνης εἶδε γιά πρώτη φορά ἔργα τοῦ Ντέ Κίρικο, γεγονός πού θά παῖξει ἕναν πολύ σημαντικό ρόλο στή σταδιοδρομία του, ἐπινόησε τήν τεχνική τοῦ φροττάζ – τό ἀνάλογο τοῦ ψυχικοῦ αὐτοματισμοῦ, ἔτσι ὅπως τό ἐννοοῦσαν οἱ σουρεαλιστές –, πού θά τελειοποιήσει γύρω στό 1925, καί συνδέσει μέ ἕναν ἀποφασιστικό τρόπο τό ὄνομά του μέ τό «κολλάτζ», ἔτσι ὅπως δέν τό εἶχαν συλλάβει μήτε οἱ κυβιστές μήτε ὁ Στίλντερ. Τό τελευταῖο, γιά τό ὁποῖο ὁ ἴδιος ὁ καλλιτέχνης πιστεύει ὅτι εἶναι «ἕνα ὑπερευαίσθητο ὄργανο ἀνάλογο μέ τό σεισμογράφο, ἱκανό νά καταγράψει τήν ἀκριβή ποσότητα τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας σέ κάθε ἐποχή», κατόρθωσε ὁ Μάξ Ἔρνστ νά τό ἀνεξαρτητοποιήσει ἀπό τά καλούπια μιάς «σχολῆς».

Ἐχει πιά γίνει κοινή παραδοχή ὅτι τά κολλάτζ αὐτά – πού συμπωματικά πρωτόγοναν τήν ἴδια χρονιά μέ τό πρῶτο σουρεαλιστικό κείμενο ἀπό τόν Μπρετόν καί τό Σουπώ, «Τά Μαγνητικά Πεδία» – ἀποτελέσαν μία μόνιμη πηγή ἐμπνευσης γιά τούς σουρεαλιστές, πλάι στό ἔργο τοῦ Ντέ Κίρικο. Καί οἱ δύο τους, πράγματι, συνέβαλαν στό νά μᾶς κάνουν νά δοῦμε καί νά ἀξιολογήσουμε μίαν «ἄλλη» πραγματικότητα, μέ τή διαφορά ὅτι ὁ Ντέ Κίρικο χρησιμοποιοῦντας παραδοσιακά μέσα μᾶς ἔκανε πρῶτος νά ἀντιληφθοῦμε τά ἀντικείμενα σάν ἀνταγωνιστές τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ ὁ Μ. Ἔρνστ τόνισε ἰδιαίτερα τίς

διασυνδέσεις καί τίς μεταμορφώσεις τῶν ἀντικειμένων, ἀνακαλύπτοντας παράλληλα καινούργιες τεχνικές. Χάρη στίς τελευταίες, καί ἰδιαίτερα τό φροττάζ καί τή ντεκαλκομανία, κατόρθωσε νά ὑποβάλει στό ἔργο πού ἐφτιαξε μέχρι περίπου τό τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου τήν ἀγωνία ἑνός δολοκλήρου κόσμου (π.χ. «Ἡ Εὐρώπη μετά τή Βροχή» 1940-1942).

Ἀργότερα, μέ τήν ἐπιστροφή τοῦ καλλιτέχνη ἀπό τήν Ἀμερική, ὅπου ἔμεινε ἀπό τό 1941 μέχρι τό 1953, στήν Εὐρώπη καί τήν ἐγκατάστασή του στό Παρίσι (1953) οἱ χίμαιρες καί οἱ τερατομορφολογίες σχηματισμοί οὐδυνῶν ἀπό τό ἔργο του, πού μπαίνει σέ μία καινούργια φάση.

Ἐντόνα, λαμπερά χρώματα μοιάζουν νά μεταφέρουν ἕνα χαρμόσυνο μήνυμα, ἕνα συναίσθημα γαλήνης καθώς καί διάφορες ἐντυπώσεις ἀπό τό ἀμερι-

ΔΟΜΕΣ-ΚΙΝΗΣΗ-ΧΡΩΜΑ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΟΝΤΡΙΑΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Ἡ ἔκθεση αὐτή ὁργανώθηκε ἀπό τόν τεχνοκρίτη Ἐμ. Μαυρομμάτη, πρῶτα στό Γαλλικό Ἰνστιτούτο Ἀθηνῶν καί ὕστερα στό Γαλλικό Ἰνστιτούτο τῆς Θεσσαλονίκης, μέ ἔργα (χαρακτικά-πολλαπλά) 42 εὐρωπαίων, στήν πλειοψηφία τους, καλλιτεχνῶν πού ἀντιπροσωπεύουν τρεῖς διαφορετικές γενιές τῆς σύγχρονης ἀφηρημένης κατασκευαστικῆς τέχνης. Πέρα ἀπό τήν ἀξιολογία αἰσθητικῆς πληροφόρησης, ἡ παρουσία αὐτῆς εἶχε ἕνα σημαντικό ἐπιστημονικό ἐνδιαφέρον.

Δέν εἶδαμε ἐδῶ μεμονωμένα καί ἀσύνδετα δείγματα τῆς σύγχρονης τέχνης. Κατατοπιστήκαμε σέ μερικούς ἀπό τούς πιό καίριους σταθμούς τῆς ἀφηρημένης τέχνης – ἔτσι ὅπως αὐτή ἐξελίχθηκε ἀπό τό 1915 μέχρι σήμερα – χάρι στή συνοχή τῆς παρουσίαις, τῇ σωστή ἐπιλογῇ τῶν καλλιτεχνῶν καί τῶν ἔργων καί τήν πολύ ἐμπεριστατωμένη ὁμίλια-ἀνάλυση τοῦ ὁργανοῦ τῆς. Ἡ τελευταία, φωτίζοντας ἰδιαίτερα μερικά σημεία τῆς ἔκθεσης, ὅπως π.χ. τίς παράλληλες διαδρομές τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀφηρημένης τέχνης καί τῆς κονστρουκτιβιστικῆς, τό ρόλο τοῦ Μπάουχάους, τήν ἐπαγωγική διαμόρφωση-καλλιέργεια ἐπαλλήλων ρευμάτων καί κινήσεων (γεωμετρική ἀφηρημένη τέχνη, ὁπτική τέχνη, κινητική τέχνη, τέχνη θεμελιωμένη πάνω στίς ἀρχές τῆς κυβερνητικῆς καί γενικότερα πάνω στίς τελευταίες προόδους τῆς τεχνολογίας), τή σύσταση καί τοῦς ἐπὶ μέρους προσανατολισμούς διαφόρων ομάδων (Κύκλος καί Τετράγωνο, Ἀφαίρεση καί Δημιουργία, Ὁμάδα γιά τίς Ὀπτικές Ἐρευνες, Ὁμάδα Ζερό, ὁμάδα Ν καί Μ), μᾶς δόθηκε νά

κανικό τοπίο (Ἀριζόνα, κ.ά.) ἐνῶ, συγχρόνως, ἡ δομή τῆς σύνθεσης πολλῶν ἔργων παρουσιάζει ἀναλογίες μέ «χειρισμούς» πού συναντᾶμε σέ ἔργα τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς. Χαρακτηριστικά, σχετικά μέ τά ἔργα τῆς τελευταίας αὐτῆς περιόδου τῶν ζωγράφων, παρατήρησαν ὅτι ὁ Μάξ Ἔρνστ, στίς ἀρχές, ἀπό ἀντίδραση στήν ἀκαδημαϊκή ζωγραφική, καλλιέργησε τήν «ἀντιζωγραφική», ἐνῶ στό τέλος, μόλις συνειδητοποίησε ὅτι ἡ «ἀντιζωγραφική» ἐγινε μέ τή σειρά τῆς ἀκαδημαϊκῆς, ἔκανε μία θεαματική στροφή στή ζωγραφική... Ὁλοκληρώθηκε, ἔτσι, ἀπό κάθε πλευρά ἡ πολύπτυχη αὐτή προσφορά τοῦ καλλιτέχνη, πού ἀποκαλύφθηκε, ἀναμφισβήτητα, στήν καταγραφή τῶν διωμάτων μιάς ἀπό τίς πιό πολυτάραχες περιόδους τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, ἕνας ὑπερευαίσθητος ποιητής.

συμπληρώσουμε πολλά κενά σχετικά μέ τήν τέχνη τῆς σύγχρονης μας ἐποχῆς.

Ἀπό τίς τρεῖς γενιές τῶν καλλιτεχνῶν πού παρουσιάζονται, ἡ παλαιότερη ἀντιπροσωπεύεται ἀπό τόν Μόντριαν, τόν ἱδρυτῆ τῶν νεο-πλαστικισμοῦ (μέ πέντε μεταξοτυπίες ἀπό μία ἐκδόση πού κυκλοφόρησε ἡ Ντ. Ρενέ τό 1957), τόν Ἀλμπερτ, ἀξιολογία μορφή γιά τό ρόλο πού ἔπαιξε πρῶτα στό Μπάουχάους καί ὕστερα στό Μπλάουκσόντουν Κόλλετζ (Η.Π.Α.), τόν Μάξ Μπιλ, ἐπίσης ἀπό τό Μπάουχάους, τόν Χ. Ἄρπ καί τή γυναῖκα του Σ. Τάουμπερ Ἄρπ, τή Σόνια Ντελόνε, γνωστή γιά τίς ἔρευνες τῆς πάνω στήν τήν ἀξιοποίηση τοῦ χρωματικοῦ παράγοντα, τόν Χερμπέν, πού ἀξιοποίησε τό χρώμα σέ συνδυασμό μέ τή γεωμετρία, κ.ά.

Ἀπό τή δεύτερη γενιά βλέπουμε, ἀνάμεσα σέ ἄλλους, τοῦς Σεφόρ, Μόρτενσεν, Γκορέν νά καλλιεργοῦν τά διδάγματα τῶν προηγούμενων καί νά ἀνοίγουν νέους ὁρίζοντες, πού θά ἐπεξεργαστοῦν στήν τρίτη γενιά, ἀνάμεσα σέ ἄλλους, οἱ Βαζαρελ, Γκέσνερ, Κρούς Ντιέξ, Μορελλέ, Σότο, Λεπάρκ, Ντεμάρκο, Ἀγκάμ, Σεφέρ, γνωστοί γιά τή συμβολή τους στήν «ὁπτική» τέχνη, τήν «κινητική», καθώς καί στήν τέχνη πού γενικά θεμελιώνεται πάνω στό νεότερο ἐπιτεύγματα τῆς τεχνολογίας.

Τέλος, ἡ ἔκθεση συμπεριλαμβάνει καί ἔργα μερικῶν καλλιτεχνῶν ὅπως οἱ Ἰντιάνα, Πάστρα καί Χρύσα, πού κατωπιάστηκαν μέ παράλληλες μέ τοῦς πιό πάνω καλλιτέχνες ἀναζητήσεις.

•τηλεόραση•

‘Η λειτουργία τῆς τηλεκριτικῆς

Τοῦ Τάκη Ἀντωνόπουλου

“Ὅς τό ξεκαθαρίσουμε ἀπ’ τήν ἀρχή: οἱ γραμμές πού ἀκολουθοῦν, καί οἱ ἄλλες πού θά δημοσιευτοῦν ἀργότερα σ’ αὐτή τή θέση, δέν ἔχουν σκοπό νά κάνουν οὔτε τηλεκριτική οὔτε «συνταρακτικές» ἀποκαλύψεις καί ἔρευνες πάνω στά σκάνδαλα, οἰκονομικά καί προγράμματος, τῶν δύο καναλιῶν μας. Πιστεύουμε ὅτι ὅλη αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ φιλολογία γύρω ἀπό τήν τηλεόραση, πού κατακλύζει τόν τύπο στίς μέρες μας, κάνει πότερο κακό παρά καλό. Περισσότερο ἀποσῶπᾶ παρά ἀποκαλύπτει, παραβλέπει παρά καταδείχνει, ἀποπροσανατολίζει παρά ἀναλύει.

‘Η τόσο ἔντονη καί συχνή ἐπίθεση τοῦ τύπου κατά τῆς τηλεόρασης δέν ἀπευθύνεται στή σημερινή μορφή της, ἀλλά σ’ αὐτή τήν ἴδια τή λειτουργία της, πού ἀποτελεῖ ἕναν ἀθέμιτο ἀνταγωνιστή.

‘Αλλά ἄς δοῦμε αὐτή τήν ἐπίθεση καί στίς δύο μορφές της ἀπό πιά κοντά.

1 ‘Η τηλεκριτική καί ἡ λειτουργία της.

ΚΑΘΕ καταναλωτικό προϊόν γιά νά πωληθεῖ στίς μέρες μας ἔχει ἀνάγκη ἀπό μιά πλατιά διαφημιστική καμπάνια. Τό ἔχει ἀνάγκη:

α) γιά νά ἀνταγωνιστεῖ τά ὁμοειδή προϊόντα.

β) γιά νά δημιουργήσει τήν ἀνάγκη κατανάλωσής του, καθῶς τίς περισσότερες φορές δέν ἀνταποκρίνεται σέ καμιά βασική ἀνθρώπινη ἀνάγκη. Εἶναι ἄχρηστο. Τό κόστος μάλιστα δημιουργίας αὐτῆς τῆς κοινωνικῆς εἰκόνας τοῦ προϊόντος (διαφήμιση) ἔχει φτάσει νά ξεπερνᾷ ἀκόμα καί αὐτό τό ἴδιο τό κόστος κατασκευῆς του.

Τήν ἴδια ἀνάγκη γιά διαφήμιση ἔχει καί τό προϊόν τοῦ πνεύματος καί τῆς τέχνης. Καί αὐτό πρέπει νά ἀνταγωνιστεῖ τά ὁμοειδή προϊόντα. Καί αὐτό πρᾶξει νά δημιουργηθεῖ ἡ ἀνάγκη ἀπόκτησῆς του, μιά καί εἶναι ἄχρηστο, τουλάχιστον στήν καταναλωτική του μορφή. Μόνο πού ἐδῶ ἡ διαφήμιση λειτουργεῖ διαφορετικά. Γίνεται ἔμμεσα καί δωρεάν ἀπό τόν τύπο μέ τή μορφή τῆς κριτικῆς. ‘Η κριτική ἀπό τό σύνολο τῆς παραγωγῆς ξεδιαλέγει ὀρισμένα προϊόντα προβάλλοντάς τα γιά κάποια τους χαρακτηριστικά.

Καί αὐτό σ’ ὄνομα τῆς ἐνημέρωσης, ὅπως ἀκριβῶς καί ἡ ἔμμεση διαφήμιση. Αὐτή ἡ ἔμμεση διαφήμιση τοῦ προϊόντος τοῦ πνεύματος καί τῆς τέχνης γίνεται δωρεάν ἀπό τόν τύπο μέ τήν κριτική, ἀλλά ὄχι χωρίς ἀνταλλά-

γματα. Τό ἀντάλλαγμα εἶναι ὁ ἔλεγχος τῆς πολιτιστικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Τό ἀνεβοκατέβασμα τῶν ἀξιών (δημιουργῶν, ἔργων τέχνης κ.λπ.) καί ὁ ἔλεγχος τοῦ χρηματιστηρίου τους. Φυσικά ὅταν λέμε ὅτι ὁ τύπος μέ τήν κριτική ἐλέγχει τήν πολιτιστική ζωή τοῦ τόπου, ἐννοοῦμε ὅτι ἐλέγχει τήν ψευτική εἰκόνα πολιτιστικῆς ζωῆς πού ὁ ἴδιος κατασκευάζει. Μιά εἰκόνα πού λειτουργεῖ διαστρεβλωτικά καί καλύπτει τό πραγματικό πολιτιστικό ἐπίπεδο. Κάνοντας κριτική ἐνός διδλίου πού κυκλοφόρησε σέ 2 - 3000 χιλιάδες ἀντίτυπα καλύπτω τό λαϊκό ἀνάγνωσμα (ἀστυνομικό - αἰσθηματικό - περιπέτεια) πού τροφοδοτεῖ χιλιάδες ἀναγνώστες κάθε βδομάδα. Μιλώντας γιά τή θεατρική κίνηση τῆς πρωτεύουσας καλύπτω τή θεατρική γύμνια ὅλης τῆς ὑπόλοιπης ‘Ελλάδας. Κάνοντας κριτική μιάς συναυλίας ξεχνῶ ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός δέν τραγουδᾷ πιά στά πανηγύρια του ἀλλά ἀκούει «λαϊκοὺς» δίσκους φτιαγμένους ἀπό πολυεθνικές ἐταιρίες κ.λπ.

Ὅταν λοιπόν ἐμφανίζεται ἡ τηλεκριτική στήν ἐφημερίδα ἡ τό περιοδικό ἐρχεται νά ὑπερασπίσει αὐτόν τόν ἔλεγχο τῆς πολιτιστικῆς εἰκόνας τοῦ τόπου. ‘Η κριτική ὅμως τοῦ τηλεοπτικοῦ προγράμματος ἔχει τελείως κενά. Δέν πείθει καί λειτουργεῖ ἄσκοπα.

α) ‘Η τηλεόραση εἶναι μονοπώλιο καί ὄχι ἀνταγωνιστική. Ἐπομένως ἀδιαφορεῖ γιά τίς προτάσεις καί τίς κατευθύνσεις πού προσπαθεῖ νά τῆς ἐπιβάλλει ἡ κριτική.

β) Φωνάζουν οἱ κριτικοί τῆς τηλεόρασης γιά καλύτερο ἐπίπεδο τῶν προγραμμάτων της, γιά περισσότερη ποιότητα. Νά κάτι τελείως περιέργο, ὅταν στίς ὑπολοίπες σελίδες τῆς ἐφημερίδας ὑπάρχουν ὠροσκόπια, «σελίδες γιά τή γυναῖκα», τεράστια προβολή τοῦ ποδόσφαιρου ἡ σκανδαλοθηρικῶν θεμάτων κ.λπ.

‘Ενα ἄλλο λάθος τῆς τηλεοπτικῆς κριτικῆς εἶναι ὅτι ἀπομονώνει γιά νά κρίνει ἕνα πρόγραμμα ἀπό τό σύνολο τῆς ροῆς τοῦ τηλεοπτικοῦ ὕλικου. Νά κάτι πού ἀποπροσανατολίζει πέρα γιά πέρα.

‘Η τηλεόραση δέν ἔχει καλὰ καί κακὰ προγράμματα. Ἐχει μιά ροή 18 ὥρες (καί στά δύο κανάλια) τήν ἡμέρα. Τό ἕνα πρόγραμμα ἐπηρεάζεται ἀπόλυτα ἀπ’ αὐτό πού τό ἀκολουθεῖ ἡ ἀπό αὐτό πού προηγείται.

‘Αλλά ἡ σημαντικότερη ἀντίρρηση πού μπορεῖ νάχει κανεῖς γιά τήν ὑπαρξή τῆς τηλεκριτικῆς εἶναι ὅτι ζητᾷ περισσότερη ἀντικειμενικότητα ἢ περισσότερη ποιότητα. Πράγμα πού σημαίνει ὅτι μ’ ἄλλους ἀνθρώπους, μέ καλύτερο τεχνικό ἐπίπεδο, μέ ἄλλες διοικήσεις, τά πράγματα θά ἦταν διαφορετικά. Νά τί σημαίνει νά παρακάμπτεις τό πρόβλημα. Νά τί σημαίνει νά ἀντιμετωπίζεις τήν τηλεόραση σάν πολιτιστικό φορέα καί ὄχι σάν τή σημαντικότερη ἰδεολογική μηχανή τοῦ κράτους. ‘Η τηλεκριτική δέν καταδείχνει τή λειτουργία αὐτῆς τῆς ἰδεολογικῆς μηχανῆς, ἐπομένως δέν μπορεῖ καί νά τήν ἀφοπλίσει.

2. Τά σκάνδαλα πού καλύπτουν ΤΟ σκάνδαλο

‘Η δευτέρα μορφή ἐπίθεσης κατά τῆς τηλεόρασης ἀπό τόν τύπο, πού παρακολουθοῦμε στίς μέρες μας, εἶναι ἡ διαδοχική ἀποκάλυψη σκανδάλων. Ποῦ φερόμαί ὅτι καί ἐδῶ περισσότερα καλύπτουμε παρά ἀποκαλύπτουμε. Εἶναι σκάνδαλο οἱ τεράστιοι μισθοί πού παίρνουν 10 - 20 ἐπώνυμοι ἀρχοντες τῆς τηλεόρασης; Σίγουρα. Μήπως ὅμως αὐτό τό σκάνδαλο καλύπτει τούς εκατοντάδες ὑπαλλήλους τῶν 6 - 7 - 8.000 χιλιάδων δραχμῶν; Μήπως αὐτό καλύπτει ὅτι ἡ ἑλληνική τη-

λεόραση εἶναι ὁ χειρότερος ἐργοδότης; Ὅτι ἔχει ὑπαλλήλους χωρίς καμιά ἀσφάλεια, καθυστερεῖ «δεδουλευμένα», ὑπερωρίες κ.λπ.;

Μᾶς λένε πῶς εἶναι τεράστιο σκάνδαλο ὅτι ἡ YENED ἀνήκει στό στρατό. Σίγουρα εἶναι. Ἀλλά ἂν δέ δείξουμε σέ τί διαφέρει τό πρόγραμμα τῆς EPT ἀπό τῆς YENED (καί διαφέρει), τότε τί σημασία ἔχει ἂν ἀνήκει στό ὑπουργεῖο Ἀμύνης ἢ Προεδρίας;

Μιλοῦν γιά σκάνδαλο στό κόστος τῶν προγραμμάτων. Μήπως ὅμως ἐντὶ γιὰ τό κόστος τῶν προγραμμάτων θάταν καλύτερα νά μιλήσουμε γιά τό ποσοστό κέρδους τῶν παραγωγῶν, γιά τήν ἐκμετάλλευση τῶν ἐργαζομένων στούς ἐργολᾶβους - παραγωγούς τῆς τηλεόρασης;

Τελικά ὅμως ὅλες αὐτές οἱ ἀποκαλύψεις κρύβουν ΤΟ σκάνδαλο, τό πραγματικό. Τήν ἴδια τήν ὑπαρξή τῆς τηλεόρασης καί τῆς λειτουργίας της στήν κοινωνική ζωή. Τά δέντρα κρύβουν τό δῶσο. Καί δῶσο εἶναι ὁ πολιτιστικός ἱμπεριαλισμός, ἡ τυποποίηση τῆς κοινοτυρίας, ἡ ἀφομοιωτική δύναμη τῆς τυποποίησης. Γι’ αὐτά ποιός θά μᾶς μιλήσει;

Αὐτό λοιπόν πού χρειαζόμαστε, αὐτό πού εἶναι ἐπιτακτικό, δέν εἶναι οὔτε ἡ κριτική οὔτε ἡ σκανδαλοθηρία. Αὐτό πού πρέπει ν’ ἀρχίσουμε εἶναι νά κατανοοῦμε τή λειτουργία αὐτῆς τῆς κρατικῆς ἰδεολογικῆς μηχανῆς. Νά ἀναλύσουμε τίς δομές καί τούς μηχανισμούς της. Καί αὐτό θά προσπαθήσουμε σέ ἕνα ἄλλο σημεῖο.

Σημείωση: Πρέπει νά κάνουμε μιά διευκρίνιση. Ὁ μηχανισμός τῆς κριτικῆς ὅπως τόν περιγράφουμε ἀφορᾷ τίς μονοπωλιακές ἐφημερίδες καί τά ἐντυπα «μεγάλης κυκλοφορίας». Αὐτά εἶναι πού καθορίζουν τό ρόλο τῆς κριτικῆς. Ἀν τά ἀνεξάρτητα ἐντυπα κάνουν καί αὐτά κριτική πολιτιστικῶν προϊόντων, τό κάνουν ἀπό δίκαια ἀντίδραση σ’ αὐτή τήν προσπάθεια μονοπωλίου τῆς πολιτιστικῆς ζωῆς.

ΘΟΥΡΙΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ὄργανο τοῦ ‘ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ’

•θέατρο•

«ΤΟ ΜΑΤΣ» τοῦ Γ. Μανιώτη
στή ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ
τοῦ Ἐθνικοῦ
Τῆς Ἀννυς Θ. Κολτσιδοπούλου

Ἕνα ἀδιαφιλονίκητο θεατρικό γκόλ τοῦ Γ. Μανιώτη, μέ τό περίφημο «Μάτς» τοῦ στή Νέα Σκηνή τοῦ Ἐθνικοῦ. Μετά τήν ἀπήχηση 14 ταχυδραμάτων τοῦ στό Πνευματικό Κέντρο ΩΡΑ τό 1974 καί τήν ἐπιτυχία τῶν «ΠΑΘΗΜΑΤΩΝ» τοῦ στό Κ.Θ.Β.Ε. φέτος τό χειμῶνα, τό «Μάτς», συμπυκνωμένο καί κατασταλλαγμένο σέ δομή καί γραφή, ἔρχεται νά ἐπερχεῖται ὁλόκληρη θεατρική δραδιά στή διάρκεια ἑνός μονόπρακτου.

Τριπλή ζημιά τό «Παιχνίδι καί μία τίψη» τῆς κ. Μητροπούλου ποῦ συμπληρώνει τό πρόγραμμα:

Ζημιά γιά τήν καλλιτεχνική ἐπιτροπή, ποῦ, ἔτσι, ἀποδεικνύει τυχαιά καί ἀνεργάτιστη τήν ἐπιλογή τοῦ «Μάτς». Ζημιά γιά τή γνωστή συγγραφέα ποῦ τήν ἐκθέτει ἀνεπανόρθωτα, ζημιά γιά τό θεατή, ὅταν, ξαφνικά, παράσιτα ἀπαράδεκτων πομπῶν, τοῦ καταστρέφουν τόν «ψυχικό ἐκφορτισμό» ποῦ τοῦ προκάλεσαν ὁ ἔλεος καί ὁ φόβος τῆς ἀναγνώρισης... στό «Μάτς» τοῦ Γ. Μανιώτη.

Μητέρα - παιδί - πατέρας ἤ, καλύτερα, μητέρα - παιδί - μητέρα εἶναι τό μητριαρχικό οἰκογενειακό σχῆμα ποῦ ἀνακυκλώνεται στό «Μάτς», μιά κι ὁ πατέρας παιζέει τό ρόλο ἑνός «ὀφ-σάντ» σχολιαστή, «ὀφ-σάντ» ἀπό τή ζωή μέ τίς βιολογικές της ἀνάγκες, «ὀφ-σάντ» καί ἀπό τή θεατρική πράξη μέ τή συγκεκριμένη δομή τῆς. Ἕνα εἶρημα μοναδικό, ἑνός παράλυνου, ξοφλημένο παρὰσιτον, ποῦ ζεῖ ἀπό τά περισεύματα τῆς «οἰκογένειας», δέν κοιμάται, δέν ξυπνάει, δέν πάει στό λουτρό, μόνο παρακολουθεῖ, καταγράφει, γνωρίζει, προλέγει τίς ὥρες τοῦ 24ωρου, τήν ὥρα τῆς ζωῆς, σάν ἕνα σοφὸ, στοιχειωμένο ρολοὶ τοῦ τοῦ.

Ἡ γνωστή ἱστορία τῆς ὑπερπροστασίας δυναμικῆς μάνας, μέ τίς ἄγιες προθέσεις, ποῦ ἀρχίζει ἀπ' τό βύζημα, προχωράει στό κλώσημα, στό «τριπλάρισμα», στήν τακτική καί τή στρατηγική, μέχρι νά ρίξει τό ἀντικείμενο τῆς λατρείας τῆς σά δόχτηνα τοῦ δικοῦ της μοντέλου ζωῆς. Ἐκεῖ, ἡσυχάζει καί «δικαιώνεται», καμαρώνοντας τίς προεκτάσεις οἰκείων καταστάσεων, ποῦ ἐκείνη ἀναγνωρίζει ὡς ἀρχές. Ἡ σκυνάλη κι ἡ εὐχή της, μόνο στὸν ἀναπληρωματικό κόρφο, ποῦ, πανομοιότυπος, θά ἐπιδόθει ἀργά ἢ γρήγορα στό βύζημα, στό κλώσημα κλπ. γιά νά μετατρέψει τόν πατέρα σέ ἀντροπικό ἢ παρὰλυτο «ὀφ-σάντ» τῆς οἰκογένειας. Ὁ κύκλος ἔχει συμπληρωθεῖ. Τό «Μάτς» ἔχει λήξει.

Ὁ θεατής, κεντρισμένος ἐπὶ πλέον ἀπὸ χαρακτηριστικές ἐπι-

ναλήψεις - ἄλλο ἕνα μοναδικό εἶρημα τοῦ Μανιώτη - «ζεῖ» μιά πλήρη ἀναγνώριση καί καταφεύγει φυσικά στό γέλιο παρὰ στό κλάμα.

Ἡ Ἀλέκα Κατσέλη, στάθηκε ὑπόδειγμα ἀφοσιωμένης, στρατηγικῆς, μαχητικῆς, ἀνυποχώρητης διανοητικῆς μάνας, μέ τίς ἀδυναμίες καί τοὺς δακρυγόνους ἀδένες της, συντονισμένους ἀποκλειστικά μέ τὰ ρομαντζόσπαρτα κανάλια τῆς τηλεόρασης.

Ὁ Ι. Ψαρόρας ὡς πατέρας - σκεῦος ποῦ λέει ἀλήθειες, ξεπέρασε τή γλιόστρα τῆς ἡρωοποίησης καί ἰσορρόπησε μοναδικά στό ρόλο τοῦ ἀμαχον παρατηρητῆ καί γνώστη. Ὁ Γιώργος Παρτουλάκης - γιὸς - κύλησε σάν ἰδανική «μπάλα» μέ τὰ γκέλ της καί τὰ ἀπρόοπτά της - μέσα σὰ διχτυὰ τοῦ τέρατος, κι ὅλα αὐτά, τόσο φυσικά, ποῦ δέν ἀκούστηκαν γκόλ.

Σκηνοθετικά, ἔχω τή γνώμη πὺς ἀτόνησε κάπως ὁ «θρίαμβος» τῆς ἀνακάλυψης μέ τήν παρουσία τῆς νύφης, πράγμα ποῦ στέρησε καί ἀπὸ μιά σημαντική διάσταση τό ρόλο τῆς Β. Μοντάφη. Τό ζευγάρι τῶν συμπεθερῶν (Βέρα Δεληγιάννη-Γιώργος Γιωργίου), ἦταν ἡ πανομοιότυπη ἐκδοσὴ τῶν γονίων τοῦ γαμπροῦ, μόνο σέ... διαφορετικὸ περιτύλιγμα.

Τὰ σκηνικά τῆς κ. Ζαΐμη, ποῦ φάνηκαν ἀδικαιολόγητα πολυπλοκά γιά μιά τόσο ἀπλή ὑπόθεση.

Μιά νίκη οἴγουρη γιά τή νεοελληνική δραματολογία.

κυκλοφορεῖ σέ λίγες μέρες

ΘΑΝΟΣ ΒΕΡΕΜΗΣ

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

εξάντας

Η ΑΥΓΗ
κάθε πρωΐ
• ζωντανή ἐνημέρωση
• ἀδέσμευτη ἐρευνα • ἐλεύθερη κριτική

Η ΑΥΓΗ
κάθε Κυριακή
16 σελίδες
• με πλούσιο περιεχόμενο
• με νέο ἐπιτελεῖο συνεργατῶν

Η ΑΥΓΗ
στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς πάλης
γιά τὴ δημοκρατία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία
τῆς Χώρας
γιά τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀνανέωση
τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος

**ἀγοράζετε
διαδίδετε
τὴν
ΑΥΓΗ**

•βιβλίο•

**Ο Άλέξης Ζήρας
παρουσιάζει το βιβλίο
του Τριαντάφυλλου Πίττα
«Η μετακόμιση»,
εκδ. ΚΕΔΡΟΣ
Αθήνα 1977.**

Α) Η νουβέλα αυτή του Τρ. Πίττα αποτελεί τη δεύτερη παρουσία του στο χώρο της πεζογραφίας μετά από τα διηγήματα «Τά τέρατα θά έρθουν» (1969). Όπως στο πρώτο του βιβλίο έτσι και στη «Μετακόμιση» ο συγγραφέας διακρίνεται για τη ρεαλιστική γραφή του με συχνές αναγωγές σε σύμβολα τα οποία υποδηλώνουν γενικότερες καταστάσεις είτε του εσωτερικού κόσμου των προσώπων της νουβέλας είτε του κοινωνικού περιβάλλοντος και του τρόπου με τον οποίο οι ιστορικές συνθήκες της σύγχρονης Ελλάδας διαμορφώνουν τη συνείδησή τους. Αυτή η ίδια η περίπτωση της μετακόμισης της οικογένειας των Τερζήδων αποτελεί συμβολική παράσταση της ήθικης παρακμής και της διάλυσης των μεσοαστικών στρωμάτων της ελληνικής κοινωνίας. Η ήττα του κινήματος της άριστερας, όπου μετείχε ο πατέρας Τερζής, καθορίζει ως δίνημη πεπρωμένου τη δομή και τις προσωπικές σχέσεις της οικογένειας. Τό ότι υπέγραψε δήλωση «νομιμοφροσύνης» πάλι ο Όδυσσέας Τερζής ενεργεί ως γεγονός υποσύνθεσης ενός ήρωικού παρελθόντος και ενός συμβατικού παρόντος. Οι μακροχρόνιες επιπτώσεις του προηγούμενου γεγονότος έρχονται να υλοποιηθούν σε δολοκλήρη την τραγική τους διάσταση μέσα στην ιστορικά κρίσιμη καμπή της πρόσφατης απολυταρχικής επιταγής. Ο πατέρας καταφεύγει σε ένα νησί όπου μονάζοντας θά ανασκοπήσει τη μέχρι τώρα ζωή του, θά προχωρήσει σε μία κριτική των παλαιών δραματισμών που είχε και των θεωρητικών ανακατατάξεων μιάς ήδη άφισοθητοῦσας τά πάντα κοινωνίας. Η μητέρα, από την άλλη πλευρά, άνυποψίαστη τόσο για την εσωτερική τραγωδία του σύζυγού της όσο και τις γενικότερες ζημιώσεις του ιδεολογικού χώρου που την περιπτύσσει, θά ανταποκριθεί σ' αυτή τη διάλυση της οικογένειας με τό συμβατικό τρόπο της φυγής μέ έναν ανώνυμο έραστή. Εκείνα, ωστόσο, που εισπράττουν δολοκλήρωτικά τό γεγονός της παρακμής είναι τά παιδιά των Τερζήδων. Έχοντας ώριμάσει πρόωπα και διαλεγόμενα εσωτερικά ανακαλύπτουν την αίσθησιακή ήδονή ως άνταπόδοση της μοναξιάς τους. Είναι, άραγε, ο καλασικός

μύθος των Άτρείδων που ο συγγραφέας προσαρμόζει σε σύγχρονα μέτρα; Ο δαιμονικός χαρακτήρας των σαρκικών σχέσεων, μεταξύ των παιδιών αυτών, αποτελεί άπάντηση στην έπιφανή σύνδεση της οικογένειας που φέρνει μέσα της τό σπέρμα της αυτοκαταστροφής; Ή, τέλος, ο έντονος ήδονισμός της εφηβείας άποτελεί την άμφισβήτηση ενός ευρύτερου συστήματος ήθικών κανόνων που τίθενται υπό κρίση; Ο Τρ. Πίττας, όπως και στην προηγούμενη συλλογή διηγημάτων του, φορτίζει πάντοτε τους νέους άπ' ενός μέ τά άμართήματα μιάς κοινωνίας που άπέρχεται, και άπ' έτέρου μέ τις έλπίδες για έναν κόσμο άπαλλαγμένον από δεσμεύσεις παραωγμένες. Στο μεταίχμιο αυτής της σύγκρουσης και σ' ένα έλάχιστο διάστημα χρόνου η οικογένεια των Τερζήδων άναλαμβάνει νά άπεικονίσει τις άντιφάσεις που συγκλονίζουν τη δομή της νεοελληνικής κοινωνίας.

Β) Αυτό τό έλάχιστο χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο συντελείται η διάλυση της οικογένειας μάς οδηγεί σε όρισμένες παράλληλες σκέψεις γύρω από την κατασκευή και τη σύνθεση της νουβέλας του Τρ. Πίττα. Η κλασική μορφή του πεζογραφήματος δέν υπάρχει εδώ. Τά έπί μέρους τμήματα του κειμένου είναι άνισα, ή κρατούσα άποψη περί διαχωρισμού του σέ άρχή, μέση και τέλος (μέ στενή άρμολόγηση των μερών) δέν έφαρμόζεται. «Η Μετακόμιση» θά μπορούσε κάλλιστα νά ήταν πιά έκτεταμένη από την άποψη του άριθμού των σελίδων, αυτό όμως δέν άποτελεί ίσως σκοπό του συγγραφέα. Όπως τά πρόσωπα της νουβέλας μοιάζουν διαδρωμένα από την εσωτερική τους τραγωδία, έτσι και οι χρονικές διαστάσεις της είναι έλλειπτικές. «Η Μετακόμιση» δέν έχει κεντρικούς ή δευτερεύοντες ήρωες, ή Άμαλία Τερζή μετά τις πρώτες σελίδες έξαφανίζεται ως δρών πρόσωπο, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τά μέλη της οικογένειας όσο διάστημα αυτός θεωρεί ότι τού είναι άναγκαία για νά περιγράψει αυτό που θέλει. Η άφήγησή του δέν είναι ρευστή, συγκρίπτεται από τις παρεμβολές άναμνήσεων, έκτενών διαλόγων, περιστατικών που συνέβησαν στο παρελθόν και έχουν τούς αντίκτυπους των στο παρόν. Άν θά μπορούσα νά χαρακτηρίσω μέ μία λέξη τη δομή αυτής της νουβέλας, αυτή η λέξη θά ήταν: «δημοκρατική». Πράγματι υπάρχει μία δημοκρατία ιδεών και μορφών σ' δολοκλήρη την έκταση της διήγησης. Τά άλθοφανή πρόσωπα δανείζουν στο συγγραφέα τό κύριο διάγραμμα της γλώσσας, της δράσης

και της ιδεολογίας τους και κατόπιν άπέρχονται. Η άπέχθεια του Τρ. Πίττα για κάθε τι τό περιττό είναι έμφανής (ίσως ο μονόλογος του Όδυσσέα Τερζή προς τό τέλος του βιβλίου είναι έκτεταμένος άρκετά), ή οικονομία του λόγου ιδιαίτερα στις πρώτες σελίδες της νουβέλας έναρμονίζεται μέ τις άλλεπάλληλες μεταστάσεις της άφήγησης, από μορφή σέ μορφή, από παράσταση σέ παράσταση. Αυτή η βασανιστική ένδοσκόπηση ως τις κρυφές πτυχές της συνειδησιακής περιπέτειας των Τερζήδων, αυτή η κατάθεση οδυνηρών διωμάτων και έλπιδοφόρων προσποτικών μέσα από τη δράση των νεαρών μελών της οικογένειας, κατευθύνεται άλλοτε από την ελρωνική διάθεση του συγγραφέα νά υπονομεύσει κάθε κρατούν και καθεστημένο, κι άλλοτε καταλύεται από τό στοιχείο του αϊφνιδιασμού. Όσο αϊφνίδιες παρουσιάζονται οι συνεχείς παραδιάσεις των ήθικών κωδικών της άστικής οικογένειας, τόσο αϊφνίδιες είναι και οι παρουσίες ή οι άπουσίες των προσώπων από τό σκηνικό της «Μετακόμισης». Ο Όδυσσέας Τερζής έγκαταλείπει άπρόθυμα και πάλι τό σπίτι του στο τέλος του βιβλίου. Ίσως γιατί τό προδομένο από τον ίδιο πολιτικό δράμα του βρήκε επιτέλους δικαίωση στη δράση του νεαρού γιού του. Τό σωματικό και συνειδησιακό δράμα των Τερζήδων περιμένει την κάθαρσή του στο σύμβολο του παιδιού που θά γεννηθεί από την ένωση άστών και προλεταρίων.

**Ο Τάκης Καφετζής
παρουσιάζει τό βιβλίο
του Γκέοργ Λούκασις:
«Μαρξισμός και σταλινισμός»,
Έκδόσεις «Γράμματα»**

Τό ελληνικό άναγνωστικό κοινό είχε την ευκαιρία από τό 1957 ήδη νά γνωριστεί μέ τη σκέψη του Ούγγρου φιλόσοφου και πολιτικού. Ο Λούκασις έμφανιζόταν τότε για πρώτη φορά μέ την έκδοση του έργου του: «Μελέτες για τόν Εύρωπαϊκό Ρεαλισμό». Η άπογραφή των έργων του στην Ελλάδα σημειώνει μία άνοδική καμπύλη, κύρια στά χρόνια της δικτατορίας και μετά. Τό τελευταίο του βιβλίο, που παρουσιάζουμε εδώ, άποτελείται από μία έπιλογή κειμένων γραμμένων άνάμεσα στά 1933 και στά 1969. 13 κείμενα που χρησιμεύουν σαν δείγμα για την πορεία ενός διανοητή που συνδέθηκε καθοριστικά μέ τις κρίσιμες καμπές του μαρξισμού και του εργατικού κινήματος: μέ τις συζητήσεις της δεκαετίας του '20

και ύστερότερα, μετά τό 20ό Συνέδριο του ΚΚΣΕ, μέ τις συμβολές του για τη θεμελίωση «μιάς πραγματικής κριτικής έπεξεργασίας της περιόδου άπ' τό θάνατο του Μάρξ μέχρι σήμερα» (βλ. σελ. 207). Παράγωγο αυτής της πορείας, άπόληξη αλλά και άπαρχή για τούς έπιδόνους-μαθητές του Λούκασις, ή «Σχολή της Βουδαπέστης», ή οποία θεμελιώνει μέ κάποια θεωρητική συστηματοποίηση μία όρισμένη έρμηνεία για τά μείζονα θεωρητικά προβλήματα της μαρξιστικής μεθόδου και πρακτικής. (βλ. έργα της Άννιές Χίλερ και κείμενα στο «Ούγγρική Νέα Άριστερα», που έχουν έκδοθεί στην Ελλάδα σαν έκπροσωπευτικά αυτής της «Σχολής»).

Υπάρχει ή προϋπόθεση νά χρησιμεύσουν τά κείμενα του βιβλίου αυτού σαν «δείγμα μιάς πορείας» του συγγραφέα τους; Νομίζουμε πως ναι. Αρμόδιος λόγος για κάτι τέτοιο δέν είναι μόνον ή ύπόδειξη που γίνεται από τούς έκδότες της γερμανικής έκδοσης: νά διαβαστεί δηλαδή τό τελευταίο (1969) κείμενο σαν «είσαγωγή στον κύκλο των προβλημάτων του θέματος που σάς συνιστούμε νά διαβάσετε». Η έγκυρότητα της ύπόδειξης αυτής έλέγχεται μόνο στο βαθμό που υπάρχει ένας βασικός, θεωρητικός θά λέγαμε, πυρήνας που νά αρθρώνεται στην προβληματική του συγγραφέα και νά της προσδώσει μία «σταθερή» φύση, σ' όλη τη διάρκεια των 36 χρόνων που καλύπτουν τά κείμενα. Θεματολογικά μπορούμε νά διακρίνουμε σταθερούς άξονες χώρων αναφοράς που καίμεριζονται σέ «δύο» ένότητες. Θά εντάσσουμε στην πρώτη τό «Η Πορεία μου προς τόν Μάρξ», μαζί μέ τό «Υποέρογραφο 1957 στο: Πορεία μου προς τόν Μάρξ», τό «Γράμμα στον Άλμπέρτο Καρόκι», τό κείμενο για τη «Διένεξη άνάμεσα στην Κίνα και τη Σοβιετική Ένωση», τό «Σοσιαλισμός σαν φάση ριζικής κριτικής άνάπλασης». Είναι κείμενα που άφορούν τη σχέση του συγγραφέα μέ τό μαρξισμό-λενινισμό, όπως αυτός την εκθέτει και μ' έναν τρόπο όπου τό αὐτοβιογραφικό στοιχείο, εκεί όπου υπάρχει, εντάσσεται σ' ευρύτερο σύνολο και άποπροσωποποιείται μέσα σ' ένα ευρύτερο μέλημα: νά καταθεθεί ή «κατάσταση συνείδησης» μιάς εποχής κυρίως άπ' άφορμή τό φαινόμενο «σταλινισμός» και πιά και μαζί μ' αυτή την πολιτικού χαρακτήρα κατάθεση νά γίνει ή άπόπειρα για τη θεωρητική θεμελίωση μιάς κριτικής άνάλυσης για τό «σύστημα αντίληψεων» (σελ. 161), για τη μέθοδο πολιτικής πρακτικής στη «σταλινική» περίοδο. Ξεχωρίζουμε τό «Γράμμα στον Άλμπέρτο Καρόκι» καθώς και σημεία από τη

«Διένεξη ανάμεσα στην Κίνα και τη Σοβιετική Ένωση...» σάν κείμενα που σκιαγραφούν με ενάργεια αυτήν την απόπειρα για μία θεωρία για το «σταλινισμό». Και αυτά δούν αφορά την «πρώτη» ένότητα, που θα ονομαζότανε «αδόκιμα «πολιτική», και που θα πρόσφερε μία φαινομενική και μόνο βάση στον τίτλο του διβλίου. 'Η δεύτερη ένότητα, ή «πολιτιστική», περιλαμβάνει κυρίως τὰ κείμενα: «Λογοτεχνία και Δημοκρατία», «Κομμιατική Ποίηση», «'Ελευθερία ή Κατευθυνόμενη Τέχνη», «'Η πάλη της Προόδου και της 'Αντίδρασης 'στη σημερινή κουλτούρα», «Προβλήματα Πολιτιστικής Συνύπαρξης». 'Αν στην πολιτική ένότητα ο πυρήνας της προβληματικής του Λούκατς έντοπιζεται στην στάση του απέναντι στην θεωρία του μαρξισμού-λενινισμού, στην πολιτιστική ο πυρήνας αυτός έντοπιζεται στην συμβολή για τη θεμελίωση μίας μαρξιστικής θεωρίας για την κουλτούρα. Τὰ δρία τών «δύο» ένότητων και ή άδυναμία διάκρισής τους δέν πηγάζει μόνο απ' τό γεγονός ότι ο παραιομαστής τους είναι κοινός: ο χώρος της μαρξιστικής θεωρίας. Είναι κυρίως ή τοποθέτηση του Λούκατς ακόμα και στα χρόνια της έξορίας του στη Σ.Ε., όπου «έκανα ένα είδος ανταρτοπολέμου για τις έπιστημονικές μου ιδέες...», ακόμα και στην περίοδο των δικών («... πιστεύω πως ο Χρυστοστόμω έχει δικιο όταν τονίζει... πως από πολιτική άποψη ήταν περιττές», σελ. 142). 'Η τοποθέτηση του λοιπόν απέναντι στις κυρίαρχες έκδοχές του «έπίσημου» μαρξισμού. Είναι αυτή ή τοποθέτηση - έκφρασμένη και έννοποιώντας τόσο τόν πολιτικό όσο και τόν πολιτιστικό χώρο στην σκέψη του Λούκατς σ' ένα ένιαίο πεδίο - που συνιστά τό βασικό πυρήνα πιστεύουμε, τόν οργανικό «κρίκο» που συνδέει την προβληματική τών διαχρονικών αυτών κειμένων. Στο δρομολόγιό του μέσα στο μαρξισμό ο Λούκατς μορφώνει μία «ένιαία», στάση προσοδευτική που πυκνώνεται στην φράση «παραμένω ιδεολόγος της ελεύθερης ριζικής ανανέωσης...» ή στο ότι «τάχθηκα από την πρώτη

στιγμή (έννοει μετά τό 20ό Συνέδριο του ΚΚΣΕ) με τους ριζοσπάστες - κριτικούς μεταρρυθμιστές». Στα δύο κείμενα του π.χ. «Λογοτεχνία και Δημοκρατία» και «'Ελευθερία ή Κατευθυνόμενη Τέχνη» οί, από μία συγκεκριμένη πολιτική βάση, αναλύσεις της Δημοκρατίας στο πρώτο και της 'Ελευθερίας στο δεύτερο, πέρα από τό γεγονός ότι παρέχουν τό δείγμα ενός έγκυρου μεθοδολογικά στοχασμού, έντάσσουν την πολιτική προβληματική του Λούκατς σ' ή κρίσιμη περίοδο (1945, 1946) μέσα στον πολιτιστικό χώρο και δομούν μίαν ένότητα που καταδειχνεται συμπτυκνωμένα στο ότι «... ο κομμιατικός συγγραφέας δέν είναι ούτε πολιτικός ήγέτης ούτε στρατιώτης αλλά μάλλον παρτιζάνος». Στα κείμενα («πολιτιστικά») του διβλίου, στην διάρκεια της «σταλινικής» περιόδου, ή δόμη τους, ή γραφή τους, ή πολιτική τους προβληματική, ή τοποθέτηση του Λούκατς απέναντι στο σεκταρισμό και τό φθίνοντα άστυισμό, κάνουν ώστε ο συγγραφέας να 'χει δικαίωμα να πει: «άντικειμενικά υπήρξα αντίπαλος τών σταλινικών μεθόδων και τότε που πίστευα πως ήμουν όπαδός του Στάλιν». Δέν έχουμε αρκετό χώρο ώστε να διαπραγματευτούμε ξεχωριστά τους τίτλους 'κάθε μιάς από τις «δύο» ένότητες από τις όποιες δέν περιλάβαμε ένα δοκίμιο για τόν «Πρωσοισμό», όπου ή λογοτεχνία χρησιμεύει σάν εργαλείο κοινωνικής ανάλυσης του στάτους της γραφειοκρατίας στην Γερμανία, σάν μαρτυρία τών αντιφατικών συστατικών της στοιχείων και λειτουργιών σέ σχέση με τό χιτλερισμό. Τὰ κείμενα του διβλίου τούτου σηματοδοτούν μία πορεία που 'ναι συνυφασμένη όχι μόνο με τις τρεις περιόδους του συγγραφέα τους (δλ. «Αυτοβιογραφικό Σημείωμα») αλλά και με τις καμπές του ίδιου του μαρξισμού, στις όποιες, κάθε φορά, ο Λούκατς είχε κάποια «κατάθεση» να κάνει. να σημειώσει την παρουσία του έστω και με κόστος τόν αποκλεισμό του (1956-1966) από τους κυρίαρχους εκπροσώπους του κινήματος (λ.χ. Κ.Κ. Ούγγαρίας).

•βιβλίο•

CARLOS CASTANEDA
'Η διδασκαλία του ΔΟΝ ΧΟΥΑΝ
'Εκδόσεις Καστανιώτη

Μέ τό παράξενο αυτό διβλίο ο C.C. προσπαθεί να περιγράψει τις έμπειρίες που είχε με τη γνώριμιά του με τόν Δόν Χουάν, έναν 'Ινδιάνο Γιακί, που τόν φοβούνταν όλοι οί άπλοί άνθρωποι στα νοτιοδυτικά μέρη της 'Αμερικής, εξαιτίας τών υπερφυσικών του δυνάμεων. Γιατί, ή μυστηριακή γνώση του Δόν Χουάν τόν όδήγησε (όπως περιγράφει ο ίδιος) σέ έναν κόσμο όμορφιάς και τρόμου, διεπόμενο από έννοιες τελείως άγνωστες στο δυτικό πολιτισμό, αφού, χρησιμοποιώντας διάφορα ψυχεδελικά παρασκευάσματα, ο Καστανέντα έζησε συναντήσεις με άσώματα όντα, με δαμάνους με μορφή τεράστιων λύκων και με τό θάνατο που είχε τη μορφή άσημένιας κουρούνας.

ΡΟΛΑΝΤ ΝΤ. ΛΑΙΝΓΚ
μ' αγαπάς;
(διασκέδαση με διάλογο και στίχους)
'Εκδόσεις Καστανιώτη

Στό διβλίο αυτό παρατηρεί κανείς καταπληκτικά λεκτικά και νοηματικά παιχνίδια, στα όποια φτάνει ο Ρ.Λ. μέσα από την πορεία του στο χώρο της άμφισβήτησης σέ σχέση με την παραδοσιακή ψυχανάλυση, όπου, μέσα από την παράδοση τών στίχων που διαριετέ και τη φιλοσοφική ένασχόληση, καταλήγει στο ν' αποδείξει την άδυναμία έπικοινωνίας ανάμεσα σ' άνθρωπινα όντα. Σ' όλους τους διαλόγους του αποδειχνεται περίτρανα ή άναμφίβολη κενότητα που χαρακτηρίζει τὰ συμβιβασμένα άτομα στις άμεσες ψυχικές συναλλαγές τους.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗ
Διηγήματα I
Τράφι, Θεσσαλονίκη

Τὰ διηγήματα της συλλογής του αυτής ο Φ.Δ. θέλησε να τὰ τοποθετήσει κατ' άνιούσα σειρά, κρίνοντας ότι αποτελούν ένα σύνολο, που σάν έπικεντρο έχει τό περιβάλλον τών μεγάλων εταιριών. Σκοπός του υπήρξε να οικοδομήσει ένα έργο λιτό και σαφές, όπου ή φροντίδα για τη γλώσσα και ή προσοχή στην χρήση τών μέσων θά του έπέτρεπαν ν' αναπτύξει τὰ θέματά του και να τούς δώσει την άμεσότητα που χρειάζεται, για να γίνουν ευδιάκριτες οί προεκτάσεις τους και ή συνοχή τους.

ΕΚΤΟΡΑ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΥ
Διασπορά
'Η κλίμακα του λίθου
(ποίηση)
Δεύτερη έκδοση
'Εκδόσεις Καστανιώτη

Είναι περιττό να επαναλάβει κανείς, απ' άφορμή τη δεύτερη έκδοση της «Διασποράς», όλους εκείνους τούς έπαινους που ταιριάζουν στην περίπτωση του ποιητή της «Διήγησης», Έκτορα Κακναβάτο. Να μιλήσει δηλαδή για την άμεσότητα της έκφρασής του, την ούσιαστική ιδιοτυπία του λόγου του, τη δωρικά, θά έλεγε κανείς, έπεξεργασμένη ποιητική του ευαισθησία και πάνω απ' όλα για τη σοβαρότητα και τό ήθος που τόν διακρίνει, σάν ποιητή και σάν άνθρωπο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ
'Αγάπη παράνομη
(διήγηση ανέκδοτο)
'Εκδόσεις Καστανιώτη

Πρόκειται για τό ανέκδοτο ίσαμε σήμερα διήγημα (νουβέλα) του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, ενός από τούς μεγαλύτερους νεόέλληνες πεζογράφους, που μέσα από τις σελίδες του αναδιώνονται στόν αναγνώστη σκηνές καθώς και ή άτμόσφαιρα από δυό άλλα κλασικά πιά έργα του ίδιου συγγραφέα, «τή ζωή και τό θάνατο του Καραβέλα» και τόν «Κατάδικο». 'Η «'Αγάπη παράνομη», γραμμένη έδώ και 71 χρόνια, κυκλοφορεί σήμερα σέ έπιμέλεια του Φίλιππα Βλάχου, που, όπως λέει κι ο ίδιος, προσπάθησε να καλύψει τὰ έλάχιστα κενά του κειμένου (δημιουργήματα απ' την πολυκαιρία) μαρτυώντας από ένα-δυό γράμματα τις μισοσθησμένες λέξεις, ενώ, όπου δέν μπόρεσε να διαβάσει τις άράδες ή τις λέξεις, άφησε κενό, τόσο, όσο ύπολόγισε πως ήταν τό κείμενο που έλεγε.

Α. ΜΑΚΑΡΕΝΚΟ
Διαλεχτά παιδαγωγικά έργα
'Εκδ. «ΝΑ ΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕ ΤΟ ΛΑΟ»

'Ανατύπωση της έκδοσης του 1953 από τις έκδόσεις «Νέα 'Ελλάδα», τό διβλίο περιλαμβάνει μία σειρά από άρθρα και μελέτες του σοβιετικού παιδαγωγού Μακαρένκο πάνω στα γενικά προβλήματα άγωγής και ιδιαίτερα στα προβλήματα διαπαιδαγώγησης στο σοβιετικό σχολείο. 'Ο Μακαρένκο διέυθυνε από τό 1920 μέχρι τό 1926 την άποικία «Γκόρκυ» και από τότε μέχρι τό 1935 τό γνωστό εκπαιδευτικό κέντρο «Κουμμούνα Τζερόζικα». Στην συλλογή τών «έκλεκτών παιδαγωγικών έργων» δίνεται μία νέα μέθοδος διαπαιδαγώγησης που στηρίζεται στην εργασία, τη συλλογικότητα και την

ΤΟ κομμουνιστική επαναστατική εφημερίδα
ΟΔΟΦΡΑΓΜΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ 15 ΜΕΡΕΣ

προσωπικότητα, έχοντας σαν κεντρικό στόχο, όπως λέει ο Μακαρένκο «τή διαμόρφωση στη συνείδηση του παιδιού εκείνων των προοπτικών, που θα μπορούσαν να του παρέχουν την εύτυχία του αβρίου».

ΣΤΑΥΡΟΥ ΛΥΓΕΡΟΥ

Φοιτητικό κίνημα και ταξική πάλη στην Ελλάδα, τομ. Α' 'Εκδοτική ομάδα εργασίας, 'Αθήνα 1977

Τό βιβλίο του Σ.Α. αποτελείται από δύο μέρη. Τό πρώτο, με τίτλο «Γιά Ένα Φοιτητικό Κίνημα στό πλευρό της 'Εργατικής Τάξης γιά τόν Σοσιαλισμό - Σχέδιο Προγράμματος γιά τό Φοιτητικό Κίνημα», γράφτηκε τό 1975 σάν σχέδιο προγραμματικής διακήρυξης της «'Αγωνιστικής Παράταξης Σπουδαστών». Πρόκειται - σύμφωνα μέ τό συγγραφέα του - «γιά μία προσπάθεια συνολικής θεωρητικής αντιμετώπισης των προγραμματικών ζητημάτων τού φοιτητικού κινήματος» και πραγματεύεται «τή σημερινή πανεπιστημιακή πραγματικότητα» και «τά προβλήματα στρατηγικής και τακτικής τού φοιτητικού κινήματος».

Τό δεύτερο, και μεγαλύτερο, μέρος τού βιβλίου, μέ τίτλο «Φοιτητικό Κίνημα και Ταξική Πάλη στην Ελλάδα - Από τίς Προσφυγές στό Πρωτοδικείο στην 'Εξέγερση τού Πολυτεχνείου», αποτελεί - πάντα κατ'ά το συγγραφέα του - «μιά προσπάθεια ντοκουμενταρισμένης και λεπτομερειακής ανάλυσης, πρώτο της πάλης των δύο γραμμών μέσα στους κόλπους τού φοιτητικού κινήματος (επαναστατικής και ρεφορμιστικής) και δεύτερο της πάλης τού φοιτητικού κινήματος ενάντια στό δικτατορικό καθεστώς».

Τό δεύτερο αυτό μέρος παρουσιάζει και τό μεγαλύτερο ενδιαφέρον, γιατί αποτελεί τήν πρώτη προσπάθεια συνολικής παρουσίασης της ιστορίας τού φοιτητικού κινήματος από τό 1972 ως τή μεταπολίτευση. 'Ο τόμος Α', πού έχει κυκλοφορήσει, πραγματεύεται τά γεγονότα μέχρι και τήν κατάληψη της Νομικής τό Φλεβάρη τού 1973.

ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
Προοπτικές δημοκρατίας στην Ελλάδα
'Εκδ. 'Εστία, 'Αθήνα 1977

Τό βιβλίο τού Α.Α. αποτελεί συλλογή 28 άρθρων πού έχουν γραφτεί κατά τήν περίοδο 1974-77 και τά περισσότερα από τά όποια έχουν δημοσιευτεί σέ διάφορες έφημερίδες και περιοδικά. (Καθημερινή, Βήμα, 'Ελευθεροτυπία, Βραδυνή, Πολιτικά Θέματα, Νέα Πολιτική, 'Επίκαιρα).

Χωρίζεται σέ 4 ενότητες: ή πρώτη αναφέρεται γενικά στό δημοκρατικό πολίτευμα, ή δεύτερη στην 'Αντιπολίτευση, ή τρίτη στην 'Αριστερά και ή τέταρτη στην διεθνή κατάσταση.

Τό κυριότερο ενδιαφέρον τού βιβλίου είναι ότι μπορεί νά βρεί κανείς σ' αυτό συγκεντρωμένες μερικές από τίς βασικές πολιτικές θέσεις ενός από τούς νέους και ανερχόμενους ιδεολογικούς εκπροσώπους της Ν.Δ. 'Ο Α.Α. πού έχει σπουδάσει πολιτικές επιστήμες στό Λονδίνο, είναι σήμερα, σέ ηλικία 32 χρονών, ύφυπουργός 'Εξωτερικών. 'Απ' αυτή ιδιαίτερα τήν άποψη τά πέντε τελευταία άρθρα τού βιβλίου αποτεούν ένα επιπλέον ενδιαφέρον.

ΑΝΝΑΣ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ

'Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και φιλελεύθεροι διανοούμενοι
Κέδρος, 1977

Στό βιβλίο αυτό επιχειρείται μία κατά τό δυνατό τεκμηριωμένη ανάλυση τού φαινομένου της άστικής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα, γιά τήν περίοδο τού μεσοπολέμου. Καί εξετάζεται ακόμη ό κοινωνικός καθορισμός της αντίδρασης, καθώς και ή έρμηνεία των λόγων πού εμπόδισαν τούς φιλελεύθερους διανοούμενους νά τήν καταπολεμήσουν αποτελεσματικά, ή τουλάχιστον νά συνειδητοποιήσουν τά βαθύτερα αίτια αυτής της άποτυχίας.

Γ. Δ. ΖΙΟΥΤΟΥ

'Η ιστορική ανάπτυξη της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Οικονομία και 'Ιδεολογία στή νεώτερη Ελλάδα)
Διογένης, 'Αθήνα 1977

'Ο άγνωστός μας μέχρι τώρα Γ.Δ. Ζιούτος, άνήκει, όπως μάς πληροφορεί ό εκδότης τού βιβλίου Κώστας Κουλουφάκος, στην κατηγορία των λίγων λογίων πού συνδυάζουν ευρύνάθεια, βαθιά στοχαστικότητα και, παράλληλα, αγωνιστική επίγνωση των υποχρεώσεών τους. Κι αυτή άκριβώς ή αγωνιστική του παρουσία στάθηκε άφορμή (πάντα κατά τόν εκδότη) γιά κάθε λογής διαγμούς, απ' όλες τίς κατευθύνσεις. Οί άσχημες συνθήκες διαβίωσης τόν εμπόδισαν νά εργαστεί μέ τήν απαιτούμενη άνεση και κάποτε τόν έμποδίζουν νά πραγματοποιήσει τίς προθέσεις του. Παρ' όλ' αυτά, εύκολα μπορεί νά διακρίνει ό αναγνώστης μιάν δχι συνηθισμένη δξυδέρκεια στίς κρίσεις του, στό βιβλίο αυτό, πού αποτελεί ανακοίνωση (γραφτή) σταλμένη από τόν ίδιο τό Ζιούτο, από τό Παρίσι, όπου πέρασε τήν τελευταία περίοδο της

ζωής του, στή «Διεθνή Συνδιάσκεψη γιά τή Νεοελληνική Λογοτεχνία» πού έγινε στό Βερολίνο τό 1957.

«ΕΘΝΙΚΗ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ»

Ντοκουμέντα

'Εκδ. «Νά ύπηρετούμε τό λαό»

'Από τίς εκδόσεις «ΝΑ ΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕ ΤΟ ΛΑΟ» κυκλοφόρησαν ντοκουμέντα της 'Εθνικής 'Αλληλεγγύης πού μέ τίτλο «ΜΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΑΘΛΟΣ» κυκλοφόρησαν γιά πρώτη φορά τό 1945 από επι-

τροπή της 'Εθνικής 'Αλληλεγγύης και αναφέρονται στην ίδρυση και στους σκοπούς της κατά τήν περίοδο της 'Εθνικής 'Αντίστασης 1941-44. 'Αναφέρονται διεξοδικά στό έργο της 'Εθνικής 'Αλληλεγγύης γιά τήν ενίσχυση των στρατοπέδων, των οίκογενειών, τήν άνακούφιση τού λαού και τήν ύγεία του και τή δότηση στους άντάρτες.

'Υπάρχει και μία έπιστολή-έγκληση γιά τήν ενίσχυση τού έργου της 'Εθνικής 'Αλληλεγγύης πρós τούς 'Ελληνες και τούς φιλέλληνες, πού εκδόθηκε τό 1946 από τό Κεντρικό Δ.Σ. της Ε.Α.

ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ

αδεσμευτο περιοδικό πολιτικής δράσης και κουβέντας

δεκαπενθήμερο, δρχ. 20

ο εχθρος του εργατη

Ο ΜΠΟΔΟΣΑΚΗΣ ΣΗΜΕΡΑ

το 1920

ΜΠΟΔΟΣΑΚΗΣ:
Ο ΑΙΜΟΣΤΑΓΗΣ ΠΟΛΕΜΟΚΑ-
ΠΗΛΟΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΟΠΛΩΝ ΤΟΥ
ΚΕΜΑΛΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ...
ΣΗΜΕΡΑ Ο ΛΑΟΣ ΤΟΝ ΕΧΕΙ
ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΕΙ...

Διάλογος γύρω από τη συζήτηση των Κ. Βεργόπουλου, Ε. Μπιτσάκη, Μ. Νικολινάκου, Κ. Τσουκαλά πάνω στο θέμα «Σοσιαλισμός και Έλευθερίες».

Αγαπητέ κ. Διευθυντά

Διάβασα με προσοχή στα τεύχη 92,93 του «ΑΝΤΙ», τη συζήτηση με τους τέσσερες καθηγητές. Η έντύπωση που αποκόμισα είναι ότι ειπώθηκαν πολλά πολλά λόγια, αλλά το θέμα θίχτηκε μόνο επιφανειακά, θεωρητικά και... ούτοπικά και μάλλον στα πλαίσια της εκστρατείας Κάρτερ...

Συζητούμε για δημοκρατία, ανθρώπινες ελευθερίες, συμμετοχή του λαού στη λήψη αποφάσεων και παραδίδουμε την πείρα δυο αιώνων και κυρίως την πραγματικότητα που δημιουργήθηκε ύστερα από τον 6' παγκόσμιο πόλεμο. Σ' όλα τα κράτη, σ' Ανατολή και Δύση, η εξουσία άσκειται από μειοψηφίες. Κανένα κόμμα, που βρίσκεται στην εξουσία δεν έχει την απόλυτη πλειοψηφία, λίγα φθάνουν το 50% και ελάχιστα το 55%, εκτός που σε όρισμένα κράτη σχεδόν το μισό του πληθυσμού έχει καταδικαστεί μόνιμα στην αντιπολίτευση. Τό χειρότερο δεν είναι, ότι, απ' τις μειοψηφίες αυτές, την εξουσία την ασκούν πάντοτε τα ίδια πρόσωπα, επαγγελματίες πολιτικοί με άμεση φιλοδοξία και αχαλίνωτο έγωισμό, με προτερήματα αλλά και αδυναμίες. Πάντα τα ίδια πρόσωπα είτε στη συμπολίτευση, είτε στην αντιπολίτευση ή ακόμη και στα συνδικάτα και στ' άλλα σωματεία. Λέτε και δεν υπάρχουν στα εκατομμύρια των πολιτών κάθε κράτους, άλλοι πολίτες ικανοί να λύσουν τα πολιτικά, κοινωνικά, πολιτιστικά προβλήματα, παρά μόνον οι 5-10-100-1000 επαγγελματίες πολιτικοί. Τελευταία δέ με τις προσωπικές επιδόσεις και επαφές πάνε να δημιουργήσουν μια παγκόσμια αδελφότητα επαγγελματιών πολιτικών ή συνδικαλιστών. Βέβαια στην κατάσταση αυτή συντελούν και η άδιαφορία και άνοχη των πολλών, το ατομικό συμφέρον, ή δουλοφροσύνη των λίγων.

Σ' αυτές τις συνθήκες όμως πως μπορεί να υπάρξει συμμετοχή του λαού στη λήψη αποφάσεων και να διασφαλιστούν οι ανθρώπινες ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα; Πέρα από τις παραγωγικές σχέσεις υπάρχει και ο ανθρώπινος παράγοντας, ο άνθρωπος με την απεριόριστη φιλοδοξία, με τον αχαλίνωτο έγωισμό, με τις ικανότητες και τα πάθη. Απ' αυτόν πως θα προφυλαχθεί ή ανθρωπότητα;

Μιά λύση που προτείνεται, και μάλιστα για σοσιαλιστικά κράτη, είναι η εξής: Να μπει στα συντάγματα ή βασική και απαραβίαστη αρχή: «Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να καταλαμβάνει και κανένας δεν θα εκλέγεται για δεύτερη φορά στο ίδιο αξίωμα (πρωθυπουργός, ύπουργός, βουλευτής, δήμαρχος, μέλος συμβουλίου κ.λπ.)». Με μιά τέτοια βασική και απαραβίαστη αρχή υπάρχει ή ελπίδα να γλιτώσει ή ανθρωπότητα από τους διάφορους σωτήρες και να διασφαλιστούν τ' ανθρώπινα δικαιώματα. Πρώτα όμως να υπάρξουν κόμματα (πολιτικά) αρχών που θα συμπεριλάβουν στο καταστατικό τους και θα εφαρμόσουν την αρχή αυτή.

Νά μια άποψη του θέματος, που έπρεπε να συζητηθεί. Η συζήτηση να προχωρήσει στο γιατί και πως.

Με εκτίμηση
Γ. Καμβούνιος
Καλλιθέα

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Αναφέρομαι στη συζήτηση των 4 πολιτών-ανωνυμικών σου που δημοσιεύσεις στα δυο τελευταία τεύχη και με τον τίτλο «Σοσιαλισμός και Έλευθερίες».

Επειδή το ερώτημα που φαίνεται να ανακύπτει μέσα από τη συζήτηση είναι, κατά τη γνώμη μου, τι προέχει και προηγείται: ή αποκατάσταση των δημοκρατικών ελευθεριών στον «υπαρκτό σοσιαλιστικό κόσμο» ή ή εισαγωγή, αποκατάσταση και διασφάλισή τους στον «καπιταλιστικό κόσμο», ως μου επιτραπεί να πω την άποψή μου, μιά και σ' αυτό το ερώτημα, πάντως, δεν φαίνεται να απάντησαν, ή, έστω, να απάντησαν ικανοποιητικά οι συζητητές.

1. Είναι μάταιο να επιχειρούν ή Πολιτική Ήγεια και οι πολίτες του «ελεύθερου» ή «καπιταλιστικού» κόσμου να πείσουν την Π.Η. και τους π. του «υπόδουλου» ή «σοσιαλιστικού» κόσμου

να παρατήσουν την όποια δικτατορία τους. Αυτό για πολλούς και διαφόρους λόγους, που αρχίζουν από την αντικειμενική αδυναμία να εισχωρήσει κι αποδώσει μιά τέτοια προπαγάνδα σε δικτατορικά κυβερνώμενα Κράτη και φθάνουν ως την άποψη κατά πόσο θά ήταν σκόπιμο αυτό, μιά και ο καπιταλισμός, σάν σύστημα, εξακολουθεί να υπάρχει στα 2/3 του κόσμου και να εκμεταλλεύεται τις πλουτοπαραγωγικές του πηγές κι έχει, επομένως, αρκετή ακόμα διαθεσιμότητα ισχύς για να ξανακαταπιεί τον «υπαρκτό σοσιαλιστικό κόσμο», αν αυτός παραιτηθεί από την υπεροχή που νομίζει ότι του εξασφαλίζει ή δικτατορική άσκηση της εξουσίας. Πολύ περισσότερο που κατά την άποψη αυτή και ο καπιταλιστικός κόσμος κυβερνιέται δικτατορικά, είτε άπροκάλυπτα όταν τα περιθώρια της θετικής δημοκρατίας έχουν εξαντληθεί, είτε συγκαλυμμένα όπου αυτά τα περιθώρια εξακολουθούν να υπάρχουν. Κι είναι στα πλαίσια μιάς τέτοιας άποψης που βρίσκεται άδιστα την απάντησή του και το ερώτημα γιατί αντιμετωπίζεται

κρατικό έαυτο μας: τή μιά, διότι θά έχουμε αποκαταστήσει τή Δημοκρατία εκεί που δικαιούμαστε αλλά και μπορούμε να τό κάνουμε, και τήν άλλη, διότι θά έχουμε κάνει ό,τι δικαιούμαστε και μπορούμε να κάνουμε εκεί που τίποτε άλλο δεν μπορούμε αλλά και δεν δικαιούμαστε να κάνουμε... Διότι δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, πέρα από τά οικονομικά και κυβερνητικά συστήματα, για τά όποια κάθε Λαός είναι μοναδικά υπεύθυνος στή δική του και μόνο Χώρα, υπάρχει και τό σύστημα τής ειρηνικής συνπαράξεως των κρατών, που είναι απείρως ζωτικότερο και που για να διασφαλισθεί απαιτείται ο σεβασμός τής αρχής τής μη επέμβασής στά εσωτερικά συστήματα των άλλων, σύμφωνα με τις καταστατικές αρχές του ΟΗΕ και τή λογική επεξεργασία τους. Και νομίζω ότι στή λογική του όρου τής μη επέμβασής περιλαμβάνεται και ή ιδεολογική, έφ' όσον τήν αποχρυσεί τό άλλο Κράτος. Αιτή άλλωστε είναι και ή έννοια των διακρατικών μορφωτικών συμβάσεων.

3. Προέχει, επομένως, για μιά

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

«δικτατορικά» κι όχι δημοκρατικά από τή Σοβιετική Ένωση και τους εταίρους της ή «άνοιξη» της Τσεχοσλοβακίας, όπως άλλωστε και τό αντίστοιχο για τήν επέμβαση των ΗΠΑ και των εταίρων τους άπροκάλυπτα μέν στην Κορέα και τό Βιετνάμ, συγκαλυμμένα δέ σε άλλες περιπτώσεις (Κούβα κ.λπ.).

2. Αν λοιπόν θέλουμε ν' αποκατασταθούν οι δημοκρατικές ελευθερίες στο «σοσιαλιστικό κόσμο», έμεις οι πολίτες του «καπιταλιστικού», θά πρέπει ν' αρχίσουμε από τήν αποκατάστασή τους και κυρίως τή διασφάλισή τους στον δικό μας κόσμο, αρχίζοντας από τήν Εφρώπη και τή Βόρεια Αμερική και περνώντας στις άλλες ηπείρους και κράτη. Διότι, έτσι κάνοντας, θά είμαστε δυο φορές συνεπείς με τόν δημο-

ή δραστηριοποίησή μας για τήν αποκατάσταση και διασφάλιση τής Δημοκρατίας. Διότι αυτή και μόνο, και πολύ περισσότερο ή επιτηρία της, μπορεί να έχει απήχηση ή και αποφασιστική επίδραση και στο «σοσιαλιστικό κόσμο» για ένα γρήγορο πέρας στον όποιο εκδημοκρατισμό. Και τό θέμα έπείγει. Διότι όσο ο Λαός και σποές δεσ «κόσμου» μένει μακριά από τά κέντρα λήψης των αποφάσεων, τόσο αυτές έπόμενται στον κίνδυνο να χρισουν τήν επαφή τους με τήν πραγματικότητα και να παρασχεθούν στην μοιραία άναμέτρηση. Στο τρίτο παγκόσμιο μαζεύει.

Στόν «καπιταλιστικό κόσμο» κέντρα λήψης αποφάσεων είναι, σε τελευταία ανάλυση, τά Κόμματα και οι Συνδικαλιστικές Παρελάξεις (μυσθιτών, εργοδο-

των και αυτοτελώς εργαζομένων) με τις «πατριωτικές» προεκτάσεις τους μέσα στο Στρατό και τα Σώματα Ασφαλείας (στρατιωτικοί σύνδεσμοι και χιτώντες...). Πρόκειται, δηλαδή, για τις δυναμικές μειοψηφίες που για να σώσουν την «αλήθινή» Δημοκρατία, που σημαίνει τα όποια συμφέροντά τους, στραγγαλίζουν τη σκέτη Δημοκρατία. Τη Λαϊκή Κυριαρχία. Το Σύνταγμα και τις δημοκρατικές ελευθερίες.

Είναι καιρός, λοιπόν, να υπάγξει και το Αντίπαλο Δέος. Μιά μόνιμη καθολική Οργάνωση του Λαού, όπου, με βάση το δημοκρατικό δόγμα της πλειοψηφίας, θα παίρνονται άμεσα όλες οι αποφάσεις που ο Λαός κρίνει ότι πρέπει να παρθούν απ' αυτόν τον ίδιο. Και που θα μπορεί και να τις επιβάλλει ο ίδιος, στο πείσμα της οποιασδήποτε δυναμικής μειοψηφίας που θα επιχειρούσε να αντιδράσει.

Η σχετική μας πρόταση έχει διατυπωθεί από καιρό. Είναι ο θεσμός των Συνλόγων Έκλογών με τα Λαϊκά τους Δημοψηφίσματα. Ας μελετηθεί κι ας εφαρμοσθεί άμεσα και πριν να είναι πάλι αργά... από τους πολίτες και την Πολιτική Ηγεσία. Εκείνη που αντιλαμβάνεται τη σημασία της. Διότι η πρότασή μας σημαίνει, σε τελενταία ανάλυση, την υλοποίηση της άρροτελέτειας επιταγής του Συντάγματος, που αναθέτει την τήρησή του «στον πατριωτισμό των Ελλήνων, δικαιουμένων και υποχρεωμένων εις την διά παντός μέσου αντίστασιν κατά οιοδήποτε επιχειρούντος την διαίαν κατάλυσιν αυτού». Σημαίνει, δηλαδή, την προληπτική οργάνωση του Λαού κατά της οποιασδήποτε δυναμικής μειοψηφίας ανεξαρτήτως χρώματος... που θα επιχειρούσε να ξαναβάλει Λαό και Κόμμα στο γύφο.

Δημοσθένης Σταθόπουλος

Ήγαπητό «ΑΝΤΙ»

Στην ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία που πήρες, να οργανώσεις στα γραφεία σου μία συζήτηση ανάμεσα σε μερικούς γνωστούς στο χώρο της άριστεράς διανοούμενους και που έδωσες στη δημοσιότητα, στά δυο τελευταία τεύχη σου, έχω να παρατηρήσω σχετικά με συντομία τα παρακάτω.

Μόνον ο Ε. Μπιτσάκης προσπάθησε να σταθεί στο χώρο του θέματος και μόνον αυτός έφάρμοσε την άρχή του μαρξισμού «ή αλήθεια είναι πάντα συγκεκριμένη».

Οι λοιποί συζητητές, προσδληματίστηκαν με γενικόλογες και έκφρασθηκαν με άφορισμούς. Τους έλειπε ή διαλεκτική λογική

στην ανάπτυξη των στοχασμών τους. Δηλαδή μ' όλο που έχουν διαβάσει πολύ μαρξισμό - λενινισμό, δεν έχουν αφομοιώσει την ψυχή του, που είναι ή διαλεκτική.

Η συλλογιστική αυτών των διανοουμένων, μ' εξαίρεση του Ε. Μπιτσάκη, κινείται σ' ένα χωρίς ιστορικότητα χώρο, έτσι που να ιψώνεται σε ούρανο μεταφυσικούς.

Δέν φαντάζομαι ν' άγνοούν - γιατί ο Φρ. Ένγκελς τό έδωσε με σαφήνεια στο έργο του «Καταγωγή κράτους» κ.λπ. - ότι ή «δημοκρατία» είναι ιστορικά - ταξικά προορισμένη. (Η προταξικές κοινωνίες δεν είχαν «δημοκρατία» αλλά «λαοκρατία». Εκεί ή συνέλεση των μελών της φυλής-κοινότητας ήταν παντοδύναμη και αποφάσιζε για όλα και ρήθιμιζε τά πάντα. Η «έξουσία» δεν ήταν προνόμιο ενός θεσμού, όπως τό κράτος, αλλά σχηματίζονταν από τη βούληση της πλειοψηφίας των μελών της άταξικής κοινότητας.

Κυρώσεις αυτή ή λαοκρατούμενη κοινωνία της προταξικής εποχής είχε και άφάρμοζε δύο βασικά. Τήν «έξουσία» και σε άκραίες πολύ βαριές προσβολές και παραβάσεις των κανόνων που είχε θεσπίσει ή κοινότητα, ελεύθερα και κυρίαρχα, τόν θάνατο.

Η έξουσία ήταν βαριά ποινή γιατί σήμαινε τόν έκτοπισμό έξω από τό έδαφος της κοινότητας της φυλετικής και ισοδυναμούσε με στέρηση θεμελιακή της προσωπικότητας, αφού ο έξορισμένος επανε να είναι μέλος μιας κοινότητας. Ζώντας δε σ' άλλη φυλετική συσσωμάτωση τόν καιρό της έξουσίας του, δεν ένωματώνονταν σ' αυτή άλλα έμενε εκεί ένας «ξένος».

Τήν προταξική περίοδο ανθρώπινης, ο άνθρωπος ή ή γυναίκα δεν είχε δύο πρόσωπα. Δηλαδή τό δημόσιο του «πολίτη» και τό άλλο του «ιδιώτη». Ήταν άτόπιος ένας. Αλλά αυτός ο ένας δεν είχε «έγώ» που τόν χώριζε από τη φυλή. Τό «έγώ» του δεν ήταν ποτέ σ' ανταγωνιστική σχέση με τό «έμεις» της κοινότητας. Μονάχα όταν γίνονταν παραβάτης των κανόνων ζωής της, τό «έγώ» του συγκρούονταν με τό «έμεις» των άλλων. Αλλά τότε ή διαμάχη αυτή μεταξύ «έγώ» και «έμεις», τέλειωνε με την κύρωση της έξουσίας ή του θανάτου.

Χαρακτηριστικό της ισότητας και ομαδικότητας αυτών των ανθρώπινων σχηματισμών ήταν, ότι και ή θανατική ποινή έκτελούνταν μαζικά απ' όλα τά μέλη της συνέλεσης, με λιθοβολισμό του ένόχου.

Η έννοια των λεγόμενων «άνθρωπινων δικαιωμάτων», έμφα-

νίζεται στις ταξικές κοινωνίες. Σ' αυτές ο άνθρωπος διαχωρίζεται σε «δημόσιο άνδρα» - ή γυναίκα είναι άποστερημένη δημοσίων δικαιών - και σε «ιδιωτικό πρόσωπο». Αυτές οι δύο ιδιότητες και καταστάσεις, πολλές φορές, συγκρούονται στη συνείδηση του ατόμου. Αυτή ή διάσπαση σημαίνει ακόμα ότι τό «έγώ» παύει να είναι σε σχέση άρμονικής ένότητας με τό «έμεις». Η σχέση του «έγώ» με τό «έμεις» γίνεται πολλές φορές ανταγωνιστική.

Στις άρχαίες κοινωνίες οι δούλοι ήταν εκτός δικαίου ως υποκείμενα. Υπάγονταν στο δίκαιο άποκλειστικά ως «πράγματα» (res), ήταν τά «vocalia insitumena» (όμιλούντα έργαλεία) των Ρωμαίων. Ακόμα και στην πιο ανθρώπινη κοινωνία της εποχής εκείνης, τη Δημοκρατία της Αθήνας, οι δούλοι, έπιτρέπονταν να υφίστανται τις «βάσανους» όταν έξετάζονταν ως μάρτυρες στα δικαστήρια.

Αλλά μήπως τόν Μεσαίωνα οι «δουλοπάροικοι» άγρότες ήταν άνθρωποι με δημόσια δικαιώματα, ήταν απλά μισοί άνθρωποι, δηλαδή νομικά στην κατάσταση ανάμεσα «δούλου» και «ελεύθερου».

Στις άστικοδημοκρατικές έπαναστάσεις, τά «άνθρώπινα δικαιώματα» σταμάτησαν στο χρώμα - νέγροι και ινδιάνοι στην Αμερική - ή όριοθετήθηκαν από τό περίγραμμα της «μητρόπολης», στη Γαλλική. Οι ίθαγενείς των άποικιών, δεν γίναν «πολίτες»...

Είναι γνωστό έξ άλλου ότι μόνο την εποχή της κυριαρχίας της μικροαστικής τάξης στη Γαλλία, με τό καθεστώς των «γιακωβίνων», έκεκτάθηκε ή ιδιότητα του «πολίτη» σ' όλους τους Γάλλους. Όταν έπέσαν οι «όρεινοί», ή πλειοψηφία των Γάλλων υποβιβάστηκε σε «παθητικούς πολίτες», που δεν ψήφισαν, δεν εκλέγονταν αντιπρόσωποι, και μία μικρή μειοψηφία άπόμεινε να είναι «ένεργητικοί πολίτες». Έπρεπε να περάσουν άρκετά χρόνια μετά τη νίκη της άντεπανάστασης και την όριστική πτώση του Βοναπάρτη τό 1815 για να έκεκταθούν και στους φτωχούς τά «δημόσια δικαιώματα», από τό 1848 και ύστερα.

Έτσι ή έκταση, τό βάθος, ή ποιότητα των «άνθρωπινων δικαιωμάτων» στα σοσιαλιστικά καθεστώτα είναι ιστορικά - ταξικά - πολιτικά προορισμένη.

Ο προορισμός έξαρτάται από τό πώς πήρε την έξουσία από την κυρίαρχη τάξη τό προλεταριάτο. Ακόμα όρίζεται και από τί αντίδραση συνάντησε τό προλεταριακό κράτος, από τις πρώην άρχουσες τάξεις και στρώματα.

Όσο για τους συνομιλητές - εκτός του Ε. Μπιτσάκη -, αυτούς

που νομίζουν ότι ο διαλεκτικός και ιστορικός ύλισμός όριοθετείται μόνον στην «κριτική ανάλυση», όπως λέν, έχουν λάθος. Ο μαρξισμός - λενινισμός δεν αναλύει μόνο κριτικά - γιατί άλλως θα ταυτίζονταν με την «ανάλυτική λογική» - ή μάλλον ύλιστικοδιαλεκτικά αλλά και συνθέτει και τέλος δημιουργεί. Ύπατο σημείο ύλοποίησής του είναι ή επανάσταση και ή έγκαθίδρυση των σοσιαλιστικών σχέσεων ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής.

Η συλλογιστική των συζητητών σου, πλύν του Ε. Μπιτσάκη, όδηγει στα «άνθρωπιστικά παράπονα» και στους «ούμανιστικούς θρήνους», για κυρώσεις σε βάρος όρκισμένων έχθρών του σοσιαλισμού, που πολλοί είναι έξαγορασμένοι από «μυστικές ύπηρεσίες» των ίμπεριαλιστών, ότι, τάχα, καταλύονται τ' «άνθρώπινα δικαιώματα» τους, δεν είναι σωστή. Γιατί σύνορο των «άνθρωπινων δικαιωμάτων» είναι ή προσβολή άμεσα του σοσιαλιστικού καθεστώτος από ένεργειες των ανθρώπων αυτών.

Μεθόρις άκόμα όλων των «δημοσίων δικαιών» στο προλεταριακό κράτος, είναι ή γραμμή της υπεράσπισης αυτού του ίδιου του κράτους και των λειτουργιών του.

Στις «ίερεμιάδες» των μικροαστών διανοουμένων, τό κράτος της «δικτατορίας του προλεταριάτου» άπανταί έπαναλαμβάνοντας τά λόγια του Μαξιμιλιανιού Ρόβεσπιέρου: «Είμαστε ή δικτατορία της έλευθερίας κατά της τυραννίας».

Μ' έκτίμηση
Γ.Δ. ΤΖΙΜΑΣ, δικηγόρος,
Αθήνα

Ήγαπητό «Αντί»

Γιά τό «Σοσιαλισμός και Έλευθερίες»:

1. Θά ήταν πολύ πιο ενδιαφέρουσα, μέσα στον κατακλυσμό της προπαγάνδας της άστικής «ίδεολογίας» και της σκόπιμης διαστρέβλωσης που γίνεται, μία συζήτηση λ.χ. πάνω στο θέμα ή φενάκη των λεγόμενων «έλευθεριών» στον «έλεύθερο κόσμο» που ζούμε πάνω στο πετσί μας και που έχουμε δοκιμάσει σε όλη τους την έκταση. Ας είναι όμως.

2. Κανείς δεν ίσχυρίζεται ότι προσδληματα δεν υπάρχουν, ύπήρχαν, υπάρχουν και θα υπάρχουν, αλλά σε άλλο επίπεδο, σε άλλη πλατφόρμα, καθώς προχωρεί ή οικοδόμηση της πρωτόγνωρης, άρα δόσδατης, ήα πρώτη φορά στην ίστορία αλήθινά ούμανιστικής κοινωνίας.

3. Υπάρχουν, πέρα από τά εύχολόγια, όρισμένες απλές αλήθειες που είτε τις δέχεται κανείς και τις πιστεύει για σωστές είτε δεν τις δέχεται. Είναι γνωστό για

ένα στοιχειώδη γνώση του μαρξισμού ότι στην ταξική άστική κοινωνία δπου «άνθρωπος για τόν άνθρωπο λύκος», ο μαρξισμός αντιπαράθετει και έπιστημονικά θεμελιώνει την κοινωνία της πανανθρώπινης φιλίας και αδελφούσης. Πώς κρίνεται λοιπόν η οικοδομούμενη νέα κοινωνία με τά άστικά κριτήρια; Και πώς μπορεί να κριθεί ή έρώτηση «ήπάρχει έλευθεροτυπία στίς σοσιαλιστικές χώρες;»

4. Άς έπιτραπεί επί τέλους σέ μένα τόν απλό αναγνώστη που δέν έχει ίσως τό ραφινάτο τρόπο έκφρασης, και δέν μπορεί νά έχει, τών έπιστημόνων συζητητών, μία

παρότρυνση που πηγάζει άπ' την πεποίθηση ότι πολλά μπορεί νά δώσουν, αλλά και σέ πολλά μπορεί νά δώσουν γιατί είναι «θέσει» και «φύσει» οί δάσκαλοί μας. Ό λαός μας αγωνίζεται για ένα καλύτερο αύριο. Πασχίζει, θνισιάζεται, ματώνει και ύποφέρει. Έσείς με τό δυνατό όπλο της πένας σας και τού μυαλού σας ασχοληθείτε με τά καυτά προβλήματα που ΤΩΡΑ, ΕΔΩ και ΣΗΜΕΡΑ τόν άπασχολούν. Ξεσκεπάστε τούς άστούς και τίς ψευτιές τους. Ίδου «στάδιον δόξης λαμπρόν».

Εύχαριστώ
X.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ

Άγαπητό ANTI.

Στίς τελευταίες έκλογές στά Α.Ε.Ι., στίς γενικές συνελεύσεις, και στίς αναλύσεις τών έκλογικών προγραμμάτων έκφράστηκε ή άποψη ότι τό φοιτητικό κίνημα δρίσκεται σέ στασιμότητα.

Σ' αυτή τή θέση, άντέδρασαν διάφορες φοιτητικές παρατάξεις. Άκούστηκε ή άποψη ότι ή παραπάνω θέση άποτελεί ήττοπάθεια, έπιζήμια για τό φ.κ.

Άκούστηκε ακόμα ή άποψη ότι ή θέση, για τή στασιμότητα, είναι στασιμότητα αυτών τών παρατάξεων και αυτά τά μειονεκτήματα τά μεταφέρουν στό φ.κ.

Ό άποπροσανατολισμός του φ.κ., ή έντονη κομματικοποίηση (80 Παν. Συνεδ.), ή λαθεμένη ιεράρχηση στόχων, είναι τά κυριότερα ρημεία, τά άρνητικά, που

χαρακτηρίζουν τό φ.κ.

Οί παρατάξεις αυτές θέλουν νά δλέπουν τό φ.κ. ώραιοποιημένο, και τίς αποφάσεις του «άλάθητες», δέν κάνουν τίποτε άλλο παρά νά γυρίζουν πίσω τό φ.κ.

Η κριτική και ή αυτοκριτική τών λαθεμένων πλευρών τής φοιτητικής πολιτικής άπ' αυτές τίς παρατάξεις δέν γίνεται άποδεχτή. Και αυτό γιατί πιστεύουν στό «άλάθητο» του ιερατείου τών «φοιτητοπατέρων».

Δέν έχουν τή δύναμη νά έπισημάνουν τά λάθη και νά διδαχθούν άπ' αυτά. Σέ μία τέτοια κατεύθυνση πρέπει νά στραφεί τό φ.κ., με κριτική άνάλυση, με όλόπλευρη και δλοκληρωμένη θεώρηση τής πολιτικής του, θά ξεπεράσουμε, ίσως, άνώδυνα τή στασιμότητα αυτή.

Εύχαριστώ
Α.Δ.Α
Φοιτητής

ΓΙΑ ΤΟ ANTI

Σ' ένα από τά τελευταία τεύχη του «Αντί» έπαναλήφθηκε «ή τοποθέτησή του στό χώρο τής άδόσμευτης Άριστεράς», που μάλιστα «δέ μεταβλήθηκε καθόλου». Θά περίμενε κανείς - ή όχι; - ότι δντας «άδόσμευτο» θά υπήρχε μία ίση άπόσταση από τούς έπώνυμους φορείς, που σημαίνει μία άνάλογη παρουσίαση. Πώς εξηγείται τότε ή σχεδόν μόνη γλίση τών άνυπόγραφων και ένυπόγραφων άρθρων προς ένα συγκεκριμένο χώρο; «Τά ένυπόγραφα άρθρα, έκφράζουνε τίς άπόψεις τών άρθρογράφων», γράφτηκε έπίσης. Άλλά, πώς επιλέγονται οί άρθρογράφοι; Η μπορεί νά άρθρογραφήσιν οί καθένας; Αλλά τά γράφω, έχοντας ύπόψη μου τό προηγούμενο τών «άρθρογράφων» που προέρχονταν από τό χώρο τής «Σοσιαλιστικής Πορείας». Πιο συγκεκριμένα, γιατί άποσιωπάται τελείως τό 10ο συνέδριο του ΚΚΕ και κυρίως ο πρωτοφανής προβληματισμός, για τό χώρο τής άριστεράς, ή άρθρογραφία στό «ΡΙζοσπάστη» και τήν «Κομμουνιστική Έπιθεώρηση»;

Η «άδόσμευτη άριστερά» στόν έλληνικό χώρο είχε πάντοτε μία άδυναμία στή δέσμευση. Μήπως και τό «Αντί» δέν ξεφεύγει άπ' αυτόν τόν κανόνα; Πού οφείλεται ή έντονη φιλολογία για τόν «άνανεωτικό» χώρο και ή προβολή του Δρακόπουλου στό τελευταίο τεύχος πριν τίς έκλογές; Πόσο πιά ένας «άδόσμευτος» νιώθει νά άνανεώνεται σ' ένα άποστεωμένο

και αὐτοδιαλυόμενο χώρο; Δέν κομίζω καμιά γλαύκα, λέγοντας ότι τό παίζατε με τή «Συμμαχία». Άλλωστε και οί παροικούντες τήν Έρουσαλήμ κάτι ξέρουν.

Φίλικά
Μήτσος Παναγιωτόπουλος
Θεσσαλονίκη

ΣΣ: Θά θέλαμε νά έπαναλάβουμε ότι ή θέση του «ΑΝΤΙ» είναι άκριβώς αυτή που λέει ο φίλος αναγνώστης. Άμετάβλητη. Για τά πιο ειδικά θέματα που θίγει:

1. Άσφαλώς «μπορεί νά άρθρογραφήσιν ο καθένας». Άλλά τό περιοδικό έχει και τούς μόνιμους συντάκτες και συνεργάτες του, που όπωσδήποτε δέν έπιλεχτήκανε με βάση τή... πολιτική τους τοποθέτηση!

2. Έχουν προγραμματιστεί θέματα για τό συνέδριο του ΚΚΕ - όπως και του ΚΚΕ έσ.

3. Τό «τελευταίο τεύχος (85) πριν από τίς έκλογές», που επικαλείται ο φίλος αναγνώστης, είναι απόδειξη τών άκριβώς άντίθετων από αυτά που ύποστηρίζει: άν δέν σταματούσε τό ξεφύλλισμα του τεύχους στίς σελίδες 10-11, θά έβλεπε! ΑΜΕΣΩΣ μετά - στίς σελ. 12-13) άρθρο του Κώστα Κάπου που πιάνει τόν ΙΔΙΟ χώρο και προβάλλεται με τόν ΙΔΙΟ άκριβώς τρόπο, όπως και του Χ. Δρακόπουλου. Είναι και άπάντηση στό πώς... «τό παίζαμε» - κατά πώς λέει.

4. Για τήν τελευταία φράση περιμένουμε μία εξήγηση.

ΣΤΟ
«ΜΑΓΑΖΙ»
τώρα και
ΕΠΙΠΛΑ!

Μαζί με όλα τ' άλλα,
έπιπλα άπλά, πρακτικά,
εύχάριστα και - πάνω
άπ' όλα - σέ πραγμα-
τικά καλές τιμές.

«ΜΑΓΑΖΙ»
Διδότου 59

«Από την Έκδοτική Ομάδα «Εργασία» (Αθήνα) πήραμε το πιο κάτω γράμμα γύρω από μία πολυσυζητημένη (στην Κύπρο) υπόθεση με γενικότερο, μάλλον, ενδιαφέρον:

Στις 26 Νοέμβρη 1977 στην έφημερίδα «Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ» της Κύπρου, στή σελ. 3. στήλη «Τά υπέρ και τά κατά» και με τον ηχηραίο τίτλο «Κριτική της Άριστεράς από τ' Άριστερά», δημοσιεύθηκε ένα άρθρο του Άλ. Κωνσταντινίδη για το διβλίο που έδωσε ή Έκδοτική Ομάδα «Εργασία» τόν Ίούνη του 1977 στην Αθήνα.

Ως εδώ θάλεγε κανείς ότι δέν υπάρχει τίποτα τό περίεργο, εκτός από τό συνηθισμένο πιά μοτίβο του νά... ενδιαφέρεται ή «φιλελεύθερη» μπουρζουαζία για τίς εξελίξεις στό λαϊκό κίνημα, προσπαθώντας μάλιστα νά τίς άνάγει καί στη σφαίρα των «έποικοδομητικών» προτάσεων. Όμως τό πράγμα είχε καί συνέχεια, μιά καί ό συντάκτης του κειμένου καί γνωστός από παλιά έλληνοκύπριος δημοσιογράφος καί ανταποκριτής της «Le Monde» στην Κύπρο, θέλοντας νά «θαύνη» τόν άρχικό προβληματισμό, προέβηκε σέ δημοσίευση όλόκληρου του Παραρτήματος του διβλίου, σελ. 93-110, στη «ΣΗΜΕΡΙΝΗ» της 4 Δεκέμβρη 1977, σελ. 12-13.

Τό κείμενο δημοσιεύθηκε ως έχει, μέ την προσθήκη όμως ενός εισαγωγικού σημειώματος όπου μεταξύ άλλων «επαίνων» για τίς αναλύσεις καί εκτιμήσεις του κειμένου προβαίνει καί στην «άποκάλυψη» της ταυτότητας του συγγραφέα, γράφοντας: «Παρά τό γεγονός ότι τό κείμενο έχει γραφτεί από ένα κομμουνιστή, μέλος του δημοσιογραφικού ΕΑΜ κατά την αντίσταση, πού έδωζε την “Ελευθερία Έλλάδα” στό δουνό (δλ. “Ελευθεροτυπία”: “Η έποποιία της Έθνικής Άντίστασης”, Οκτώβριος 1976), ή μελέτη αυτή δέν θά δημοσιευόταν ποτέ ούτε στη “Χαραυγή” ούτε στη “Νέα”. Κι όμως τό κείμενο αυτό θά μπορούσε νά προκαλέσει μέσα στους κόλπους της απολιθωμένης Άριστεράς κάποια συζήτηση ή έστω κάποιους προβληματισμούς...”

Τό όλο ζήτημα ως ήτανε φυσικό δημιούργησε ένα σύνολο αντιδράσεις μέ την άποστολή γραμμάτων («Ο Κ. Βιδάλης», έφημ. «Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ», 14-12-77, «Τί λένε γι’ αυτά», έφημ. «ΤΑ ΝΕΑ», 14-12-77) ή τη δημοσίευση άρθρων («Άπάντηση σέ λιβελογράφημα. ΕΚΑΣ-μακριά οι δέβηλοι. Άδάσμεες κατηγορίες κατά της νεολαίας μας», έφημ. «Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ», 20 καί 21-1-78) κ.λπ., πού συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Έπειδή τό όλο ζήτημα πιστεύουμε ότι έχει μιά γενικότερη σημασία καί επειδή ειδικά θεωρούμε αναγκαία καί επιταχτική την άποκατάσταση της αλήθειας, όσον άφορά ένα σύνολο ζητήματα, θέλουμε νά διευκρινίσουμε από τη μεριά μας τά εξής:

Α. Τό διβλίο πού δγάλαμε μέ άφορητή την τρίτη έπέτειο του φασιστικού πραξικοπήματος καί της τουρκικής εισβολής στό νησί καί πού θεωρήσαμε ένα ελάχιστο άφιέρωμα: «στους ήρωικούς νεκρούς του έθνικοαπελευθερωτικού άγώνα

Χαράλαμπος Μούσκο
Γρηγόρη Αυξεντίου
Μιχάλη Καραολή
Άνδρέα Δημητρίου
Ευάγγελου Παλληκαρίδη

κι όλους τους αγωνιστές πού πέσανε για τη δίκαιη υπόθεση της Αυτοδιάθεσης-Ένωσης της Κύπρου μέ την Έλλάδα», περιείχε τέσσερα κείμενα, όπως ακριβώς άναφέρουμε στο εισαγωγικό σημείωμα της Έκδοτικής Ομάδας «Εργασία», σελ. 6-7.

● Τό πρώτο κείμενο, γραμμένο από τό Α.Τ. στό επίσημο όργανο του Κ.Κ.Ε., τό περιοδικό «Νέος Κόσμος», τεύχος 8, σελ. 434-440, 1950, έχει τίτλο: «Η Κύπρος καί ό Άγώνας για την Ένωση».

● Τό δεύτερο κείμενο, πού αποτελεί σήμερα ένα σπάνιο ντοκουμέντο καί πού μάς παραχωρήθηκε ευγενικά από μιά ομάδα Έλληνοκυπρίων, είναι τό μίνιμουμ πρόγραμμα του Άνορθωτικού Κόμματος Έργαζόμενου Λαού (Α.Κ.Ε.Λ.). Κυκλοφόρησε τόν Ίούνη του 1952 στη Λευκωσία, σ’ ένα μικρό τόμο 36 σελίδων κι έχει τίτλο: «Ο Δρόμος προς τη Λευτεριά - Για ένα μίνιμουμ πρόγραμμα του ΑΚΕΛ για τη συγκρότηση του Ένιαίου Άπελευθερωτικού Μετώπου Πάλης».

● Τό τρίτο κείμενο είναι μιά μελέτη του Νίκου Ψυρούκη, δημοσιευμένη μέ τό ψευδώνυμο Ε. Νικητάκος στό μηνιαίο περιοδικό «Φίλοι Νέων Χωρών» (Φ.Ν.Χ), χρόνος Β΄, άρ. 1, σελ. 5-28, Άθήνα 1965.

● Τό τέταρτο κείμενο πού δημοσιεύεται σάν παράρτημα, είναι άνέκδοτο μέχρι σήμερα καί αποτελεί τίς συμπεκνωμένες παρατηρήσεις ενός έλληνοκύπριου φίλου ό όποιος καί μάς τό παραχώρησε. (Τωρινή ή ύπογράμμιση).

Είναι σαφές ότι τό τελευταίο κείμενο πού ύπογράφεται από τόν Κώστα Βιδάλη είναι, όπως φητά γράφεται, ένα άνέκδοτο κείμενο ενός έλληνοκύπριου φίλου.

Γιατί λοιπόν ό Άλ. Κωνσταντινίδης «τόν είδε Έλλαδίτη καί μάλιστα εκ νεκρών αναστάντα», όπως εύστοχα παρατηρεί σέ

γράμμα του στά «ΝΕΑ» ό Κ. Α. Παναγιώτου;

Μήπως δέν διάβασε την εισαγωγή του διβλίου - «άποκάλυψη» γι’ αυτόν - όπως ό ίδιος δηλώνει - καί έπιπόλαια ταύτισε τό σημερινό Κ. Βιδάλη μέ τό δολοφονημένο αγωνιστή δημοσιογράφο Κώστα Βιδάλη; Ή μήπως συνειδητά χρησιμοποίησε μέ κομπολόγιο έπαρχιωτισμό τό όνομα του δολοφονημένου αγωνιστή για νά περιπλέξει τά πράγματα;

Εμείς λέμε ξεκάθαρα τό δεύτερο.

1) Γιατί σάν παλιό - πρώην - στέλεχος του ΑΚΕΛ καί προπαντός σάν παλιός δημοσιογράφος άποκλείεται νά άγνοούσε τό συγγραφέα ή εκκλήση της δεξιάς άπέναντι στον αγωνιστή δημοσιογράφο.

2) Γιατί ενώ ό έπιστολογράφος της «ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ» της 14-12-77, αλλά καί των «ΝΕΩΝ» της 14-12-77, άποκαλύπτει ξεκάθαρα ποιός ήταν ό δημοσιογράφος Βιδάλης καί άρα ότι πρόκειται για άπλή συνωνυμία μέ τόν έλληνοκύπριο συγγραφέα, ό Άλ. Κωνσταντινίδης καμώνεται ότι δέν καταλαβαίνει τί του λένε, αλλά ότι έκανε πιστή άναδημοσίευση του κειμένου, πράγμα πού «δέν αποτελεί πλαστογραφία», καί άλλα ήχηρά παρόμοια. («Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ» 14-12-77, άπάντηση στον έπιστολογράφο).

Πού τά πουλάει αυτά ό Κ. Κωνσταντινίδης;

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΑΙ... «ΠΑΡΑΝΟΗΣΕΙΣ»

Ή Έκδοση λέει καθαρά ότι τό διβλίο τόγραψε ένας Έλληνοκύπριος τό 1977 καί τό γεγονός της δολοφονίας του αγωνιστή δημοσιογράφου Κώστα Βιδάλη τό ξέχρουν καί οι πέτρες εδώ καί 32 χρόνια.

Έσκεμμένο λοιπόν καί τό «λάθος», έκεμμένη λοιπόν καί ή μη άναγνώρισή του.

Β. Ένα δεύτερο πρόβλημα πού προκύπτει από όλη αυτή την ιστορία είναι ή για μιάν άκόμα φορά άποκάλυψη του έντεχνου καί ραφναρισμένου τρόπου πού παίρνει ή μορφή του άντικομμουνισμού στίς μέρες μας.

Ή σύγχρονη «τεχνοκρατική-φιλελεύθερη» μπουρζουαζία, εκμεταλλευόμενη τά λάθη ή την άποεπαναστατικοποίηση ενός μεγάλου τμήματος της άριστεράς, άποφάσισε νά μάς άπαλλάξει από τη «σταλινική όρθοδοξία» παρεμβαίνοντας ένεργά στην ιδεολογική διαπάλη καί... ύποδεικνύοντας τό «σωστό» δρόμο για την... επανάσταση καί τόν κομμουνισμό. Τό πράγμα θάτανε

άστειο άν δέν έπαιρνε καθαρά έπικίνδυνες μορφές κάτω από τίς άντίξοες συνθήκες πού διεξάγεται σήμερα ή ιδεολογική καί ταξική πάλη στην Έλλάδα καί ιδιαίτερα στην Κύπρο.

Ό Άλ. Κωνσταντινίδης γράφει ότι δημοσιεύει τό κείμενο «μέ την έλπίδα ότι θά διαβαστεί κι από τά άπλά μέλη καί τά στελέχη των κομμάτων της Κυπριακής Άριστεράς καί θά τά προβληματίσει». Θέλει - λέει - ό Κ. Κωνσταντινίδης νά προβληματίσει τά άπλά μέλη καί στελέχη της Κυπριακής Άριστεράς, από πιά σκοπία όμως; Μήπως ό Κ. Κωνσταντινίδης ενδιαφέρεται νά προπαγανδίσει τίς θέσεις του διβλίου αυτού, θέσεις πού συνοψίζονται στό ότι ό ένιαίος επαναστατικός άγώνας του έλληνικού λαού στην Έλλάδα καί την Κύπρο θά δικαιωθεί μόνο όταν ή εργατική τάξη καί ή επαναστατική της πρωτοπορία θά μπει δικεφαλής του έξεγερμένου λαού καί θά άνοίξει τό δρόμο για τη μοναδική επαναστατική λύση της Αυτοδιάθεσης - Ένωσης του νησιού μέ την Έλλάδα;

Κινδυνεύοντας νά χαρακτηρίσουμε άφελείς, θέλουμε άπλά νά ρωτήσουμε τόν έλληνοκύπριο δημοσιογράφο από ποιά σκοπία μιλάει. Για ποιόν κόπτεται; Μήπως για την εργατική τάξη; Μήπως για τόν έθνικοαπελευθερωτικό άγώνα κάτω άπ’ την ήγεμονία του προλεταριάτου; Καί άν πιστεύει κάτι τέτοιο, γιατί δέν τό

δηλώνει; Ή μήπως πιστεύει ότι θά τό ύπηρετήσει καλύτερα μέσω της «ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ»;

Γ. Ένα τρίτο όμως έπίσης πρόβλημα - τό σοβαρότερο άπ’ όλα - αυτό πού δίνει λαβές στίς όποιες περιπτώσεις καί «τοποθετήσεις», είναι ή ουσία των προβλημάτων πού κατά τη γνώμη μας θίγει ή Έκδοσή μας αυτή.

Γιατί ειδικότερα, όπως τονίζουμε στό εισαγωγικό μας σημείωμα, «ή Έκδοση του τόμου αυτού, έρχεται νά καλύψει τό κενό πού ή πάγια άντεπαναστατική πολιτική της άρχουσας τάξης καί ή ύποταγή στίς πιέσεις της του μεγαλύτερου κομματιού των «έπίσημων» φορέων της άριστεράς, δημιούργησαν γύρω από τό έθνικό θέμα της Κύπρου. Νά άποκαλύψει δηλαδή τη σημερινή κατάντια, του νά θεωρείται φασίστας ή τρελός, αυτός πού θά τολμήσει νά μιλήσει σήμερα για Έθνικό θέμα καί δικαίωμα της Κύπρου για Αυτοδιάθεση-Ένωση μέ τόν υπόλοιπο έθνικό έλληνικό κορμό».

“Όμως τὰ γεγονότα είναι σκληρά γι’ αὐτόν πού τὰ «ἀγνοεῖ», ἔστω κι ἂν καταχτάει προσωρινές ἐπιτυχίες μέ τό νά ἀμβλύνει ἡ ὑποβιβάζει τὰ ἐθνικά αἰσθήματα τῶν μαζῶν. Ἡ ἐθνική δολοκλήρωση, ὅσο κι ἂν εἶναι θα-σανιστική, θά πραγματοποιηθεῖ σέ πείσμα τῆς ντόπιας καί ξένης ἀντεπανάστασης. Αὐτή τήν ἀκαταμάχητη ἱστορική τάση τίποτα δέν μπορεῖ νά τήν ἀνακόψει. Ἡ Ταϊβάν, ἡ Νότια Κορέα, ἡ Ἀνατολική καί Δυτική Γερμανία εἶναι ἀναπόσπαστα κομμάτια τοῦ αὐτοῦ ἐθνικοῦ κορμοῦ (Κίνα, Κορέα, Γερμανία) πού θά ἐνωθοῦν ἀναπόφευκτα καί σέ ἓνα ἐνιαῖο κρατικό σύνολο. Κανένας γιαιπωνέζικος, γαλλικός ἢ ἀμερικάνικος ἱμπεριαλισμός, δέν μπόρεσε νά ἀποτρέψει τήν ἔνωση τοῦ Βόρειου καί Νότιου Βιετνάμ στό ἓνα καί μοναδικό σοσιαλιστικό Βιετνάμ. Κανένας ἀποικιοκρατής ἢ ἱμπεριαλιστής δέν μπόρεσε νά ἐμποδίσει τήν ἔνωση τῆς Μακεδονίας, Θράκης, Κρήτης καί Δωδεκανήσων μέ τήν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα.

Βέβαια, γιά νά πραγματοποιηθοῦν αὐτά, χρειάστηκαν νά περάσουν χρόνια πολλά καί νά γίνουν ἀγῶνες σκληροί. Κανένας ὅμως λαός, ὅσοδήποτε μικρός καί νᾶναι, δέν μπορεῖ νά νικηθεῖ, ὅταν παλεύει γιά μιᾶ δίκαιη ὑπόθεση, πιστεύει στή νίκη καί στηρίζεται στίς δικές του δυνάμεις. Τό ΚΚΕ καί τό ΑΚΕΛ θεωροῦσαν παλιά τίτλο τιμῆς γιά τόν ἑαυτό τους, τό γεγονός ὅτι, δίκαια, χαρακτηρίζονταν αὐτό πῶς συνεπείς καί ἀδιάλλακτοι ὑπερασπιστές τῆς Αὐτοδιάθεσης-Ἐνωσης τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα.

Σήμερα οἱ καιροί ἄλλαξαν καί οἱ ἐπαναστατικές αὐτές θέσεις μῆχαν σὸ χρονοντούλαο τῆς ἱστορίας. Ἵσως πολλοί παρατηρήσουν ὅτι πράγματι ἄλλαξαν οἱ καιροί. Ὅτι αὐτό πού ἴσχυε χτές, σήμερα δέν ἰσχύει.

“Όμως ἐδῶ ἡ ἀπάντηση εἶναι κατηγορηματική.

Οἱ «καιροί», τὰ δέκα, εἴκοσι ἢ καί τριάντα χρόνια, δέν ἀλλάζουν ἐθνικά χαρακτηριστικά καί ἐθνογενετικές διαδικασίες δολοκλήρων ἑκατονταετιῶν. Τά 18 χρόνια «Κυπριακῆς Δημοκρατίας» δέν μετέτρεψαν τοὺς Ἑλληνοκύπριους σέ Ἀφρικανούς ἢ Ἀσιάτες. Οὔτε ἐπίσης οἱ «καιροί» καί τὰ χρόνια ἀλλάζουν ζητήματα ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνα γιά τήν ἐθνική καί κοινωνική ἀπελευθέρωση, πού ἰσχύουν σ’ ὅλη τήν περίοδο μετάδοσης ἀπό τόν καπιταλισμό σὸ σοσιαλισμό. Τό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης ἐνός λαοῦ, κανένας ρεαλισμός, καμιά θεωρία τοῦ ἐφικτοῦ, κανένας Ἀττίλας, δέν μπορεῖ νά ἀνακόψει. Μόνο ἡ ὀλοκληρωτική ἐξόντωση καί ἐξ-αφάνιση ἐνός λαοῦ ἀπὸ τό ἴστο-

ρικό προσκήνιο μποροῦν νά ἀπαλείψουν τό πρόβλημα».

Αὐτές τίς, κατὰ τή γνώμη μας, σωστές καί ἐπαναστατικές θέσεις καί ἰδέες ἤρθε νά θγάλει σὸ φῶς τό βιβλίο αὐτό. Αὐτές πού ἡ παραδοσιακή ἀριστερά στήν Ἑλλάδα καί τήν Κύπρο χρόνια τώρα ἔχουν ἀπαρνηθεῖ. Σ’ αὐτὴν ἀκριβῶς τήν *κεντρική ἀντίφαση* τοῦ διπλά ἢ ἑλληνική ἀριστερά σ’ Ἑλλάδα καί Κύπρο ἀπὸ πῶς συνεπῆς ἡ ἀδιάλλαχτος ἀγωνιστικὴ τῆς πάλης γιά Αὐτοδιάθεση-Ἐνωση μετατράπηκε σὸν πῶς ἀδιάλλαχτο ἀρνητὴ τους, ὁρίσκον ἔρεισμα οἱ φασίστες ἡγέτες τῆς ΕΟΚΑ Β’, οἱ διάφοροι πρώην καί οἱ «φιλελεύθεροι» ἀστοί νά πατάνε καί νά δημιουργοῦν προβλήματα.

Γιά μᾶς τὰ πράγματα εἶναι καθαρά. Ἡ μάχη γιά τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδας δίνεται κύρια σήμερα στήν Κύπρο. Τό νησί, σήμερα, διχοτομημένο οὐσιαστικά, στενάζει κάτω ἀπὸ τὴ δάρβαρα τουρκική κατοχή. Κατοχή ὅχι μόνο γιὰ τοὺς Ἑλληνοκύπριους ἀλλὰ - ἐξ ἴσου - καί γιά τήν τουρκική μειονότητα.

Σήμερα ὅλοι μιλάνε γιά ἐνιαῖο ἀγῶνα, διεθνοποίηση τοῦ προβλήματος κ.λ.π. Ἐνιαῖο ἀγῶνα γιὰ;

Γιά νά γίνουν σεβαστές οἱ ἀντεπαναστατικές συμφωνίες τῆς Ζυρίχης, αὐτές ἀκριβῶς πού ὀδήγησαν μέ *μαθηματική ἀκρίβεια* στή *διχοτόμηση τοῦ νησιοῦ*;

Ἐδῶ ἀκριβῶς κεντράρεται ὅλο τό πρόβλημα. Πρόβλημα τό ὁποῖο, πέρα ἀπὸ τίς ὁποιες σωστές παροτρῆσεις του, ἀποφεύγει καί ὁ κ. Κωνσταντίνιδης νά θίξει, ὅπως ἄλλωστε ἀποφεύγει ὅλη ἡ ἑλληνοκυπριακή «δεξιὰ» καί «ἀριστερά».

Ἡ μάλλον τό θίγει ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς «ἐνωτικῆς μεριδίας» τῶν ἀσπῶν λέγοντας: «Ἀπορρίπτοντας τίς προτάσεις Ἀτσεσον καί τήν φόρμουλα Τουομῶγια ὁ Μακάριος κι οἱ συνεργάτες του ἀπέριπταν στήν οὐσία τήν ἰδέα τῆς ἔνωσης τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα σάν βάση γιά ἀναζήτηση μιᾶς ὀριστικῆς λύσης τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος... Μέσα σ’ αὐτά, λοιπόν, τὰ πλαίσια οἱ προτάσεις πού διευτυπώθηκαν στήν Γενεΐτ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1964 καί πού ἔγιναν γνωστὲς σάν σχέδιο Ἀτσεσον δέν ἀποτελοῦσαν καθόλου μιᾶς φόρμουλα χωρίς οὐσιαστικό περιεχόμενο πού ἄξιζε ν’ ἀπορριφθεῖ τόσο εὐκολα καί χωρίς κανένα προβληματισμό. Δέν ἀποτελοῦσαν οἱ προτάσεις αὐτὲς μιᾶς «φιλοτουρκικῆς» φόρμουλα καί θά μπορούσαν ν’ ἀποτελέσουν τήν βάση γιά μιᾶς ὀριστικῆς διευθέτησης τοῦ κυπριακοῦ μέσα σὰν πλαίσια τῶν γενικώτερων Ἑλληνικῶν (Ἑλλάδος καί Κύπρου) συμφερόντων.

Ἡ φόρμουλα αὐτὴ ἦταν στήν πραγματικότητα ἡ τελευταία ἴσως εὐκαιρία πού παρουσιαζόταν γιά μιᾶν ὀριστικὴ ἢ τουλάχιστον ἐιρηνική λύση τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος καί τῆς δημιουργίας συνθηκῶν γιά μιᾶ γενική διευθέτηση τῶν Ἑλλαδοτουρκικῶν διαφορῶν πρὸς τό συμφέρον καί τῶν δύο χωρῶν». (Ἀλέκος Κωνσταντίνιδης: «Τὸ Κυπριακό-Μυθολογία καί πραγματικότητα», Ἀθήνα 1976, σελ. 16 καί 18).

Ἀφελεῖς πατριῶτες πού δώσατε τό αἷμα σας καί τὴ ζωὴ σας γιά ἐθνική δολοκλήρωση καί ἀποκατάσταση τῆς Κρήτης, τῆς Μακεδονίας, τῆς Κύπρου.

Τί κρίμα πού δέν δρέθηκε γιά σᾶς κάποιος κ. Ἀτσεσον ἢ κάποιος κ. Κωνσταντίνιδης νά σᾶς ποῖν πῶς χωρίς αἷμα καί θυσίες μᾶς ὅλη ἀποδοχὴ ἱμπεριαλιστικῶν σχεδίων θά μπορούσατε ἄκοπα νά κατακτήσετε τήν ἐθνική καί κοινωνική σας ἀπελευθέρωση...

Ὁ καθένας μπορεῖ νά θγάλει τὰ συμπεράσματά του. Ἡ σιωπὴ δέν εἶναι χρυσός.

ΓΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

Ἀγαπητὸ «ΑΝΤΙ»

Δέν μπορῶ νά καταλάβω πῶς πιστεύει ὁ κ. Γ.Γούσιας, σὸ ἀρεθρο πού δημοσιεύατε σὸ προηγούμενο τεῦχος, ὅτι ὁ Ζαχαριάδης ἦταν μιᾶς ἀπ’ τίς μεγαλύτερες πολιτικές φουσιολογίες τοῦ ἀριστοῦ κινήματος καί ὅτι ἂν ζοῦσε τώρα θά σάρωνε τοὺς διορισμένους στήν ἡγεσία τῶν δύο Κ.Κ.Ε. καί θά ἔνωνε ὅλους σέ ἓνα ἐπαναστατικό πατριωτικό ΚΚΕ, τὴ στιγμή πού τὰ γεγονότα πού συνέβηκαν, μιλοῦν μόνον τους.

Τὴ στιγμή πού ὁ Ν. Ζαχ. δέν μπόρεσε νά σταθεῖ σὸ ὕψος τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος, τόσο κατὰ τὴ μεταξική δικτατορία καί ἔκανε πλήθος πολιτικά καί ὀργανωτικά σφάλματα, ὅπως μέ τήν

περίπτωση Μιχαλίδου καί τῶν ἄλλων χαφιέδων πού εἶχαν εἰσχωρήσει στίς γραμμὲς τοῦ κόμματος, ὅσο καί μετὰ τό Νταχάου πού ἐπέστρεψε.

Τί ἤθελε νά πεῖ; Γιά ποιά ἐπικρατοῦσα κατάσταση πληροφορήθηκε μετὰ τήν ἐπιστροφή; Καί ἀπὸ ποιούς; Ἀπὸ τήν προδοτικὴν δυάδα Σιάντου-Ἰωαννίδου ἢ ἀπὸ τίς ἐκθέσεις στελεχῶν τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπως εἶπε ὅταν ὁ ἴδιος ἀρνήθηκε ἐπίμονα νά συναντηθεῖ μέ τόν Ἀρη (πού τόσο τό ἤθελε), νά ἀκούσει καί νά μάθει ΣΩΣΤΗ τὴν ὅλη κατάσταση ἀπὸ τό μόνο ἀπὸ ποιούς; Ἀπὸ τὴν προδοτικὴν ἀλλά ἐσπευσε νά τὸν ἀποκηρύξει - μέ κείνη τήν ἀποκήρυξη-ντροπή! - χωρὶς ἔστω καί νά ἀκούσει τὸν ἑμμερὸς ἀπεσταλμένο τὸν Ἀρη, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Μπάμπη Κλάρα;

Γιὰ τὰ ἔκανε ὅλα αὐτά;

Γιὰ τὴν ἀπλοῦστα ἡ προδοτικὴ ἡγεσία (πού εἶχε λόγους νά μισοῖ τὸν Ἀρη) τὸν κρατοῦσε σὰν χέρι τῆς γιὰ τίς προηγούμενες στραβοπομπιές του.

Ἡ, τί θέλει νά πεῖ, ὅταν ἀναφέρει ὅτι ὁ Παρτσάλιδης καί ἡ παρέα του, διαστρέβλωσαν τὴν πολιτικὴ τῆς ἀνεξαρτησίας πού διακήρυξε μετὰ, σάν ἀντισοβιετική;

Μήπως τό ἴδιο, καί αὐτὸς δέν ἔκανε πῶς πρὶν, μόλις ἐπέστρεψε; Δέν κατηγόρησε τὴν ἰδίαν ΣΩΣΤΗ πολιτικὴ τοῦ Ἀρη σάν ἀντισοβιετική;

Ἐστω ὅμως, ἂς τὰ παραδλέψουμε αὐτά.

Ἀλλὰ τόσο κοντὰ ἔβλεπε ὅταν ἔλεγε ὅτι μετὰ τὴ Βάρκιζα δέν εἶχαμε ἐνοπλὴ δύναμη, ἔστω καί ὑποτιπώδη, πού νά ἐνεργήσουμε;

Ἰσα-ἴσα, τότε ἔπρεπε νά ἀρχίσει τό ἀντάρτικο. Τότε πού οἱ Ἀγγλοι δέν εἶχαν ἀρκετὲς δυνάμεις, τό κράτος ἦταν διαικμένο, ἀνοργάνωτο, κρατικὸς στρατός δέν ὑπῆρχε. Τό ἔκανε ἀργότερα, ὅταν ἤμασταν μπροστὰ σὸ δόγμα Τρούμαν, ὅταν τό κράτος καί ὁ στρατός εἶχαν ὀργανωθεῖ. Καί

βιβλία
δισκοί
αφίσσες

κίαφας 5 καὶ ἀκαδημίας
τηλ. 36.05.493

ἐκπτώση 25-30%

επιπλέον θέλησε να κάνει κυβέ-
ρηση και κράτος, τότε; Τότε πού
ήταν βέβαιο πως δεν θα αναγνω-
ρισθεί. Τότε πού έφθασαν τα
άμερικάνικα αεροπλάνα, τις συν-
έπειες των οποίων όλοι ξέρουμε
και μέχρι σήμερα τις υπομένει ο
λαός μας. 'Αρχομαι σ' αυτές
μόνο τις αντιφάσεις που πρόσεξα
στο άποσπασμα του διδλίου του
κ. Γούσια.

Πιστεύω, απ' αυτά που έχω
διαβάσει και ακούσει (γιατί δεν
ζούσα ακόμη εκείνα τα χρόνια),
ότι τα λάθη της Ζαχαριαδικής
ήγείας ήταν πολλά και άποφα-
σιστικά, ώστε θα μου επιτραπεί
να έχω αντίθετη γνώμη για το
πρόσωπο του ήγέτη του ΚΚΕ Ν.
Ζαχαριάδη.

Φιλικάτα
Μαίρη 'Αρδανίτη
Θεσσαλονίκη

ΟΙ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

● 'Από τό «'Απελευθερωτικό
Κίνημα 'Ομοφυλόφιλων 'Ελλά-
δας» μās στάλθηκε τό πιο κάτω
γράμμα:

Κύριε Διευθυντά,
'Η υπόθεση Σιφναίου-Μπινί-
κου - Καραθανάση - Κλόκα
κράτησε τήν επικαιρότητα για
μία δδομάδα περίπου, και δί-
καια, αφού οι εϋθύνες της κάθε
 πλευράς ήταν αρκετά ξεϋφθαλ-
μες, και τό αποτέλεσμα αρκετά
ύγριο: απάνια μ' ένα και μόνο
περιστατικό να βγούνε στο φως
τόσες διάφορες «συνιστώσεις» της
έλληνικής κοινωνίας: παράδοση
καθήκοντος και αυθαιρεσία του
Καραθανάση, επιτολαιότητα και
δειλία ίσως του Κλόκα, εξαγορά
ατόμων του Σιφναίου, και, τέλος,
άμη βία του Μπινίκου. 'Όλοι,
πλήν του Σιφναίου, βρήκαν έναν
άπολογητή: ο Καραθανάσης,
προνομιακά, τον ύπουργό
Δημ. Τάξεως κ. Μπάλκο, ο Κλό-
κας τούς φιλελεύθερους υπερ-
ασπιστές των ανθρώπινων δι-

καιωμάτων, ο Μπινίκος μία
κοινή γνώμη που υποκρίνεται
όψιμα ότι άνησχει για τή μοίρα
που επιφυλάσσει ή κοινωνία μας
στούς νέους.

Δέν πρέπει να μās διαφεύγει
όμως (και επίτηδες όλοι τό συγ-
καλύπτουν), ότι ο Σιφναίος ξε-
κοιλιάστηκε όχι ως έφοπλιστής,
ούτε ως «διαφθορέας της νεο-
λαίας» - αλλά ως ομοφυλόφιλος.
Και αν ο Μπινίκος τυχαίνει συμ-
παθητικής κατανόησης (άκόμα κι
από τα άστυνομικά όργανα, όπως
παρατήρησαν πολλοί δημοσιο-
γράφοι) είναι βέβαια σάν δολο-
φόνος ομοφυλόφιλου και όχι σάν
δολοφόνος έφοπλιστή ή διαφθο-
ρέα: σ' αυτή τήν περίπτωση θα
δεχότανε τή μήνη που χτυπάει
κάθε «άναρχικό» ή «έξτρεμιστικό
στοιχείο».

Πώς να εξηγήσουμε αλήθεια
ότι ενώ οι φόνοι έφοπλιστών και
«διαφθορέων» μάλλον σπανί-
ζουν, οι φόνοι ομοφυλόφιλων
διαδέχονται ο ένας τόν άλλο με
νοσηρή και αυθόρμητη έφευρετι-
κότητα ως προς τα μέσα (αχλάδι,
μπαλόνι, κατσαβίδι, 9 κουζίνο-
μαχαιριές); Μήπως εκφράζουν
μία οργανωμένη συλλογική επι-
θυμία της ελληνικής κοινωνίας
που θα μπορούσε να διατυπωθεί
στή φράση: Σκοτώστε τόν ομοφυ-
λόφιλο (ή τόν διαφορετικό), πα-
νούκλα της κοινωνίας μας (ή του
εαυτού μας).

Δέν έχουμε ψευδαισθήσεις:
Αυτή ακριβώς ή συλλογική ένοχη
έχει σάν αποτέλεσμα κανένα άτο-
μο, καμία ομάδα, κανένas πολι-
τιστικός φορέας, κανένα περιοδι-
κό, κανένα μέσο μαζικής ενημέ-
ρωσης ιδιωτικό ή κρατικό να μην
τολμήσει ποτέ να πεί:

«άναγνωρίζουμε ότι ο ομοφυ-
λόφιλος είναι υποκείμενο (άν-
θρωπος)», διότι θα ίσοδυναμούσε
με όμολογία ήθικής άυτοαργίας
σέ ανθρωποκτονία.

Πού σημαίνει συγκεκριμένα
ότι, ως φαίνεται, στή χώρα μας
δέν θα γίνει ποτέ ούτε σοβαρή
έρευνα, ούτε σωστή πληροφό-

ρηση πάνω στο πρόβλημα: τόν
λόγο είχε και θα έχει ή άστυνομία
- όλων μας.

Εϋχαριστούμε
'Απελευθερωτικό Κίνημα
'Ομοφυλόφιλων 'Ελλάδας
(Α.Κ.Ο.Ε.)

ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

'Αγαπητό 'Αντί

Δέν θα ήθελα να απαντήσω στο
καθαρά ύβριστικό γράμμα του Α.
Οικονόμου σχετικά με τό άρθρο
μου «'Υστερος Τριτοκοσμιμός»
άπασχολώντας άτοπα τις στήλες
σου. Νομίζω όμως ότι όφείλω να
πώ δυό λόγια για τό συμπαθέ-
στερο γράμμα του μαθητή από τή
Σπάρτη. Δέν θα άναφερθώ στο
κατά πόσο τό ΠΑΣΟΚ είναι
μαρξιστικό ή όχι, γιατί πιστεύω
ότι ή ύλοποίηση της πολιτικής
της 'Εθνικής Λαϊκής 'Ενότητας θα
ξεδιαλύνει σίγουρα αρκετά πρά-
γματα. 'Όσο για τή χώρα του
Καντάφι, έχω να παρατηρήσω τό
έξης: σέβομαι τόν άγώνα του λι-
βικού λαού που προσπαθεί να
απαλλαγεί από τήν άθλια κατά-
σταση που κληρονόμησε από τήν
άποικιοκρατία και τό δεσποτισμό
του τέως βασιλιά 'Ιντρίς. Γι' αυτό
λυπάμαι, όταν διαβάζω στις έφη-
μερίδες τά κατωρθώματα του
Καντάφι και τις εξαγγελίες του
για έπιστροφή στις άρχές και τις
αξίες του 'Ισλάμ. 'Η θρησκεία,
φιλε μαθητή, είναι ακόμη και σή-
μερα τό «όπιο του λαού» και σου
υπενθυμίζω ότι σ' αυτή στηρί-
χτηκε και τό καθεστώς του προ-
κατόχου του Καντάφι, όπως άλ-
λωστε και όλα τά αντιδραστικά
καθεστώτα στήν ανθρώπινη ίστο-
ρία. 'Η 'Ελλάς 'Ελλήνων Χρι-
στιανών έχει αφήσει στή χώρα
αυτή μία κάπως πικρή γεύση του
κανταφισμού. (Για τις σχέσεις
του Καντάφι με τή χούντα μπο-
ρείς να πληροφορηθείς από τούς
μεγαλύτερους σου που δέν πά-
σχουν από άμνησία).

Φιλικά
Δήμος Τσαντίλης

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
'Αθήνα 601,
Τηλ: 732.713 - 732.819

- Έκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
- 'Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. 'Αλεξάνδρου 26
'Αγ. Ανάργυροι.
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. 'Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604
- Έκτύπωση:
'Εργαστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστέρι.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο
έκφράζει τήν προσωπική
άποψη του συγγραφέα του.

- ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
'Εξάμ. 260 δρχ. - 'Ετήσια 520
'Ετήσια 'Οργανισμών,
Τραπεζών, κ.λπ: 1.200 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%.
- ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Εύρωπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 13
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδάς - 'Αν. 'Ασία:
εξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 17
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 34
Αύστραλία - 'Οκεανία:
εξάμηνη: άπλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 24
έτήσια: άπλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 47
- 'Εμβάσματα, έπιταγές:
'ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601,
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ 30 ΔΡ.

Κεντρική διάθεση:
● για τά βιβλιοπωλεία
της 'Αθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● για τά βιβλιοπωλεία
Β. 'Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Ν. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τοιμισκή 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΕΚΠΤΩΣΗ 30%
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

τό βήμα τό βή
όλόκληρη ή Ελλάδα
όλόκληρος ό κόσμος

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε πρωί
στα χέρια σας.

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΕΝΤΡΟ

ΚΕΔΡΟΣ 1978

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΓΗΣΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ε!
ΑΝΘΡΩΠΑΚΟ!!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣ

ΣΤΑΧΥ

Είναί ένα καινούργιο μαγαζί
πού άνοιξε στην Ξάνθου 7
στό Κολωνάκι.

Έκεϊ δά βρεΐτε τά κεραμικά του έργαστηρίου

“αντικείμενο,,

Μιά ποικιλία από αντικείμενα
χρήσης και διακοσμητικά
τραπέζια, γλάστρες έσωτ. χώρου,
φωτιστικά, κόσμημα.

Στή Θεσσαλονίκη
τά ίδια αντικείμενα δά τά βρεΐτε στο

“αντικείμενο,,

Δημ. Γούναρη 30.

Ή διεύθυνση του έργαστηρίου είναι:
Φανερωμένης 48 — Χολαργός τηλ. 65.21.725

συγχρονη ελληνικη ιστορια

ΣΠΥΡΟΥ ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ

**απο τον
εμφυλιο
στη
χουντα**

τομος Α'
1949-1952

κυκλοφορεί σέ λίγες μέρες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΟΛΙ-
ΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟ-
ΛΙΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Φ. Βεγλερής, Γ. Δερτιλής, Δ. Δημητράκος,
Γ. Κοντογιώργης, Γ. Μαυρογορδάτος, Ν.
Μουζέλης, Π. Μπακογιάννης, Α. Ρήγος,
Χρ. Ροζάκης, Κ. Τσουκαλάς, Β. Φίλιας

εξάντας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ζαλόγγου 9, τηλ. 36.19.724

Έοικενι Πασουκάνις
ΜΑΡΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ

Γκεόργκη Βελίτσκοφ
ΑΠΛΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

Λούτσιο Κολέτι
ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΑΡΟ ΜΑΡΞ

Άγκνές Χέλερ
**ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ**

Σελεστέν Φρενέ
ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

PYLARINOS
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ
ΣΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

